

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRIMERJALNA ANALIZA KONKURENČNOSTI LESNE PANOGE V
SLOVENIJI IN AVSTRIJI**

Ljubljana, februar 2018

FRANC ŽERJAL MAK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Franc Žerjal Mak, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Primerjalna analiza konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji in Avstriji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Katjo Zajc Kejžar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, 6. februar 2018

Podpis študenta: Franc Žerjal Mak

KAZALO

UVOD	1
1 KONKURENČNOST IN KONKURENCA	5
2 OPREDELITEV IN POMEN LESNE PANOGE	8
2.1 Značilnosti lesne panoge.....	9
2.2 Pomen gozdov in gozdarske dejavnosti	10
2.3 Razvoj lesnopredelovalne panoge v EU	11
2.4 Osnovne karakteristike lesne panoge v Sloveniji in Avstriji	12
3 INSTITUCIONALNA UREDITEV LESNE PANOGE	15
3.1 Primerjava gospodarskih kazalnikov med Slovenijo in Avstrijo.....	15
3.2 Glavni deležniki in organizacija lesne panoge v Sloveniji	16
3.3 Glavni deležniki in organizacija lesne panoge v Avstriji	19
3.4 Bistvene razlike v institucionalni ureditvi lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo	23
4 ANALIZA KONKURENČNOSTI LESNE PANOGE Z MODELOM PORTERJEVEGA DIAMANTA	24
4.1 Priprava in izvedba intervjujev	25
4.2 Analiza konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji	27
4.3 Analiza konkurenčnosti lesne panoge v Avstriji.....	29
4.4 Primernost strukture in organizacije lesne panoge v Sloveniji in Avstriji za njen dinamični razvoj.....	32
5 PRIMERJALNA ANALIZA KONKURENČNOSTI LESNE PANOGE MED SLOVENIJO IN AVSTRIJO	33
5.1 Primerjava konkurenčnosti s pomočjo vrednosti na enoto	34
5.2 Primerjava tokov lesnih proizvodov Slovenije in Avstrije s pomočjo simetričnih input-output tabel	37
5.2.1 Input-output analiza domače proizvodnje	37
5.2.2 Input-output analiza porabe uvoza	39
5.3 Primerjalna analiza panožne dinamike in demografije podjetij v lesni panogi	40
5.4 Primerjava konkurenčnosti lesne panoge s pomočjo koeficientov RCA	43
5.4.1 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov FAO	44
5.4.2 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov WITS	46
5.4.3 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov OECD	48
5.4.4 Povzetek primerjalne analize konkurenčnosti s pomočjo koeficientov RCA	50
5.5 Primerjava konkurenčnosti lesne panoge s pomočjo drugih kazalnikov	50
5.5.1 Indeks stopnje specializacije	50
5.5.2 Primerjava uspešnosti lesne panoge s pomočjo izbranih kazalnikov Eurostat	52

6 ANALIZA USPEŠNOSTI PODJETIJ V LESNI PANOGI V SLOVENIJI IN AVSTRIJI.....	60
6.1 Nabor kazalnikov in omejitve pri izbiri.....	60
6.2 Analiza uspešnosti podjetij v lesni panogi v Sloveniji.....	61
6.3 Primerjava uspešnosti podjetij s tujim lastništvom v lesni panogi.....	63
6.4 Pregled najpomembnejših podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji.....	66
7 PRILOŽNOSTI IN OVIRE ZA RAZVOJ LESNE PANOGE.....	69
7.1 Ocena uspešnosti gradnje gozdno-lesno predelovalne verige v Sloveniji.....	70
7.2 Predlog ukrepov za izboljšanje konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji.....	72
7.2.1 Predlog ureditve razmer v gozdarstvu.....	73
7.2.2 Predlog za izboljšanje sektorja obdelava in predelava lesa.....	74
7.2.3 Predlog za izboljšanje vključenosti papirne industrije.....	77
7.2.4 Razprava o slovenski pohištveni industriji.....	78
7.2.5 Sistemski ukrepi z vplivom na celotno slovensko lesno panogo.....	80
SKLEP.....	81
LITERATURA IN VIRI.....	84

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Glavni ekonomski kazalci za lesnopredelovalno industrijo za države EU-27, za leti 2005 in 2011.....	12
Tabela 2: Primerjava zalog in uporabe lesne mase med Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta	13
Tabela 3: Primerjava poseka lesa v tisočih m ³ med Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta	13
Tabela 4: Primerjava ekonomskih kazalcev za gozdarstvo za Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta.....	13
Tabela 5: Primerjava osnovnih kazalnikov lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo za leti 2013 oziroma 2014.....	14
Tabela 6: Primerjava med Slovenijo in Avstrijo za leto 2014.....	16
Tabela 7: Analiza konkurenčnosti štirih dejavnikov slovenske lesne panoge.....	29
Tabela 8: Analiza konkurenčnosti štirih dejavnikov avstrijske lesne panoge.....	31
Tabela 9: Dinamika podjetij v lesni panogi med leti 2006 in 2013 v Sloveniji.....	41
Tabela 10: Dinamika podjetij v lesni panogi med leti 2006 in 2013 v Avstriji.....	42

KAZALO SLIK

Slika 1: Model nacionalne konkurenčnosti, imenovan Porterjev diamant.....	25
Slika 2: Primerjava gibanja vrednosti RCA med leti 2007 in 2014, izračunanih na podlagi podatkov FAO in WITS	45
Slika 3: Primerjava gibanja vrednosti RCA med leti 2006 in 2014, izračunanih na podlagi podatkov OECD	49
Slika 4: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 16 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	53
Slika 5: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v sektorju C 16 v podjetjih v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	54
Slika 6: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 17 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	55
Slika 7: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih v sektorju C 17 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	56
Slika 8: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 31 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	56
Slika 9: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih v sektorju C 31 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013.....	57

UVOD

Pričujoče magistrsko delo je vsebinsko obsežno, ker obravnava celotno lesno panogo v Sloveniji in Avstriji, od gozdarstva, lesnopredelovalne industrije, do ostalih dejavnosti, ki jim predstavlja les v procesu proizvodnje glavno surovino. Obstaja veliko možnosti uporabe lesa, od klasičnega kurjenja nepredelanega lesa do tehnološko zahtevnih procesov mehanske, toplotne in kemične obdelave lesne biomase. Les ponovno pridobiva večjo veljavo v gradbeništvu kot osnovni material za izgradnjo konstrukcij, sten in fasad, lesna vlakna je mogoče uporabiti celo v mešanicah z betonom. Na podlagi modernih postopkov toplotne obdelave lesa ali s pomočjo inovativnih premazov je mogoče lesu dodati nekatere lastnosti, ki bistveno razširjajo njegovo uporabnost v gradbeništvu, kmetijstvu, v pohištveni industriji itd.

Tako Slovenija kot tudi Avstrija razpolagata z relativno velikimi količinami lesa oziroma letni prirastek je v obeh državah višji od letnega poseka lesa. Gozdovi pomenijo naravno bogastvo, zato obe državi želita upravljati z gozdovi z neposrednim lastništvom dela gozdov, deloma pa s sprejemanjem ustreznih zakonov, davčne politike, s subvencijami, poleg tega pa tudi s pomočjo sprejetja različnih državnih strategij za upravljanje z gozdovi in za predelavo lesne biomase. Slovenska strategija razvoja lesne panoge temelji na sklenitvi celotne gozdno-lesne verige, zato je za analitično oceno te strategije potrebno poznavanje celotne lesne panoge. Avstrijska strategija razvoja lesne panoge pa temelji na učinkovitosti in mednarodni konkurenčnosti posameznih sektorjev lesne panoge, pri tem računajo na sektorje žagarstvo, obdelava in predelava lesa za izdelavo industrijskih polizdelkov ter na industrijo celuloze in papirja.

Konkurenčnost je zelo razširjen izraz, čeprav v ekonomski stroki ne obstaja enotna opredelitev tega pojma. Porter (1980) je prvotno obravnaval konkurenčnost z vidika možnosti podjetja, da si z oblikovanjem ustrezne strategije pridobi konkurenčno prednost in s tem želeno raven dobička. Garelli (2006) poudarja, da je smisel konkurenčnosti dvig blaginje ljudi, ki jo lahko opredelimo kot kombinacijo življenjskega standarda, akumulacije bogastva in kakovosti življenja. Tradicionalni kazalniki, ki se uporabljajo za ponazoritev konkurenčnosti v gospodarstvu, so razmere na trgu dela, stroški proizvodnje, velikost družbe, intenzivnost raziskav in številni drugi (Rybakovas, 2009). Najbolj pogoste metode za ocenjevanje konkurenčnosti z merjenjem gospodarske uspešnosti so izračuni kazalnikov produktivnosti, še posebej produktivnost dela, izračuni izkazane primerjalne prednosti itd. Splošno uporabno orodje za analizo konkurenčnosti določene panoge je Porterjev diamant, ki ga je kot model nacionalne konkurenčnosti predstavil Porter (1990).

Obstaja zelo veliko domačih in tujih strokovnih del, ki obravnavajo lesno panogo, vendar, vsaj po mojem vedenju, še nihče ni primerjalno analiziral konkurenčnosti celotne lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo, zato pričujoče magistrsko delo prispeva k razširitvi znanja na tem področju. Motiv za izbiro navedene teme magistrske naloge je posledica zaposlitve v večjem slovenskem podjetju za proizvodnjo pohištva, saj sem v procesu priprave naloge še bolj temeljito spoznal lesno panogo, predvsem z vidika ekonomskega ocenjevanja panoge kot celote.

Namen magistrskega dela je prispevati k boljšemu razumevanju stanja lesne panoge v Sloveniji in v Avstriji, opozoriti na razlike med državama ter na teh izhodiščih poizkušati spodbuditi slovenske institucije in podjetja, ki delujejo v tej panogi, k izboljšanju poslovnih strategij. V magistrski nalogi ne proučujem podrobneje posameznih podjetij v panogi, temveč panogo kot celoto. Kljub temu prilagam preglednico 20 najpomembnejših podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji, saj s tem delo pridobi večjo verodostojnost in uporabno vrednost.

Cilj magistrskega dela je na podlagi teoretičnih izhodišč, primarnih in sekundarnih podatkov ter s pomočjo kvantitativnih in kvalitativnih metod primerjalno analizirati slovensko in avstrijsko lesno panogo z vidika konkurenčnosti. Na podlagi preučevanja sekundarnih podatkov za daljše časovno obdobje poizkušam ugotoviti tudi, kako je na razvoj lesne panoge v posamezni državi vplivala splošna gospodarska kriza, ki se je začela leta 2008. Zaradi boljše umestitve naše in avstrijske lesne panoge v svetovni okvir primerjam nekatere ključne podatke tudi z globalnimi podatki ter posebej s podatki držav članic Evropske unije.

Na podlagi okvirnih informacij o poslovanju lesne panoge v Sloveniji in Avstriji sem sklepal, da je avstrijska lesna panoga bolje razvita od slovenske. Zato sem želel v svojem magistrskem delu z natančnejšo primerjalno analizo lesne panoge v obeh državah potrditi oziroma zavreči **tezo**, da obstoječa struktura in organizacija Sloveniji ne omogoča dovolj dinamičnega razvoja lesne panoge. Z uporabo različnih raziskovalnih metod dokazujem navedeno tezo s pomočjo naslednjih hipotez:

- **Hipoteza 1:** Zaradi razvitejše organizacijske strukture je avstrijska lesnopredelovalna industrija bolj preskrbljena z lesom.
- **Hipoteza 2:** Za avstrijsko lesno panogo je značilno boljše povezovanje med različnimi sektorji industrije.
- **Hipoteza 3:** Avstrijski uvoz lesnih sortimentov je usmerjen v pridobivanje surovin za nadaljnjo industrijsko predelavo, slovenski pa pretežno v končno potrošnjo proizvodov.
- **Hipoteza 4:** Primerjalna analiza med Slovenijo in Avstrijo izkazuje, da ima avstrijska lesna panoga višje primerjalne prednosti.
- **Hipoteza 5:** Avstrija izvažata večji delež proizvodov lesne panoge z višjo dodano vrednostjo.
- **Hipoteza 6:** Finančna in gospodarska kriza, ki se je začela leta 2008, je prizadela slovensko lesno panogo bolj kot avstrijsko.
- **Hipoteza 7:** Podjetja v lesni panogi s tujim lastništvom poslujejo v povprečju v obeh državah uspešneje od domačih podjetij.
- **Hipoteza 8:** Uspešna avstrijska podjetja v posameznih sektorjih lesne panoge dosegajo večji letni promet in so bolj internacionalizirana od slovenskih.
- **Hipoteza 9:** Zaradi kapitalске intenzivnosti in kompleksnosti gradnja celotne gozdno-lesne predelovalne verige v majhni državi, kot je Slovenija, ni smiselna.

Metodologija in podatki. Primerjalna analiza lesne panoge med državama temelji na statističnih podatkih mednarodnih organizacij. Natančna opredelitev baz podatkov sledi v analitičnem delu magistrske naloge. Za analizo materialnih tokov posameznih sektorjev lesne panoge v Sloveniji in

Avstriji sem uporabil podatke iz input-output tabel, ki jih objavljajo nacionalni statistični uradi v obeh državah. Rezultate lastne raziskave predstavljam v analizi intervjujev, opravljenih v Sloveniji in v Avstriji ter v predlogih za bolj dinamični razvoj lesne panoge v Sloveniji.

V analitičnem delu magistrskega dela najprej tvorim primerjalne nize sekundarnih podatkov poslovanja posameznih sektorjev lesne panoge od leta 2005 do vključno 2014, nato analiziram različne ekonomske kazalnike, v nadaljevanju pa vključujem tudi primarne podatke, pridobljene z intervjuji. Z vsemi naštetimi metodami poizkušam primerjalno pojasniti stanje celotne lesne panoge v obeh državah. V kvalitativni analizi v zadnjem delu magistrskega dela pa poizkušam na osnovi sinteze rezultatov kvantitativnih analiz in empiričnih podatkov, pridobljenih z intervjuji, razložiti glavne pomanjkljivosti lesne panoge v Sloveniji ter predlagam ukrepe za njeno izboljšanje.

V svojem magistrskem delu kombiniram različne kvantitativne in kvalitativne raziskovalne metode. Pri obravnavi teoretičnih izhodišč uporabljam metodo študija strokovne literature, ki zajema novejšo in pretežno tujo literaturo s področij gozdarske in lesno predelovalne dejavnosti, konkurence in konkurenčnosti, raziskovalnih metod ter ekonomike podjetij oziroma panog. Pri tvorbi teoretičnih osnov uporabljam metodo komparacije in metodo kompilacije, s katerima združujem spoznanja različnih avtorjev. Pri pojasnjevanju nekaterih pojmov, specifičnega poslovnega okolja ali relacij med posameznimi deležniki v nalogi, uporabljam opisno oziroma deskriptivno metodo.

Načrt raziskave oblikujem z metodo dedukcije na podlagi uporabljenih teoretičnih virov in pridobljenih sekundarnih podatkov. Z metodo indukcije pa na podlagi lastnih izračunov in predvsem s sistematično obdelavo pridobljenih podatkov iz delno strukturiranih intervjujev poizkušam oblikovati lastna teoretična spoznanja. Zbrane in hierarhično urejene statistične podatke o gibanju proizvodnje, uvoza in izvoza posameznih lesnih proizvodov v obeh državah v opazovanem obdobju predstavljam z metodo analize in z metodo sinteze. Zaradi sledenja nekaterih ekonomskih pojavov na področju lesne panoge v obeh državah skozi daljše časovno obdobje, ponekod tudi do deset let, je v analizi upoštevan dinamični vidik.

Poleg panožnih podatkov v magistrskem delu analiziram tudi podatke na ravni podjetij, pridobljenih iz Poslovnega registra Slovenije (v nadaljevanju PRS), s pomočjo katerih karakteriziram dinamiko podjetij v posameznih dejavnostih lesne panoge ter izračunam kazalnike uspešnosti poslovanja podjetij v lesni industriji.

Pomembnejši del magistrske naloge predstavlja primerjalna analiza konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji in Avstriji s pomočjo analize razkritih primerjalnih prednosti (angl. *Revealed Comparative Advantage*, v nadaljevanju RCA). Osnovni koncept RCA izhaja iz predpostavke, da sektorji, v katerih ima domače gospodarstvo primerjalne prednosti glede na tujino, ustvarjajo nadpovprečen delež skupnega izvoza. Izračunani koeficienti RCA nam kažejo relativno konkurenčnost oziroma specializacijo države določenega sektorja. Zaradi omejitev pri pridobitvi relevantnih statističnih podatkov in zaradi omejitve izrazne vrednosti koeficienta RCA računam le-tega na različne načine, njihove vrednosti pa nato tudi medsebojno primerjam.

Pri primerjalni kvalitativni razlagi ekonomskih podatkov in relacij med njimi ter pri analizi institucionalnega okolja in organizacije lesne panoge v Sloveniji ter Avstriji kombiniram metodo primerjalne analize in študijo primera. S primerjalno analizo lahko razkrijem različne vzročne pogoje, ki so povezani z različnimi rezultati. Yin (2009) navaja, da je študija primera oblika raziskovalne metode, ki empirično raziskuje sodoben pojav znotraj svojega resničnega konteksta in pri katerem meje med pojavom ter kontekstom niso jasno razvidne, poleg tega se uporablja v študiji več različnih virov oziroma dokazov. Študija primera je sestavljena iz petih korakov, ki so: ugotovitev in opredelitev vprašanja raziskave, izbira primera in določitev načina zbiranja podatkov ter tehnike za analizo, zbiranje podatkov, ocenjevanje in analiziranje podatkov, priprava poročila.

Poslovno okolje obeh držav v smislu zagotavljanja konkurenčnih pogojev za delovaje lesne panoge analiziram s pomočjo teoretičnega orodja Porterjev diamant, ki ga je kot model nacionalne konkurenčnosti predstavil Porter (1990). Podatke za analizo poslovnega okolja sem zbral s pomočjo delno strukturiranega globinskega intervjuja. V Sloveniji in v Avstriji sem intervjuval vse pomembnejše podporne institucije, ki so povezane z razvojem celotne lesne panoge. Pripravljenost predstavnikov podjetij za intervju je bila manjša, neodzivnost podjetij v Avstriji je bila še posebej visoka. Odgovore podpornih institucij in odgovore podjetij sem za vsako državo posebej smiselno uredil ter na podlagi sporočilnosti in enakosti ali razlik v odgovorih uporabil kot pomoč pri analizi poslovnega okolja ter pri razumevanju kompleksnejših interakcij med deležniki.

Struktura poglavij je prilagojena namenu in cilju magistrskega dela, ki je sestavljeno iz uvoda, sedmih poglavij in sklepa. V prvem poglavju na osnovi teoretičnih virov analitično opredeljujem pojma konkurenčnost in konkurenca ter s tem razložim vsebinsko razliko med pojmom. Uporabljam klasične teorije in novejšje, ki so jih v svojih delih uporabili raziskovalci lesne panoge. Drugo poglavje začenj s predstavitvijo pomena gozdov, nadaljujem s prikazom trendov v razvoju lesne panoge v državah Evropske unije (v nadaljevanju EU) po nastopu gospodarske krize leta 2008, definiram lesno panogo za potrebe magistrskega dela ter primerjalno predstavim osnovne karakteristike lesne panoge v Sloveniji in Avstriji. V uvodnem delu tretjega poglavja primerjalno predstavim osnovne gospodarske kazalnike obeh držav, sledita ločena natančna opisa institucionalne ureditve lesne panoge v Sloveniji in Avstriji. Tema četrtega poglavja je analiza konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji in Avstriji s pomočjo teoretičnega modela Porterjev diamant, na podlagi katerega izdelam preglednico slabosti ter prednosti za vsako državo posebej. Podatke za analizo sem zbral s številnimi delno strukturiranimi intervjuji, ki sem jih opravil v podpornih institucijah in v podjetjih v obeh državah. Pridobljene informacije iz intervjujev smiselno uporabim tudi v sedmem poglavju pri kvalitativni analizi lesne panoge v Sloveniji in Avstriji.

Analitično jedro magistrskega dela vsebujeta peto in šesto poglavje. V obsežnem petem poglavju na osnovi sekundarnih podatkov, pridobljenih iz statističnih baz, ki omogočajo neposredno primerjavo med Slovenijo in Avstrijo, prikazujem ter analitično komentiram številne izbrane kazalnike konkurenčnosti lesne panoge. V petem poglavju nadalje primerjalno analiziram panožno dinamiko v lesni panogi med obema državama. V prvem delu šestega poglavja na podlagi podatkov iz PRS, s pomočjo izbranih povprečnih ekonomskih kazalnikov po posameznih sektorjih lesne panoge, analiziram uspešnost podjetij v lesnopredelovalni industriji v Sloveniji. V drugem

delu šestega poglavja primerjam med državama tudi uspešnost podjetij v lesni panogi v tuji lasti v primerjavi s podjetji v domači lasti. V zadnjem delu šestega poglavja pa na osnovi urejene preglednice dvajsetih največjih podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji analiziram osnovne karakteristike vključenih podjetij ter predstavljam ključne razlike med slovenskimi in avstrijskimi podjetji.

V sedmem poglavju sintetično združujem teoretična spoznanja, rezultate analiz sekundarnih podatkov in primarne podatke, zbrane z intervjuji. V tem zadnjem delu magistrskega dela dodajam lastne komentarje in poglavje zaključim s svojimi predlogi o sistemskih ukrepih za bolj dinamični razvoj lesne panoge v Sloveniji. V sklepu spomnim na cilj magistrskega dela in preidem na povzetek najpomembnejših lastnih predlogov za sistematično izboljšanje pogojev, ki bi Sloveniji omogočili bolj učinkovit razvoj lesne panoge.

1 KONKURENČNOST IN KONKURENCA

Konkurenčnost (angl. *competitiveness*) je pogosto uporabljeni izraz v ekonomskih razpravah in v strokovnih ter znanstvenih člankih. Vendar ne obstaja enotna opredelitev, kaj natančno konkurenčnost pomeni in kako jo lahko kvantitativno merimo. Strogo gledano konkurenčnost ni značilnost sektorja ali celotnega gospodarstva neke države, ampak posameznega podjetja (Dieter & Englert, 2007). Zaradi pomanjkanja relevantne opredelitve konkurenčnosti so v ekonomski stroki razvili in predstavili več kazalcev, ki v kombinaciji omogočajo karakterizacijo konkurenčnega položaja določenega sektorja ali države.

Porter (1980) je prvotno obravnaval konkurenčnost z vidika možnosti podjetja, da si z oblikovanjem ustrezne strategije pridobi konkurenčno prednost in s tem želeno raven dobička, ki se mora odražati v dolgoročni donosnosti vloženga kapitala. Ker podjetja delujejo v različnih panogah, ima struktura posamezne panoge bistveni vpliv na določanje konkurenčnih pravil. Konkurenčna strategija usposablja podjetje, da potrebe kupcev zadovolji bolje kot konkurenti, zato lahko dosega višjo ceno oziroma večji dobiček. Porter (1980) definira tri generične strategije, ki jih podjetje lahko uporabi za doseganje konkurenčne prednosti: stroškovno vodstvo v panogi, diferenciacijo in strategijo osredotočenja. Podjetje se mora odločiti za eno od navedenih strategij, sicer bo zaostalo v povprečju.

Posameznik, skupina oseb, podjetje, industrijska panoga, regija, država ali skupina držav skušajo pridobiti konkurenčno prednost pred drugimi, da bi zagotovili svoj obstoj in si izboljšali svoje življenjske pogoje. Tradicionalni kazalniki, ki se uporabljajo za ponazoritev konkurenčnosti v gospodarstvu, so razmere na trgu dela, stroški proizvodnje, velikost družbe, intenzivnost raziskav in številni drugi (Rybakovas, 2009).

Rezultati konkurenčnosti se lahko merijo tudi s splošno razširjenimi kazalniki kvalitete življenja. Garelli (2006) poudarja, da je smisel konkurenčnosti dvig blaginje ljudi, ki jo lahko opredelimo kot kombinacijo življenjskega standarda, akumulacije bogastva in kakovosti življenja. Blaginja je pomemben dejavnik, ker poudarja tudi negospodarske vidike. Konkurenčnosti ni smiselno zreducirati samo na povečanje produktivnosti ali ustvarjanje dobička. Družba, ki ne deli

ustvarjenega bogastva s svojimi ljudmi, oziroma država, ki ne zagotavlja ustrezne zdravstvene in izobraževalne infrastrukture ali ne vzdržuje politične ter socialne stabilnosti, na dolgi rok ni uspešna.

Camagni (2002) ugotavlja, da so posamezna podjetja tisti subjekti, ki tekmujejo na trgu. Ta podjetja in ti podjetniki v veliki meri izhajajo iz lokalnega konteksta, vendar danost naravnih virov in relativna razpoložljivost tradicionalnih dejavnikov, kot so delo in kapital, igrajo vse manjšo vlogo. Dandanes štejejo kombinacije dejavnikov in procesov, kot so agregatni makroekonomski proces, povečanje donosov v povezavi s kumulativnimi razvojnimi procesi ter z aglomeracijo dejavnosti in na drugi strani mikro-ekonomski ter mikro-teritorialni pristop, specifične prednosti, ki jih strateško razvijejo posamezna podjetja, teritorialne sinergije in sposobnost sodelovanja ob podpori domiselne ter proaktivne javne uprave.

Dejavniki konkurenčnosti so lahko zelo specifični in različni od panoge do panoge, zato jih ni vedno mogoče posplošiti. Ena od smeri v analizi konkurenčnosti je namenjena merjenju dejanskih podatkov ekonomske uspešnosti. V ta namen se uporabljajo različni kazalniki uspešnosti, ki so splošni in rezultati med industrijskimi panogami so primerljivi (Rybakovas, 2009). Najbolj pogoste metode za ocenjevanje konkurenčnosti z merjenjem gospodarske uspešnosti so izračuni kazalnikov produktivnosti, še posebej produktivnost dela, izračuni izkazane primerjalne prednosti RCA itd. Ker primerjalna prednost panoge ali države ni neposredno merljiva, se RCA izračuna na podlagi realiziranih trgovinskih tokov. Osnovni koncept RCA je naslednji (Burger & Kotnik, 2014): sektorji, v katerih ima gospodarstvo primerjalne prednosti glede na tujino, bodo ustvarili nadpovprečen delež skupnega izvoza. Za izračun RCA najpogosteje uporabljajo standardno metodologijo koeficientov RCA, ki nam kažejo relativno konkurenčnost oziroma specializacijo države določenega sektorja s tem, da delimo delež izvoza tega sektorja (EX_i^{si}) v svetovnem izvozu istega sektorja (EX_i^{world}) z deležem celotnega izvoza države (EX_{total}^{si}) v celotnem svetovnem izvozu (EX_{total}^{world}).

Splošno uporabno orodje za analizo konkurenčnosti določene panoge je tudi Porterjev diamant (Porter, 1990). Model temelji na analizi štirih dejavnikov, ki so značilni za določeno panogo, poleg tega pa predpostavlja, da na konkurenčnost vplivajo tudi nove priložnosti in vladna politika. Omenjene štiri dejavnike sestavljajo: razpoložljivost proizvodnih dejavnikov, pogoji povpraševanja, strategija podjetij ter sorodne in podporne dejavnosti. S pomočjo Porterjevega diamanta najprej sistematično zbiramo podatke o prednostih in slabostih vsakega dejavnika posebej, v nadaljevanju analiziramo prepletanje prednosti vseh dejavnikov, v zaključnem delu analize pa se lahko osredotočimo na iskanje možnosti za povečanje konkurenčnosti panoge, ki jo raziskujemo.

Konkurenca (angl. *competition*) zavzema v tržnih gospodarstvih osrednjo vlogo. V ekonomski literaturi je konkurenca največkrat opredeljena kot mehanizem, ki tržne udeležence prisiljuje k racionalnemu ravnanju (Sfiligoj, 2002). Teoretični model popolne konkurence predpostavlja, da obstaja tako na strani ponudbe kot na strani povpraševanja veliko število tržnih udeležencev in je vsak posameznik le neznamen del celote. Dejanska konkurenca pa poteka med limitama, ki ju

predstavlja popolna konkurenca in popoln monopol. Z zmanjševanjem števila konkurentov se praviloma povečuje njihova relativna tržna moč. Ena od bistvenih značilnosti sodobnega sveta je tudi, da poteka konkurenca med istovrstnimi oziroma homogenimi izdelki le na blagovnih in denarnih borzah, za vse ostale trge pa velja, da poteka konkurenca med izdelki in storitvami, ki so diferencirani, kar pomeni, da drug do drugega niso popolni substituti (Sfiligoj, 2002).

Razvoj koncepta konkurence v literaturi ne poteka premočrtno, temveč v več smereh in z nekaterimi pomembnimi prelomi ter umiki. Pozitiven rezultat teh dolgih razprav in polemik v zvezi s konkurenco je, da imamo danes dokaj veliko soglasje o definiciji konkurence, ki je precej blizu vsakdanjemu pomenu. Konkurenco lahko razumemo kot vrsto ukrepov s ciljem zagotavljanja realizacije izbire določenega podjetja ob istočasnem zaviranju podobnih ukrepov pri svojih tekmecih. Konkurenca je proces rivalstva med podjetji, ki ima obliko tekmovanja znotraj obstoječe panoge (angl. *intra-industry*) in obliko morebitnega vstopa na nova področja (angl. *inter-industry*). Tekmovanje ne vključuje le rivalstva v smislu cene, ampak tudi v smislu izboljšane tehnike proizvodnje ali izdelkov in v smislu zagotavljanja informacij za potrošnike o izdelkih. Vse te oblike tekmovalnosti imajo posledice na stopnjo rasti ali zmanjšanja proizvodnje, na standarde ali raznolikost porabe in na razvoj strukture trgov samih, ki so zaradi vpliva kupcev, dobaviteljev, partnerjev ter konkurentov čedalje bolj podvrženi novim oblikam organizacije (Savioti & Krafft, 2004).

Konkurenca je zaradi neprestanih interakcij med akterji dinamični proces, poleg tega je za konkurenco značilna cikličnost. Podjetnikova inovacija na začetku zapolni vrzel oziroma določeno novo nišo na trgu, kar mu prinaša dobiček. S časom sledilci oziroma oponašalci zapolnijo trg, pri čemer ob določenih pogojih lahko nastane celo novi sektor, vendar se dobički zmanjšujejo. Ko sektor postane nasičen, nekatera podjetja iščejo izhod v novih tržnih nišah, kar povzroči ciklično ponavljanje (Savioti & Krafft, 2004).

V svojem novejšem Modelu petih silnic opredeljuje Porter (1990) pet heterogenih dejavnikov oziroma silnic konkurence, ki v vsaki panogi delujejo hkrati, zato jih mora podjetje upoštevati pri oblikovanju svoje strategije. Te silnice so: nevarnost vstopa novih konkurentov, grožnja pojava substitutov, pogajalska moč kupcev, pogajalska moč dobaviteljev in rivalstvo med obstoječimi konkurenti. Substitute definira kot proizvode z enakim namenom uporabe oziroma enako funkcijo, vendar z nižjo ceno, kar pomeni večjo privlačnost za kupce. Kasneje je Porter svojo teorijo konkurence še delno spreminjal in izpopolnjeval. Med drugim je definiral konkurenco kot dinamični proces, ki ga poganjata inovativnost in diferenciacija izdelkov, lokacija podjetja pa je pomembna le z vidika zagotavljanja pogojev za rast produktivnosti, ki je v konkurenčnem boju najpomembnejša (Porter, 2000).

Pojma konkurenčnost in konkurenca sta torej tesno povezana, pri čemer konkurenca predstavlja ključno spodbudo za izboljšanje konkurenčnosti. Tesno s tema dvema pojmomoma je povezan tudi koncept konkurenčne prednosti. Vsako podjetje si prizadeva za pridobitev konkurenčne prednosti, kar prispeva k ustvarjanju trajne rasti in posledično k blaginji. S tem v zvezi mora izbrati strategije podjetja temeljiti na pazljivi evalvaciji njenih resursov in sposobnosti (angl. *capability*) ter odražati vpliv trga. Podjetje ima dejansko konkurenčno prednost, ko s svojimi aktivnostmi poveča svojo

učinkovitost (angl. *efficiency*) in s tem prehitijo svoje konkurente (Korhonen & Niemela, 2005). Iz tega sledi, da je konkurenčna prednost podjetja vedno definirana relativno glede na najbližjega konkurenta znotraj posamezne panoge ali posameznega trga, poleg tega je to dinamični koncept, ki se naslanja na heterogeno in delno nemobilno selekcijo opredmetenih ter neopredmetenih sredstev. Podjetje lahko uspešno posluje, če razpolaga z zadostno količino dragocenih in redkih sredstev, za izvajanje trajne konkurenčne strategije pa potrebuje tudi neponovljiva (angl. *inimitable*) ter nenadomestljiva (angl. *non-substitutable*) sredstva (Korhonen & Niemela, 2005).

2 OPREDELITEV IN POMEN LESNE PANOGE

Niti v strokovni literaturi niti v praksah posameznih držav ne obstaja splošno uveljavljen koncept oziroma enotna definicija lesne panoge. Logično bi bilo, da bi v lesno panogo uvrstili vse gospodarske dejavnosti, ki so večinoma odvisne od lesa, ki je osnovna surovina in izvira iz gozdov. To bi vključevalo pridobivanje in predelavo lesne mase vključno s komercialno dejavnostjo, poleg tega pa tudi komercialne ter nekomercialne dejavnosti, povezane z gozdovi. Pri analiziranju in raziskovanju lesne panoge potrebujemo natančnejšo opredelitev, kar je povezano tudi z omejitvami pri pridobivanju razpoložljivih statističnih podatkov. Zaradi celovitosti obravnave v svojem magistrskem delu lesno panogo opredeljujem kot skupek dejavnosti, ki so po Statistični klasifikaciji gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti, revizija 2 (angl. *Statistical classification of economic activities in the European Community, Revision 2*, v nadaljevanju NACE, Rev. 2), ki je v veljavi od leta 2008 dalje (European Commission, 2008), opredeljene z naslednjimi gospodarskimi sektorji:

- A 02 – Gozdarstvo
- C 16 – Obdelava in predelava lesa, proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame ter protja, razen pohištva (v nadaljevanju: obdelava in predelava lesa)
- C 17 – Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja (v nadaljevanju: celuloza in papir)
- C 31 – Proizvodnja pohištva (v nadaljevanju: pohištvo)

V primerih, ko določenih kategorij podatkov v skladu z navedenim naborom ni mogoče pridobiti iz javnih statističnih baz, kot so: Eurostat, Statistik Austria in Statistični urad republike Slovenije (v nadaljevanju SURS), obravnavam sektorja celuloza in papir ter pohištvo širše, in sicer:

- C 17 – Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja ter sektor C 18 – Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa
- C 31 – Proizvodnja pohištva in sektor C 32 – Druge raznovrstne predelovalne dejavnosti

Iz pregleda razpoložljivih virov, ki se nanašajo na lesno panogo, lahko ugotovimo, da tudi v Avstriji lesno panogo obravnavajo celovito od gozdarske dejavnosti do izdelave končnih izdelkov z vsebnostjo lesa oziroma izdelkov, ki so bili narejeni iz lesne surovine. Poleg vključenih sektorjev obstajajo tudi dejavnosti, ki so tesno povezane z lesno panogo, vendar jih v svojem magistrskem delu ne vključujem v obravnavo. V skladu s klasifikacijo dejavnosti NACE, Rev. 2 so to: G 46.130 Posredništvo pri prodaji lesa in gradbenega materiala, G 46.150 Posredništvo pri prodaji pohištva,

predmetov in naprav za gospodinjstvo, S 95.240 Popravila pohištva, C 28.490 Proizvodnja drugih obdelovalnih strojev, C 28.950 Proizvodnja strojev za industrijo papirja in kartona itd.

2.1 Značilnosti lesne panoge

Lesna panoga se v skladu z razvrstitvijo Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, v nadaljevanju OECD) uvršča med panoge z nizko stopnjo razvitosti tehnologije, pri čemer je bila podlaga za razvrščanje panog intenzivnost vlaganja v raziskave ter razvoj (OECD, 2011). Tudi Evropska komisija v svojem poročilu navaja, da spadajo posamezni sektorji lesnopredelovalne industrije med panoge z nizko stopnjo tehnologije in med panoge z velikimi potrebami po surovinah (European Commission, 2013). Maskell (1996) je na primeru danske pohištvene industrije ugotovil, da lahko kljub relativno visokim stroškom dela in pomanjkanju domače surovine tudi tovrstna industrija ostaja konkurenčna, če jo odlikuje visoka produktivnost dela, uporablja tradicionalna ter sodobna znanja in če so podjetja sposobna interaktivno sodelovati.

Lesna panoga, znotraj nje pa še posebej pohištvena industrija, spada med zrele industrijske panoge. Eden od kriterijev razvrstitve je doseganje povprečne letne stopnje rasti, ki za zrele panoge znaša med -6% do $+6\%$ letno (Artač, 2005). Karagouni in Papadopoulos (2007) sta raziskovala vpliv tehnološke inovativne sposobnosti na konkurenčnost zrele industrije na vzorcu 45 reprezentativnih malih podjetij v pohištveni industriji v Grčiji in na Cipru. Ugotovila sta, da v raziskavo vključeni podjetniki pripisujejo največji pomen trženjski sposobnosti podjetij, ki je posledica dobrega strateškega planiranja in sposobnosti učenja podjetnikov ter zaposlenih. Tehnološke inovativne prednosti so posledica navedenih elementov v kombinaciji z dobro organizacijo in fleksibilnostjo podjetij. Druga ugotovitev je bila, da morajo mala podjetja v zreli panogi razvijati manjše in raznovrstne inovacije, saj zaradi omejenih virov ne morejo generirati velikih tehnoloških prednosti.

Eden od načinov ohranjanja rasti zrele industrije je selitev proizvodnje v države s cenejšo delovno silo. Intenzivni trend povečevanja proizvodnje in izvoza izdelkov pohištvene industrije iz držav s ceneno delovno silo v razvite zahodne države se je začel po letu 1990. Leta 2004 je Kitajska postala največja svetovna izvoznica pohištva, saj je prehitela Italijo. Kitajska pohištvena industrija je v predhodnih letih dosegala letne stopnje rasti proizvodnje nad 20% in je leta 2003 dosegla že skoraj 18% odstotni delež svetovne proizvodnje pohištva. Poleg Kitajske so v enakem obdobju dosegale izjemne stopnje rasti pohištvene industrije tudi Indonezija, Malezija, Vietnam, pa tudi Poljska in Mehika (Han, Wen, & Kant, 2009).

Lesna industrija vključuje tako kapitalsko kot delovno intenzivne dejavnosti. Uvrstitev podjetij v panogi je odvisna od višine vloženega kapitala v stroje ali proizvodne linije oziroma od razmerja med vloženim kapitalom in vloženim delom v proizvodnem procesu. Kapitalsko intenzivne panoge predstavljajo višjo vstopno oviro in so bolj občutljive na poslovne cikle v panogi, vendar naj bi zagotavljale višjo produktivnost. Xu (2003) je na podlagi raziskave 28-ih različnih panog v 14-ih državah v razvoju določil razmerja med delovno in kapitalsko intenzivnostjo posameznih panog. Po tej razvrstitvi je v okviru lesne industrije proizvodnja pohištva delovno najbolj

intenzivna, sledi ji obdelava in predelava lesa, proizvodnja celuloze in papirja, pa je med vsemi naštetimi kapitalsko najbolj intenzivna oziroma najmanj delovno intenzivna.

Uspešnost lesnopredelovalne industrije določene države je odvisna tudi od nekaterih specifičnih in splošnih dejavnikov. Na prvem mestu je preskrba z lesom, saj imajo države različne naravne vire in različne stopnje izkoriščanja lesne biomase. Sledijo stroški energentov, predvsem električne energije in fosilnih goriv, ki pogojujejo stroške transporta. Poleg stroškov delovne sile, ki so bili omenjeni na primeru selitve pohištvene industrije v cenejše države, imata na uspešnost lesnopredelovalne industrije velik vpliv vsaj še razvitost povezanih in podpornih panog v državi ter spremembe v povpraševanju (Han et al., 2009).

2.2 Pomen gozdov in gozdarske dejavnosti

Gozdovi pokrivajo 31 % celotnega svetovnega kopnega ozemlja, skupna površina gozdov v letu 2010 je bila ocenjena na nekaj več kot 4 milijarde hektarov (v nadaljevanju ha), kar ustreza v povprečju 0,6 ha gozda na prebivalca. Po podatkih Organizacije združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (angl. *Food and Agriculture Organisation of the United Nations*, v nadaljevanju FAO) je površina gozda neenakomerno porazdeljena, saj ima 5 najbolj bogatih držav z gozdovi, ki so Ruska federacija, Brazilija, Kanada, Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA) in Kitajska, več kot polovico celotne površine gozdov (53 %), medtem ko kar 64 držav s skupno populacijo 2 milijardi ljudi na svojem ozemlju nima niti 10 % gozdnih površin. Letni posek znaša na globalni ravni 0,7 % lesnih zalog in skoraj polovica tega lesa se uporabi za kurjavo (FAO, 2010).

V državah EU se nahaja okrog 5 odstotni delež svetovnega gozda in v nasprotju z nekaterimi drugimi predeli sveta se v EU gozdne površine počasi povečujejo. Tako so gozdovi v letu 2010 v 28-ih članicah Evropske unije (v nadaljevanju EU-28) prekrivali 180 milijonov ha zemljišč, kar je predstavljalo 42 odstotni delež vseh njihovih zemljišč (Eurostat, 2015). Največje deleže gozdov v državah EU-28 imajo Finska, Švedska in Slovenija, medtem ko imajo najmanjše deleže gozdov Malta, Irska in Nizozemska. Na svetovni ravni je 80 % gozdov v državni oziroma v javni lasti, vendar se lastniška struktura in gospodarjenje z gozdovi spreminja (FAO, 2010). Nasprotno je v EU-28 kar 59,7 % gozda v privatni lasti, ostalih 40,3 % pa pripada državam ali drugim osebam javnega prava (Eurostat, 2015).

V državah članicah EU povprečno 13 % gozdov ni razpoložljivih za dobavo lesa, saj te gozdne površine uživajo različne vrste zaščite, kot so nacionalni parki, zaščitena ozemlja zaradi nevarnosti erozije tal itd. Posebna varstvena območja so predvidena tudi v projektu Natura 2000, ki je program EU za ohranjanje biotske raznolikosti (Eurostat, 2009). V letu 2009 so potekali tudi intenzivni pogovori o zavezah Kjotskega protokola po letu 2012. Ker gozdovi predstavljajo velik del evropske krajine in ker v biomasi vežejo znatne količine ogljikovega dioksida, so vključeni v celotni proces planiranja vsebnosti toplogrednih plinov. Gozdovi so ponori ogljika zaradi sposobnosti shranjevanja tega elementa, ki ostane vezan v vseh lesnih proizvodih v celotni njihovi življenjski dobi (Eurostat, 2009). Gozdovi so zelo pomembni z vidika gospodarstva večine gozdnatih držav, saj zagotavljajo prepotrebno zaposlovanje na podeželskih območjih. Globalna

finančna kriza leta 2008 in poznejša ekonomska recesija sta imeli posledice v vseh sektorjih gospodarstva, vključno z gozdarstvom oziroma v vseh panogah, ki temeljijo na gozdarstvu.

Gozdni upravljavci ali lastniki, ki želijo dokazati, da je njihovo gospodarjenje z gozdom družbeno koristno, ekonomično in okolju prijazno, lahko zaprosijo za certifikat za gospodarjenje z gozdovi. V tem primeru morajo vsi upravljavci gozda in vsa podjetja v oskrbovalni verigi doseči tudi sledenje certificiranega lesa oziroma nadzor izvora lesa (ang. *Chain of Custody*, v nadaljevanju CoC). CoC je sledenje lesa, ki izvira iz certificiranih gozdov ali v primeru recikliranih materialov iz mesta recikliranja do potrošnika, skozi vse faze proizvodnega procesa, predelave, transporta in skladiščenja do prodaje izdelka končnemu potrošniku (Čebulj, Piškur, & Kranjc, 2011).

Prevladujoči organizaciji za certificiranje gozdnih proizvodov sta Svet za skrbništvo gozdov (angl. *Forest Stewardship Council*, v nadaljevanju FSC) in Program za potrditev certifikacijskih shem (angl. *Programme for the Endorsement of Forest Certification*, v nadaljevanju PEFC). Tako FSC kot tudi PEFC sta neodvisni, nevladni in neprofitni organizaciji, ustanovljeni za spodbujanje odgovornega gospodarjenja s svetovnimi gozdovi. Spodbujajo trajnostno upravljanje gozdov s pomočjo certificiranja in tako dajejo zagotovilo kupcem lesnih ter papirnatih izdelkov, da spodbujajo trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Obstajajo razlike med FSC in PEFC pristopi za določanje standardov, akreditacijo certifikacijskih organov in drugih programskih funkcij. Načeloma je najbolj pomembna razlika med PEFC in FSC njihovo stališče o sodelovanju vlade pri postopkih določanja standardov in certificiranja (Čebulj, Piškur, & Kranjc, 2011).

2.3 Razvoj lesnopredelovalne panoge v EU

Eurostat (2015) je v svoji publikaciji v industrijsko panogo, ki temelji na lesu kot osnovni surovini, uvrstil štiri področja predelovalne dejavnosti, kar je razvidno iz Tabele 1. V lesnopredelovalni industriji je v letu 2011 skupaj delovalo 446 tisoč podjetij, kar je predstavljalo slabo petino vseh predelovalnih podjetij v takratnih 27 državah članicah EU (v nadaljevanju EU-27). Podatki kažejo, da z izjemo proizvodnje celuloze in papirja, za katero je značilna ekonomija obsega, deluje v lesnopredelovalni industriji sorazmerno veliko število malih ter srednje velikih podjetij.

Gospodarska teža lesnopredelovalne industrije, merjena z deležem bruto dodane vrednosti, ki je za leto 2011 znašala 135 milijard evrov (v nadaljevanju EUR), je predstavljala 8,2 % v celotni predelovalni dejavnosti EU-27, pri čemer je sektor proizvodnja celuloze in papirja prispeval skoraj tretjino dodane vrednosti oziroma 42 milijard EUR. Med leti 2005 in 2011 se je v EU-27 skupna stopnja dodane vrednosti, ustvarjene v predelovalnih dejavnostih, povečala za 1,2 %. Lesnopredelovalna industrija je v enakem obdobju beležila upad bruto dodane vrednosti za 11 %. Največje zmanjšanje bruto dodane vrednosti je beležil sektor tiskanje, in sicer za 20 %, obratno pa je pri dodani vrednosti pozitivno izstopal sektor proizvodnja celuloze in papirja, ki je povečal bruto dodano vrednost za dobrih 5 %.

Celotna predelovalna dejavnost v EU-27 je od leta 2005 do 2011 zmanjšala število zaposlenih delavcev za 13 %, lesnopredelovalna industrija pa je morala zmanjšati število zaposlenih za 21 %, na skupno 3,4 milijona zaposlenih v letu 2011. Največje zmanjšanje števila zaposlenih je beležil

sektor proizvodnja pohištva, ki je število zaposlenih znižal kar za 28 %. Večina podatkov v Tabeli 1 kaže, da je finančna in gospodarska kriza prizadela celotno predelovalno dejavnost v državah EU-27, vendar je lesnopredelovalna industrija beležila sorazmerno večji upad bruto dodane vrednosti ter večje zmanjšanje števila zaposlenih. V EU-27 je v lesnopredelovalni industriji v omenjenem obdobju najbolje posloval sektor proizvodnja celuloze in papirja.

Tabela 1: Glavni ekonomski kazalci za lesnopredelovalno industrijo za države EU-27, za leti 2005 in 2011

Dejavnost NACE, Rev. 2	Število podjetij v tisočih		Bruto dodana vrednost v milijardah EUR		Število zaposlenih oseb v tisočih	
	2005	2011	2005	2011	2005	2011
C Predelovalna industrija	2.322	2.100	1.630	1.650	34.644	30.100
Lesnopred. industrija (16 +17 +18.1 + 31)	500	466	152	135	4.388	3.461
C 16 Obdelava in predelava lesa	198	183	35	32	1.280	1.020
C 17 Proizvodnja celuloze in papirja	20	20	40	42	730	651
C 18.1 Tiskanje in tiskarske storitve	133	118	41	33	978	790
C 31 Proizvodnja pohištva	150	125	36	29	1.400	1.000

Vir: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics 2014,2015, str. 160, tabela 6.8.

2.4 Osnovne karakteristike lesne panoge v Sloveniji in Avstriji

V Sloveniji prekriva gozd 62,2 % površin, od tega je 76,8 % gozdov v privatni lasti. V Avstriji znaša delež gozdnih površin 47,2 %, od tega je v zasebni lasti 74,3 % gozdov (Eurostat, 2015). Tabela 2 kaže primerjavo v zalogi lesne mase ter količine in deleže pri uporabi lesne mase v obeh državah. Delež letnega poseka lesa glede na razpoložljivi letni prirastek, ki je v letu 2013 v Sloveniji znašal 37 %, je bil v primerjavi z Avstrijo, kjer je ta delež znašal 69 %, skoraj za polovico manjši, kar kaže na večji problem izkoriščenosti gozda v Sloveniji. Avstrija je od celotnega letnega prirastka uporabila za industrijsko predelavo 49 % lesa, Slovenija pa le 25 %, kar pomeni, da ima Slovenija še velike rezerve pri povečevanju obsega industrijske predelave domače lesne mase. Iz Tabele 3 je razvidno, da Slovenija postopno povečuje letni posek lesa, v Avstriji pa se je posek po obdobju konstantnega povečevanja po letu 2012 začel nekoliko zmanjševati. V Sloveniji se je tako leta 2013 priprava okroglega lesa v primerjavi z letom 2000 povečala za 52 %, v Avstriji pa v enakem obdobju le za 31 %.

Tabela 4 prikazuje primerjavo nekaterih ekonomskih kazalcev pri izkoriščanju gozdov med Slovenijo in Avstrijo. Med leti 2005 in 2012 je Slovenija primerjalno bolj povečala prihodke zaradi

povečanega obsega sečnje lesa. Obseg bruto investicij nam kaže, koliko bruto dodane vrednosti so v posamezni državi ponovno investirali v osnovna sredstva. Avstrija je v letu 2012 ponovno investirala v gozdarstvo 12 % bruto dodane vrednosti in je bila s tem pri tem kazalniku konkurenčnosti med vodilnimi državami EU-28. Slovenija je bila s 5 odstotnim deležem investicije na repu držav EU-28. Pomembna razlika med Slovenijo in Avstrijo se je pokazala tudi pri kazalniku produktivnosti, saj je bila v letu 2012 Avstrija z bruto dodano vrednostjo 368 EUR na ha gozda na drugem mestu med državami EU-28, Slovenija z 211 EUR na ha gozda pa je bila na šestem mestu. Kljub vsemu pa je Slovenija zaradi izrazite povečane sečnje lesa dosegla višjo stopnjo rasti bruto dodane vrednosti, poleg tega je za razliko od Avstrije povečala investicije v osnovna sredstva. V opazovanem obdobju je Slovenija zaposlovala na ha gozda manj ljudi kot Avstrija, poleg tega je Slovenija med leti 2005 in 2012 beležila padajoči trend zaposlenosti v gozdarstvu.

Tabela 2: Primerjava zalog in uporabe lesne mase med Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta

Država	Zaloga lesne mase v 2010 v mio. m ³	Letni prirastek lesne mase v 2010	Letni posek lesne mase v 2013		Uporaba lesa za industrijo v 2013	
		v tisoč m ³	v tisoč m ³	delež posekanega prirastka v %	v tisoč m ³	delež celotnega prirastka v %
Slovenija	417	9.165	3.415	37	2.288	25
Avstrija	1.135	25.136	17.390	69	12.433	49

Vir podatkov: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics 2014, 2015, str. 144, tabela 6.2; lastni izračuni.

Tabela 3: Primerjava poseka lesa v tisočih m³ med Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta

Država	2000	2005	2010	2011	2012	2013	Rast poseka lesa od 2000 do 2013 v %
Slovenija	2.253	2.733	2.945	3.388	3.341	3.415	52
Avstrija	13.276	16.471	17.831	18.696	18.021	17.390	31

Vir podatkov: Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics 2014, 2015, str. 147, tabela 6.3; lastni izračuni.

Tabela 4: Primerjava ekonomskih kazalcev za gozdarstvo za Slovenijo in Avstrijo za izbrana leta

Država	Bruto proizvodnja v mio. EUR		Bruto dodana vrednost v mio. EUR		Bruto investicije v osn. sredstva v mio. EUR		Bruto dodana vrednost v EUR na ha gozda		Število zaposlenih na tisoč ha gozda	
	2005	2012	2005	2012	2005	2012	2005	2012	2005	2012
Slovenija	178	341	115	230	8	12	99	211	5,1	4,6
Avstrija	1.592	2.244	873	1.222	155	149	261	368	5,7	6,5

Povzeto in prirejeno po Eurostat, Agriculture, forestry and fishery statistics 2014, 2015, str. 156–159.

V tabeli 5 so primerjalno zbrani ključni kazalniki lesne panoge za Slovenijo in Avstrijo. Kazalniki so izračunani na osnovi kombinacije različnih navedenih podatkovnih baz za leto 2014, vendar se

zaradi pomanjkanja podatkov izračuni o dodani vrednosti nanašajo še na leto 2013. Vrednosti, ki so v podatkovnih bazah navedene v ameriških dolarjih, so smiselno preračunane v evre po povprečnem srednjem tečaju Banke Slovenije (v nadaljevanju BS). V skladu s predhodno navedeno definicijo lesne panoge so kazalniki v zgornjem delu tabele kumulativni in vključujejo vse sektorje lesne panoge, vključno z gozdarstvom. Za izračun vrednosti prodaje in dodane vrednosti za sektor gozdarstvo so podatki, zajeti iz nacionalnih statističnih virov SURS (b.l.) in Statistik Austria (b.l.).

Avstrijske gozdne površine so več kot trikrat obsežnejše od slovenskih, vendar je delež gozda na prebivalca višji v Sloveniji, leta 2014 so v Sloveniji tudi posekali več lesa na prebivalca kot v Avstriji. Lesna panoga je v obeh državah pomemben izvoznik, vendar je Avstrija v letu 2014 beležila pomembno prednost pri kazalnikih izvoza, kot sta delež izvoza izdelkov lesne industrije v celotnem izvozu blaga in pokritost uvoza z izvozom, ki je v Avstriji znašala skoraj 130 %. V Sloveniji je vrednost uvoza lesnih izdelkov presegala izvoz podobnih izdelkov za dobrih 20 %. V Avstriji so dosegli tudi višji delež bruto dodane vrednosti, ki je leta 2013 znašala 31 % od celotnih prihodkov lesne panoge. Dodana vrednost lesne panoge v Avstriji je presegla dodano vrednost celotne predelovalne dejavnosti, ki je znašala 27 % od prihodkov. V Sloveniji je bruto dodana vrednost lesne panoge v letu 2013 znašala 22,5 % celotnih prihodkov lesne panoge, bruto dodana vrednost predelovalne industrije pa je znašala 25,5 % celotnih prihodkov predelovalne industrije. Dodana vrednost lesne industrije brez sektorja gozdarstvo, ki ne spada med predelovalne dejavnosti, je v letu 2013 v Sloveniji znašala 7,2 % celotne dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti, v Avstriji pa je dodana vrednost lesno predelovalne industrije predstavljala kar 10,2 % dodane vrednosti celotne predelovalne industrije.

Tabela 5: Primerjava osnovnih kazalnikov lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo za leti 2013 oziroma 2014

Podatki in kazalniki	Slovenija	Avstrija
Gozdne površine (km ²)	12.211	39.842
Posek lesa na prebivalca (m ³)	2,5	2,0
Prihodek vseh sektorjev lesne panoge (mio. EUR)	2.216	18.471
Izvoz vseh sektorjev lesne panoge (mio. EUR)	1.259	13.016
Delež izvoza lesne panoge v celotnem izvozu (%)	5,5	10,2
Pokritost uvoza lesne panoge z izvozom (%)	79,6	129,8
Delež dodane vrednosti v celotni lesni panogi (%)	22,5	31,1
Prihodek celotne predelovalne industrije (mio. EUR)	24.678	176.153
Delež dodane vrednosti v predelovalni industriji (%)	25,5	27,0
Delež dod. vredn. les. ind. v dod. vredn. pred. ind. (%)	7,2	10,2

Povzeto in prirejeno po Faostat, Forestry Production and Trade, b.l.; Eurostat, Structural business statistics, b.l.; Statistični urad Republike Slovenije, V Podatkovni portal SI-STAT, b.l.; Statistik Austria, V National Accounts.

3 INSTITUCIONALNA UREDITEV LESNE PANOGE

Zaradi relativno velikih gozdnih površin se lesna panoga v Sloveniji in Avstriji uvršča med tradicionalne gospodarske panoge, ki ji država namenja posebno pozornost. Gospodarjenje z gozdovi je v obeh državah urejeno z zakoni in drugimi predpisi, saj les predstavlja strateško surovino. V Sloveniji je za področje lesnopredelovalne industrije pristojno predvsem Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju MGRT), deloma pa tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP), ki je odgovorno za področje gozdarstva. S strani avstrijske vlade je za lesno panogo pristojno predvsem Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo, okolje in vode (nem. *Bundesministerium für Land und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft – BMLFUW*) in deloma Ministrstvo za znanost, raziskave in gospodarstvo (nem. *Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft – BMWF*) ter Ministrstvo za promet, inovacije in tehnologijo (nem. *Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie – BMVIT*). V obeh državah obstaja tudi vrsta drugih podpornih institucij, vključno s stanovskimi združenji, ki prispevajo k razvoju posameznih področij lesne panoge in jih v nadaljevanju natančneje predstavljam. Predvidevam, da so razlike pri institucionalni ureditvi lesnopredelovalne panoge posledica zgodovinskih, kulturnih in drugih razlik med državama, med katerimi so zelo pomembne razlike v ekonomski razvitosti posamezne države.

3.1 Primerjava gospodarskih kazalnikov med Slovenijo in Avstrijo

V Tabeli 6 primerjalno prikazujem izbrane podatke ter izračunane gospodarske kazalnike za Slovenijo in Avstrijo. Vrednosti, ki so v podatkovnih bazah navedene v ameriških dolarjih, so smiselno preračunane v evre po povprečnem srednjem tečaju BS. Avstrija je po površini ozemlja in po številu prebivalcev približno štirikrat večja od Slovenije. Bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP) na prebivalca je bil v letu 2014 v Sloveniji približno polovico manjši, še vedno pa je obstajala med državama tudi občutna razlika v kupni moči prebivalstva. Čeprav so bile plače v Sloveniji nižje, je bil delež skupnih stroškov za plače v strukturi BDP-ja v Sloveniji višji in je predstavljal 42,3 %. Slovenija je imela precej višji delež izvoza blaga v strukturi BDP, poleg tega je v Sloveniji izvoz blaga v letu 2014 vrednostno presegal njen uvoz. Tudi Avstrija je v letu 2014 dosegla relativno visoko pokritje uvoza blaga s svojim izvozom, saj je znašala pokritost uvoza 98,4 %.

Na podlagi letne raziskave konkurenčnosti, ki jo s pomočjo 14.000 vključenih vodstvenih oseb v skoraj vseh državah sveta izvaja Svetovni ekonomski forum (angl. *World Economic Forum – WEF*), je bila Slovenija v letu 2014 uvrščena na 70. mesto, Avstrija pa se je med vsemi 144 državami uvrstila na 21. mesto. Od leta 2011 je Slovenija na lestvici nazadovala za 13 mest, v zadnji raziskavi so bila najslabše ocenjena področja: slabo razviti finančni trg in nestabilnost bank, neučinkovitost vlade in splošna birokracija, neučinkovita javna potrošnja, previsoka obdavčitev dela ter nestimulativna davčna zakonodaja, toga delovna zakonodaja, korupcija, nejasna in spreminjajoča zakonodaja, ki odvrača tuje investitorje, majhen domači trg in nizka stopnja inovacij. Avstrija je od leta 2011 na lestvici nazadovala za dve mesti, kljub temu zavzema relativno visoki rang med vsemi državami. Med pomanjkljivosti poslovno ekonomskega okolja so uvrstili:

visoka stopnja obdavčitve dobička, toga delovna zakonodaja in neprožnost pri določanju plač, neučinkovita vladna birokracija, velika stopnja regulacije, veliki javni dolg države in majhen domači trg (Schwab, 2014).

Tabela 6: Primerjava med Slovenijo in Avstrijo za leto 2014

Podatki in kazalniki	Slovenija	Avstrija
Kopenska površina (km ²)	20.151	84.445
Število prebivalcev	2.061.800	8.543.900
BDP na prebivalca (EUR)	18.100	38.500
Indeks kupne moči glede na EU-28 (%)	80,0	108,6
Delež stroškov plač v BDP (%)	42,3	39,7
Delež izvoza blaga v BDP (%)	61,6	37,9
Pokritost uvoza blaga z izvozom (%)	101,6	98,4
Rang na lestvici konkurenčnosti GCI*	70	21

Legenda: GCI* Globalni indeks konkurenčnosti (angl. *The Global Competitiveness Index*).

Povzeto in prirejeno po Central Intelligence Agency, The World Factbook, b.l.; Eurostat, Structural business statistics, b.l.; World economic Forum, The Global Competitiveness Report 2014–2015, 2014.

3.2 Glavni deležniki in organizacija lesne panoge v Sloveniji

V Sloveniji je bilo v zadnjih letih obravnavanih več strateških dokumentov, ki naj bi z različnimi ukrepi povečali izkoriščanje gozdov, okrepili učinkovitost lesnopredelovalne industrije in oživili gozdno-lesno verigo. Operativni dokument, ki ga je sprejela Vlada republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada RS) leta 2012, je Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020, s promocijskim sloganom Les je lep (MGRT, 2012). Poleg razprav in sprejetja novih zakonov je bilo izvedenih tudi nekaj strukturnih sprememb, ki naj bi prispevale k izboljšanju položaja lesnopredelovalne panoge. Ena od novosti je bila ustanovitev Direktorata za lesarstvo pri MGRT, ki je začelo z delom julija 2015. Na podlagi Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Ur.l. RS, št. 9/2016), je Vlada RS omogočila ustanovitev družbe za upravljanje z državnimi gozdovi, ki se imenuje Slovenski državni gozdovi, d.o.o. (v nadaljevanju SiDG). Novo državno podjetje, ki je bilo registrirano marca 2016 s sedežem v Kočevju, od julija 2016 naprej preko izvajalcev, izbranih na podlagi javnih razpisov, izvaja posek in prodajo lesa iz slovenskih državnih gozdov. Poleg tega namerava SiDG organizirati centre za zbiranje oziroma predelavo lesa in ustvarjati pogoje za razvoj ter vzpostavljanje gozdno-lesnih verig.

Pred temi spremembami je gospodarjenje z državnimi gozdovi temeljilo na koncesijah za izkoriščanje gozdov, ki jih je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju SKZG) brez javnega razpisa za dvajset let podelil izvajalskim podjetjem, ki so nastala iz nekdanjih gozdnih gospodarstev in so te gozdove upravljala že pred uveljavitvijo Zakona o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16, v nadaljevanju ZG). SKZG je bil sicer tudi ustanovljen leta 1993 z namenom upravljanja in razpolaganja s kmetijskimi

zemljišči ter gozdovi, ki so bili v lasti Republike Slovenije (v nadaljevanju RS). Zaradi ustanovitve SiDG so na novo podjetje prešla sredstva in delavci SKZG, ki so prej opravljali naloge s področja koncesij, vendar pa SKZG kot javni zavod še naprej opravlja naloge v zvezi s postopki denacionalizacije gozdnih zemljišč (SKZG, b.l.).

Na MKGP področje gozdarstva pokriva Sektor za gozdarstvo, ki deluje v okviru Direktorata za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo. Sektor za gozdarstvo naj bi v okviru svojih nalog spremljal stanje in pripravljajl sistemske rešitve za zagotavljanje trajnostnega razvoja gozdov v smislu njihove biotske raznovrstnosti ter vseh njihovih ekoloških, proizvodnih in socialnih funkcij. Med drugim naj bi Sektor za gozdarstvo vodil postopke za sprejem gozdnogospodarskih načrtov, spremljal in nadziral delo javne gozdarske službe, pripravljajl ter spremljal program gradnje in vzdrževanja gozdnih cest ter razporejal sredstva proračuna RS za financiranje javne gozdarske službe (MKGP, b.l.).

V okviru Gospodarske zbornice Slovenije (v nadaljevanju GZS) delujejo posamezna združenja, ki so pristojna za določene sektorje lesne panoge. To so Združenje za gozdarstvo, Združenje lesne in pohištvene industrije ter Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo. Na podlagi sprememb Zakona o gospodarskih zbornicah (Ur.l. RS, št. 60/2006, 56/2008 - Skl. US, 32/2009 - Odl. US, 110/2009, 14/2010 - Skl. US, 51/2010 - Odl. US, 77/2011), obvezno članstvo podjetij v GZS ni več obvezno, zato se je število članov v vseh združenjih znižalo. Združenja naj bi bila v pomoč pri vodenju panožne politike predvsem z informiranjem in usklajevanjem interesov med člani ter med člani in širšim okoljem. Znotraj Združenja lesne in pohištvene industrije so organizirani Sekcija slovenskih proizvajalcev lesenih montažnih stavb, Sekcija slovenskih žagarjev, primarnih predelovalcev lesa in trgovcev z žaganim lesom ter Razvojni center kreativne pohištvene industrije RC 31 (GZS, b.l.).

Leta 2003 je bil ustanovljen Lesarski grozd, ki od leta 2007 tesno sodeluje z Združenjem lesne in pohištvene industrije ter združuje podjetja iz gozdarskega sektorja, sektorja obdelava in predelava lesa ter pohištvenega sektorja. Podjetja, ki sodelujejo v Lesarskem grozdu, zaposlujejo eno tretjino zaposlenih v omenjenih sektorjih, poleg tega so v grozd vključene tudi razvojne in izobraževalne ustanove. Lesarski grozd si prizadeva tudi za vzpostavitev sodelovanja s tujimi tehnološko naprednimi institucijami (Lesarski grozd, b.l.).

Poleg Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije (v nadaljevanju OZS) je v Sloveniji še 62 območnih obrtno-podjetniških zbornic, ki skupaj tvorijo obrtno-podjetniški zbornični sistem. V skladu s spremembami Obrtnega zakona (Ur.l. RS, št. 40/04 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13 – popr) tudi članstvo v OZS od leta 2014 ni več obvezno, čeprav morajo obrtniki pred prijavo dejavnosti obvezno izpolnjevati vse predpisane pogoje, OZS pa podobno kot GZS izvaja tudi nekatera javna pooblastila. V okviru OZS je lesna panoga zastopana v Sekciji lesnih strok, ki ima Odbor žagarjev in Odbor tesarjev. Kmetje, ki samostojno gospodarijo s svojimi gozdovi, niso člani OZS, zato OZS ne razpolaga s podatki o količinah posekanega in razžaganega lesa na kmetijah (OZS, b.l.).

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (v nadaljevanju KGZS) je stanovska organizacija, ustanovljena na podlagi Zakona o kmetijsko gozdarski zbornici (Ur.l. RS, št. 69/04 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 26/08 in 7/09 – odl. US, v nadaljevanju ZKGGZ). Na podlagi določil ZKGGZ so obvezni člani KGZS lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki morajo plačevati obvezni letni prispevek glede na katastrski dohodek. V okviru KGZS deluje Odbor za gozdarstvo in lovstvo, ki si prizadeva za povečanje poseka pri malih lastnikih gozdov. KGZS je pooblaščen regijski predstavnik za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v sistemu PEFC. KGZS skuša med drugim skrbeti tudi za uravnoteženo zastopanje javnega in zasebnega interesa v gozdovih pri pripravi zakonskih in podzakonskih aktov ter s podajanjem pripomb na gozdnogospodarske načrte (KGZS, b.l.).

Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS) je javni zavod, ki ga je ustanovila RS z ZG leta 1993 in opravlja javno gozdarsko službo v vseh gozdovih Slovenije, ne glede na lastništvo. Javna gozdarska služba je skoraj v celoti financirana iz proračuna RS. ZGS ne izvaja sečnje, spravila, transporta in prodaje lesa, temveč skrbi za gozdnogospodarsko načrtovanje, za gojenje in varstvo gozdov, poleg tega lastnike gozdov strokovno usmerja v zvezi z uporabo gozdne tehnike in pri razvoju podeželja. ZGS preko svojih območnih enot pokriva celotno Slovenijo, v svoji sestavi pa imajo tudi različne strokovne službe (ZGS, b.l.).

Gozdarski inštitut Slovenije (v nadaljevanju GIS) je javni raziskovalni zavod s področja temeljnega in aplikativnega raziskovanja gozdov, gozdnega ekosistema ter gospodarjenja z gozdovi. GIS si v okviru javne gozdarske službe prizadeva za sonaravno gospodarjenje z gozdovi in ohranjanje njihove biotske pestrosti ter nadaljnji razvoj sistema in organizacije gozdarstva ter gozdarske politike v Sloveniji. V okviru javne okoljske službe na GIS potekajo aktivnosti za izvajanje monitoringa emisij in ponorov toplogrednih plinov, nastalih zaradi rabe tal, sprememb rabe tal ter posledic gozdarstva. GIS sodeluje s slovensko gozdarsko in naravovarstveno prakso kot tudi s pedagoškimi in drugimi raziskovalnimi organizacijami v Sloveniji in tujini. Publiciranje GIS poteka znotraj Založbe Silva Slovenica in v sodelovanju z Biotehniško fakulteto, Univerza v Ljubljani (v nadaljevanju BF) – Oddelkom za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire ter Oddelkom za lesarstvo, s katerim izdajajo zbirki Studia Forestalia Slovenica ter zbirko Acta Silvae et Ligni (GIS, b.l.).

Nekateri lastniki gozdov v Sloveniji sodelujejo z lokalnimi kmetijsko-gozdarskimi zadrugami, ki se ustanovljajo v skladu z Zakonom o zadrugah (Ur.l. RS, št. 97/09 – UPB), ki opredeljuje zadrugo kot organizacijo vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi svojih članov. Zadruga lahko zagotavlja članom prednosti, ki jih omogočajo prihranki zaradi večjega obsega poslovanja in jih člani s samostojnim nastopom na trgu ne bi mogli doseči. Pretežni del delujočih kmetijsko-gozdarskih zadrug v Sloveniji je prostovoljno včlanjenih v Zadružno zvezo Slovenije (v nadaljevanju ZZS), v kateri deluje tudi Strokovni odbor za gozdarstvo. Posamezne zadruge ali ZZS imajo zaradi dobre organiziranosti, terenske pokritosti, tradicije in zaupanja, ki ga uživajo med lastniki gozdov, tudi priložnost, da se še aktivneje vključijo v gospodarjenje z gozdom (ZZS, b.l.).

Zveza lastnikov gozdov Slovenije je prostovoljna organizacija, ki povezuje zasebne lastnike gozdov, povezane v 29 društev lastnikov gozdov. Deluje kot zastopnica interesov lastnikov gozdov

ter promotorka trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja s slovenskimi gozdovi. Poslanstvo Zveze lastnikov gozdov Slovenije je krepiti trajnostno gospodarjenje s slovenskimi zasebnimi gozdovi, ki poleg ekonomskih koristi pospešuje socialno in kulturno vrednost ter pospešuje odgovornost do okolja. Trenutno je v Zvezo lastnikov gozdov Slovenije vključenih več kot 4.000 članov, ki so bodisi družinske kmetije bodisi majhni gozdni posestniki, ki jim gozd pomeni dodaten dohodek (Zveza lastnikov gozdov Slovenije, b.l.).

Ob organizacijski podpori sektorskih združenj pri GZS sta med leti 2012 in 2015 potekala dva projekta za razvoj kompetenc kadrov iz podjetij, ki so bila vključena v projekt. V okviru lesnih sektorjev, ki jih pokriva Združenje lesne in pohištvne industrije, je izobraževanje izvajal Kompetenčni center za razvoj kadrov v lesarstvu (v nadaljevanju KOCles), v okviru papirniškega sektorja, ki ga pokriva Združenje za papirno industrijo, pa je potekalo izobraževanje pod okriljem Kompetenčnega centra za razvoj kadrov v papirniški industriji (v nadaljevanju KOCPI). Oba kompetenčna centra sta pridobila sredstva na javnem razpisu, ki ga je objavil Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije. V projekt KOCles so uspeli zbrati 20 uspešnejših lesarskih podjetij (KOCles, b.l.), v projektu KOCPI pa je sodelovalo 18 podjetij slovenske papirniške industrije (KOCPI, b.l.). Razvijanje kompetenc zaposlenih je vplivalo na dvig konkurenčnosti podjetij, saj slovenski izobraževalni sistem nekaterih vrst tehničnih poklicev za navedene sektorje sploh ne izvaja.

3.3 Glavni deležniki in organizacija lesne panoge v Avstriji

Avstrija se odlikuje z razvejano mrežo institucij, ki podpirajo razvoj celotne lesnopredelovalne verige, pri tem pa vključujejo tudi druge gospodarske panoge ter znanstvene in izobraževalne ustanove. Avstrijski model ustanavljanja podpornih institucij sloni na izkazanem interesu poslovnih subjektov po združevanju oziroma celotna mreža podpornih institucij je nastala zaradi postopnega povezovanja različnih prostovoljnih interesnih združenj z institucijami, ki jih je ustanovila država. Nekatero podporne institucije v Avstriji so že tradicionalne, večina pa jih je nastala v novejšem času kot odgovor na evropske integracije in na globalne trende v lesnopredelovalni industriji.

V Avstriji so lastniki gozdov in podjetja, ki se ukvarjajo z izkoriščanjem gozdov, včlanjeni v Deželno kmetijsko gozdarsko zbornico (nem. *Landwirtschaftskammer*). Vse deželne zbornice delujejo v skladu z avstrijsko ustavo samostojno, članstvo je za kmete, njihove družinske člane in za podjetja v kmetijski ali gozdarski dejavnosti obvezno. Skupno imajo v Avstriji 9 kmetijsko gozdarskih zbornic, njihovi sedeži so v glavnih mestih posameznih zveznih dežel, v manjših krajih pa imajo še različno število krajevnih izpostav (nem. *Bezirkskammer*). Na zvezni ravni deluje Kmetijsko gozdarska zbornica Avstrije (nem. *Landwirtschaftskammer Österreichs*, v nadaljevanju LKÖ) s sedežem na Dunaju, ki pa ni samostojna zbornica, temveč je sestavljena kot konferenca predsednikov deželnih zbornic in zastopa interese svojih članov v odnosu do zvezne vlade ter do tujih vlad ali partnerjev. Člani plačujejo zbornici obvezno članarino, ki je sestavljena iz fiksnega in iz variabilnega dela, ki se določa vsako leto posebej glede na davčne prihodke zavezanca. Kmetijsko gozdarske zbornice preko svojih oddelkov za gozdarstvo skrbijo predvsem za povečevanje poseka in boljše gospodarjenje z gozdovi, za transparentne odkupne cene ter skupno

trženje, za izobraževanje, informiranje in za svetovanje svojim članom, ki je lahko tudi plačljivo. Zbornica nudi svojim članom pridobitev certifikata PEFC, ki omogoča dostop do najzahtevnejših kupcev lesa doma in v tujini (LKÖ, b.l.).

Osnovna zbornica za gospodarske družbe v Avstriji je Gospodarska zbornica Avstrije (nem. *Wirtschaftskammer Österreichs*, v nadaljevanju WKÖ), v okviru katere deluje sedem divizij (nem. *Sparte*) in cela vrsta panožnih združenj (nem. *Fachverband*) ter cehovskih organizacij (nem. *Landesinnung*). WKÖ je institucija javnega prava, zato je članstvo za gospodarske družbe obvezno in plačljivo. Glavni sedež WKÖ je na Dunaju, v vsaki deželi pa je tudi deželna gospodarska zbornica, ki je podrejena zvezni zbornici in vsebuje podobne organizacijske enote kot centrala na Dunaju. Lesnopredelovalna industrija je zastopana v divizijah podjetništva in obrti (nem. *Gewerbe und Handwerk*) ter industrije (nem. *Industrie*). Znotraj divizije industrija obstaja Združenje lesne industrije (nem. *Fachverband für Holzindustrie*), Združenje za papirno industrijo (nem. *Fachverband für Papierindustrie*) in Združenje Propak (nem. *Fachverband der industriellen Hersteller von Produkten aus Papier und Karton in Österreich*). Za potrebe pohištvene industrije obstaja v okviru Združenja lesne industrije Zvezni odbor za trgovino s pohištvom in opremo (nem. *Bundesgremium des Einrichtungsfachhandels*). Poleg tega obstajajo različne cehovske organizacije, npr. Ceh združenja mizarjev in oblikovalcev lesa (nem. *Bundesinnung der Tischler und der Holzgestaltenden Gewerbe*) itd. (WKÖ, b.l.).

Združenje lesne industrije (nem. *Fachverband für Holzindustrie*) združuje tradicionalne sektorje, ki uporabljajo les kot osnovni material. To so žagarska industrija, gradbeni sektor, pohištveni sektor, izdelovanje lesnih plošč in proizvodnja smuči (WKÖ, b.l.). Združenje poleg tega vključuje tudi vedno pomembnejša posebna področja, kot so pakiranje, impregniranje in energetika. Partnerji Združenja lesne industrije, v katerih ima združenje tudi različne lastniške deleže, so: platforma za gozdarsko in lesno industrijo Avstrije (nem. *Pro Holz Austria*), kooperacijska platforma gozd – les – papir (nem. *Forst Holz Papier*, v nadaljevanju FHP), Avstrijska zveza za lepljenje lesenih konstrukcij (nem. *Österreichischer Holzleimbauverband*), Društvo izdelovalcev stavbnega pohištva (nem. *Verein Austro Kantel*), Inštitut za raziskave lesa Avstrija (nem. *Holzforschung Austria*), Združenje evropske industrije skobljanja (nem. *Verband der Europäischen Hobelindustrie*), Avstrijski inštitut za standardizacijo (nem. *Austrian Standards Institute*), specializirana izobraževalna ustanova Lesna tehnika Küchel (nem. *Holztechnikum Küchel*), Visoka šola Salzburg (nem. *Fachhochschule Salzburg*), Skupnost proizvajalcev masivnega lesa Avstrija (nem. *Massivholz Austria*) ter platforma vodilnih avstrijskih podjetij v lesarstvu (nem. *Leitbetriebe Austria*) (WKÖ, b.l.).

Združenje za papirno industrijo (nem. *Fachverband für Papierindustrie*) deluje v okviru gospodarske zbornice WKÖ, vendar je na področju papirne industrije v Avstriji najpomembnejša krovna organizacija Austropapier, ki je organizirana, kot veliko društvo v lasti 23 najpomembnejših proizvajalcev celuloze in papirja. Papirna industrija v Avstriji obstaja že več stoletij, zato je sedanja organizacija posledica tradicije in novih potreb. Združenje za papirno industrijo je nastalo leta 1946 z ustanovitvijo gospodarske zbornice, prvo društvo proizvajalcev celuloze in papirja pa je bilo v Avstriji ustanovljeno že v 19. stoletju. Med obema organizacijama poteka tesno sodelovanje, pri čemer Združenje za papirno industrijo skrbi predvsem za

usklajevanje kolektivne pogodbe z zaposlenimi v papirni industriji, poleg tega pa še za lobiranje, statistične obdelave, za boljšo preskrbo z lesom in z energijo ter za zmanjševanje onesnaženja (WKÖ, b.l.). *Austropapier* tradicionalno sodeluje z Avstrijskim združenje tehnikov in kemikov za celulozo in papir (nem. *Österreichische Vereinigung der Zellstoff- und Papierchemiker und -techniker – ÖZEPA*), ki skrbi za znanstveni in tehnološki razvoj celotne panoge. *Austropapier* poleg tega sodeluje s številnimi drugimi partnerji v Avstriji in v sosednjih nemško govorečih državah, poleg tega je včlanjen v številne evropske ter druge mednarodne panožne organizacije. Posebno skrb namenjajo tudi izobraževanju za ustrezne poklicne profile v celulozni in papirni industriji, zato je *Austropapier* že pred 2. svetovno vojno ustanovil svoj Izobraževalni center Steyermühl (nem. *Ausbildungszentrum in Steyermühl*), poleg tega sodelujejo z univerzami in inštituti (*Austropapier*, b.l.).

Avstrijske gozdove si deli okrog 150.000 lastnikov, od tega je dobra polovica malih lastnikov gozdov, ki imajo v posesti manj kot 200 ha gozdnih površin, med njimi razpolaga dobra polovica z manj kot 5 ha gozda. Mali lastniki gozdov so se začeli združevati že leta 1940, da bi s tem lažje uveljavili svoje interese in gospodarneje upravljali s svojimi gozdovi. Temeljne oblike takšnega interesnega združevanja so številna Združenja lastnikov gozdov (nem. *Waldwirtschaftsgemeinschaft*, v nadaljevanju WWG), ki so opredeljena v avstrijskem zakonu o gozdovih, statusno pa so takšna združenja običajno podjetja v lasti lastnikov gozdov. Po letu 1990 so v Avstriji začeli ustanavljati tudi Zveze za gozd (nem. *Waldverband*, v nadaljevanju WV), ki vključujejo lokalne WWG-je in druge zainteresirane subjekte. WV so prostovoljne zveze, ki so običajno registrirane kot društva, člani plačujejo letno članarino. V celotni državi je registriranih 8 deželnih WV, ki vključujejo večino malih lastnikov gozdov, na Dunaju pa imajo tudi Državno zvezo za gozd Avstrije (nem. *Waldverband Österreich*), ki koordinira delo deželnih WV. Glavni cilji posameznih WV so predvsem večje izkoriščanje gozdov, trajnostni razvoj gozdnih površin ter skrb za razvoj odnosov s kupci lesa, ki so proizvajalci celuloze in papirja, proizvajalci lesnih plošč, žage ter proizvajalci bioenergije (WV, b.l.).

Veliki lastniki gozdov oziroma velika privatna gozdarska podjetja so združena v Interesnem združenju avstrijskih podjetij dežela & gozd (nem. *Land & Forst Betriebe Österreich*) s sedežem na Dunaju, v posameznih regijah pa je registriranih tudi 6 deželnih združenj. Skupno je v združenje vključenih dobrih 600 članov, članstvo je prostovoljno in plačljivo, poleg tega združenje pričakuje od svojih članov donacije za vzdrževanje pomembnih deželnih kulturnih spomenikov, kot so gradovi, samostani itd. Prvo podobno združenje je bilo v Avstriji registrirano že leta 1807. Združenje upravlja skupno z dobro tretjino avstrijskih gozdov in posredno zaposluje okrog 10.000 delavcev. Ker kar 80 % relevantne zakonodaje o upravljanju z gozdovi izhaja iz uredb EU, si združenje *Land & Forst Betriebe Österreich* prizadeva za vključenost v odločanje, zato je včlanjeno v Evropsko konfederacijo zasebnih lastnikov gozdov (angl. *The Confederation of European Forest Owners – CEFF*) in v Evropsko organizacijo lastnikov zemljišč (angl. *European Landowners Organization – ELO*) (*Land & Forst Betriebe Österreich*, b.l.).

V lasti avstrijske države je 15 % gozdov, s katerimi upravlja državno podjetje Avstrijski gozdovi d.d. (nem. *Österreichische Bundesforste AG*, v nadaljevanju ÖBf), ki je bilo ustanovljeno kot delniška družba leta 1997 na podlagi zakona o gozdovih. Družba ÖBf opravlja 10 ključnih nalog

v zvezi s trajnostnim razvojem gozda, med katerimi je gospodarsko najpomembnejše področje posek in prodaja lesa, saj je njihovo podjetje za sečnjo Forsttechnik der Bundesforste opremljeno ter usposobljeno za najzahtevnejše terene in svoje storitve prodaja tudi privatnim podjetjem doma ter v tujini. ÖBf s svojim delovanjem dosega visoke dobičke (leto 2014 so zaključili z 31,7 mio. EUR dobička), pri čemer morajo državi odvajati 50 % doseženega dobička (ÖBf, b.l.).

Z namenom povečevanja ekonomičnosti v celotni verigi, vključno z žagarsko industrijo, so v Avstriji leta 2005 ustanovili usklajevalno in komunikacijsko platformo FHP, ki je nastala, kot nadgradnja leta 1971 ustanovljenega sporazuma gozd – lesne plošče – papir (nem. *Forst Platte Papier*). Platformo sestavljajo že omenjene institucije: LKÖ, WV, Land & Forst Betriebe Österreich, Fachverband der Holzindustrie Österreichs, Fachverband der Papierindustrie Österreich, Austropapier, poleg tega pa še Bundesinnung Holzbau, Bundesgremium für Holz- und Baustoffhandel in Österreichische Forstunternehmerverband e.V. Platformo FHP financirajo z določenimi deleži od prodanih ali porabljenih količin lesa ustanovitelji, ki so: lastniki gozdov, žagarska industrija, celulozna in papirna industrija ter industrija lesnih plošč. S platformo FHP želijo vplivati na povečanje porabe lesa v državi, doseči sinergijo med vključenimi sektorji, vplivati na razvoj tehnologije in vpeljavo standardov, vključno z elektronsko izmenjavo podatkov med vsemi vključenimi partnerji. Poseben poudarek je na izboljšanju zaposlitvene strukture na podeželju, vključno z odpiranjem novih zelenih delovnih mest, pri tem je postavljen cilj: vsakih 100 m³ dodatno posekanega lesa mora v celotni lesnopredelovalni verigi zagotoviti eno novo delovno mesto (FHP, b.l.).

Manjša in srednja podjetja se v Avstriji večinoma združujejo v grozde, ki nastajajo v okviru posameznih panog, vendar praviloma vključujejo tudi predstavnike drugih panog ter razvojne in izobraževalne institucije. Na področju lesne panoge obstaja platforma avstrijskih grozdov Holz, Möbel, Wohnen und Hausbau, v okviru katere delujejo naslednji grozdi: Holzcluster Steiermark, Möbel und Holzbau-Cluster, IG Passivhaus, Holzcluster Salzburg, Werkraum Bregenzerwald, Pro Holz Tirol Holzcluster in Vorarlberger Architektur Institut - VAI. Ustanavljanje grozdov podpirajo s svojimi finančnimi vložki različne državne ali deželne institucije, grozdi imajo status neprofitnih organizacij, saj je njihov namen pospeševanje inovacij, pretok znanja, doseganje sinergij med panogami in rast mednarodne konkurenčnosti (Clusterplattform Österreich, b.l.).

Združenje avstrijske lesnopredelovalne industrije (nem. *Pro Holz Austria*, v nadaljevanju Pro Holz), ima osnovni cilj uspešno trženje lesa doma in v tujini. Pro Holz želi s svojimi marketinškimi aktivnostmi pozitivno vplivati na potrošnike lesa, ki so lahko državne ali druge institucije in končni uporabniki izdelkov iz lesa. V Pro Holz so aktivno vključene že omenjene institucije Fachverband der Holzindustrie Österreichs, LKÖ, poleg tega pa tudi Bundesgremium des Baustoff-, Eisen-, Hartwaren-, und Holzhandel, Bundesinnung Holzbau, Bundesinnung der Tischler itd. Čeprav ima tudi združenje Pro Holz glavni sedež na Dunaju, je poudarek delovanja v posameznih deželah in v sosednjih državah. V Avstriji obstaja 7 deželnih združenj, ki s svojimi aktivnostmi, kot so oblikovanje cen lesa, svetovanje o novih možnostih uporabe lesa, lobiranje pri javnih ustanovah itd. skrbijo za povečevanje porabe lesa. Združenje Pro Holz financirajo vključena gozdarska in žagarska podjetja z določenim deležem od posameznega m³ prodanega lesa (Pro Holz Austria, b.l.).

3.4 Bistvene razlike v institucionalni ureditvi lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo

Na osnovi sistematičnega pregleda pisnih virov, kot so deli področne zakonodaje in interne publikacije različnih institucij, ki delujejo na področju lesne panoge, v nadaljevanju povzemam bistvene razlike v institucionalni ureditvi lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo.

V obeh državah je večji delež gozdov v privatni lasti, pri čemer mali lastniki niso več le lokalni kmetje, temveč je lastništvo gozdov razpršeno med različnimi subjekti, katerim gospodarjenje z gozdovi ne predstavlja osnovne dejavnosti. Avstrijski mali lastniki gozdov so se začeli zaradi ekonomskega interesa lokalno združevati že pred dobrimi 70 leti, svoje organizacijske oblike pa nadgrajujejo s potrebami v lesni panogi in v skladu z razvojem drugih sektorjev gospodarstva. Tudi veliki lastniki gozdov v Avstriji so se povezali v močno interesno združenje, ki poleg upravljanja z gozdovi, uspešno lobira v avstrijski in v evropski politiki v smislu sprejemanja ugodnih zakonskih rešitev. Zaradi obeh oblik združevanja so avstrijski lastniki gozdov motivirani za dolgoročno aktivno gospodarjenje z gozdovi, zaradi česar lahko tudi avstrijska lesna industrija računa na neprekinjeno dobavo lesa. V Sloveniji je lastništvo gozdov še bolj razpršeno, pri čemer država Slovenija novo nastala združenja lastnikov gozdov vidi bolj kot oviro in ne kot partnerja pri doseganju cilja povečevanje letnega poseka ter pridobivanje kvalitetnega lesa za lesno industrijo. Slovenska podjetja v lesni panogi nimajo zagotovljene neprekinjene dobave lesa, zato mnoga med njimi les uvažajo, predvsem iz Avstrije in iz Hrvaške.

Avstrija je postopoma zgradila edinstveno mrežo podpornih institucij, ki podpirajo razvoj celotne lesne industrije. Čeprav ima veliko institucij dolgo tradicijo, pa jih je večina nastala leta 1995 po vstopu Avstrije v EU, kot odgovor na spremembe, ki jih predstavljajo evropske integracije. V Avstriji obstajajo pomembna združenja, ki vključujejo največja privatna podjetja v posameznih sektorjih lesne panoge in s tem odločilno vplivajo na njen razvoj: Austropapir, Land & Forst Betriebe in Leitbetriebe Austria. Med najpomembnejšimi cilji omenjenih združenj je skrb za tehnološki napredek panoge, vključno z izobraževanjem ustreznih kadrov. V Sloveniji ni pomembnejših primerljivih institucij, ki bi združevala velika podjetja, v slovenski strategiji razvoja lesne panoge zavzemajo osrednje mesto državne institucije, vključno z državnim lastništvom gozdov. Tudi šolski sistem v Sloveniji ni prilagojen potrebam industrije, saj ne sledi razvoju tehnologije, predvsem pa zanemarja delovno prakso v procesu izobraževanja.

Po začetku splošne gospodarske in finančne krize leta 2008 so v Avstriji začeli še z aktivnejšim razvojem različnih oblik združevanja, med katerimi izstopajo platforma za večjo notranjo povezanost lesne industrije (FHP), platforma za povezanost lesne panoge z ostalimi sektorji industrije (nem. *Clusterplattform*) ter platforma za marketinško podporo lesni industriji (Pro Holz). Nekatere slovenske podpirne institucije v lesni panogi poizkušajo dobre prakse združevanja v Avstriji prenesti tudi v Slovenijo, pri tem izstopa predvsem Združenje lesne in pohištvene industrije, ki deluje v okviru GZS. Med prizadevanja za izboljšanje preskrbe slovenske lesne industrije z lesom spada tudi ustanovitev SiDG, vendar bo na ekonomske učinke teh aktivnosti potrebno še počakati.

4 ANALIZA KONKURENČNOSTI LESNE PANOGE Z MODELOM PORTERJEVEGA DIAMANTA

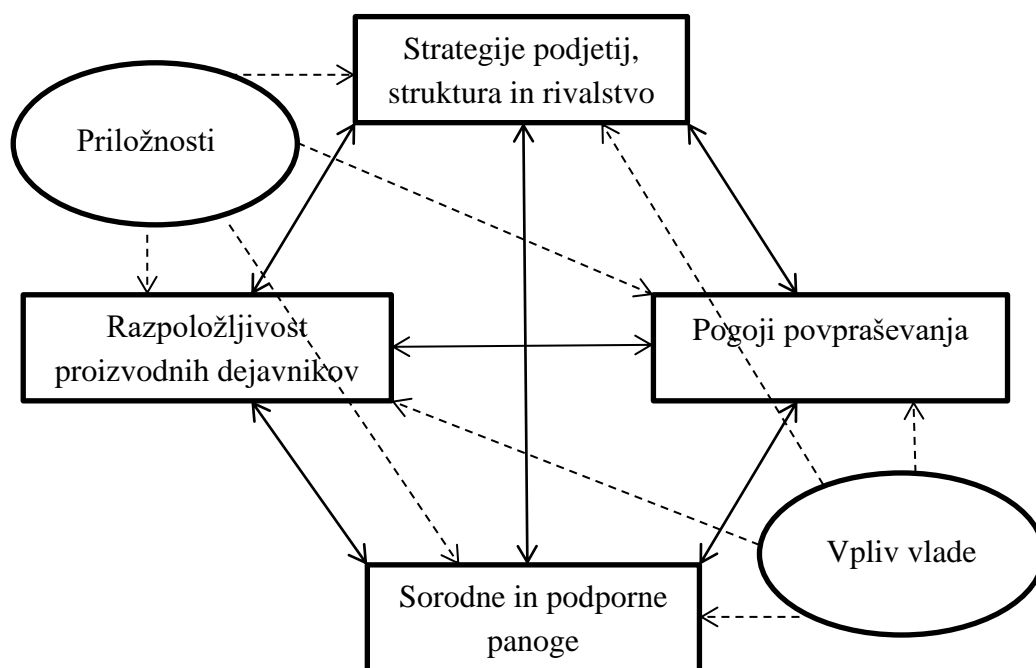
Poslovno okolje Slovenije in Avstrije v smislu zagotavljanja konkurenčnih pogojev za delovaje lesne panoge analiziram s pomočjo teoretičnega orodja **Porterjev diamant**, ki ga je kot model nacionalne konkurenčnosti predstavil Porter (1990). Slika 1 prikazuje medsebojno povezanost štirih faktorjev oziroma dejavnikov, saj je konkurenčnost države oziroma panoge odvisna od prepletanja prednosti več dejavnikov hkrati in ne samo od razvitosti posameznega dejavnika. V nadaljevanju povzemam kratke opise posameznih štirih dejavnikov, na katere lahko vplivajo tudi nenadne spremembe širšega okolja, ki lahko zagotovijo podjetjem ali celotni panogi nove priložnosti, poleg tega vpliva na konkurenčnost posamezne panoge ali celotnega narodnega gospodarstva tudi vladna politika (Porter, 1990).

Razpoložljivost proizvodnih dejavnikov. Ta kategorija vključuje proizvodne dejavnike, kot so naravni viri in geografska lega, pa tudi ustvarjene dejavnike, ki se gradijo postopoma ter se prenašajo skozi generacije. Prva skupina, imenovana osnovni fizikalni dejavniki, vsebuje obilje naravnih virov oziroma surovin, človeški kapital kot posledico demografskih razmer, ugodno geografsko lego itd. V drugi skupini so napredni oziroma specializirani dejavniki in običajno vključujejo infrastrukturo, razpoložljiva finančna sredstva, vire znanja ter raziskovalni in razvojni potencial. Razvitost specializiranih dejavnikov je posledica stalnih in velikih naložb ter so za ustvarjanje konkurenčne prednosti pomembnejši, saj jih konkurenti ne morejo enostavno kopirati.

Pogoji povpraševanja. Povpraševanje običajno oblikujeta dve sestavini, ki sta lokalno povpraševanje oziroma domači trg, ki je začetni vir povpraševanja, in izvoz na mednarodne trge, ki pokaže naravo povpraševanja po izdelkih določene panoge. Z drugimi besedami, povpraševanje je skupek domačega povpraševanja, ki odraža strukturo, velikost, vzorec rasti in število kupcev ter internacionalizacije domačega povpraševanja na tujih trgih. Država lahko pridobi konkurenčno prednost v določeni panogi šele takrat, ko daje domače povpraševanje lokalnim podjetjem jasnejšo in hitrejšo sliko o kupčevih potrebah, kot jo lahko pridobijo tuji tekmeci. Če so kupci zelo zahtevni, ustvarjajo nenehni pritisk na proizvajalce, zaradi česar so le-ti prisiljeni stalno izboljševati svojo konkurenčnost z visoko kakovostjo izdelkov, z inovativnostjo itd.

Strategija podjetij, struktura in rivalstvo. Struktura panoge je pomemben dejavnik za pridobivanje konkurenčne prednosti. Neposredna konkurenca prisili podjetja, da stremijo k povečanju produktivnosti in inovativnosti, poleg tega motivira vodilna podjetja, da vlagajo v izdelke, upravljanje ter trženje. Konkurenčni pritisk motivira tudi večjo organizacijsko učinkovitost in usposabljanje. Podjetja v panogi lahko izbirajo med različnimi strukturami in strategijami in od njihove izbire je odvisno, katera bodo na dolgi rok bolj učinkovita od drugih. Med najpomembnejše razlike v praksah posameznih držav spadajo pristopi pri upravljanju in usposabljanju, naravnost vodij, hierarhični slog, načini sprejemanja odločitev, odnosi med delavci in vodstvom ter odnos s potrošniki. Vse naštetje razlike ustvarjajo prednosti in slabosti v konkuriranju v posameznih panogah.

Slika 1: Model nacionalne konkurenčnosti, imenovan Porterjev diamant

Vir: M. Porter, *The Competitive Advantage of Nations*, 1990, str. 127.

Sorodne in podporne panoge. Obstoj in bližina kompatibilnih, sorodnih ali podpornih panog omogoča in spodbuja nenehno izmenjavo informacij, idej in inovacij. Oblikovana mreža podizvajalcev in dobaviteljev v določeni regiji ali državi lahko zagotovi izdelavo bolj kompleksnih proizvodov ter omogoča vzpostavitev sistemov storitev. Razvite panoge dobaviteljev so velik potencial v primerjalni prednosti, saj zagotavljajo kvalitetne materiale, ponujajo nove metodologije, posredujejo tržne informacije, razvijajo in uporabljajo inovacije itd.

Vpliv vlade. Vlada lahko preko svojih politik deluje kot katalizator in kot izzivalec, njena vloga je spodbujanje ali celo potiskanje podjetij, da povišajo svoje ambicije ter se pomikajo višje na lestvici konkurenčne uspešnosti. V sodobnem gospodarstvu ima vlada več vlog, ki so: doseganje makroekonomske in politične stabilnosti, izboljševanje kakovosti splošne infrastrukture ter institucij, kot so ceste, železnice, šole in telekomunikacije, spodbujanje in ustvarjanje pogojev za inovacije za rast produktivnosti, spodbujanje in krepitev procesov oblikovanja grozdov ter vzpostavitev jasne, pozitivne in zahtevne dolgoročne gospodarske vizije ter akcijskega programa za mobilizacijo vlade, podjetij in državljanov.

4.1 Priprava in izvedba intervjujev

Podatke za analizo poslovnega okolja obeh držav sem zbral s pomočjo delno strukturiranega globinskega intervjuja. Poudarek je bil na aktivni vlogi subjektov, ki so na ta način soustvarjali potek intervjuja. Osebni intervjuji so mi omogočili temeljito medsebojno izmenjavo pogledov na predmet preučevanja, poleg tega sem na podlagi obiskov izbranih institucij in podjetij v Sloveniji ter v Avstriji pridobil izkušnjo osebnega doživetja poslovnega in širšega okolja. V obeh državah

sem želel v kvalitativno raziskavo vključiti vse pomembnejše podporne institucije, ki so povezane z razvojem lesne panoge, poleg tega sem načrtoval obiskati v vsaki državi nekaj predstavnikov podjetij v posameznih sektorjih lesne panoge. Intervjuvance sem izbral na neslučajni način, namensko in v nekaterih primerih tudi priložnostno. Skupno sem načrtoval opraviti 50 osebnih intervjujev, pri čemer je predvideni čas pogovora znašal 30 minut. V Sloveniji sem načrtoval obiskati 20 podpornih institucij in 10 podjetij iz celotne lesnopredelovalne panoge, v Avstriji pa sem zaradi višjih stroškov ter težje časovne prilagodljivosti načrtoval obiskati 15 podpornih institucij in 5 podjetij iz celotne lesnopredelovalne panoge. Intervjuvance sem prosil za intervju preko elektronske pošte in nato še s pomočjo telefona. Vse intervjuvance sem s temo pogovora seznanil vnaprej, nekaterim sem na njihovo izrecno željo poslal po elektronski pošti vnaprej tudi pripravljene opomnike oziroma vprašalnik.

V prilogi prilagam opomnike z vprašanji za delno strukturirane intervjuje, ki so razdeljeni v dva dela. Prvi vprašalnik je bil namenjen proizvodnim podjetjem, vprašanja so vsebinsko razdeljena na štiri sklope, s katerimi sem poizkušal sistematično pridobiti informacije v skladu s predstavljenim Porterjevimi modelom (glej Priloga 2 in Priloga 4). Drugi vprašalnik je bil namenjen različnim podpornim institucijam, katerih osnovna naloga naj bi bila pospeševanje razvoja lesne panoge (glej Priloga 3 in Priloga 5). Predvidena vprašanja so zahtevala od intervjuvancev preišljene odgovore in podatke, zato je po pričakovanju določen delež vprašanj ostal neodgovorjen oziroma so bili odgovori skopi ter brez ustreznih podatkov. Za avstrijske intervjuvance sem vprašalnice prevedel v nemški jezik, saj so intervjuji potekali v nemškem jeziku. V Avstriji sem se zaradi stroškov potovanja omejil na geografska območja Dunaj, Koroška z glavnim mestom Celovec in Štajerska z glavnim mestom Gradec.

Odgovore podpornih institucij in odgovore podjetij sem za vsako državo posebej smiselno uredil ter na podlagi sporočilnosti in enakosti ali razlik v odgovorih uporabil kot osnovo pri kvalitativni analizi poslovnega okolja. Pri sprotne beleženju pogovorov sem imel nekaj težav, saj večina intervjuvancev ni dovolila snemanja pogovorov, tako da sem moral zabeležke pogovorov opraviti po spominu po končanem intervjuju. V Avstriji so vse institucije želele mojo pisno identifikacijo, nekatere intervjuvane osebe so zahtevale pri objavi podatkov v magistrskem delu navedbo vira, druge osebe so določile, katerih delov informacij ne smem neposredno uporabiti v svojem magistrskem delu. Privatna podjetja v Avstriji ne izdajajo nikakršnih podatkov o uspešnosti poslovanja, ker jih pri tem varuje zakonodaja, strukturirani statistični podatki pa so plačljivi.

Priprava, usklajevanje terminov in izvedba intervjujev je intenzivno potekala tri mesece. V Sloveniji mi je uspelo intervjuvati 19 podpornih institucij in 6 proizvodnih podjetij, v Avstriji pa 10 podpornih institucij ter 2 podjetji, s tem sem 74 odstotno uresničil svoj načrt. Za doseg navedenega rezultata sem v Sloveniji prosil za intervju predstavnike 25 podpornih institucij in 17 podjetij, v Avstriji pa 16 podpornih institucij ter 12 podjetij, kar pomeni, da mi je uspelo doseči dogovor za intervju pri 53 % povabljenih poslovnih subjektov. V obeh državah so se podjetja bistveno slabše odzivala od podpornih institucij. V Sloveniji ni odgovorilo nobeno podjetje iz sektorja gozdarstvo ter iz sektorja celuloza in papir, v Avstriji pa mi je uspelo intervjuvati samo dve specifični podjetji. Predpostavljam, da bi večja odzivnost podjetij izboljšala kvaliteto

raziskave, saj bi z njihovo pomočjo lahko še natančneje ocenil dejanski učinek podpornih institucij na konkurenčno uspešnost lesne panoge.

Poleg intervjujev se v analizi konkurenčnosti lesne panoge poslužujem tudi nekaterih drugih informacij, ki sem jih pridobil z neposredno udeležbo na različnih tematskih dogodkih. Marca 2015 sem se udeležil celodnevne strokovnega posveta z naslovom Gozd in les, ki je potekal v Državnem svetu RS, kjer so svoja videnja razvoja lesne panoge predstavljali predstavniki skoraj vseh podpornih institucij ter predstavniki nekaj vidnejših podjetij iz slovenske lesne panoge. Spomladi 2015 sem se udeležil predstavitve zagona območnega lesno-predelovalnega centra Kočevski les, ki ga je ustanovila Občina Kočevje in partnerji ter je vključen v regijski projekt Lesni centri Dolenjske. Novembra 2016 sem poslušal predstavite predstavnikov nagrajenih arhitekturnih podjetij, iz različnih držav EU, ki so v svojih zgradbah uporabili les na inovativen in poslovno uspešen način. Predavanja so potekala v organizaciji Mesto oblikovanja Slovenija z naslovom Gospodarski arhitekturni forum.

4.2 Analiza konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji

V Tabeli 7 prikazujem glavne konkurenčne prednosti in slabosti slovenske lesne panoge, ki izhajajo iz analize literature ter intervjujev. Pregled vseh intervjuvanih oseb se nahaja v Prilogi 6. V nadaljevanju navajam le povzetke najbolj značilnih izjav intervjuvancev, ostali povzetki izjav intervjuvanih oseb so v Prilogi 7. V poglavju 3.2 sem navedel le glavne podporne institucije, dejansko pa obstaja precej več poslovnih subjektov, ki lahko različno vplivajo na razvoj lesne panoge in nekatere od teh sem tudi obiskal. Podporne institucije ocenjujejo svoje delo kot uspešno in posamično večina institucij lahko pokaže rezultate, težava pa je pomanjkanje sodelovanja med institucijami. Tudi intervjuvana podjetja ne sodelujejo z drugimi sorodnimi podjetji oziroma se z nekaj izjemami ne povezujejo med seboj niti horizontalno niti vertikalno. Slovenska lesna panoga izkazuje več konkurenčnih slabosti kot prednosti. Med perspektivnejše dele spadajo le industrija celuloze in papirja, izdelava stavbnega pohištva ter izdelava montažnih hiš. V Sloveniji že desetletja strogo delimo lesno panogo na gozdarstvo in lesnopredelovalno industrijo, papirne industrije pa praviloma sploh ne štejemo med lesno panogo. Z intervjuji sem ugotovil, da ta delitev ostaja še vedno zakoreninjena in da prevladuje med omenjenimi sektorji nezaupanje, zaradi česar ni pravega sodelovanja. Lesnopredelovalna industrija toži nad pomanjkanjem primerne surovine, papirniška industrija, ki je sicer večinoma v rokah tujih proizvajalcev, večino lesa uvozi, na drugi strani pa gozdarska podjetja les masovno izvažajo.

Sterle (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 2) meni, da v Sloveniji skoraj ne obstaja več serijska proizvodnja lesnih izdelkov, zato so velika gozdarska podjetja prisiljena posekani les izvažati. **Koprivnikar** (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 16) komentira problematiko gozdarstva v Sloveniji nekoliko drugače, saj KGZS predstavlja mlado stanovsko organizacijo, katere strateški cilji še niso povsem uveljavljeni: Slovenska strategija razvoja lesne panoge po njegovem mnenju ne opredeljuje finančnih virov za izvedbo posameznih aktivnosti, poleg tega v izvedbenem delu prevladujejo odločitve, ki so odraz kratkoročnih političnih ciljev.

Državne ustanove v sektorju gozdarstvo in nekdanja državna gozdarska podjetja vidijo največ težav v veliki razpršenosti lastništva gozdov, ki je v Sloveniji izjemna, saj obstaja 461 tisoč gozdnih posestnikov (ZGS, b.l.). ZG določa, da se lastninska pravica na gozdovih izvršuje tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in gospodarska funkcija, kar med drugim pomeni, da lastnik gozda razpolaga samo s prirastkom lesa. Poleg tega državni ZGS v skladu s svojimi pooblastili pripravlja in izvaja gozdnogospodarske načrte, zato določen delež lastnikov gozdov nasprotuje obstoječim rešitvam, saj vidijo v tem omejevanje lastninskih ter ekonomskih svoboščin. V kvaliteti lesa imajo navadno naravni pogoji rasti manjšo vlogo, saj je kvaliteta seštevek pravilnega gospodarjenja z gozdovi, časa in načina poseka, spravila lesa, sušenja in pravilnega ter natančnega razreza. Za vse navedene faze je potrebno specialistično znanje in velika finančna sredstva, ki pa v Sloveniji kronično primanjkujejo. Konvencionalno sečnjo v razvitih državah sveta, vključno z gozdnatimi državami v EU, izpodriva strojna sečnja, ki je konkurenčnejša, zahteva pa drugačen pristop upravljanja z gozdom in tudi naprednejšo industrijo za predelavo lesa. V Sloveniji je zaradi propada številnih podjetij v lesnopredelovalni panogi izgubilo delo veliko kvalificiranih lesarjev, ki se od takrat preživljajo z delom na črno (Kocjančič & Bojnec, 2011).

Milavec (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 1) opozarja še na nekaj drugih vidikov prepočasnega razvoja lesnopredelovalne industrije: Pogrešamo sektorski pristop v lesni panogi po zgledu Avstrije (primer Pro Holz), zato smo med drugim naročili študijo, ki bi nam pomagala pri izboljšanju infrastrukture za razvoj lesne panoge. Dodaja še, da lahko višjo dodano vrednost dosežejo le izdelki s prepoznavnimi blagovnimi znamkami, ki jih v Sloveniji skoraj ni. **Prebil Bašin** (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 3) s svojimi izjavami potrjuje izključenost papirne industrije iz slovenske lesne panoge: Podjetja v papirni industriji pridobivajo lesno maso in celulozo v glavnem iz uvoza, predvsem iz Avstrije, zato se ne ukvarjajo s problemi lesne industrije v Sloveniji. **Brkovič** (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 11) poudarja, da njihovi člani nimajo dovolj možnosti pridobitve finančnih sredstev za razvoj, saj so razpisi prilagojeni velikim poslovnim enotam. Izobraževanja za določene profile poklicev v lesni stroki v Sloveniji ni.

V zadnjih letih so različne lokalne skupnosti ustanovile več lesnopredelovalnih centrov, ki so zasnovani kot celoviti projekti, ki sledijo smernicam za pripravo projektov, ki so upravičeni do sofinanciranja iz sredstev programa za izvajanje kohezijske politike in iz programa za razvoj podeželja. S temi centri želijo lokalne skupnosti vzpostaviti partnerske povezave med nosilci dejavnosti znotraj gozdno-lesne verige. Tudi nekatere izobraževalne institucije in inštituti v sodelovanju z določenimi podjetji prevzemajo aktivnejšo vlogo pri razvojnih aktivnostih v gozdno-lesni verigi ter s tem povečujejo možnosti sodelujočim podjetjem, da se aktivno vključujejo v domače in mednarodne razvojne projekte, preko katerih lahko uresničijo svoje razvojne načrte. Pri slovenskih političnih akterjih se les pojavlja kot narodno bogastvo v vseh vladnih, regionalnih in razvojnih dokumentih, ki jih pripravljajo. V skladu s tem želi Vlada RS lesno industrijo obuditi tudi z različnimi finančnimi sredstvi in s spremembami zakonov.

Tabela 7: Analiza konkurenčnosti štirih dejavnikov slovenske lesne panoge

	Prednosti	Slabosti
1	<i>Razpoložljivost proizvodnih dejavnikov</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra, enakomerna pokritost z gozdom ➤ razvit cestni promet in gozdne ceste ➤ cena elektrike stabilna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razdrobljenost gozdne posesti ➤ omejene možnosti izkoriščanja gozda ➤ slaba preskrba industrije z lesom ➤ premajhen letni posek ➤ prevladuje konvencionalna sečnja ➤ prevelik izvoz surovega lesa ➤ zastarel železniški promet ➤ pomanjkanje kompetentnih kadrov ➤ podjetja podkapitalizirana – izjeme ➤ struktura lesa ni optimalna ➤ premalo inovacij ➤ zastarele tehnologije – izjeme ➤ nenavadni okoljski predpisi ➤ uvoz strojev in tehnologije – izjeme
2	<i>Pogoji povpraševanja</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bližina potencialnih trgov ➤ certifikati PEFC in FSC ➤ ekonomija obsega v papirni industriji ➤ rast povpraševanja po montažnih hišah ➤ obvezni delež lesa v javnih zgradbah ➤ spodbujanje uporabe bioenergije 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ majhen domači trg ➤ odsotnost domačih trgovskih verig ➤ izdelki dosegajo v izvozu nizke cene ➤ ni blagovnih znamk ➤ slaba plačilna disciplina
3	<i>Strategija podjetij, struktura in rivalstvo</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vstop tujih podjetij z novo tehnologijo ➤ nekatera mala podjetja poslujejo nadp. ➤ ustanavljanje lesno-predelov. centrov 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razdrobljena proizvodnja ➤ odsotnost velikih podj. razen sekt. papir ➤ delo na črno v gozd. in pohištvu ➤ neustrezno lastninjenje podjetij ➤ predimenzionirane žage, pohištvo ➤ premalo napredne domače konkurence ➤ podjetja nimajo strategije – izjeme ➤ nezaupanje delavcev v management
4	<i>Sorodne in podporne panoge</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obstoj velikega števila podp. inštitucij 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ strategija panoge le na papirju ➤ gozdno-lesna veriga le politična želja ➤ uvoz polizdelkov in materiala ➤ nekonkurenčne cene v nabavi ➤ težavno pridobivanje finančnih sredstev

4.3 Analiza konkurenčnosti lesne panoge v Avstriji

V tabeli 8 prikazujem glavne konkurenčne prednosti in slabosti avstrijske lesne panoge, ki izhajajo iz analize literature ter intervjujev. Pregled vseh intervjuvanih oseb se nahaja v Prilogi 8. V nadaljevanju navajam le povzetke najbolj značilnih izjav intervjuvancev, ostali povzetki izjav intervjuvanih oseb so v Prilogi 9. V Avstriji obstaja zelo veliko javnih in zasebnih institucij ter interesnih združenj, ki poizkušajo na različnih področjih pospeševati razvoj lesne panoge. Za delo

na terenu so vedno pristojne posamične deželne institucije, večina od njih pa ima tudi glavno centralo na Dunaju. Komunikacija med deželnimi institucijami in zvezno centralo kakor tudi sodelovanje med posameznimi institucijami je po mojem mnenju zelo dobro, saj sem se v več primerih obrnil s prošnjo za intervju na eno od institucij, odgovor pa sem glede na njihovo oceno teme ter primernosti izbrane osebe dobil od druge institucije. Jasno je opredeljena tudi pristojnost med deželnimi izpostavami in zvezno centralo določene institucije.

Lesno panogo štejejo med najpomembnejše gospodarske panoge, ki pomembno vpliva na skupni izvoz države. Po ocenah intervjuvanih oseb predstavlja sodelovanje med lastniki gozdov, gozdarskimi podjetji, lesnopredelovalno industrijo, vključno s papirniško industrijo, izobraževalnimi in podpornimi institucijami ter politiko, edinstven primer sodelovanja v svetu. Avstrija je že pred vključitvijo v EU prepoznala lesno panogo kot strateško nacionalno panogo, zato vsi deležniki v panogi sledijo zastavljenemu cilju, ki je povečevanje prodaje in dodane vrednosti na podlagi povečevanja mednarodne konkurenčnosti. Razen članstva v eni od zbornic, ki je obvezno in plačljivo, delujejo druge institucije na osnovi prostovoljnega članstva, ki pa je tudi plačljivo. Kljub temu je večina podjetij vključena v vse mogoče lokalne in deželne panožne povezave, saj so prepoznala prednosti, ki jih takšno združevanje prinaša.

Kurath (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 5) pojasnjuje obliko, namen in prednosti Gozdnogospodarskega združenja Koroške (nem. *WWG Kärnten*): Ocenjujem, da je med največjimi prispevki WWG za naše člane doseganje višjih cen za les, saj zaradi dobre organiziranosti zberemo velike letne količine lesa, ki ga prodajamo 55 različnim lesnopredelovalnim podjetjem. Ves zbrani les na deponijah najprej sortiramo glede na kvalitetne zahteve posameznih odjemalcev, saj sledimo načelu – pravi les k pravim porabnikom. Odkupujemo tudi večje količine lesa iz Slovenije, predvsem debela igličarjev ter industrijski les za izdelavo različnih vrst celuloze. Zanimiv je bil obisk Inštituta za lesno gradnjo v Gradcu, saj daje vtis moderne proizvodne hale z vsemi potrebnimi stroji in opremo, na katerih izdelujejo realne proizvode redni študentje ter njihovi mentorji. **Augustin** (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 1) poudarja glavne prednosti sodelovanja med deležniki, in sicer: Za razvoj lesne panoge so bistvena velika nacionalna podjetja z globalnim trženjem. **Pretterhofer** (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 2) navaja glavne naloge in prednosti Štajerskega lesnega grozda v Gradcu: Prepričan sem, da so se podjetja množično včlanila v lesarski grozd, ker so prepoznala, da lahko povečujejo svojo konkurenčnost s pomočjo dostopa do ključnih informacij o trendih v panogi, z inovativnostjo in z internacionalizacijo poslovanja.

Združenje za papirno industrijo (nem. *Fachverband für Papier*), ki deluje v okviru WKÖ, je na isti lokaciji kot privatno združenje Austropapier, iz česar je razvidno tesno sodelovanje med obema sektorskima institucijama. **Auracher** (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 7) med drugim poudarja: V Avstriji proizvajamo 6 vrst celuloze ter 21 vrst papirja in kartona, pri čemer izvozimo več kot 80 % proizvedenih količin. Papirna industrija je kapitalsko intenzivna in energijsko potratna, poleg tega potrebuje izobilje lesa in vode.

Po moji oceni sem pridobil nekaj najzanimivejših izjav od gospoda Handl-a, direktorja Strokovnega odbora za žagarsko industrijo (nem. *Fachgruppe Sägeindustrie*), ki deluje v okviru

Tabela 8: Analiza konkurenčnosti štirih dejavnikov avstrijske lesne panoge

	Prednosti	Slabosti
1	<i>Razpoložljivost proizvodnih dejavnikov</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra pokritost z gozdom ➤ relativna svoboda izkoriščanja gozda ➤ pomemben delež strojne sečnje ➤ tradicija predelave lesa in odpadkov ➤ dobra preskrba industrije z lesom ➤ razvite vse vrste transporta v državi ➤ dovolj kompetentnih kadrov ➤ stalne inovacije ➤ finančna sredstva zadoščajo ➤ moderne tehnologije ➤ cena elektrike stabilna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razdrobljenost gozdne posesti ➤ premajhen letni posek – izboljšanje ➤ visoki str. spravila lesa v strmih legah ➤ prevelik uvoz surovega lesa ➤ strukt. lesa ni optimalna – izboljšanje
2	<i>Pogoji povpraševanja</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bližina potencialnih trgov ➤ certifikati PEFC in FSC ➤ ekon. obsega žage, lesne plošče, papir ➤ prisotnost domačih trgovskih verig ➤ lesni grozdi delujejo ➤ poraba lesa nadpovprečna – pro Holz ➤ mednarodno priznana kvaliteta ➤ izvoz lesne panoge višji od uvoza ➤ spodbujanje uporabe bioenergije 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ majhen domači trg ➤ uvoz pohištva
3	<i>Strategija podjetij, struktura in rivalstvo</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obstoj velikih podjetij v sektorjih ➤ znani odgovorni lastniki podjetij ➤ močna napredna domača konkurenca ➤ jasna strategija panoge in podjetij ➤ gozdno-lesna veriga deluje ➤ zaupanje delavcev v management 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ predimenzionirane žage
4	<i>Sorodne in podporne panoge</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ domača proizvodnja specialnih strojev ➤ domača proizv. polizdelk. in materiala ➤ konkurenčne cene v nabavi ➤ močne povezave z dobavitelji ➤ razpoložljivost finančnih sredstev ➤ sprememb. stand. v korist lesne gradnje 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ toga delovna zakonodaja

Združenja lesne industrije pri WKÖ. **Handl** (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 9) med drugim pove: V Avstriji deluje dobrih 1.000 žag, ki zaposlujejo okrog 10.000 delavcev, vendar 8 največjih žag razžaga okrog 50 % lesa, največjih 100 žag pa izdelata že 95 % vsega žaganega lesa. Obstoječe žage imajo še 30 % prostih kapacitet, poleg tega so manjše žage zaradi prenizke produktivnosti in zaradi previsokih fiksnih stroškov nekonkurenčne, zato bomo v naslednjih letih obdržali le še okrog 100 žag. Sodelovanje med vsemi deležniki v lesni panogi je uspešno predvsem zaradi tega, ker smo v panožno institucionalno mrežo vključili že obstoječe oziroma tradicionalne oblike

interesnega združevanja in vse skupaj postopoma nadgradili z novimi oblikami javnih in privatnih podpornih institucij, ki so nastale zaradi novih ekonomskih integracij v Evropi in v svetu. Pri tem poudarjam, da se v Avstriji ne pogovarjamo več o nacionalni strategiji, ki je preteklost, temveč le še o internacionalni, globalni strategiji.

4.4 Primernost strukture in organizacije lesne panoge v Sloveniji in Avstriji za njen dinamični razvoj

Lesna panoga se v Sloveniji in Avstriji uvršča med tradicionalne gospodarske panoge, ki ji država namenja posebno pozornost. Ker predstavlja les v obeh državah strateško surovino, so za gospodarjenje z gozdovi pristojna določena ministrstva, poleg tega obstaja v Sloveniji in Avstriji tudi vrsta drugih podpornih institucij, vključno s stanovskimi združenji, ki prispevajo k razvoju posameznih področij lesne panoge. Razlike v organizaciji lesnopredelovalne panoge so posledica zgodovinskih in kulturnih razlik med državama, struktura lesne panoge pa je odvisna tudi od ekonomske razvitosti posamezne države.

Na osnovi analize intervjujev v celoti potrjujem hipotezo 1: Zaradi razvitejše organizacijske strukture je avstrijska lesnopredelovalna industrija bolje preskrbljena z lesom.

Na podlagi opravljene analize literature in intervjujev ugotavljam, da avstrijski model ustanavljanja podpornih institucij v lesni panogi temelji predvsem na izkazanem interesu poslovnih subjektov po združevanju, pri čemer državi uspeva, zelo dobro prepoznati in formalizirati iniciativo posameznih deležnikov po interesnem združevanju. Mnogo podpornih institucij v Avstriji ima že dolgo tradicijo, veliko pa jih je nastalo tudi v zadnjem času kot odgovor na evropske integracije oziroma na podlagi prepoznavanja globalnih trendov v lesnopredelovalni industriji. Najpomembnejše slovenske podporne institucije so nastale s preoblikovanjem državnih ustanov v bivši Jugoslaviji, pri čemer je še vedno prisotna želja države po tvorjenju institucij na državnem nivoju, manj pa je opazen interes posameznih deležnikov v lesni panogi po tvorbi močnih lastnih interesnih združenj. Poizkusi ustanavljanja novejših podpornih institucij v Sloveniji so povezani s prepoznavanjem slabše organiziranosti in učinkovitosti lesne panoge, pri čemer poizkuša del strokovne javnosti v Sloveniji ustrezno kopirati uspešne modele združevanja iz tujine, predvsem iz Avstrije.

Intervjuvanci v Sloveniji so kot najpomembnejši razlog interesnega združevanja navajali možnost koriščenja evropskih sredstev, v Avstriji pa so intervjuvane osebe na prvo mesto postavljale povečanje globalne konkurenčnosti lesne panoge. Opazna razlika med državama je tudi v dojemanju članstva glavnih akterjev v neki podporni instituciji ali v interesnem združenju. Na osnovi izjav sogovornikov in ob študiju rezultatov posameznih institucij sklepam, da je za oblikovanje politike neke institucije v Sloveniji najpomembnejši najmočnejši akter v skupini (vplivni uradnik ali vplivno podjetje), v Avstriji pa primerjalno v vsaki instituciji bolj upoštevajo splošni interes večine članov, saj z zastopanjem skupnega interesa lahko dosežajo boljše rezultate. V Avstriji so intervjuvane osebe spontano navajale primere oblik sodelovanja podjetij iz posameznih delov lesne panoge kakor tudi pomembnost sodelovanja med institucijami v celotni lesnopredelovalni verigi. Nasprotno so v Sloveniji intervjuvanci na vprašanja o sodelovanju

odgovarjali zelo zadržano, več sogovornikov je poudarilo, da ni ustreznega sodelovanja med gozdarskim sektorjem in lesnopredelovalno industrijo, predstavniki papirne industrije pa se sploh ne vidijo znotraj lesne panoge.

Na osnovi ugotovitev v celotnem poglavju predpostavljam, da obstoječa struktura in organizacija Sloveniji ne omogočata dovolj dinamičnega razvoja lesne panoge. Slovenska lesnopredelovalna industrija je v primerjavi z avstrijsko slabše preskrbljena z lesom zaradi pretiranega izvoza hlodovine, poleg tega zastarele in razpršene žage slovenski lesnopredelovalni industriji ne zagotavljajo ustreznih kakovostnih asortimentov žaganega lesa. V Sloveniji je delež izkoristka letnega prirastka lesa nižji kot v Avstriji, hkrati slovensko gozdarstvo beleži nižjo dodano vrednost in nižjo zaposlenost na hektar gozda kot Avstrija. Posledica nesodelovanja med lastniki gozdov, gozdarji, lesarji in papirničarji so v Sloveniji tudi višje cene okroglega lesa za lesnopredelovalno industrijo. Med akterji v lesni panogi v Sloveniji vlada veliko nezaupanje, odgovori intervjuvanih oseb tudi niso izkazovali velike pripadnosti postavljenim ciljem slovenske vladne strategije za razvoj lesne panoge. Zaradi razpršenosti lesne panoge nastaja v Sloveniji premalo velikih inovacij, ki niso le posamične tehnološke izboljšave znotraj posameznega ozkega področja. Poleg tega neenotna slovenska lesna industrija ne uspeva izgraditi prepoznavnih blagovnih znamk niti na področju lesnih industrijskih polproizvodov kakor tudi ne na področju končnih izdelkov iz lesa.

V celoti potrjujem hipotezo 2: Za avstrijsko lesno panogo je značilno boljše povezovanje med različnimi sektorji industrije.

Razvoj inovativnih izdelkov, ki rešujejo določene kupčeve probleme na nov način in razvoj novih tehnologij sta ključnega pomena za dolgoročni obstoj podjetij ter celotne panoge. V gradbenem sektorju je izziv sposobnost gradnje večnadstropnih stavb iz lesnih materialov, izdelava gradbenih materialov z vsebnostjo lesnih vlaken, izdelava lesnih fasad in stropov itd. Trg z enostavnimi družinskimi hišami se bo verjetno kmalu nasičil. Pri razvoju novih lesnih centrov ima velik pomen energetska učinkovitost z upoštevanjem zmanjševanja emisij na osnovi fosilnih goriv. Lesna industrija lahko poskrbi za izboljšanje energetske bilance okoliških podjetij in prebivalstva, če so vsi vpleteni sposobni pravega dogovora za vzpostavitev Daljinskega ogrevanja na lesno biomaso – DOLB. V Avstriji imajo na tem področju veliko več uspešnih projektov, od celotne papirne industrije do žag in lokalnih skupnosti, ki vključujejo okoliške industrijske cone, kmetije, javne zgradbe ter naselja. Štajerski lesni grozd iz Avstrije vidi prihodnost v sodelovanju lesne in avtomobilske industrije ter v sodelovanju z industrijo gradbenih materialov. Avstrijska lesna industrija je napredna tudi zaradi domačih izdelovalcev specialnih strojev, ki so potrebni v sodobni tehnologiji predelave lesa.

5 PRIMERJALNA ANALIZA KONKURENČNOSTI LESNE PANOGE MED SLOVENIJO IN AVSTRIJO

V tem poglavju analiziram konkurenčnost lesne panoge v Sloveniji in Avstriji na osnovi različnih kazalnikov konkurenčnosti, kot so: vrednost na enoto, simetrična input-output tabela, panožna dinamika in demografija podjetij, koeficient RCA ter indeks stopnje specializacije. Analizo konkurenčnosti dopolnjujem še s pomočjo dodatnih kazalnikov, ki jih objavlja Eurostat: število

podjetij, povprečna vrednost letnih prihodkov, število zaposlenih, prihodki na zaposlenega, dodana vrednost na zaposlenega, stroški dela na zaposlenega, razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo, delež bruto poslovnega presežka od vrednosti prodaje ter investicije na zaposlenega.

5.1 Primerjava konkurenčnosti s pomočjo vrednosti na enoto

Aiginger (1997) opredeljuje vrednost na enoto (angl. *unit value*), ki pripada želeni skupini v izbrani klasifikaciji proizvodov, kot enostavno in priročno metodo za primerjalno oceno konkurenčnosti med posameznimi državami. Prednost metode je v tem, da lahko navadno brez težav pridobimo podatke o vrednosti in količini uvoza ali izvoza določene skupine izdelkov. Metoda je še posebej primerna za analizo bilateralnih trgovinskih tokov. Vrednost na enoto izdelka izračunamo z deljenjem celotnega uvoza ali izvoza v določenem obdobju s pripadajočimi količinami. Metoda je dinamična, saj lahko opazujemo vrednosti na enoto za več časovnih obdobjih zaporedoma. Metoda je zasnovana na nekaterih temeljnih izhodiščih konceptov produktivnosti in cenovne elastičnosti. Pri popolni konkurenci je prodajna cena enaka stroškom, saj ni mogoče doseči dobička, običajno pa je prodajna cena sestavljena iz proizvodnih stroškov in določene premije. Aiginger (1997) predpostavlja, da uspešnejše panoge v uspešnejših državah dosegajo višjo premijo v izvozu izdelkov in zmanjšujejo premijo pri uvozu izdelkov iz manj razvitih držav. Cenovna premija je posledica različnih primerjalnih dejavnikov, kot so večja kvaliteta izdelkov, nižji proizvodni stroški, bolj inovativni izdelki, večja horizontalna ali vertikalna diferenciacija in večja tržna moč. Poleg tega je cenovna premija tudi v pozitivni korelaciji z večjim BDP-jem države.

V analizi konkurenčnosti lesne panoge Slovenije in Avstrije na podlagi vrednosti na enoto v nalogi primerjam vrednosti na enoto skupin izdelkov za izbrane segmente v uvozu in v izvozu obeh držav. Iz baze Faostat (b.l.) za gozdarstvo sem pridobil podatke o proizvodnji, uvozu in izvozu za Slovenijo in Avstrijo od leta 2005 do vključno 2014. Pridobljene podatke o količinah in vrednostih sem po posameznih letih ter po posamezni državi hierarhično uredil v skladu z njihovo klasifikacijo lesnih izdelkov, ki zajema okrogli les, žagani les, izdelke iz lesnih ostankov, lesne plošče, celulozo, papir za reciklažo in vse vrste papirnih ter kartonskih izdelkov oziroma polizdelkov. Grafična predstavitev gibanja vrednosti na enoto izdelka je v Prilogi 10.

Okrogli les. Slovenija je v letu 2014 vrednostno izvozila za okrog 3,7-krat več okroglega lesa, kot ga je uvozila, vendar je bila vrednost na enoto izražena v evrih na kubični meter (v nadaljevanju EUR/m³) pri izvozu za 28 % nižja kot pri uvozu okroglega lesa. Avstrija je v istem letu izvozila za 88 % manj okroglega lesa, kot ga je uvozila, pri izvozu pa je dosegla povprečno 22 % višjo vrednost na enoto, kot je plačevala za uvoženi les. Primerjava podatkov o rasti izvoza okroglega lesa med leti 2005 do vključno 2014 kaže podobna razmerja. Slovenija je med leti 2009 do vključno leta 2014 povečala letni izvoz okroglega lesa za 3,6-krat pri približno enaki vrednosti na enoto, Avstrija v enakem obdobju izvoza okroglega lesa ni povečevala, uspelo pa ji je povečati povprečno izvozno vrednost na enoto za okrog 17 %. Največja razlika v vrednosti na enoto med državama je bila pri uvozu okroglega lesa iglavcev, saj je Slovenija celotno obdobje plačevala povprečno 1,9-krat višjo vrednost na enoto.

Industrijski okrogli les. Uvoz industrijskega okroglega lesa je bil v Sloveniji v celotnem obdobju relativno majhen, saj je znašal le okrog 5 % avstrijskega uvoza, vendar so podjetja v Sloveniji plačevala povprečno 49 % višjo vrednost na enoto (EUR/m³). Pri izvozu v vrednostih na enoto med državama ni bilo bistvene razlike.

Lesni sekanci, lesni ostanki in lesni peleti. Pri lesnih ostankih ter pri lesnih peletih ni bilo večjih razlik med uvoznimi in izvoznimi vrednostmi na enoto (EUR/m³) obeh držav. Slovenija je v obdobju od 2012 do 2014 postopoma podvojila izvoz lesnih sekancev in peletov, Avstrija pa je v enakem obdobju skoraj za petkrat zmanjšala izvoz lesnih ostankov, predvidevam da zaradi povečanih potreb na domačem trgu. Slovenija je pri izvozu lesnih sekancev v celotnem opazovanem obdobju dosegala v povprečju 37 % nižje vrednosti na enoto kot Avstrija.

Žagani les. Slovenija je izrazito povečala uvoz žaganega lesa leta 2007 in od takrat dalje je kupovala te vmesne proizvode lesne industrije po okrog 20 % nižji vrednosti na enoto (EUR/m³) kot Avstrija. Tudi slovenski izvoz žaganega lesa se je zelo povečal leta 2007 in je ostajal vsa nadaljnja leta na približno enakem nivoju, vrednostno je Slovenija dosegala okrog 20 % avstrijskega izvoza žaganega lesa.

Lesne plošče. Proizvodnja in posledično izvoz lesnih plošč se je v Sloveniji zmanjšal leta 2008, v naslednjih letih vključno z letom 2014 je Slovenija vrednostno dosegala približno 10 % avstrijske proizvodnje ter izvoza lesnih plošč, slovenski uvoz lesnih plošč pa je dosegal povprečno 30 % avstrijskega. Med vrednostmi na enoto (EUR/m³) uvoza in izvoza lesnih plošč med obema državama ni bilo bistvenih razlik.

Furnir in vezane plošče. Furnir predstavlja tudi surovino za izdelavo vezanih plošč, zato obe skupini proizvodov obravnavam skupaj. Proizvodnja in posledično izvoz furnirja se je v obeh državah zelo zmanjšal leta 2009, pri vezanih ploščah pa ni bilo večjih sprememb letnih količin. Slovenija je uvažala furnir po podobnih vrednostih na enoto (EUR/m³) kot Avstrija, vendar je v izvozu dosegala le okrog 67 % avstrijske vrednosti na enoto. Izvozne vrednosti na enoto vezanih plošč so bile v obeh državah primerljive, vendar je Slovenija uvažala vezane plošče po 47 % višji vrednosti na enoto.

Iverne in vlaknene plošče. Proizvodnja ivernih in vlaknenih plošč je kapitalno intenzivna, pri proizvodnji vlaknenih plošč pa je zaslediti tudi zelo hiter tehnološki napredek. Slovenija je proizvodnjo ivernih plošč in posledično tudi izvoz zmanjšala leta 2012 na povprečno 3 % avstrijskih proizvodnih ter izvoznih vrednosti. Pri tem je Slovenija v izvozu dosegala le okrog 65 % avstrijske vrednosti na enoto (EUR/m³). Slovenija je izvoz vlaknenih plošč postopoma povečevala od leta 2012, vendar je na trgu dosegala le 58 % vrednosti na enoto avstrijskih vlaknenih plošč.

Lesna celuloza. Slovenija je od leta 2011 ponovno postopoma povečevala proizvodnjo lesne celuloze, ki je v letu 2014 količinsko dosegla 4 % avstrijske proizvodnje, izvoz slovenske celuloze pa je dosegel le 0,2 % avstrijskega izvoza. Avstrija je od leta 2005 do vključno leta 2014 vrednostno povečala izvoz lesne celuloze za 47 %, vrednost na enoto izraženo v evrih na tono (v

nadaljevanju EUR/tono) v izvozu pa ji je v enakem obdobju uspelo povečati za 43 %. Slovenija ne izdeluje tehnološko najzahtevnejše raztopljene lesne celuloze, izdeluje pa reciklirana celulozna vlakna, ki pa jih ne izvažajo v omembe vredni količini.

Papir za reciklažo. Slovenska papirna industrija je leta 2014 zbrala za proizvodnjo okrog 170 tisoč ton papirja za reciklažo, kar je predstavljalo 11 % avstrijskih zbranih količin. Obe državi sta v opazovanem obdobju papir za reciklažo tudi uvažali, vendar Slovenija po 21 % višji vrednosti na enoto (EUR/tono). Pri izvozu papirja za reciklažo sta obe državi dosegali približno enake vrednosti na enoto, slovenski izvoz pa je v letu 2014 dosegel že 38 % avstrijskega izvoza papirja za reciklažo.

Papir in karton. Proizvodne količine papirja in kartona v Sloveniji in Avstriji se med leti 2005 in 2014 niso bistveno spreminjale, slovenska proizvodnja je dosegala približno 15 % avstrijske. Pri uvozu in izvozu pa je Slovenija od leta 2011 naprej beležila rahlo rast, v letu 2014 je Slovenija vrednostno dosegla okrog 15 % avstrijskega izvoza papirja in kartona. Izvozne vrednosti na enoto (EUR/tono) se med seboj niso bistveno razlikovale, od leta 2005 do vključno leta 2014 so se v obeh državah povečale za okrog 20 %. Slovenski uvoz papirja in kartona je v letu 2014 vrednostno dosegel 23 % avstrijskega uvoza, vrednosti na enoto v slovenskem uvozu so bile v celotnem opazovanem obdobju za približno 16 % nižje od avstrijskih vrednosti na enoto.

V strukturi izvoza lesne panoge so bile med Slovenijo in Avstrijo v celotnem desetletnem opazovanem obdobju največje razlike v segmentih okrogli les, lesne plošče in lesna celuloza. Slovenija je dosegala z izvozom hlodovine dobrih 10 % izvoznih prihodkov, Avstrija pa le dober 1 %, pri tem je Slovenija dosegala komaj približno 80 % avstrijske izvozne vrednosti na enoto (EUR/m³). Izvoz lesnih plošč je predstavljal v Avstriji dobrih 20 % celotnih izvoznih prihodkov, Slovenija pa je z izvozom lesnih plošč dosegala manj kot 5 % izvoznih prihodkov lesne panoge. Slovenija je izvažala lesne plošče po približno 7 % višji vrednosti na enoto (EUR/m³). Z izvozom celuloze je Avstrija dosegala nad 3 % izvoznih prihodkov lesne panoge, Slovenija pa manj kot 0,5 %, v izvoznih vrednostih na enoto (EUR/tono) pa med državama ni bilo večjih razlik.

Z izvozom žaganega lesa sta Slovenija in Avstrija v opazovanem obdobju ustvarili približno četrtnino vseh izvoznih prihodkov v lesni panogi, vendar je Slovenija izvažala žagani les po približno 10 % nižji vrednosti na enoto (EUR/m³). Tako Slovenija kot Avstrija sta z izvozom papirja in kartona ustvarili okrog polovico vseh prihodkov v lesni panogi, vrednost na enoto (EUR/tono) v izvozu teh izdelkov pa je bila v obeh državah podobna.

Analiza vrednosti na enoto prikazanih skupin izdelkov Slovenije in Avstrije omogoča tudi oceno povprečnih mnogokratnikov izvoznih cen, ki sta jih obe državi dosegali v vertikalni lesnopredelovalni verigi v celotnem desetletnem opazovanem obdobju. Pri oceni povprečnih mnogokratnikov oziroma multiplikatorjev je treba upoštevati, da so vrednosti na enoto za les in lesne plošče izračunane v EUR/m³, za celulozo in papir pa v EUR/tono. Ob predpostavki, da v obeh državah izhajamo iz osnovne surovine lesnopredelovalne panoge, to je iz vrednosti na enoto okroglega lesa, potem so se v Sloveniji vzdolž vertikalne lesnopredelovalne verige povečale vrednosti na enoto pri žaganem lesu 2,7-krat, pri lesnih ploščah 6,3-krat, pri lesni celulozi 8,3-krat

in pri papirju 9,6-krat. V Avstriji so se vrednosti na enoto vzdolž vertikalne lesnopredelovalne verige povečale pri žaganem lesu 2,3-krat, pri lesnih ploščah 4,6-krat, pri celulozi 6,5-krat in pri papirju 7,7-krat. To na primer pomeni, da je Slovenija z izvozom lesnih plošč povprečno iztržila 6,3-krat višjo vrednost na enoto kot z izvozom okroglega lesa, Avstrija pa 4,6-krat višjo vrednost.

5.2 Primerjava tokov lesnih proizvodov Slovenije in Avstrije s pomočjo simetričnih input-output tabel

Temelje za sistematično spremljanje materialnih tokov znotraj posameznega gospodarskega sistema v določenem časovnem obdobju je postavil Leontief (1986). Z metodo analize vmesne porabe lahko analiziramo materialno bilanco sistema, poleg tega metoda povezuje tudi določene dele ekonomske teorije z dejanskimi tokovi dobrin med različnimi procesi.

V vsakem posameznem ekonomskem sistemu, ki je navadno država, se v daljšem časovnem obdobju kažejo relativno stabilni vzorci tokov med posameznimi stopnjami proizvodnega procesa in povpraševanja po določenih skupinah proizvodov. Te tokove države statistično zajemajo in podatke oblikujejo v posebne tabele oziroma matrike, navadno na ravni določenih agregatov v izbrani klasifikaciji proizvodov ter storitev. Matrike v vrsticah prikazujejo, kako so bili outputi določenega sektorja porabljeni v drugih sektorjih, podatki v stolpcih pa kažejo, kako je posamezni sektor porabljal inpute drugih sektorjev. Tabele ponudbe in porabe tako prikazujejo vse tokove inputov in outputov gospodarstva določene države v izbranem časovnem obdobju, ki je navadno poslovno leto (Leontief, 1986).

Določila evropskega sistema nacionalnih računov (angl. *European system of accounts*, v nadaljevanju ESA) v svoji posodobljeni obliki ESA 2010 za države članice EU opredeljujejo letno izdelavo tabel ponudbe in porabe, vsako peto leto pa še izdelavo simetričnih input-output tabel. Simetrična input-output tabela je matrika, ki ima v stolpcih in vrsticah uporabljeno isto klasifikacijo, ki je proizvod ali dejavnost. V simetrični input-output tabeli velja enakost med vrsticami in stolpci: vrednost ponudbe posameznega proizvoda, ki je prikazana v stolpcu, je enaka vrednosti porabe tega proizvoda, prikazani v vrstici. Navadno je simetrična input-output tabela razdeljena na uvozne in domače tokove. Simetrična tabela porabe uvoza prikazuje porabe uvoženih proizvodov, simetrična input-output tabela za domačo proizvodnjo pa porabe doma proizvedenih proizvodov. Poraba je seštevek vmesne in končne potrošnje (SURS, 2015).

Primerjava input-output tabel domače proizvodnje in porabe uvoza za leto 2010 za Slovenijo in Avstrijo kaže nekatere razlike med državama, ki jih v nadaljevanju natančneje opisujem. Podatke črпам iz ustreznih input-output tabel, ki sta jih objavila SURS (b.l.) in Statistik Austria (b.l.). Uporabljena je klasifikacija NACE, Rev. 2. Grafična predstavitev izbranih podatkov se nahaja v Prilogi 11.

5.2.1 Input-output analiza domače proizvodnje

Gozdarstvo. Avstrija je od celotne proizvedene vrednosti v sektorju gozdarstvo za domačo industrijsko predelavo vrednostno porabila skupno 84 % proizvodov, Slovenija pa le 29 %. V Avstriji so za gospodinjsko potrošnjo porabili le okrog 10 %, v Sloveniji pa 48 % proizvodov

gozdarskega sektorja, Slovenija je izvozila 22 %, Avstrija pa samo 3 % proizvodov gozdarskega sektorja. V strukturi industrijske porabe je Slovenija 26 % proizvodov gozdarskega sektorja namenila za vmesno porabo znotraj gozdarstva, skoraj 57 % je porabila v sektorju C 16 obdelava in predelava lesa ter dobrih 6 % v sektorju D 35 oskrba z energenti. Avstrija je v gozdarskem sektorju namenila vmesni porabi znotraj gozdarskega sektorja skoraj 39 % proizvodov, dobrih 42 % je porabila v sektorju C 16 obdelava in predelava lesa ter 15 % v sektorju C 17 celuloza in papir.

Obdelava in predelava lesa. Slovenija je od celotne proizvedene vrednosti v sektorju obdelava in predelava lesa za domačo industrijsko predelavo vrednostno porabila 32 % proizvodov, Avstrija pa 47 %. Gospodinjstva poraba izdelkov tega sektorja je bila v obeh državah zanemarljiva. Slovenija je izvozila 67 %, Avstrija pa 40 % proizvodov sektorja obdelave in predelave lesa. V strukturi porabe za gospodarske dejavnosti je Slovenija v sektorju obdelava in predelava lesa namenila za vmesno porabo v istem sektorju 28 % proizvodov, skoraj 29 % pa je namenila sektorju F 41-43 stavbna gradnja. Avstrija je v sektorju obdelava in predelava lesa za vmesno porabo znotraj istega sektorja uporabila 48 % proizvodov, za potrebe sektorja F 41-43 stavbne gradnje pa je namenila skoraj 35 % obdelanega lesa.

Celuloza in papir. Slovenija je od celotne proizvedene vrednosti v sektorju celuloza in papir za domače gospodarske dejavnosti vrednostno potrošila skoraj 23 % proizvodov, Avstrija pa 46 %. Gospodinjstva poraba v obeh državah je obsegala dobre 3 % proizvodov. V obeh državah je bil sektor celuloza in papir izvozno naravnana, saj je Slovenija izvozila skoraj 75 % proizvodov, Avstrija pa 48 %. Struktura domače industrijske porabe sektorja celuloza in papir se je med državama precej razlikovala. Slovenija je v istem sektorju ponovno uporabila 26 % proizvodov, Avstrija pa 30 %. Proizvode sektorja celuloza in papir so v Sloveniji v glavnem uporabljali še v sektorjih C 20 kemični izdelki, C 21 farmacevtski izdelki in v sektorju G 46 veleprodaja, v Avstriji pa v glavnem v sektorjih C 10-12 proizvodnja hrane, pijač in cigaret ter v sektorju C 18 tiskarstvo.

Pohištvo in drugi izdelki. Samostojnih podatkov za sektor C 31 žal ni, zato obravnavam to področje v okviru sektorja C 31-32 pohištvo in drugi izdelki. Slovenija je bila v tem sektorju bolj izvozno naravnana, saj je vrednostno izvozila 69 % proizvodov od celotne proizvedene vrednosti sektorja pohištvo in drugi izdelki, Avstrija pa le 38 % proizvodov. V domačih gospodarskih dejavnostih je Slovenija uporabila 9 % proizvodov, Avstrija pa skoraj 12 %. V Sloveniji so gospodinjstva vrednostno potrošila 15 % proizvodov pohištvene in podobne industrije, v Avstriji pa 27 %. V strukturi porabe za domače gospodarske dejavnosti je Slovenija v sektorju pohištvo in drugi izdelki za vmesno porabo znotraj istega sektorja porabila 30 % proizvodov, v sektorju G 46 veleprodaja 14 % proizvodov in v sektorju Q 86 zdravstvene storitve 20 % proizvodov pohištvene in podobne industrije. Avstrija je v sektorju pohištvo in podobni izdelki za vmesno porabo znotraj istega sektorja potrošila skoraj 46 % proizvodov, 30 % pa v sektorju Q 86 zdravstvene storitve.

Analiza input-output tabel domače proizvodnje za leto 2010 za Slovenijo in Avstrijo prikazuje nekatere značilne razlike med državama. Avstrija je od celotne proizvodnje v vseh sektorjih lesne panoge za nadaljnjo domačo industrijsko predelavo porabila višje deleže proizvodov. Slovenija pa je od celotne domače proizvodnje v vseh sektorjih lesne panoge izvozila višje deleže proizvodov kot Avstrija. Avstrija je za vmesno porabo znotraj posameznega sektorja porabila višje deleže v

vseh sektorjih lesne panoge. V Avstriji so namenili tudi bistveno večje deleže proizvodov lesnih panog za investiranje znotraj istega sektorja ali za investicije v drugih gospodarskih sektorjih, Sloveniji pa je del outputov uspelo ponovno investirati samo v sektorju C 31-32 pohištvo in podobni izdelki. Slovenija je v vseh sektorjih lesne panoge zmanjšala zaloge, v Avstriji ni bilo zabeleženih sprememb zalog.

5.2.2 Input-output analiza porabe uvoza

Gozdarstvo. V sektorju gozdarstvo je Slovenija od skupnega uvoza sektorja vrednostno porabila za nadaljnjo domačo predelavo 74 % proizvodov, za gospodinjsko potrošnjo pa skoraj 26 %. Avstrija je 91 % uvoženih izdelkov sektorja gozdarstvo predelala v domači industriji, za gospodinjstvo pa je potrošila dobrih 6 % proizvodov. V Sloveniji je sektor C 16 obdelava in predelava lesa potreboval 84 % uvoženih proizvodov gozdarstva, v Avstriji pa je sektor obdelava in predelava lesa predelal 70 % uvoženih proizvodov sektorja gozdarstvo, sektor C 17 celuloza in papir pa 25 %.

Obdelava in predelava lesa. V sektorju obdelava in predelava lesa je bila gospodinjska potrošnja uvoženih proizvodov sektorja zanemarljiva, Avstrija pa je 14 % proizvodov ponovno izvozila. V strukturi industrijske dejavnosti je Slovenija v sektorju obdelava in predelava lesa v istem sektorju porabila 39 % uvoženih proizvodov, skoraj 31 % je porabila v sektorju C 31-32 pohištvo in drugi izdelki, v sektorju F 41-43 stavbna gradnja pa je porabila dobrih 16 % uvoženih proizvodov. Avstrija je v sektorju obdelava in predelava lesa uporabila 46 % uvoženih proizvodov sektorja, prav tako pa je za potrebe stavbne gradnje namenila 27 % uvoženega obdelanega lesa.

Celuloza in papir. Obe državi sta v sektorju celuloza in papir potrošili okrog 10 % uvoženih proizvodov za gospodinjsko potrošnjo. V domači industrijski predelavi pa je Slovenija porabila v lastnem sektorju celuloza in papir 53 % uvoženih proizvodov, za sektor C 18 tiskarstvo je potrebovala skoraj 8 % proizvodov ter za dejavnost C 20 kemični izdelki dobrih 5 % uvoženih proizvodov sektorja celuloza in papir. Avstrija je dobrih 5 % uvoženih proizvodov sektorja celuloza in papir namenila sektorju C 16 obdelava in predelava lesa, 31 % uvoza je porabila v lastnem sektorju papir in celuloza, dobrih 16 % pa v sektorju C 18 tiskarstvo.

Pohištvo in drugi izdelki. Tudi pri porabi uvoza ni samostojnih podatkov za sektor C 31, zato obravnavam sektor C 31-32 pohištvo in drugi izdelki. Obe državi sta relativno velike deleže uvoženih proizvodov sektorja porabili za gospodinjsko potrošnjo, v Sloveniji 48 %, v Avstriji pa 37 %. Za industrijsko predelavo je Slovenija vrednostno porabila 29 % uvoženih izdelkov sektorja, Avstrija pa 21 %. Avstrija je 16 % uvoženih proizvodov sektorja ponovno izvozila. Obe državi sta v tem sektorju ponovno investirali v sam sektor največje deleže med vsemi obravnavanimi sektorji, Slovenija je tako investirala 20 %, Avstrija pa dobrih 23 % uvoženih proizvodov sektorja. V strukturi industrijske porabe uvoženih proizvodov je Slovenija v istem sektorju pohištvo in drugi izdelki porabila 33 % proizvodov, v sektorju G 46 veleprodaja 13 % proizvodov in v sektorju Q 86 zdravstvene storitve 19 % proizvodov. Avstrija je v sektorju pohištvo in podobni izdelki potrošila skoraj 43 % proizvodov, 32 % pa v sektorju Q 86 zdravstvene storitve.

Potrditev hipoteze 3: Avstrijski uvoz lesnih sortimentov je usmerjen v pridobivanje surovin za nadaljnjo industrijsko predelavo, slovenski pa pretežno v končno potrošnjo proizvodov.

Analiza simetričnih input-output tabel za uvoz je pokazala, da je Slovenija porabila večji delež uvoženih lesnih izdelkov za neproduktivno gospodinjsko uporabo. Največja razlika je bila v sektorju gozdarstvo, kjer je Slovenija porabila v gospodinjstvu 26 % uvoženih izdelkov, Avstrija pa 6,5 %, sledilo je pohištvo in drugi izdelki, kjer je Slovenija namenila gospodinjstvu 48 % izdelkov, Avstrija pa 37 %. Slovenija uvoženih lesnih izdelkov po dodelavi ni ponovno izvažala, Avstrija pa je ponovno izvozila 14 % uvoženih lesnih izdelkov sektorja obdelava in predelava lesa ter 16 % izdelkov pohištva in drugih izdelkov.

5.3 Primerjalna analiza panožne dinamike in demografije podjetij v lesni panogi

Pojem panožna dinamika zajema razvoj in gibanje podjetij določene panoge v okviru življenjskega cikla posameznih podjetij ali celotne panoge, s pojmom demografija podjetij pa prikazujemo rojstva ali smrti podjetij in druge oblike tvorbe ali ukinitve podjetij oziroma njihovih poslovnih enot. Spremljanje panožne dinamike je eden od elementov ugotavljanja konkurenčnosti posameznih panog ali držav. Braguinsky, Gabdrakhananov in Ohyama (2007) so s teoretičnimi modeli raziskovali vplive inovacij ali sledenja oziroma imitiranja na panožno dinamiko z vidika konkurenčnosti podjetij v panogi. Ugotovili so, da podjetja na začetku veliko investirajo v inovacije, s tem panoga raste, cene se povečujejo. Kmalu pa se pridružijo sledilci, ki ne investirajo v inovacije, temveč le sledijo in posnemajo vodilne v panogi. Cene se začnejo zniževati, vodilna podjetja v panogi zmanjšujejo investicije v inovacije in začnejo s patenti ščititi svojo intelektualno lastnino, kar se odraža v vedno počasnejši rasti panoge, ki zaradi tega postane zrela. Vendar pa vodilna podjetja vseskozi vztrajajo v isti panogi, saj vedno obdržijo določeno prednost pred sledilci, ki so v večini prisiljeni prej ali slej panogo zapustiti.

Eurostat (2007) je v sodelovanju z OECD opredelil metodologijo spremljanja gibanja poslovnih enot po posameznih vrstah dejavnosti glede na stopnje preživetja ali ukinitve in tudi glede na druge značilnosti, kot so velikost, gibanje števila zaposlenih, gibanje rasti itd. V nadaljevanju na osnovi statističnih podatkov Eurostat (b.l.) primerjalno obravnavam demografijo podjetij med leti 2006 in 2013 v Sloveniji in Avstriji. Omenjena statistika zajema vse poslovne enote vseh registriranih oblik podjetniške dejavnosti v posamezni državi, ne glede na število zaposlenih, ki je lahko tudi nič. Rojstvo podjetja pomeni, da je bilo podjetje prvič ustanovljeno, ukinitve podjetja pa pomeni, da podjetje ne obstaja več v nobeni obliki. Posamezni industrijski sektorji so zajeti v skladu s klasifikacijo NACE, Rev. 2, na žalost pa sektorja C 17 in C 31 nista prikazana samostojno, temveč v kombinaciji s sektorjema C 18 in C 32. Tako lahko spremljamo demografijo podjetij za lesno panogo z vključenimi sektorji C 16 obdelava in predelava lesa, sektorjem C 17-18 celuloza, papir in tiskarstvo ter sektorjem C 31-32 pohištvo in druga proizvodnja. Vrednosti navedenih kazalnikov za Slovenijo so prikazane v Tabeli 9, za Avstrijo pa v Tabeli 10.

Delež aktivnih podjetij v lesni panogi. V Sloveniji je delež aktivnih podjetij med leti 2006 in 2013 znašal povprečno dobrih 28 %, v Avstriji pa 36 % vseh aktivnih podjetij v celotni predelovalni dejavnosti v sektorju C. Avstrija je imela v opazovanem obdobju osmih zaporednih

let v povprečju samo 2,2-krat več registriranih aktivnih podjetij v lesni panogi kot Slovenija, skupno število zaposlenih v teh podjetjih pa je bilo v povprečju v Avstriji višje za 3,5-krat, kar pomeni, da je povprečno avstrijsko lesno podjetje zaposlovalo bistveno več delavcev.

Tabela 9: Dinamika podjetij v lesni panogi med leti 2006 in 2013 v Sloveniji

Kazalnik /Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C 16 št. aktivnih podjetij	1.698	1.689	1.716	1.741	1.694	1.692	1.741	1.986
C17-C 18 št. aktivnih podjetij	1.438	1.440	1.454	1.448	1.456	1.409	1.410	1.414
C31-C 32 št. aktivnih podjetij	1.734	1.688	1.893	1.944	1.986	1.937	1.930	1.938
Št. podj. v celotni predel. dejavn.	17.194	17.157	17.644	17.672	17.604	17.419	17.690	18.717
Št. zaposlenih v lesni dejavnosti	37.331	37.228	38.569	32.549	30.769	28.176	26.216	24.504
Delež lesno pred. podj. v pred. dej. v %	28,32	28,08	28,70	29,05	29,18	28,92	28,72	28,52
Delež zaposlenih v lesni dej. v %	16,29	15,90	16,57	15,60	15,43	14,48	13,59	12,96
Delež lesn. podj. z 0 zaposl. v %	42,38	42,33	42,19	43,97	45,66	44,24	44,99	50,86
Delež lesn. podj. z 10 ali več zaposl. v %	9,49	9,40	9,82	8,55	7,94	7,88	7,68	6,73
Delež rojstev lesn. podj. v tek. letu v %	5,83	4,55	5,47	5,75	5,45	4,61	5,79	10,12
Delež ukinitiv lesn. podj. v tek. letu v %			4,25	5,26	5,82	5,06	5,81	4,89
Delež starejših podj. od 5 let v %				3,06	2,82	3,67	2,72	3,16
Delež preživelih podjetij nad 2 leti v %	4,87	0,00	4,58	4,29				
Delež zaposl. v novih preživ. podj. v %	1,04		1,86	1,20				

Vir podatkov: Eurostat, Structural business statistics, b.l.; lastni izračuni.

Delež podjetij v lesni panogi z nič zaposlenimi. V Sloveniji se je delež podjetij z nič zaposlenimi gibal od 42 % v letu 2006 do dobrih 50 % v letu 2013, v Avstriji je delež takšnih podjetij znašal 29 % leta 2006 do največ 42 % v letu 2013.

Delež zaposlenih v lesni panogi v celotni predelovalni dejavnosti. Ta delež se je v Sloveniji zmanjšal iz dobrih 16 % v letu 2006 na 13 % v letu 2013, v Avstriji pa iz dobrih 19 % v letu 2006 na dobrih 16 % v letu 2013.

Tabela 10: Dinamika podjetij v lesni panogi med leti 2006 in 2013 v Avstriji

Kazalnik /Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
C16 št. aktivnih podjetij	3.424	3.715	3.785	3.819	3.802	3.836	3.860	3.947
C17–C18 št. aktivnih podjetij	1.264	1.473	1.467	1.473	1.482	1.468	1.434	1.423
C31–C32 št. aktivnih podjetij	5.641	6.053	6.134	6.134	6.147	6.097	6.042	6.008
Št. podj. v celotni predel. dejavn.	27.933	31.214	31.578	31.667	31.756	31.733	31.693	31.777
Št. zaposlenih v lesni dejavnosti	117.596	109.972	109.871	106.165	105.086	106.182	105.270	104.193
Delež lesno pred. podj. v pred. dej. v %	36,98	36,01	36,06	36,08	36,00	35,93	35,77	35,81
Delež zaposlenih v lesni dej. v %	19,36	18,08	17,67	17,65	17,49	17,22	16,77	16,61
Delež lesn. podj. z 0 zaposl. v %	28,98	39,63	40,04	40,15	39,78	39,97	40,63	42,05
Delež lesn podj. z 10 ali več zaposl. v %	17,12	15,11	14,88	14,83	14,76	14,79	14,59	14,28
Delež rojstev lesn. podj. v tek. letu v %	3,63	4,26	4,87	4,35	4,45	4,32	4,31	5,07
Delež ukinitvev lesn. podj. v tek. letu v %	3,40	3,83	4,14	4,52	4,54	4,90	4,73	4,54
Delež starejših podj. od 5 let v %				2,82	2,97	2,46	3,28	3,48
Delež preživelih podjetij nad 2 leti v %	3,16	3,88	4,29	3,66	3,69	3,40		
Delež zaposl. v novih preživ. podj. v %	0,94	0,73	0,87	0,96	0,65	0,58		

Vir podatkov: Eurostat, Structural business statistics, b.l.; lastni izračuni.

Delež podjetij v lesni panogi z deset ali več zaposlenimi. Tudi ta delež podjetij je bil v Sloveniji v celotnem opazovanem obdobju manjši, od dobrih 9 % leta 2006 do dobrih 6 % leta 2013. V Avstriji je ta delež znašal 17 % leta 2006, nato je postopoma padal do dobrih 14 % leta 2013.

Stopnja vstopa podjetij na trg v lesni panogi. V Sloveniji je znašal delež novo nastalih podjetij med vsemi registriranimi podjetji skoraj 6 % v letu 2006, leta 2011 se je znižal na manj kot 5 %, leta 2013 pa se je dvignil kar na 10 %. V Avstriji je ta delež enakomerno zmerno naraščal, od dobrih 3 % v letu 2006 do 5 % v letu 2013.

Stopnja izstopa podjetij v lesni panogi. Za ukinitve podjetij so za Slovenijo razpoložljivi podatki šele za leto 2008, ko je znašal delež ukinjenih podjetij dobre 4 % med vsemi aktivnimi podjetji, ta delež je bil nato leta 2010 s skoraj 6 % najvišji, nato pa je upadel na slabih 5 % leta 2013. V Avstriji se je delež ukinjenih podjetij v lesni panogi gibal od dobrih 3 % leta 2006 do skoraj 5 % leta 2011 in se je nato ponovno znižal na dobre 4 % leta 2013.

Delež podjetij v lesni panogi, starejših od pet let. Te podatke je mogoče spremljati od leta 2009 dalje. V povprečju je v obeh državah v celotnem obdobju do vključno leta 2013 znašal ta delež 3 % od vseh aktivnih podjetij.

Delež podjetij v lesni panogi, ki so po ustanovitvi preživela še vsaj dve leti. Tudi podatki za delež novo nastalih podjetij med vsemi aktivnimi podjetji, ki so po ustanovitvi preživela še polni dve leti, niso razpoložljivi za vsa leta, ampak od leta 2006 do vključno 2009 za Slovenijo in do vključno leta 2011 za Avstrijo. V obeh državah je znašal delež takšnih preživelih podjetij dobre 3 %, vendar so v Sloveniji ta podjetja povprečno zaposlovala 1,4 delavca, v Avstriji pa povprečno 0,8 delavca.

Analiza dinamike podjetij v lesnopredelovalni industriji med leti 2006 in 2014 kaže, da je Avstrija imela višji delež aktivnih podjetij v celotni predelovalni dejavnosti, poleg tega so posamezna avstrijska podjetja v povprečju zaposlovala več delavcev kot slovenska podjetja v lesnopredelovalni industriji. Od leta 2006 do leta 2013 se je v Sloveniji število zaposlenih v lesnopredelovalni dejavnosti zmanjšalo za skoraj 37 %, v Avstriji pa le za dobrih 11 %. Avstrija je v celotnem opazovanem obdobju imela v lesnopredelovalni industriji višji delež podjetij z 10 ali več zaposlenimi kot Slovenija.

5.4 Primerjava konkurenčnosti lesne panoge s pomočjo koeficientov RCA

V uvodnem poglavju o konkurenčnosti podajam definicijo kazalnika oziroma koeficienta izkazane primerjalne prednosti RCA. Kazalnik RCA je predstavil Balassa (1965) in od takrat se uporablja pri empirični analizi trgovinskih tokov posameznih držav ali regij. Za izračun RCA najpogosteje uporabljajo standardno metodologijo koeficientov RCA, izračunanih po naslednji formuli:

$$RCA_i = \frac{\left(\frac{EX_i^{si}}{EX_i^{world}}\right)}{\left(\frac{EX_{total}^{si}}{EX_{total}^{world}}\right)} \quad (1)$$

RCA koeficienti nam kažejo relativno konkurenčnost oziroma specializacijo države določenega sektorja, s tem, da delimo delež izvoza te panoge (EX_i^{si}) v svetovnem izvozu iste panoge (EX_i^{world}) z deležem celotnega izvoza države (EX_{total}^{si}) v celotnem svetovnem izvozu (EX_{total}^{world}). RCA koeficient, večji od 1 nam torej kaže, da je država specializirana in zato konkurenčna v izvozu določenega sektorja, relativno glede na konkurenčnost celotnega menjalnega sektorja države (Burger & Kotnik, 2014). Vrednost koeficienta RCA pod 1 pa pomeni, da država v tem sektorju nima konkurenčne prednosti.

Največjo težavo pri izračunu vrednosti RCA predstavlja izbor in razpoložljivost primernih statističnih podatkov o realiziranih trgovinskih tokovih. Zaradi navedenih težav pri pridobitvi podatkov, zaradi kompleksnosti lesnopredelovalne panoge z vključeno gozdarsko dejavnostjo ter zaradi pomanjkljivosti samega kazalnika RCA prikazujem primerjavo konkurenčnosti lesne panoge s pomočjo koeficientov RCA za Slovenijo in Avstrijo na tri različne načine.

5.4.1 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov FAO

Faostat (b.l.) razvršča vse asortimente v primarni predelavi lesa v skladu z njihovo hierarhično urejeno klasifikacijo, ki je sestavljena iz 10 glavnih skupin proizvodov. Iz njihove baze sem pridobil ter ustrezno preuredil podatke o izvozu vseh skupin izdelkov za obdobje od leta 2005 do vključno leta 2014 za Slovenijo in Avstrijo, vendar sem za izračun RCA uporabil le šest skupin proizvodov. Pri izboru skupine za izračun RCA sem upošteval kombinacijo različnih kriterijev, od ustrezne velikosti izvoza v obeh državah, do posebej zanimivih skupin proizvodov zaradi trendov v povpraševanju. Na žalost Faostat (b.l.) ne vodi baze o vrednosti celotnega izvoza držav, zato sem za pridobitev teh podatkov uporabil Svetovno integrirano trgovinsko podatkovno zbirko (angl. *World Integrated Trade Solution* – v nadaljevanju WITS, b.l.). Podatki iz te baze so razpoložljivi od leta 2007 naprej. Grafična predstavitev izbranih podatkov je na Sliki 2.

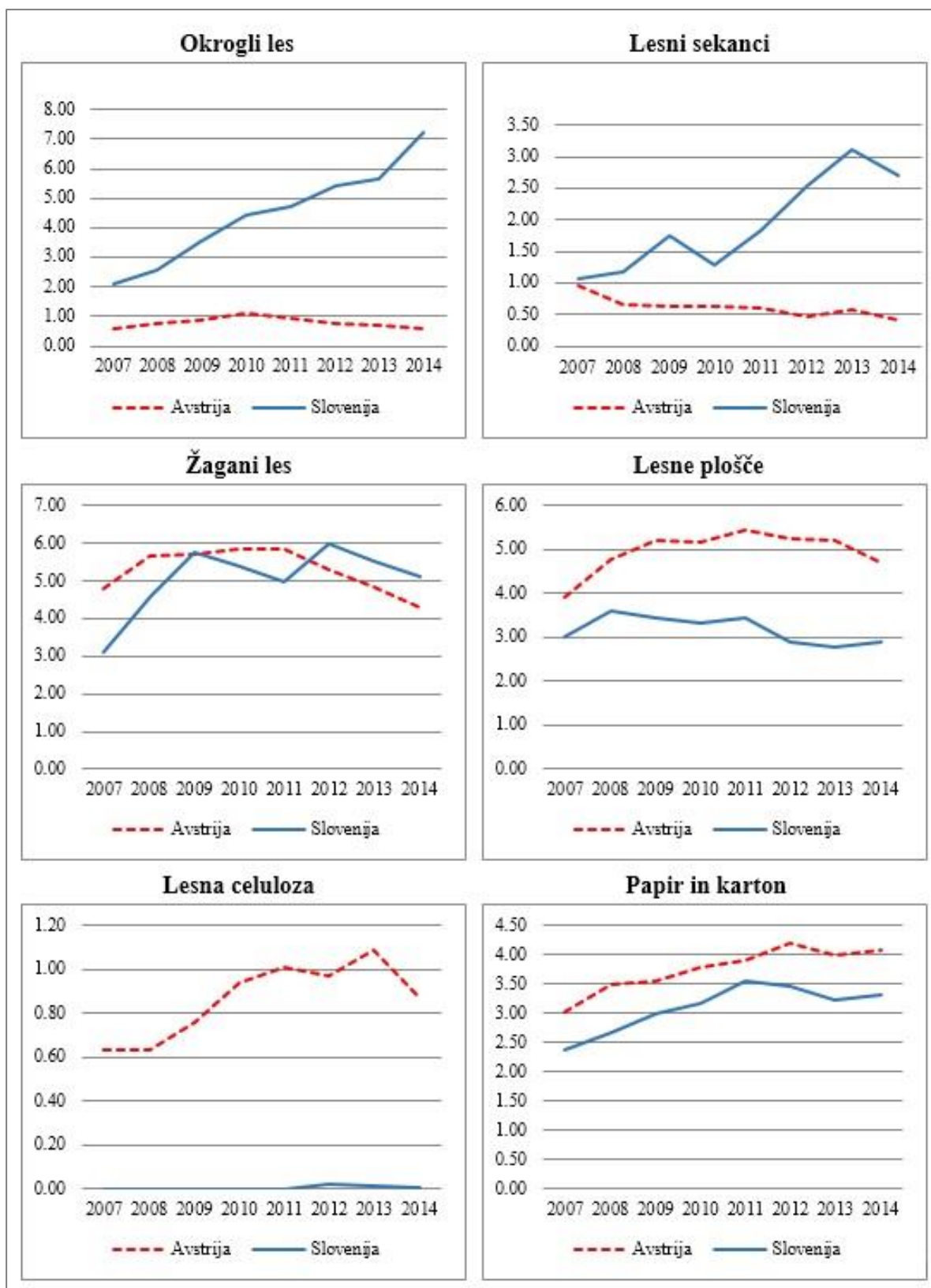
Okrogli les. V agregatu okrogli les so zajeti listavci in iglavci, les za industrijo ter les za kurjavo. Za leto 2007 je za Slovenijo znašal RCA 2,1 v letu 2014 pa že 7,2, kar pomeni več kot trikratno povečanje. V Avstriji se vrednost RCA v enakem obdobju ni bistveno spremenila, od leta 2011 naprej je opazen padajoči trend na končno vrednost 0,6 v letu 2014. Ker se poglavje 5.1 o primerjavi konkurenčnosti na podlagi vrednosti na enoto nanaša na podatke Faostat (b.l.), bi lahko izračunane vrednosti RCA z določeno mero tveganja primerjali tudi z ugotovitvami omenjenega poglavja. Na osnovi obeh kazalnikov tako sklepam, da je bila Slovenija pri izvozu okroglega lesa uspešnejša od Avstrije tudi zaradi nižjih povprečnih cen.

Lesni sekanci. Proizvodnja in izvoz lesnih sekancev sta se v Sloveniji v celotnem obdobju povečevala, tudi vrednosti RCA so se povečale iz 1,1 v letu 2007 na 2,7 v letu 2014. V Avstriji očitno niso želeli povečevati proizvodnje in izvoza lesnih sekancev, saj se je vrednost RCA znižala iz 1 leta 2007 na 0,6 leta 2014. Ker je Slovenija pri sekancih dosegala v izvozu povprečno 37 % nižje vrednosti na enoto od Avstrije, bi lahko bil to tudi eden od razlogov za povečevanje povpraševanja.

Žagani les. V celotnem obdobju je Avstrija dosegala povprečno skoraj enake vrednosti RCA kot Slovenija, ki so znašale 5,3 za Avstrijo in 5,1 za Slovenijo. Absolutne vrednosti proizvodnje in izvoza kažejo, da je bil ta segment za obe državi relativno pomemben. V Avstriji so v letu 2014 izvozili kar 15-krat več žaganega lesa kot neobdelanega okroglega lesa, Slovenija pa je v letu 2014 vrednostno izvozila le 1,4-krat več žaganega lesa kot okroglega. Po letu 2012 je Slovenija začela enakomerno povečevati izvozne količine žaganega lesa, vendar pa so začele pripadajoče vrednosti RCA nekoliko padati.

Lesne plošče. Pri lesnih ploščah so bile vrednosti RCA za Slovenijo vseskozi nižje, povprečna vrednost RCA je za Slovenijo znašala 3,2, za Avstrijo pa 5. V Sloveniji se je proizvodnja lesnih plošč zmanjšala leta 2008, izvoz se je posledično zmanjšal leta 2009, ko se je začela nekoliko zmanjševati tudi vrednost RCA. Iz navedenih podatkov sklepam, da je imela Avstrija stabilno proizvodnjo in izvoz lesnih plošč, kar je za njihovo lesnopredelovalno panogo predstavljalo pomemben segment.

Slika 2: Primerjava gibanja vrednosti RCA med leti 2007 in 2014, izračunanih na podlagi podatkov FAO in WITS

Vir podatkov: Faostat, Forestry Production and Trade, b.l.; World Integrated Trade Solution, V Trade Data, b.l.; lastni izračuni.

Lesna celuloza. Tudi lesna celuloza je bila za Avstrijo relativno pomemben segment, saj je v celotnem opazovanem obdobju vzdrževala proizvodnjo na približno enakem nivoju, rahlo pa je tudi povečevala uvoz in izvoz. Pri izvozu je bila v opazovanem obdobju povprečna vrednost RCA 0,9 in se ni bistveno spreminjala. Slovenija je lesno celulozo vseskozi uvažala, proizvodnja se je več kot prepolovila leta 2010, leta 2012 pa sta se proizvodnja in izvoz začela rahlo povečevati. Vrednost RCA za izvoz lesne celuloze znaša za Slovenijo za leto 2014 le 0,01.

Papir in karton. Proizvodnja ter izvoz papirja in kartona sta v obeh državah od leta 2007 do leta 2014 postopoma naraščala, predvsem izvoz. Slovenija je postopoma povečala vrednost RCA iz 2,4 leta 2007 na 3,3 leta 2014. Avstrija je v istih letih povečala vrednosti RCA iz 3 na 4,1. Slovenija pri papirju in kartonih pri vrednostih na enoto v izvozu ni zaostajala za Avstrijo.

5.4.2 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov WITS

WITS sistematično beleži svetovno trgovino s proizvodi, podatki so na osnovi agregacije trgovinskih tokov na voljo za vse predelovalne dejavnosti. WITS pripravljajo v konzorciju Svetovna banka (angl. *World Bank - WB*), Konferenca združenih narodov za trgovino in razvoj (angl. *United Nations Conference on Trade and Development*, v nadaljevanju UNCTAD), oziroma njihov Informacijski sistem za analizo trgovine (angl. *Trade Analysis Information System - TRAINS*), Statistični urad združenih narodov (angl. *United Nations Statistical Division*, v nadaljevanju UNSD) in Svetovna trgovinska organizacija (angl. *World Trade Organisation - WTO*) oziroma njihova Integrirana podatkovna baza (angl. *Integrated Data Base - IDB*). V bazi WITS (b.l.) so skupine proizvodov opredeljene s Standardno mednarodno trgovinsko klasifikacijo (angl. *Standard International Trade Classification*, v nadaljevanju SITC) (UNSD, 1989), ki so jo za izračune vrednosti RCA uporabljali že imenovani avtorji Dieter in Englert (2007) ter Han et al. (2009). Vsi omenjeni so računali vrednosti RCA za posamezne skupine izdelkov na podlagi tretje revidirane klasifikacije SITC (v nadaljevanju SITC, Rev 3), sam pa sem se odločil za uporabo sodobnejše četrte revidirane klasifikacije SITC (v nadaljevanju SITC, Rev. 4).

Vrednosti RCA se običajno računajo za določeni sektor izbrane države v odnosu na svetovne trgovinske tokove, pri čemer je obseg svetovnega izvoza opredeljen z razpoložljivimi podatki o svetovni trgovini. SITC, Rev. 4, za leto 2007 in za izbrane sektorje lesne panoge izkazuje izvozne vrednosti za 79 držav, nato pa po letih število vključenih držav postopno raste do števila 142. Iz celotnega nabora skupin proizvodov sem izbral 10 skupin, definiranih na ravni trimestrnih števil. Zaradi lažje primerjave vrednosti RCA z izračunanimi vrednostmi RCA na podlagi drugih klasifikacij proizvodov, v nadaljevanju razlagam vrednosti RCA v okviru treh osnovnih skupin proizvodov, ki so surovi les, polproizvodi lesne in papirne industrije ter končni proizvodi iz lesa ali papirja. Takšno razdelitev sta uporabila tudi Dieter in Englert (2007). Tabele z izračunanimi vrednostmi koeficientov RCA so v Prilogi 12, grafična predstavitev pa v Prilogi 13.

Surovi les

245 Les za ogrevanje. Pri lesu za ogrevanje izkazuje Slovenija v obdobju 2007 do vključno 2014 izjemno visoki povprečni RCA, ki znaša 17,5. Z letom 2012 so se začele vrednosti RCA nekoliko

zmanjševati. Avstrija v tem segmentu ne izkazuje nobene konkurenčne prednosti ali specializacije, saj znaša povprečna vrednost RCA za celotno obdobje 0,6.

246 Lesni sekanci in lesni ostanki. V tem segmentu je imela Slovenija primerjalno prednost pred Avstrijo, saj znaša njen povprečni RCA za opazovano obdobje 5,4, za Avstrijo pa znaša povprečni RCA 3,3. V Sloveniji se je vrednost RCA postopno povečevala od 3,1 v letu 2007 do 7,3 v letu 2014.

247 Neobdelani ali grobo obdelani les. Tudi v tem segmentu je opazen podoben trend kot v predhodnem segmentu. Za Slovenijo so se vrednosti RCA postopoma povečevale iz 2 v letu 2007 do 7,5 v letu 2014. Za Avstrijo so se vrednosti RCA po posameznih letih opazovanega obdobja gibale okrog srednje vrednosti, ki znaša 0,9.

Polproizvodi lesne in papirne industrije

248 Enostavno obdelani les. V tem segmentu lesnih polizdelkov Avstrija za obdobje 2007 do 2014 izkazuje primerjalno prednost, saj znaša povprečni RCA 4,6, za Slovenijo pa znaša povprečni RCA 4,2. V obeh državah vrednost RCA po letu 2012 rahlo pada.

251 Celuloza in odpadni papir. Pri celulozi in odpadnem papirju izkazuje Avstrija višjo vrednost RCA, ki znaša v povprečju za vsa opazovana leta 0,8, za Slovenijo znaša povprečna vrednost RCA 0,2. Med posameznimi leti je v obeh državah letna vrednost RCA le nekoliko nihala okrog izračunane povprečne vrednosti za obdobje.

634 Furnir, lesne plošče in drugi obdelani les. Tudi v tem segmentu izkazuje Avstrija primerjalne prednosti, njen povprečni RCA za celotno opazovano obdobje znaša 4,7, za Slovenijo znaša pripadajoči povprečni RCA 3. Vrednost RCA se je v obeh državah začela leta 2011 malo zniževati.

641 Papir in karton. Pri papirju in kartonu sta beležili obe državi relativno konkurenčno prednost, povprečni RCA med leti 2007 in 2014 za Avstrijo znaša 3, za Slovenijo pa 2,5. V obeh državah se je vrednost RCA v celotnem opazovanem obdobju povečala za 0,4.

Končni proizvodi iz lesa in papirja

635 Proizvodi iz lesa. Večjo konkurenčno prednost je izkazovala Avstrija, saj znaša povprečni RCA za opazovano obdobje 6, pri tem so se letne vrednosti RCA gibale od 4,9 v letu 2007 do 5,7 v letu 2014. Tudi za Slovenijo se je vrednost RCA v celotnem opazovanem obdobju povečala skupno za 0,5, povprečni RCA med leti 2007 in 2014 znaša 3,8.

642 Izdelki iz papirja in kartona. V tem segmentu sta imeli državi celotno opazovano obdobje podobno stabilno konkurenčno prednost, povprečni RCA za Avstrijo znaša 2, povprečni RCA za Slovenijo pa 1,9.

821 Pohištvo in deli pohištva. V tej dejavnosti sta obe državi postopoma izgubljali konkurenčno prednost, vrednosti RCA za Slovenijo so se znižale iz 4,4 v letu 2007 na 2,3 v letu 2014. Za Avstrijo so se vrednosti RCA postopoma zniževale iz 1,5 v letu 2007 na 0,9 v letu 2014.

5.4.3 Primerjava vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov OECD

Primerjalna analiza konkurenčnosti lesne panoge oziroma primerjava stopnje specializacije posameznih segmentov lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo s pomočjo koeficientov RCA, izračunanih na osnovi statističnih podatkov OECD.stat (b.l.), omogoča pridobiti nekaj dodatnih spoznanj. V organizacijo OECD je vključenih 34 držav, med katerimi je večina gospodarsko najrazvitejših, med njimi je tudi 21 držav članic EU. Slovenija in Avstrija sta vključeni tako v EU kot tudi v OECD, zato je primerjava konkurenčnosti v okviru teh držav smiselna, saj poteka večji del mednarodne menjave vključenih držav ravno med njimi samimi.

Statistična baza OECD.stat vsebuje podatke o izvozu vseh 28 držav, vključenih v EU, zato primerjam konkurenčnost lesne panoge Slovenije in Avstrije z vsemi ostalimi državami članicami EU. Podatki o izvozu so na voljo v skladu s klasifikacijo dejavnosti ISIC, Rev. 4, ki opredeljuje sektorja A 02 gozdarstvo in C 16 obdelava in predelava lesa enako kot klasifikacija NACE, Rev. 2. Pri sektorju C 17 celuloza in papir in pri sektorju C 31 pohištvo na žalost ni mogoče iz omenjene baze pridobiti samostojnih podatkov, zato ju moram obravnavati skupno s sektorjem C 18 tiskarstvo ter sektorjem C 32 druga proizvodnja. Grafična predstavitev koeficientov RCA je na Sliki 3.

Gozdarstvo. S pomočjo kazalnikov RCA, izračunanih na osnovi navedenih statističnih podatkov, ugotavljam podobno kot v predhodnih analizah, da je na področju gozdarstva Slovenija bolj izvozno naravnana od Avstrije. Razlika je v tem, da se ta nova ugotovitev nanaša na države EU-28, in da primerjam vrednosti RCA med leti 2006 in 2014 na višji agregatni ravni, to je na nivoju celotnega gozdarskega sektorja. Za Slovenijo so vrednosti RCA v opazovanem obdobju postopoma naraščale, od 2,6 leta 2006 do 6,6 leta 2014. Za Avstrijo znaša povprečni kazalnik za celotno opazovano obdobje 0,8, vendar se je vrednost RCA leta 2011 začela postopoma zmanjševati na vrednost 0,6 v letu 2014.

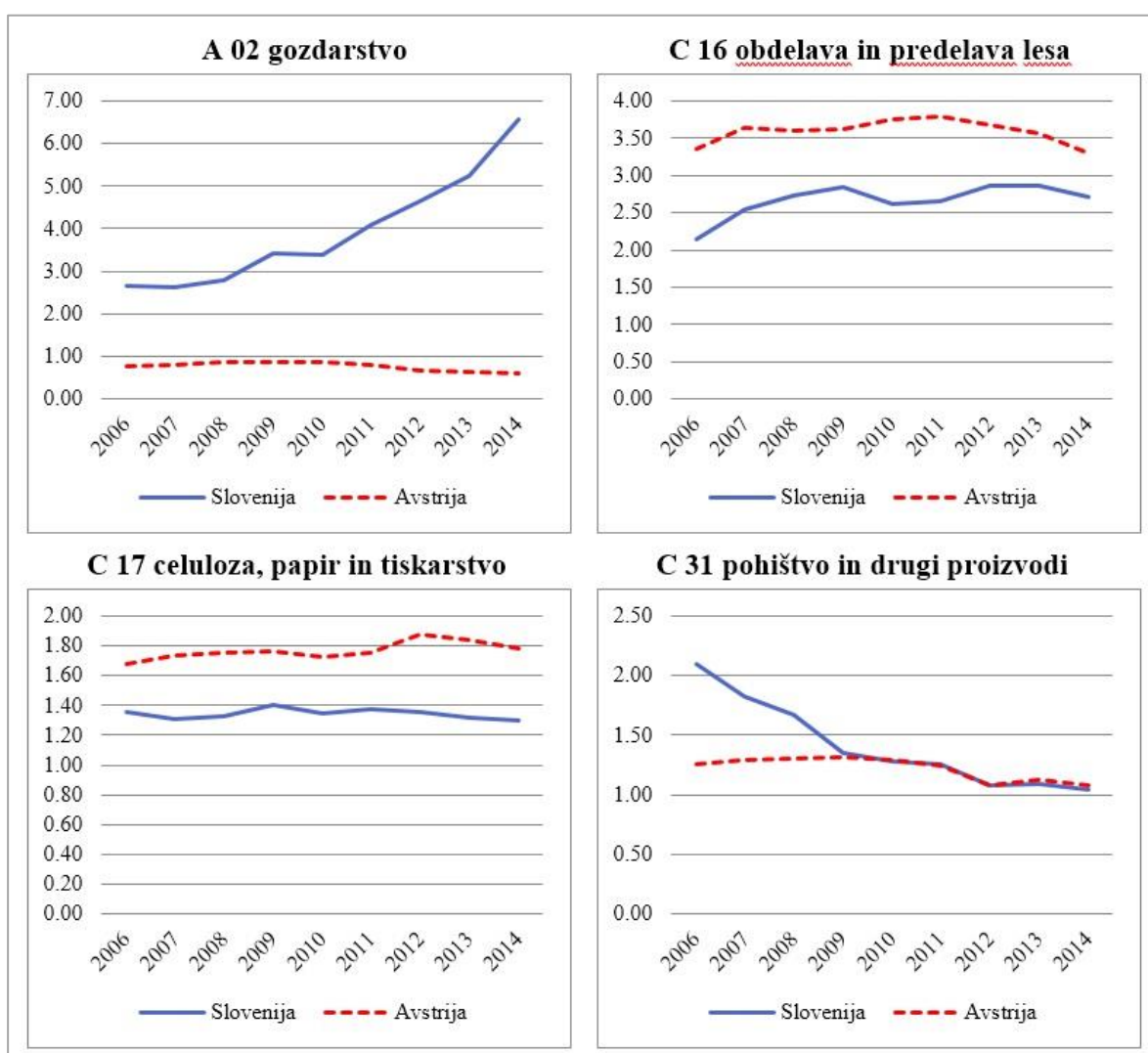
Obdelava in predelava lesa. Avstrija izkazuje v okviru EU-28 na agregatni ravni obdelava in predelava lesa, ki smiselno vključuje žagani les oziroma polizdelke iz lesa, konkurenčno prednost pred Slovenijo, kar potrjuje predhodne analize. Povprečna vrednost RCA za Avstrijo za vsa vključena leta znaša 3,6, za Slovenijo pa znaša povprečna vrednost RCA za enako obdobje 2,7. V celotnem obdobju Avstrija ni povečala konkurenčnosti pri izvozu izdelkov tega sektorja, za Slovenijo pa se je vrednost RCA med leti 2006 do vključno leta 2014 povečala za 0,6.

Celuloza, papir in tiskarstvo. Čeprav je zaradi omejitve pri dostopnosti podatkov sektorju celuloza in papir dodan še sektor tiskarstvo, Avstrija tudi na višji agregatni ravni od predhodnih analiz še vedno izkazuje rahlo konkurenčno prednost pred Slovenijo. Za Avstrijo znaša povprečna vrednost RCA za celotno opazovano obdobje 1,8, za Slovenijo pa znaša povprečna vrednost RCA

za enako obdobje 1,3. Vrednosti RCA se v celotnem obdobju v nobeni državi niso bistveno spreminjale.

Pohištvo in drugi proizvodi. Da Avstrija na področju pohištva nima konkurenčnih prednosti pred Slovenijo, je pokazala že predhodna analiza s pomočjo kazalnika RCA, izračunanega na osnovi podatkov po klasifikaciji SITC. Dodatna ugotovitev je, da obe državi izgubljata konkurenčno prednost pri pohištvu tudi znotraj držav EU-28, s tem da Slovenija to prednost izgublja relativno hitreje od Avstrije, saj je znašala vrednost RCA leta 2006 še 2,1, leta 2014 pa samo še 1. Za Avstrijo je leta 2006 znašala vrednost RCA 1,3, nato se je z vmesnimi manjšimi nihanji postopoma znižala na 1,2 leta 2014.

Slika 3: Primerjava gibanja vrednosti RCA med leti 2006 in 2014, izračunanih na podlagi podatkov OECD

Vir podatkov: OECD.stat, STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category, b.l.; lastni izračuni.

5.4.4 Povzetek primerjalne analize konkurenčnosti s pomočjo koeficientov RCA

V pričujočem magistrskem delu predstavlja lastni izračun koeficientov RCA na podlagi različnih statističnih baz podatkov eno ključnih analitičnih orodij za primerjavo konkurenčne prednosti med Slovenijo in Avstrijo. Kazalnik RCA ima po mnenju nekaterih avtorjev tudi pomanjkljivosti, saj naj bi bolje prikazoval specializacijo države kot samo konkurenčnost določene panoge (Dieter & Englert, 2007). Vendar pa glede na to, da so države različno velike, absolutne vrednosti izvoza določene panoge ne morejo pokazati njene konkurenčnosti v izvozu. Pri razlagi izračunanih koeficientov RCA je treba upoštevati, da govorimo o relativnih deležih oziroma o relativni specializaciji. Za ponazoritev podajam primer izračunov RCA za Slovenijo in Avstrijo za leto 2014 za sektor žagani les. Slovenija je v letu 2014 vrednostno izvozila za 304 mio. ameriških dolarjev (v nadaljevanju mio. USD) žaganega lesa, njen pripadajoči RCA je znašal 5,1. Avstrija je v istem letu vrednostno izvozila za 1.424 mio. USD žaganega lesa, njen RCA pa je znašal 4,3 (Faostat, b.l.). Primerjava vrednosti RCA kaže, da je bila Slovenija v letu 2014 kljub skoraj petkrat manjšim izvoznim količinam nekoliko bolj uspešna pri izvozu žaganega lesa kot Avstrija.

Med pomanjkljivosti izrazne vrednosti RCA šteje tudi dejstvo, da s kazalnikom RCA ni mogoče napovedovati prihodnjih trendov, saj se lahko računa le na podlagi že realiziranih trgovinskih tokov. Poleg tega na osnovi izračunane vrednosti RCA ni mogoče ugotoviti, zakaj je neka država pri določenih sektorjih bolj specializirana in posledično bolj konkurenčna pri izvozu od drugih držav. Pogosto je to posledica naravnih danosti neke države in ne njena resnična konkurenčna prednost (Han, Wen, & Kant, 2009). Za primer navajam, da znaša med leti 2007 in 2014 povprečna vrednost RCA za izvoz okroglega lesa za Slovenijo 4,5, za Avstrijo pa 0,8 (Faostat, b.l.). Pri tem je bil za Slovenijo opazen naraščajoči trend vrednosti RCA, za Avstrijo pa padajoči.

Na osnovi primerjave vrednosti koeficientov RCA, izračunanih na podlagi različnih statističnih podatkov, **delno potrjujem hipotezo 4:** Primerjalna analiza med Slovenijo in Avstrijo izkazuje, da ima avstrijska lesna panoga višje primerjalne prednosti.

Slovenija dosega višje vrednosti koeficientov RCA pri surovem lesu, lesnih sekancih in pri grobo obdelanem lesu. Pri žaganem lesu in pri izdelavi lesne celuloze ima Avstrija rahlo primerjalno prednost, največjo primerjalno prednost pa ima Avstrija pri lesnih izdelkih z najvišjo dodano vrednostjo, to je v segmentu proizvodnja različnih lesnih plošč ter pri proizvodnji papirja in kartona. Na področju proizvodnje pohištva izkazuje Slovenija rahlo primerjalno prednost, vendar se koeficienti RCA v obeh državah konstantno zmanjšujejo, zmanjševanje pa je v Sloveniji izrazitejše.

5.5 Primerjava konkurenčnosti lesne panoge s pomočjo drugih kazalnikov

5.5.1 Indeks stopnje specializacije

Pogoste kritike koeficienta RCA se nanašajo na dejstvo, da prikazuje specializacijo države v izbrani produktni skupini samo na podlagi podatkov o izvozu, čeprav bi bilo treba za kompleksnejšo oceno specializacije in posledično konkurenčnosti upoštevati tudi podatke o uvozu (Dieter & Englert, 2007). Eden od kazalnikov, na podlagi katerega se upoštevajo trgovinski tokovi

države v uvozu in izvozu, je indeks stopnje specializacije, ki pa ne zajema znotraj panožne trgovine, temveč prikazuje stopnjo medpanožne specializacije. Indeks se izračuna po naslednji formuli (X pomeni izvoz, M pomeni uvoz, i pomeni produktna skupina in j pomeni država):

$$TSI_{ji} = \frac{X_j^i - M_j^i}{X_j^i + M_j^i} \quad (2)$$

Indeks medpanožne specializacije zavzema vrednosti med -1 (specializacija v uvozu) in $+1$ (specializacija v izvozu) ter predstavlja normalizirano trgovinsko bilanco posameznih produktnih skupin. Zaradi tega je primeren za primerjavo med različno velikimi državami, saj odpravlja vpliv različnih obsegov trgovinskih tokov. Podatke o stopnjah specializacije sem pridobil iz baze UNCTADstat (UNCTAD, b.l.), kjer so dejavnosti opredeljene na podlagi klasifikacije SITC, Rev. 3 (UNSD, 1989). Indeksi stopnje specializacije so izračunani za obdobje od leta 2006 do vključno leta 2012. Ker so za izračun indeksov specializacije uporabljene enake opredelitve produktnih skupin kot za izračun koeficientov RCA iz baze WITS (b.l.), so podatki med seboj primerljivi.

Surovi les

245 Les za ogrevanje. Slovenija izkazuje povprečno vrednost indeksa specializacije 0,4, vendar se je vrednost po letu 2010 začela zmanjševati. Avstrija beleži za celotno opazovano obdobje približno enako vrednost indeksa, ki znaša povprečno $-0,8$. Primerjava med državama ponovno kaže, da je bila Slovenija specializirana v izvoz enostavnega primarnega proizvoda, kot je les za kurjavo.

246 Lesni sekanci in lesni odpadki. Za Slovenijo znaša povprečni indeks specializacije 0,3, ki se je po letu 2010 začel malo zniževati. Povprečna vrednost indeksa za Avstrijo znaša okrog 0 in kaže enakomerni trend. Vrednosti indeksov specializacije kažeta, da je bil v Sloveniji izvoz opredeljenih enostavnih lesnih proizvodov vseskozi večji od uvoza, v Avstriji pa je bil izvoz v celotnem obdobju skorajda enak uvozu.

247 Neobdelani ali grobo obdelani les. Povprečna vrednost indeksa za Slovenijo znaša 0,3, za Avstrijo pa $-0,8$, kar kaže na to, da Avstrija bistveno več neobdelanega lesa uvaža, kot izvaža.

Polizdelki lesne in papirne industrije

248 Enostavno obdelani les. Glede na vrednosti indeksov specializacije sta obe državi več enostavno obdelanega lesa izvozili kot uvozili, vendar je imela Avstrija prednost v izvozu, saj znaša povprečna vrednost indeksa 0,5, za Slovenijo pa znaša povprečni indeks 0,1.

251 Celuloza in odpadni papir. Vrednosti indeksov specializacije za opazovano obdobje kažejo, da je bila Slovenija vseskozi večji neto uvoznik celuloze in odpadnega papirja, saj znaša povprečna vrednost indeksa $-0,85$, za Avstrijo znaša povprečna vrednost tega indeksa $-0,4$.

634 Furnir, lesne plošče in drugi obdelani les. Obe državi sta bili neto izvoznici, vendar je bila Avstrija glede na povprečno vrednost indeksa specializacije uspešnejša, saj znaša indeks 0,5, za Slovenijo znaša indeks stopnje specializacije 0,1.

641 Papir in karton. Tudi v tem segmentu sta bili obe državi neto izvoznici, Avstrija je bila s povprečno vrednostjo indeksa 0,4 nekoliko uspešnejša od Slovenije, ki ima povprečno vrednost indeksa 0,3.

Končni proizvodi iz lesa in papirja

635 Proizvodi iz lesa. Pri končnih izdelkih iz lesa je bila Avstrija z vrednostjo indeksa specializacije 0,4 le malenkostno uspešnejša izvoznica od Slovenije, ki ima povprečno vrednost indeksa 0,3.

642 Izdelki iz papirja in kartona. Državi sta imeli v celotnem opazovanem obdobju minimalno prednost pri izvozu teh končnih izdelkov, saj znaša povprečni indeks za Avstrijo 0,05, za Slovenijo pa 0,04.

821 Pohištvo in deli pohištva. V obeh državah se stopnja specializacije v izvozu pohištva zmanjšuje od leta 2009. V Sloveniji je leta 2012 indeks stopnje specializacije znašal 0,3, v Avstriji pa samo še – 0,25.

Potrditev hipoteze 5: Avstrija izvaža večji delež proizvodov lesne panoge z višjo dodano vrednostjo.

Podatki o skupnem izvozu za leto 2014 kažejo, da je Avstrija z izvozom izdelkov lesne panoge dosegla 10,2 odstotni delež v celotnem izvozu države in 130 odstotno pokritost uvoza lesne panoge z njenim izvozom, Slovenija pa je dosegla 5,5 odstotni delež v celotnem izvozu in 80 odstotno pokritost uvoza lesne panoge z izvozom. Z analizo podatkov Faostat (b.l.) sem ugotovil, da je Avstrija v 10-letnem obdobju dosegala višje vrednosti na enoto pri izvozu okroglega lesa, žaganega lesa, furnirja, lesnih plošč in celuloze. Izračunane višje vrednosti RCA so pokazale večjo konkurenčno prednost Avstrije na področju lesnih plošč, celuloze in papirja. Prikazane vrednosti indeksov medpanožne specializacije (UNCTAD, b.l.) so pokazale relativno večjo specializacijo Avstrije pri izvozu lesnih in papirnih polizdelkov ter pri končnih izdelkih iz lesa in papirja. Slovenija je bolj specializirana v glavnem le v izvozu okroglega lesa, ki predstavlja najnižjo pozicijo v vertikalni verigi vrednosti.

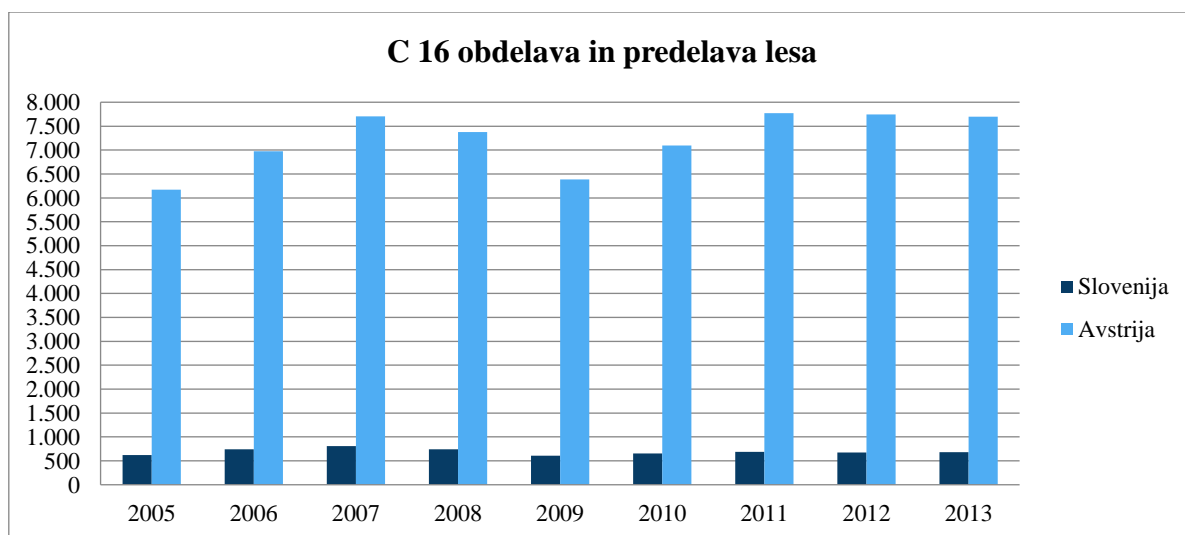
5.5.2 Primerjava uspešnosti lesne panoge s pomočjo izbranih kazalnikov Eurostat

Statistične podatke ter nekatere izračunane kazalnike iz baze Eurostat (b.l.) sem izbral kot primerno osnovo za primerjavo določenih vidikov uspešnosti lesne panoge med Slovenijo in Avstrijo, saj so podatki za obe državi zajeti na podlagi enake metodologije in so zato med seboj primerljivi. Podatki so razpoložljivi od leta 2005 do vključno leta 2013, za leto 2014 pa obstaja le manjši del nerevidiranih podatkov, zato leta 2014 v primerjalno analizo nisem vključil. Posamezne dejavnosti so urejene v skladu s klasifikacijo NACE, Rev 2 in sicer obravnavam v sklopu lesnopredelovalne industrije sektorje C 16 obdelava in predelava lesa, C 17 celuloza in papir ter C 31 pohištvo. Sektorji se med seboj precej razlikujejo, zato jih z vidika kazalnikov uspešnosti obravnavam ločeno. Na žalost A 02 gozdarstvo v statističnih podatkih Eurostat (b.l.) ni vključeno, zato bom ta sektor obravnaval posebej.

Obdelava in predelava lesa

1. **Število podjetij.** Demografiji podjetij je že bilo namenjeno poglavje 5.3, zato na tem mestu navajam le povprečno število aktivnih podjetij v obdobju med leti 2005 in 2013 za sektor obdelava in predelava lesa. V Sloveniji je povprečno število podjetij znašalo 1.693, v Avstriji pa 2.973 (Priloga 14).
2. **Povprečna vrednost letnih prihodkov** je v Sloveniji znašala 691,1 mio. EUR, v Avstriji pa 7.212,5 mio. EUR in je bila povprečno v Avstriji 10,4-krat višja. Prihodki so se v Sloveniji v celotnem obdobju povečali za 10 %, v Avstriji pa za 25 % (Slika 4).
3. **Število zaposlenih.** Leta 2013 je bilo v Sloveniji zaposlenih 8.264 delavcev, v Avstriji pa 33.546 delavcev. Od leta 2005 se je število delavcev v tem sektorju v Sloveniji postopoma zmanjšalo za 31 %, v Avstriji pa za 7 %. V celotnem obdobju je bilo v povprečju v Avstriji zaposlenih 3,4-krat več delavcev (Priloga 15).
4. **Prihodki na zaposlenega.** V obeh državah so se med leti 2005 in 2013 prihodki na zaposlenega povečevali, v Sloveniji skupno za 58 %, v Avstriji pa za 35 %, vendar pa so bili v povprečju v Avstriji prihodki na zaposlenega 3-krat višji.
5. **Dodana vrednost na zaposlenega.** Dodana vrednost na zaposlenega se je obeh državah postopoma povečevala, v Sloveniji skupaj za 42 %, v Avstriji za 19 %, kljub temu je bila dodana vrednost na zaposlenega v povprečju v Avstriji višja za 3-krat (Slika 5).

Slika 4: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 16 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

Legenda: Podatki o prihodkih so podani v mio. EUR.

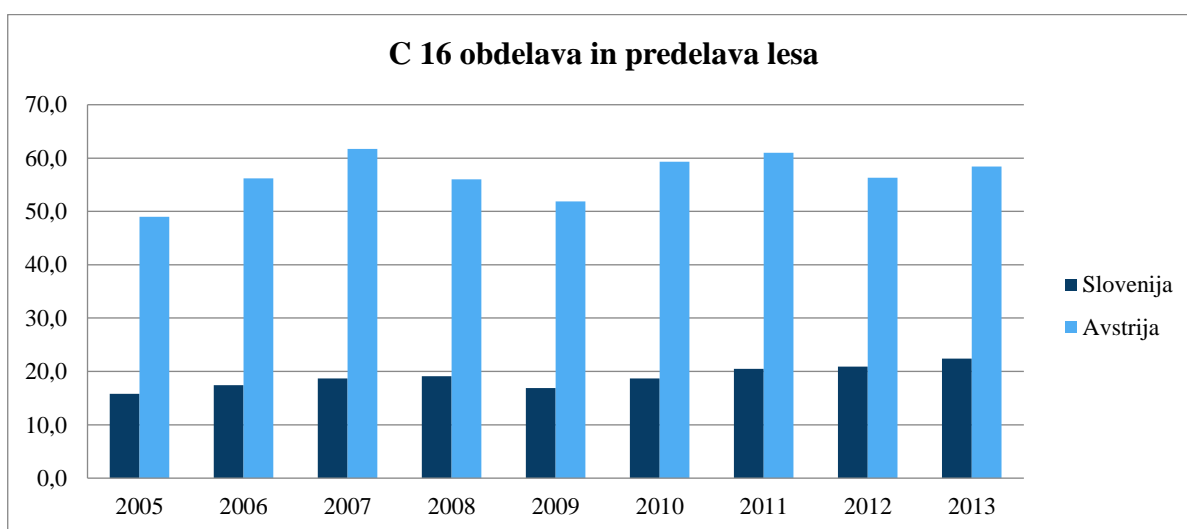
Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

6. **Stroški dela na zaposlenega.** V Sloveniji so leta 2013 povprečni letni stroški dela na zaposlenega znašali 17,9 tisoč EUR, v Avstriji pa 42,5 tisoč EUR. V Sloveniji so se stroški dela na zaposlenega med leti 2005 do vključno 2013 povečali za 36 %, v Avstriji pa za 25 %,

kljub temu so bili v Sloveniji stroški dela na zaposlenega v tej dejavnosti povprečju 2,4-krat nižji kot v Avstriji.

7. **Razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo.** V skladu z razpoložljivimi podatki lahko izračunam produktivnost na zaposlenega kot pokritje stroškov dela z doseženo bruto dodano vrednostjo, izraženo v %. V Avstriji je v opazovanem obdobju povprečno razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega znašalo 149 %, v Sloveniji pa 121 % in je bilo za 28 odstotnih točk nižje od avstrijskega razmerja med stroški dela ter bruto dodano vrednostjo na zaposlenega (Priloga 16).
8. **Delež bruto poslovnega presežka od vrednosti prodaje.** V Sloveniji je znašal povprečni delež bruto poslovnega presežka 7,5 % od vrednosti prodaje, v Avstriji pa 10,4 % oziroma Avstrija je dosegala povprečno 2,9 odstotne točke boljši poslovni izid.
9. **Investicije na zaposlenega.** V Avstriji so investirali letno povprečno 73 % več sredstev na zaposlenega kot v Sloveniji.

Slika 5: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v sektorju C 16 v podjetjih v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

Legenda: Podatki o dodani vrednosti so podani v tisočih EUR.

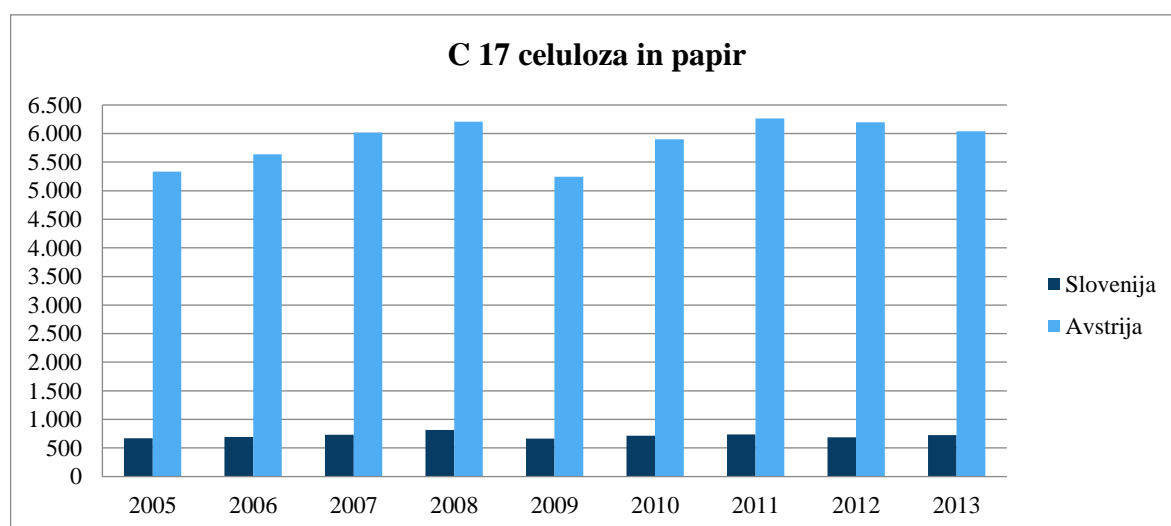
Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

Celuloza in papir

1. **Število podjetij.** V Sloveniji je znašalo povprečno število aktivnih podjetij 185, v Avstriji pa 149 (Priloga 14).
2. **Povprečna vrednost letnih prihodkov** je v Sloveniji znašala 715,9 mio EUR, v Avstriji pa 5.871 mio EUR in je bila povprečno 8,2-krat višja kot v Sloveniji. Prihodki so se v Sloveniji v celotnem obdobju povečali za 8 %, v Avstriji pa za 13 % (Slika 6).
3. **Število zaposlenih.** Leta 2013 je bilo v Sloveniji zaposlenih 4.631 delavcev, v Avstriji pa 16.703 delavcev. Od leta 2005 se je število delavcev v tem sektorju v Sloveniji postopoma zmanjšalo za 25 %, v Avstriji pa za 9 %. V celotnem obdobju je bilo v povprečju v Avstriji zaposlenih 3,3-krat več delavcev (Priloga 15).

4. **Prihodki na zaposlenega.** V obeh državah so se med leti 2005 in 2013 prihodki na zaposlenega povečevali, v Sloveniji skupno za 45 %, v Avstriji pa za 24 %, vendar pa so bili v povprečju v Avstriji prihodki na zaposlenega 2,4-krat višji.
5. **Dodana vrednost na zaposlenega.** Dodana vrednost se je v obeh državah postopoma povečevala, v Sloveniji skupaj za 37 %, v Avstriji za 13 %, kljub temu je bila dodana vrednost na zaposlenega v povprečju v Avstriji 3-krat višja (Slika 7).
6. **Stroški dela na zaposlenega.** V Sloveniji so leta 2013 povprečni letni stroški dela na zaposlenega znašali 21,8 tisoč EUR, v Avstriji pa 62 tisoč EUR. V Sloveniji so se stroški dela na zaposlenega med leti 2005 do vključno 2013 povečali za 28 %, v Avstriji pa za 26 %, kljub temu so bili v Sloveniji stroški dela na zaposlenega v tej dejavnosti povprečju 2,7-krat nižji kot v Avstriji.

Slika 6: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 17 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

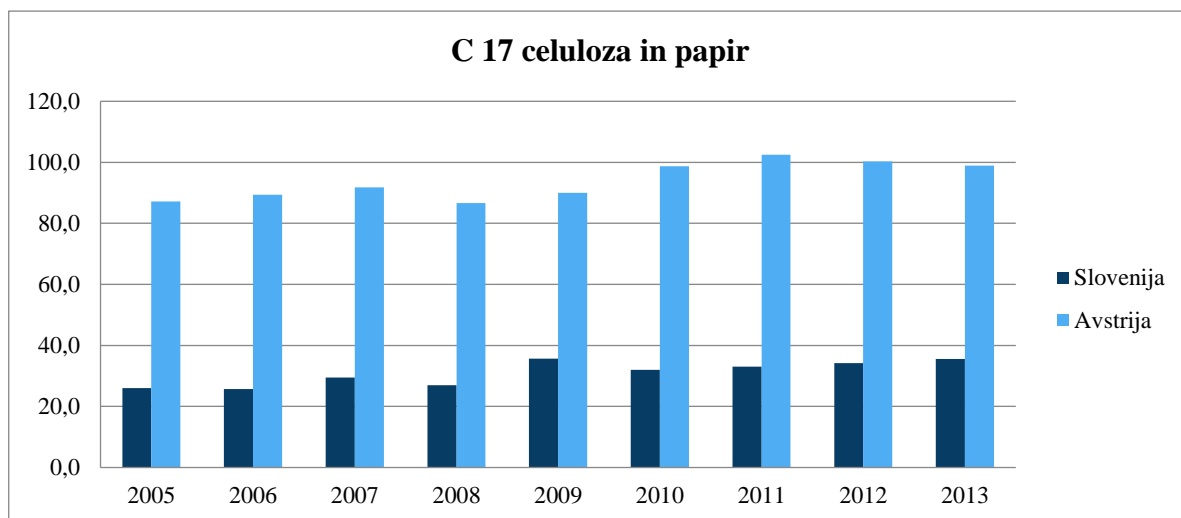

Legenda: Podatki o prihodkih so podani v mio. EUR.

Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

7. **Razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo.** V Avstriji je v opazovanem obdobju povprečno razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega znašalo 170 %, v Sloveniji pa 152 % in je bilo za 18 odstotnih točk nižje od avstrijskega razmerja med stroški dela ter bruto dodano vrednostjo na zaposlenega (Priloga 16).
8. **Delež bruto poslovnega presežka od vrednosti prodaje.** V Sloveniji je znašal povprečni poslovni presežek 7,9 % od vrednosti prodaje, v Avstriji pa 11,6 % oziroma Avstrija je dosegala povprečno 3,7 odstotne točke boljši bruto poslovni izid.
9. **Investicije na zaposlenega.** V Avstriji so investirali letno povprečno 82 % več sredstev na zaposlenega kot v Sloveniji.

Slika 7: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih v sektorju C 17 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

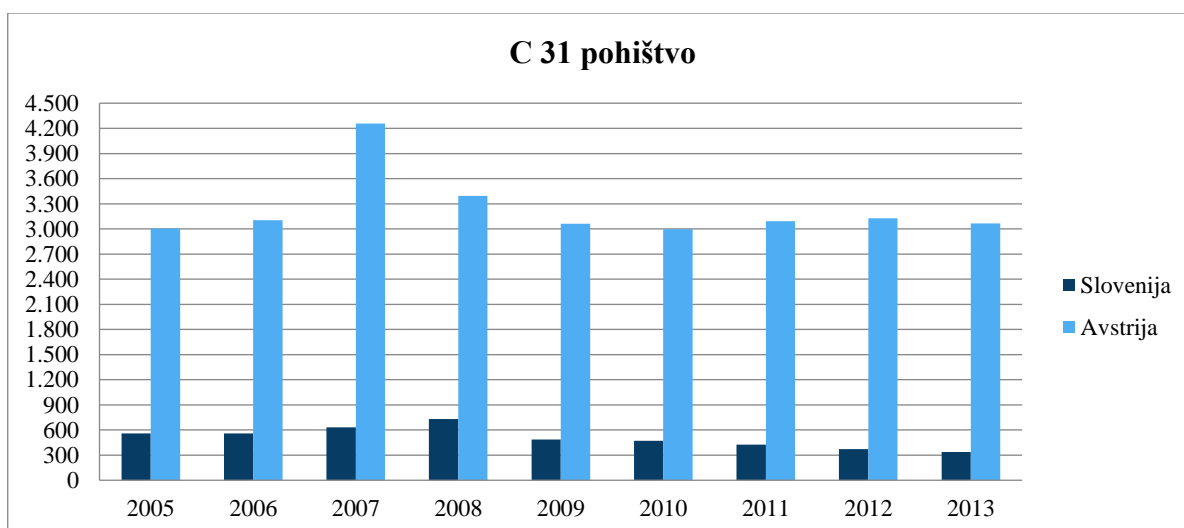
Legenda: Podatki o dodani vrednosti so podani v tisočih EUR.

Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

Pohištvo

1. **Število podjetij.** V Sloveniji je znašalo povprečno število aktivnih podjetij 1.048, v Avstriji pa 3.328 (Priloga 14).

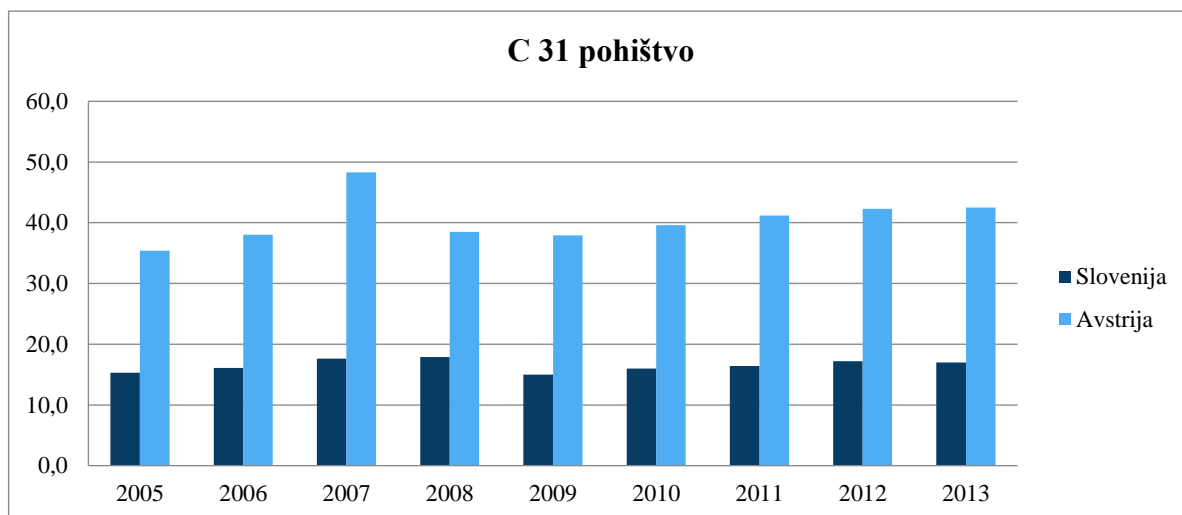
Slika 8: Primerjava gibanja prihodkov podjetij v sektorju C 31 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

Legenda: Podatki o prihodkih so podani v mio. EUR.

Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

Slika 9: Primerjava gibanja dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih v sektorju C 31 v Sloveniji in Avstriji med leti 2006 in 2013

Legenda: Podatki o dodani vrednosti so podani v tisočih EUR.

Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

2. **Povprečna vrednost letnih prihodkov** je v Sloveniji znašala 507,6 mio EUR, v Avstriji pa 3.233,2 mio EUR in je bila povprečno 6,4-krat višja kot v Sloveniji. Prihodki so se v Sloveniji v celotnem obdobju zmanjšali za 40 %, v Avstriji pa so se povečali za 2 % (Slika 8).
3. **Število zaposlenih.** Leta 2013 je bilo v Sloveniji zaposlenih 6.042 delavcev, v Avstriji pa 28.463 delavcev. Od leta 2005 se je število delavcev v tem sektorju v Sloveniji postopoma zmanjšalo za 48 %, v Avstriji pa za 13 %. V celotnem obdobju je bilo v povprečju v Avstriji zaposlenih 3,2-krat več delavcev (Priloga 15).
4. **Prihodki na zaposlenega.** V obeh državah so se med leti 2005 in 2013 prihodki na zaposlenega povečevali, v Sloveniji skupno za 16 %, v Avstriji pa za 18 %, vendar pa so bili v povprečju v Avstriji prihodki na zaposlenega 2-krat višji.
5. **Dodana vrednost na zaposlenega.** Dodana vrednost se je v obeh državah postopoma povečevala, v Sloveniji skupaj za 11 %, v Avstriji za 20 %, dodana vrednost na zaposlenega je bila v Avstriji v povprečju 2,4-krat višja (Slika 9).
6. **Stroški dela na zaposlenega.** V Sloveniji so leta 2013 povprečni letni stroški dela na zaposlenega znašali 17,5 tisoč EUR, v Avstriji pa 36,4 tisoč EUR. V Sloveniji so se stroški dela na zaposlenega med leti 2005 do vključno 2013 povečali za 30 %, v Avstriji pa za 22 %, kljub temu so bili v Sloveniji stroški dela na zaposlenega v tej dejavnosti povprečju 2,2-krat nižji kot v Avstriji.
7. **Razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo.** V Avstriji je v opazovanem obdobju razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega znašalo 122 %, v Sloveniji pa 108 % in je bilo za 14 odstotnih točk nižje od avstrijskega razmerja med stroški dela ter bruto dodano vrednostjo na zaposlenega (Priloga 16).

8. **Delež bruto poslovnega presežka od vrednosti prodaje.** V Sloveniji je znašal povprečni delež bruto poslovnega presežka 4,4 % od vrednosti prodaje, v Avstriji pa 10,1 % oziroma Avstrija je dosegala povprečno 5,6 odstotne točke boljši bruto poslovni izid.
9. **Investicije na zaposlenega.** V Avstriji so investirali letno povprečno 9 % več sredstev na zaposlenega kot v Sloveniji.

Gozdarstvo

Sektorja kmetijstvo in gozdarstvo spadata v primarno dejavnost, zato je večina zbranih statističnih podatkov združena skupaj. SURS (b.l.) in Statistik Austria (b.l.) objavljata posebej za gozdarstvo le nekatere osnovne gospodarske podatke, kot sta proizvodnja ter dodana vrednost, manjkajo pa podatki o celotnem številu podjetij, o številu zaposlenih oseb v gozdarski dejavnosti itd. Ena od večjih težav pri zajemanju podatkov je posledica dejstva, da se v obeh državah z gozdarsko dejavnostjo ukvarja veliko kmetov, ki jim predstavlja gozdarstvo le dopolnilno dejavnost na kmetiji in so statistično vodeni kot kmetje. Tudi pri zbiranju vrednosti proizvodnje obstajajo različni pristopi, saj se lahko kot vrednost proizvodnje upoštevajo tudi prihodki iz pridobljenih subvencij ali prihodki iz opravljenih gozdarskih in drugih podobnih storitev. V sektorju gozdarstvo omogoča primerjavo istovrstnih podatkov med Slovenijo in Avstrijo statistična baza OECD.stat (b.l.), kjer je mogoče pridobiti nekatere podatke na podlagi klasifikacije SITC, Rev 4. Na žalost pa so objavljeni podatki na razpolago za Slovenijo le do leta 2010, za Avstrijo pa do vključno leta 2011, poleg tega tudi v tej bazi ni podatka o številu podjetij. V nadaljevanju podajam nekaj primerjav med Slovenijo in Avstrijo za sektor D 02 gozdarstvo za obdobje med leti 2005 in 2010.

1. **Število zaposlenih.** V Sloveniji je znašalo povprečno število zaposlenih 10.760, v Avstriji pa 23.785, od tega je bilo v Sloveniji samozaposlenih 82 %, v Avstriji pa 73 %. V Sloveniji se je v opazovanem obdobju skupno število zaposlenih postopoma povečalo za 18 %, v Avstriji pa se je skupno število zaposlenih zmanjšalo za 5 %.
2. **Vrednost proizvodnje na zaposlenega.** Povprečna vrednost letne proizvodnje v tekočih cenah je v Sloveniji znašala 259 mio. EUR, v Avstriji pa 2.127 mio. EUR, oziroma povprečna vrednost letne proizvodnje je bila v Avstriji 8,2-krat višja. Vrednost letne proizvodnje v opazovanem obdobju se je v Sloveniji povečala povprečno za 21 %, v Avstriji pa za 25 %. Povprečna vrednost proizvodnje na zaposlenega je bila v Avstriji višja za 3,7-krat.
3. **Dodana vrednost na zaposlenega.** V Sloveniji je znašal povprečni delež dodane vrednosti v vrednosti proizvodnje 62 %, v Avstriji pa 50 %, vendar pa je znašala povprečna vrednost dodane vrednosti na zaposlenega v Avstriji 3-krat več kot v Sloveniji. V Sloveniji se je v opazovanem obdobju dodana vrednost na zaposlenega povečala povprečno za 21 %, v Avstriji pa za 36 %.
4. **Stroški dela na zaposlenega.** Prikazani stroški dela na zaposlenega so v obeh državah zelo nizki, kar kaže na specifične načine zaposlitev in s tem povezanega obračunavanja stroškov dela. Kljub temu so bili v Avstriji obračunani povprečni stroški dela na zaposlenega 2,2-krat višji kot v Sloveniji.
5. **Razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo.** Zaradi prikazanih nizkih stroškov dela je razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega visoko v obeh

državah. V Sloveniji je bruto dodana vrednost na zaposlenega v povprečju 4-krat presegala stroške dela, v Avstriji pa 5,4-krat.

- 6. Delež bruto poslovnega presežka od vrednosti proizvodnje.** V Sloveniji je povprečni delež bruto poslovnega presežka od vrednosti proizvodnje znašal 46 %, v Avstriji pa 41 % oziroma v Sloveniji je bil bruto poslovni izid v povprečju višji za 5 odstotnih točk.
- 7. Investicije na zaposlenega.** Investicije na zaposlenega, izražene kot potrošnja stalnega kapitala na zaposlenega, so bile v povprečju v Avstriji kar 6,8-krat višje kot v Sloveniji.

Primerjavo uspešnosti slovenske in avstrijske lesne panoge s pomočjo navedenih ekonomskih kazalnikov povzemam s ključno ugotovitvijo, da je v Sloveniji med leti 2005 in 2013 znašala povprečna bruto dodana vrednost na zaposlenega v sektorju gozdarstvo 14,8 tisoč EUR, v sektorju obdelava in predelava lesa 18,9 tisoč EUR, v sektorju celuloza in papir 31 tisoč EUR ter v sektorju pohištvo 16,5 tisoč EUR. V Avstriji je v enakem obdobju znašala povprečna bruto dodana vrednost na zaposlenega v sektorju gozdarstvo 44,9 tisoč EUR, v sektorju obdelava in predelava lesa 56,6 tisoč EUR, v sektorju celuloza in papir 93,9 tisoč EUR ter v sektorju pohištvo 40,4 tisoč EUR. Bruto dodana vrednost na zaposlenega je bila tako v Avstriji v povprečju 3-krat višja kot v Sloveniji, razen v sektorju pohištvo, kjer je bila 2,4-krat višja (Eurostat, b.l.).

Potrditve hipoteze 6: Finančna in gospodarska kriza, ki se je začela leta 2008, je prizadela slovensko lesno panogo bolj kot avstrijsko.

Avstrija je že v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja les razglasila za strateško surovino in od takrat aktivno spodbuja razvoj lesne panoge ter potrošnjo lesnih izdelkov. Za celotno panogo so opredelili strateške cilje in aktivnosti. Gospodarska kriza leta 2008 je sicer vplivala tudi na avstrijsko lesno panogo, ki pa se je odzvala z reorganizacijo, konsolidacijo in prestrukturiranjem (Zobavnik & Zeilhofer, 2014). S skupnimi naporimi celotne panoge in širšega okolja se je v letu 2010 padajoči trend obrnil v rast, v letu 2014 je celotna lesna panoga v Avstriji ponovno dosegla 99 % prodajo glede na predkrizno leto 2008 (Eurostat, b.l.; Statistik Austria, b.l.).

Slovenska vlada je v letu 2012 sprejela akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige do leta 2020, s sloganom Les je lep, ki opredeljuje les kot strateško surovino. To naj bi bil operativni dokument, ki na podlagi analize stanja določa cilje, ukrepe, kazalnike in roke za intenziviranje gospodarjenja z gozdovi ter za oživitev in razvoj predelave lesa in energetske uporabe njegovih ostankov. Kljub sprejetemu dokumentu je celotna slovenska lesna panoga leto 2014 zaključila s 14 % nižjo prodajo, kot pred gospodarsko krizo leta 2008. Sektor gozdarstvo je od leta 2011 dalje beležil rast, tudi sektor obdelava in predelava lesa je po letu 2010 rahlo rastel, vendar pa sektor celuloza in papir ni povečeval proizvodnje oziroma prodaje, sektor pohištvo pa je med leti 2008 do vključno leta 2014 zmanjšal prodajo za polovico (Eurostat b.l.; SURS, b.l.).

6 ANALIZA USPEŠNOSTI PODJETIJ V LESNI PANOGI V SLOVENIJI IN AVSTRIJI

6.1 Nabor kazalnikov in omejitve pri izbiri

Uspešnost poslovanja slovenskih lesnopredelovalnih podjetij je mogoče analizirati s pomočjo podatkovne baze podjetij, ki jo vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES). Ker za avstrijska podjetja podoben javno dostopen register ne obstaja, v nadaljevanju s pomočjo izbranih gospodarskih kazalnikov v okviru posameznega sektorja lesnopredelovalne panoge analiziram le slovenska podjetja. Podatkovna baza AJPES (2014) vsebuje vse gospodarske oziroma kapitalske družbe, ki so oddale svoja letna poročila, in sicer od leta 2006 do vključno leta 2012. Podjetja so do leta 2007 razvrščena v skladu s Standardno klasifikacijo dejavnosti 2002 - SKD 2002, od vključno leta 2008 dalje pa po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008 - SKD 2008 (SURS, 2008). Vsako aktivno podjetje je v bazo uvrščeno samo enkrat, in sicer po prijavljeni glavni dejavnosti ter po sedežu uprave celotnega podjetja.

Iz celotnega nabora izračunanih vrednosti kazalnikov uspešnosti za analizo posameznih sektorjev izbiram po 10 povprečnih vrednosti kazalnikov, ki lahko nazorno prikažejo povprečno uspešnost poslovanja podjetij v posameznem sektorju glede na produktivnost, dobičkonosnost, likvidnost, solventnost, obračanje zalog in glede na plačilno sposobnost. Variabilnost povprečnih vrednosti kazalnikov uspešnosti je izjemno visoka, saj znaša koeficient variabilnosti (v nadaljevanju KV) od 50 % do v izjemnih primerih več tisoč %, zato lahko služijo povprečne vrednosti kazalnikov le za grobo oceno skupnih trendov sicer zelo raznolikih podjetij posameznega sektorja lesnopredelovalne panoge. KV izračunamo kot kvocient med standardnim odklonom in povprečno vrednostjo oziroma aritmetično sredino in ga izrazimo v %. Grafični prikazi nekaterih izbranih kazalnikov so v Prilogi 17, Prilogi 18 in v Prilogi 19.

Produktivnost: Za analizo produktivnosti sem izbral kazalnik dodana vrednost na zaposlenega, ki je izračunan kot količnik med dodano vrednostjo podjetja in povprečnim številom zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Dodano vrednost sestavljajo kosmati donos iz poslovanja, ki je zmanjšan za razliko v zalogah, za stroške blaga in storitev ter za druge poslovne odhodke.

Dobičkonosnost: Za prikaz dobičkonosnosti obstaja veliko različnih kazalnikov, med katerimi sem izbral dobičkovnost sredstev (angl. *Return on Assets*, v nadaljevanju ROA), dobičkovnost kapitala (angl. *Return on Equity*, v nadaljevanju ROE), poslovni izid pred obrestmi in davki (angl. *Earnings Before Interest and Taxes*, v nadaljevanju EBIT) in čisti dobiček. Čisti dobiček je izračunan kot seštevek čistega dobička in čiste izgube obračunskega obdobja, ki je posamezno poslovno leto. ROA je količnik med čistim dobičkom in sredstvi, ROE je količnik med čistim dobičkom in kapitalom. EBIT je izračunan kot seštevek prihodkov od prodaje, usredstvenih lastnih proizvodov, subvencij ter drugih poslovnih prihodkov, ki jim odštejemo poslovne odhodke in razliko v zalogah v obračunskem obdobju.

Likvidnost: Za prikaz likvidnosti uporabljam količnik likvidnosti, ki je izračunan kot kvocient med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Količnik likvidnosti lahko glede na definicijo zavzema poljubne pozitivne vrednosti.

Solventnost: Uporabljeni finančni vzvod prikazuje razmerje med obveznostmi in kapitalom oziroma je kvocient med skupnimi kratkoročnimi in dolgoročnimi obveznostmi ter kapitalom.

Obračanje zalog: Obračanje zalog predstavljam s koeficientom obračanja zalog, ki je izračunan kot kvocient med seštevkom prihodkov od prodaje, usredstvenih lastnih proizvodov, subvencij in drugih poslovnih prihodkov ter vrednostjo zalog.

Plačilna sposobnost: Plačilno sposobnost ugotavljam s pomočjo količnika pokritosti dolga z neto denarnim tokom, ki je izračunan kot kvocient med skupnimi kratkoročnimi in dolgoročnimi obveznostmi ter neto denarnim tokom (angl. *Cash flow – CF*). Neto denarni tok je vsota čistega dobička in odpisov vrednosti, ki zajemajo amortizacijo ter prevrednotovalne poslovne učinke.

Stopnja tržne koncentracije: Za prikaz stopnje tržne koncentracije posameznega dela slovenske lesnopredelovalne panoge uporabljam izračunane vrednosti Herfindahl-Hirschmannovega indeksa (v nadaljevanju HHI). Normalizirani HHI je panožni kazalnik, ki lahko zavzema vrednosti med 0 in 1, pri tem pomenijo vrednosti bližje 0 nižjo stopnjo koncentracije zaradi nižjih vrednosti povprečnih prihodkov od prodaje posameznih podjetij, vrednosti bližje 1 pa obratno pomenijo višjo stopnjo koncentracije zaradi višjih povprečnih prihodkov od prodaje posameznih podjetij (UNCTAD, b.l.).

6.2 Analiza uspešnosti podjetij v lesni panogi v Sloveniji

Prihodki in zaposlenost: Na podlagi podatkov AJ PES (2014) ugotavljam, da so podjetja med leti 2006 in 2012 v sektorju celuloza in papir dosegala 5,3-krat višje povprečne prihodke kot v sektorju pohištvo. Povprečni prihodki v sektorju obdelava in predelava lesa ter v sektorju gozdarstvo so bili le nekoliko višji kot v sektorju pohištvo. V sektorju celuloza in papir ter obdelava in predelava lesa so bili povprečni letni prihodki celotno obdobje na podobni ravni, v sektorju gozdarstvo in v sektorju pohištvo so se postopoma znižali za 37 %. V vseh sektorjih se je povprečno število delavcev v podjetjih celotno obdobje zmanjševalo, v sektorju gozdarstvo se je povprečno število zaposlencev zmanjšalo za 48 %, v drugih sektorjih pa je bilo zmanjšanje nekoliko zmernejše.

Produktivnost: Najvišjo povprečno dodano vrednost na delavca so dosegala podjetja v sektorju celuloza in papir, najnižjo pa v sektorju pohištvo, pri tem se je v celotnem obdobju povprečna dodana vrednost na delavca v sektorju pohištvo povečala za 78 %. V sektorju celuloza in papir se je povprečna dodana vrednost na delavca zvišala za 55 %, v sektorju gozdarstvo za 26 %, v sektorju obdelava in predelava lesa pa je povprečna dodana vrednost na delavca ostajala ves čas nespremenjena.

Dobičkonosnost: Povprečne vrednosti EBIT se med posameznimi leti močno razlikujejo, variabilnost srednjih vrednosti je izjemno visoka, zato lahko ugotovim le, da je bila najmanjša dosežena povprečna vrednost EBIT v sektorju pohištvo, najvišja pa v sektorju celuloza in papir.

V sektorju pohištvo je bil opazen trend postopnega zmanjševanja povprečnih vrednosti EBIT, v sektorju gozdarstvo so bile povprečne vrednosti EBIT med leti najmanj spremenljive. Podobne ugotovitve veljajo tudi za povprečne vrednosti čistega dobička, ki imajo zelo visoke vrednosti KV. Višje povprečne vrednosti čistega dobička za celotno obdobje izkazujeta sektorja gozdarstvo ter celuloza in papir, nižjo sektor obdelava in predelava lesa, najnižjo pa sektor pohištvo. Povprečne vrednosti ROA so bile v glavnem negativne v vseh sektorjih, najnižje povprečne vrednosti so zabeležene v sektorju pohištvo. Visoke vrednosti KV nakazujejo, da so bila podjetja znotraj posameznih sektorjev po uspešnosti zelo raznolika. Podobno velja tudi za povprečne vrednosti ROE, kjer najvišjo povprečno vrednost beleži sektor celuloza in papir, ki ima tudi najvišjo vrednost KV. Povprečne vrednosti ROE vseh sektorjev so nekaj višje od povprečnih vrednosti ROA, kar pomeni, da so podjetja v povprečju dosegala višjo dobičkovnost kapitala kot dobičkovnost sredstev.

Likvidnost: Najvišji povprečni količnik likvidnosti za celotno obdobje je izkazoval sektor celuloza in papir, sledil mu je sektor pohištvo. Predvidevam, da so relativno visoke povprečne vrednosti količnikov likvidnosti posledica visokih vrednosti kratkoročnih sredstev v posameznih podjetjih.

Solventnost: Povprečne vrednosti finančnega vzvoda so v sektorju gozdarstvo ter v sektorju celuloza in papir zavzemale tudi negativne vrednosti, pri čemer v sektorju celuloza in papir po letu 2009 povprečne vrednosti finančnega vzvoda niso bile več negativne. Najvišjo povprečno vrednost kazalnika je beležil sektor obdelava in predelava lesa, kar pomeni, da so bila podjetja v tem sektorju najbolj zadolžena. Negativne vrednosti finančnega vzvoda pomenijo, da je imelo del podjetij negativni kapital, kar kaže na kapitalsko neustreznost teh podjetij.

Obračanje zalog: Vsi sektorji so v celotnem obdobju beležili relativno visoke povprečne vrednosti koeficienta obračanja zalog, najvišje povprečne vrednosti je izkazal sektor gozdarstvo. Na podlagi izračunanih koeficientov sklepam, da je sektor gozdarstvo posekani les relativno hitro prodajal in da ni kopičil zalog na deponijah lesa. Pri razlagi kazalnika koeficienta obračanja zalog sicer velja načelo previdnosti, saj je izračunan na podlagi letnih poročil, kjer se upošteva vrednost zalog iz bilance stanja (stanje na presečni datum) in skupne vrednosti prihodkov, ki so knjiženi v izkazu poslovnega izida ter so seštevek prihodkov celotnega poslovnega leta.

Plačilna sposobnost: Glede na način izračuna količnika pokritosti dolga z neto denarnim tokom, so optimalne vrednosti količnika čim manjše pozitivne vrednosti. Analiza povprečnih vrednosti tega količnika za celotno obdobje kaže, da je primerjalno najbolj optimalne povprečne vrednosti beležil sektor obdelava in predelava lesa. Povprečni količnik pokritosti dolga se je v sektorju celuloza in papir po letu 2009 začel rahlo izboljševati, v sektorju pohištvo pa se je začel poslabševati. Negativne povprečne vrednosti količnika pomenijo, da so nekatera podjetja pridelala višjo izgubo iz poslovanja, kot je znašala vrednost amortizacije.

Stopnja tržne koncentracije: V izračunu HHI indeksov so upoštevani seštevki kvadratov tržnih deležev vseh tržnih udeležencev določenega sektorja, zato HHI indeks odraža porazdelitev tržnih deležev največjih podjetij in tudi sestavo trga ob upoštevanju preostalih podjetij. Izračunani

povprečni indeksi HHI kažejo, da je bila v celotnem obdobju v sektorju obdelava in predelava lesa najnižja stopnja tržne koncentracije, kar pomeni, da v tem sektorju ni bilo zaznati koncentracije močnih podjetij, prihodki od prodaje so bili relativno enakomerno razpršeni med mnogimi podjetji. Stopnja povprečne tržne koncentracije v tem sektorju se je med leti 2006 in 2012 postopno znižala za 27 %. Sektor pohištvo je beležil drugo najnižjo povprečno stopnjo tržne koncentracije, pri tem se je indeks v celotnem obdobju postopoma znižal kar za 78 %. V sektorju celuloza in papir se indeks povprečne tržne koncentracije med leti ni bistveno spreminjal. Z vidika tržne koncentracije se je poslovanje v sektorju gozdarstvo v opazovanem obdobju precej razlikovalo, saj je bila v gozdarski dejavnosti najvišja povprečna stopnja koncentracije dominantnih podjetij, razen tega se je povprečna vrednost indeksa od leta 2006 do vključno leta 2012 povišala kar za 3,3-krat.

6.3 Primerjava uspešnosti podjetij s tujim lastništvom v lesni panogi

Neposredne tuje naložbe (v nadaljevanju NTN) se od portfeljskih naložb razlikujejo po tem, da odražajo dolgoročni interes tujega investitorja. Tuji investitorji imajo različne motive za naložbe, med najpogostejšimi so: pričakovanje večjega donosa, dostop do novega trga ali dostop do surovin, zavarovanje lastnega znanja ali blagovne znamke, nove možnosti financiranja itd. Obstajata vsaj dve skupini potencialnih investitorjev na tuje trge, prva skupina išče priložnosti za finančne, zavarovalniške, nepremičninske in podobne storitve, druga skupina pa so običajno gospodarska podjetja, ki iščejo priložnosti za razširitev poslovanja. Njihove transakcije lastniškega kapitala so usmerjene predvsem v trgovske ali predelovalne dejavnosti. V nadaljevanju primerjam uspešnost podjetij s tujim lastništvom v lesnopredelovalni dejavnosti v Sloveniji in Avstriji, vendar pa je treba predhodno navesti vsaj nekaj splošnih ugotovitev v zvezi z NTN.

Po podatkih UNCTADstat (UNCTAD, b.l.) so se tokovi tujih investicij po letu 2008 v razvite zahodnoevropske države začeli zmanjševati, kljub temu so bili povprečno skoraj trikrat višji na prebivalca kot tokovi tujih investicij na prebivalca v evropskih tranzicijskih državah, med katere so uvrstili 20 manj razvitih držav nečlanic EU, vključno z Rusijo in z vsemi evropskimi državami bivše SZ. Avstrija je med leti 2008 in 2014 pridobila letno povprečno štirikrat več NTN na prebivalca kot Slovenija. Tudi evropske tranzicijske države so v tem obdobju letno povprečno pridobile za četrtno več NTN na prebivalca kot Slovenija. Od leta 2006 do vključno 2014 je Avstrija letno prejela NTN v povprečni višini dobra 2 % od vrednosti BDP-ja, Slovenija pa je v enakem obdobju letno pridobila NTN v povprečni višini dobrega 1 % od BDP-ja, poleg tega so za Slovenijo opazna večja nihanja med posameznimi leti pri tokovih NTN v državo. V Sloveniji so imele konec leta 2014 najvišje deleže NTN Avstrija, Švica, Nemčija, Italija in Hrvaška, njihov skupni delež je znašal 71 % vseh NTN (Banka Slovenije, 2015). V Avstriji so imele konec leta 2014 najvišje deleže NTN Nemčija, Rusija, Italija, ZDA in Nizozemska, njihov skupni delež je znašal 65 % vseh NTN (Österreichische Nationalbank, b.l.).

Nilsson in Söderholm (2002) sta raziskovala razloge za odločitve 32 največjih zahodnoevropskih podjetij v lesni industriji, ki so želela vlagati v lesnopredelovalno industrijo v Rusiji. Čeprav je od takrat minilo že 15 let, je verjetno večina ugotovitev univerzalnih in aktualnih tudi v današnjem času. Uveljavljena podjetja želijo razširiti svojo blagovno znamko skupaj z značilnimi proizvodnimi procesi in kakovostjo izdelkov. Specifično znanje želijo zadržati znotraj podjetja,

poleg tega iščejo proizvodne in transportne stroškovne prednosti. Z vidika širitve podjetja sta pomembna velikost novega trga in dostopnost surovin. Vsi navedeni vidiki so pomembni tudi za lesnopredelovalno industrijo, še posebej razpoložljivost lesa v ciljni državi. Vendar pa so običajno v vsaki državi, še posebej v tranzicijskih gospodarstvih, prisotne različne prepreke, ki so bolj ali manj predvidljive. Podjetja v raziskavi so kot glavna tveganja navedla: nepredvidljive politične odločitve, spremenljiva makroekonomska situacija v državi, birokratske ovire v povezavi s stopnjo korupcije, nedelovanje pravne države pri zaščiti lastninske pravice ter pogodbenega prava, neenakopravna obravnava domačih in tujih poslovnih subjektov ter nepredvidljiva davčna zakonodaja. Potencialni investitorji se odločajo dvostopenjsko, najprej se odločajo o prednostih določene ciljne države, šele nato pa o sami konkretni lokaciji in obsegu investicije (Nilsson & Söderholm, 2002).

Primerjavo nekaterih kazalnikov poslovanja podjetij s tujim lastništvom v lesni panogi med Slovenijo in Avstrijo omogočajo statistični podatki Eurostat (b.l.). Podatki so razpoložljivi za obdobje med leti 2008 in 2013 ter so v skladu s klasifikacijo NACE, Rev. 2 prikazani ločeno za celotno predelovalno dejavnost C in za C 16 obdelava in predelava lesa, C 17 celuloza in papir ter za C 31 pohištvo. Grafični prikaz izbranih podatkov je v Prilogi 20.

1. **Delež podjetij s tujim lastništvom.** Povprečni delež števila podjetij s tujim lastništvom v celotni predelovalni dejavnosti je med leti 2008 in 2013 znašal v Sloveniji povprečno 2,7 %, v Avstriji pa 4 %. Povprečni delež prodaje podjetij s tujim lastništvom v celotni predelovalni dejavnosti je znašal v Sloveniji 30 %, v Avstriji pa 38,6 %. V Sloveniji je bilo v tem obdobju v lesnopredelovalni industriji povprečno 35 podjetij s tujim lastništvom, v Avstriji pa 86, kar je predstavljalo v Sloveniji 1,2 %, v Avstriji pa 1,4 % med vsemi lesnopredelovalnimi podjetji. V Sloveniji je število podjetij v tuji lasti v obdobju postopoma naraščalo, v Avstriji pa je število ostajalo vseskozi na podobni ravni. Povprečna vrednost prodaje lesnopredelovalnih podjetij v tuji lasti je dosegala v Sloveniji 7 %, v Avstriji pa 8,8 % med vsemi lesnopredelovalnimi podjetji.
2. **Prihodki na zaposlenega.** V Sloveniji so bili v celotni predelovalni dejavnosti v podjetjih v tuji lasti v opazovanem obdobju povprečni prihodki na zaposlenega višji za 49 %, v Avstriji pa za 34 % med vsemi podjetji v predelovalni dejavnosti. V Sloveniji so bili v dejavnosti C 16 povprečni prihodki na zaposlenega v podjetjih s tujim lastništvom višji za 73 %, v dejavnosti C 17 za 46 % in v dejavnosti C 31 za 19 % med vsemi podjetji v pripadajočih sektorjih. V Avstriji so bili v podjetjih s tujim lastništvom v dejavnosti C 16 povprečni prihodki na zaposlenega višji za 66 %, v dejavnosti C 17 za 20 % in v dejavnosti C 31 za 101 % med vsemi podjetji v pripadajočih sektorjih.
3. **Dodana vrednost na zaposlenega.** Podjetja v tuji lasti so večinoma dosegala višjo dodano vrednost na zaposlenega kot vsa podjetja v panogi. Izjema je bila le dodana vrednost za dejavnost C 31 pohištvo v Sloveniji, kjer so podjetja v tuji lasti dosegla povprečno 30 % nižjo dodano vrednost na zaposlenega kot ostala pohištvena podjetja. V Sloveniji so podjetja v tuji lasti v celotni predelovalni dejavnosti dosegla povprečno 35 % višjo dodano vrednost na zaposlenega, 65 % višjo povprečno dodano vrednost v dejavnosti C 16 in 31 % višjo dodano vrednost v dejavnosti C 17. V Avstriji so podjetja v tuji lasti v opazovanem obdobju dosegla

povprečno višjo dodano vrednost na zaposlenega v celotni predelovalni dejavnosti za 29 %, v dejavnosti C 16 za 25 %, v dejavnosti C 17 za 5 % in v dejavnosti C 31 za 50 %.

4. **Razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo.** V skladu z razpoložljivimi podatki lahko izračunam stopnjo pokritosti na zaposlenega kot pokritje stroškov dela z doseženo bruto dodano vrednostjo na zaposlenega, izraženo v %. V Sloveniji je znašalo v celotni predelovalni **dejavnosti C** razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v podjetjih v tuji lasti 167 % ter je bilo za 14 odstotnih točk višje kot v ostalih podjetjih, v Avstriji je znašalo to razmerje v podjetjih v tuji lasti 158 % in je bilo višje za 2 odstotni točki od povprečja ostalih podjetij. V Sloveniji je v **dejavnosti C 16** razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v podjetjih v tuji lasti znašalo 164 % ter je bilo za 43 % višje od preostalih podjetij sektorju, v Avstriji pa je to razmerje na zaposlenega znašalo 150 % in je bilo za 1 % višje od preostalih podjetij v sektorju. V **dejavnosti C 17** je v Sloveniji v podjetjih v tuji lasti dosegalo povprečno razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega 174 % oziroma 23 % več kot pri ostalih podjetjih v sektorju, v Avstriji je to povprečno razmerje na zaposlenega znašalo 167 % in se ni razlikovalo od ostalih podjetij v sektorju. Zaradi prenizke dodane vrednosti v **dejavnosti C 31** so dosegla podjetja v tuji lasti v Sloveniji le 75 % povprečnega razmerja med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega, kar je pomenilo za 28 % nižjo produktivnost na zaposlenega od ostalih pohištvskih podjetij. V Avstriji je povprečno razmerje med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v podjetjih v tuji lasti v sektorju C 31 doseglo 136 % in s tem preseгло povprečno produktivnost celotnega sektorja za 17 %.
5. **Bruto dobiček na zaposlenega.** V Sloveniji je bil bruto dobiček na zaposlenega v podjetjih s tujim lastništvom v predelovalni dejavnosti v povprečju 49 % višji, v Avstriji pa je bil v opazovanem obdobju dobiček na zaposlenega povprečno višji za 30 % od ostalih podjetij v sektorju. Tudi podjetja v lesnopredelovalni dejavnosti s tujim lastništvom so v glavnem v obeh državah dosegala višje dobičke. V dejavnosti C 16 je bil dobiček na zaposlenega v Sloveniji povprečno višji za 136 %, v Avstriji za 17 %, v dejavnosti C 17 je bil dobiček na zaposlenega v Sloveniji povprečno višji za 30 %, v Avstriji za 10 %. V dejavnosti C 31 je bil v Avstriji dobiček v podjetjih v tuji lasti na zaposlenega povprečno višji za 70 %, v Sloveniji pa so podjetja v tuji lasti izkazala v treh od petih opazovanih let izgubo.
6. **Investicije na zaposlenega.** Podjetja v tuji lasti so med leti 2008 in 2013 v Sloveniji investirala v celotni predelovalni dejavnosti na zaposlenega povprečno 53 % več, v Avstriji pa povprečno 26 % več kot preostala podjetja v predelovalni dejavnosti. V dejavnosti C 16 so podjetja v tuji lasti v Sloveniji investirala na zaposlenega povprečno 20 % več, v Avstriji pa povprečno 29 % več kot preostala podjetja v dejavnosti. V dejavnosti C 17 so bile v Sloveniji povprečne investicije podjetij v tuji lasti na zaposlenega za 59 % višje kot pri ostalih podjetjih sektorja, v Avstriji pa so bile v tem sektorju investicije podjetij v tuji lasti za 12 % nižje kot pri ostalih domačih podjetjih. V Sloveniji so podjetja v tuji lasti v dejavnosti C 31 investirala na zaposlenega povprečno 34 % manj kot preostala podjetja v dejavnosti, v Avstriji pa za povprečno 45 % več kot ostala podjetja v domači lasti.

Delna potrditev hipoteze 7: Podjetja v lesni panogi s tujim lastništvom poslujejo v povprečju v obeh državah uspešneje od domačih podjetij.

V Sloveniji je bilo med leti 2008 in 2013 v lesnopredelovalni industriji povprečno 35 podjetij s tujim lastništvom, v Avstriji pa 86. Podjetja v tuji lasti so v obeh državah dosegala povprečno višje vrednosti kazalnikov, kot so prihodki na zaposlenega, dodana vrednost na zaposlenega, stopnja pokritosti stroškov dela z doseženo bruto dodano vrednostjo na zaposlenega in bruto dobiček na zaposlenega. V Sloveniji so najbolje poslovala podjetja v tuji lasti v sektorju obdelava in predelava lesa, najslabše pa v sektorju pohištvo, kjer so podjetja v tuji lasti izkazala v povprečju slabše rezultate od domačih podjetij. V Avstriji so podjetja v tuji lasti poslovala v povprečju bolje od domačih podjetij v vseh sektorjih, najboljše rezultate pa so dosegala v sektorju pohištvo (Eurostat, b.l.).

6.4 Pregled najpomembnejših podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji

Primerjalna analiza poslovanja izbranih podjetij iz Slovenije in Avstrije omogoča nazornejši vpogled v uspešnost poslovanja lesne panoge v posamezni državi. Za primerjalno analizo izbiram po 20 podjetij iz celotne lesne panoge, ki so po zaključnih računih za leto 2014 izkazala najvišje prihodke. Osnovne podatke o poslovanju podjetij za Slovenijo sem pridobil iz baze Gvin (b.l.), za Avstrijo pa iz publikacije Trend Top 500 Unternehmen (b.l.), ki jo pripravlja bonitetna hiša Kreditschutzverband (b.l.). Na žalost veljajo pri objavi podatkov za avstrijska podjetja omejitve, zato so informacije o kazalnikih uspešnosti poslovanja precej skope in direktna primerjava s slovenskimi podjetji na podlagi ekonomskih kazalnikov ni mogoča. Za Slovenijo sem pripravil tudi dodatni izbor 20 največjih podjetij, ki ga sestavlja po 5 podjetij posameznih sektorjev lesne industrije. Na ta seznam so se dodatno uvrstila 3 podjetja iz sektorja gozdarstvo in 4 podjetja iz sektorja pohištvo, ki jih prvotni seznam zaradi premajhnega doseženega prometa ne vključuje. Preglednice z največjimi podjetji v lesni panogi v Sloveniji in v Avstriji so v Prilogi 21, Prilogi 22 in v Prilogi 23.

Po padajočih prihodkih urejeni seznam 20 največjih slovenskih podjetij lesne panoge vsebuje 7 podjetij iz sektorja celuloza in papir, 10 podjetij iz sektorja obdelava in predelava lesa, 2 podjetji iz sektorja gozdarstvo ter 1 podjetje iz sektorja pohištvo. Prvih 5 podjetij na seznamu pripada sektorju celuloza in papir in vsa so spadala tudi med 100 največjih podjetij v predelovalni dejavnosti v Sloveniji. V strukturo prihodkov 20 največjih slovenskih lesnopredelovalnih podjetij so podjetja iz sektorja celuloza in papir prispevala 60 %, podjetja iz sektorja obdelava in predelava lesa 32 %, podjetji iz sektorja gozdarstvo 6 % ter edino uvrščeno podjetje iz sektorja pohištvo 2 % prihodkov.

Seznam 20 največjih avstrijskih podjetij vsebuje 10 podjetij iz sektorja celuloza in papir, 9 podjetij iz sektorja obdelava in predelava lesa ter eno podjetje s področja gozdarstva. V strukturo prihodkov 20 največjih avstrijskih lesnopredelovalnih podjetij so podjetja iz sektorja celuloza in papir prispevala 64 %, podjetja iz sektorja obdelava in predelava lesa 35 % ter edino uvrščeno podjetje iz sektorja gozdarstvo 1 % prihodkov. Vseh 20 največjih avstrijskih lesnopredelovalnih podjetij se je uvrstilo tudi na seznam 500 največjih avstrijskih podjetij, ki vključuje vse poslovne subjekte, z izjemo podjetij v sektorju bančništvo, zavarovalništvo in poslovanje z nepremičninami.

Primerjalno je 20 največjih avstrijskih lesnopredelovalnih podjetij doseglo skupno 20-krat višje prihodke in zaposlovalo 14-krat več delavcev kot 20 največjih slovenskih lesnopredelovalnih podjetij. Na podlagi zbranih ekonomskih kazalnikov pa ni mogoče ugotoviti značilnih trendov uspešnosti vključenih podjetij, zato v nadaljevanju predstavljam le zanimivejše razlike med skupinami podjetij.

Ena od pomembnejših karakteristik preučevanih podjetij je lastniška struktura. V letu 2014 je v Sloveniji imelo tuje lastnike 7 od 20 največjih podjetij v lesnopredelovalni dejavnosti, od tega so 4 podjetja iz dejavnosti celuloza in papir ter 1 podjetje iz dejavnosti obdelava in predelava lesa pridobila kapital avstrijskih podjetij iz istih sektorjev. Od podjetij v tuji lasti je najbolje poslovalo podjetje Količevo Karton, d.o.o., ki je pridobilo največ prihodkov med vsemi podjetji v lesnopredelovalni dejavnosti in je izkazovalo nadpovprečne vrednosti kazalnikov: dodana vrednost na zaposlenega delavca, ROA ter ROE. Tudi druga podjetja v tuji lasti so poslovala nadpovprečno, z izjemo podjetja Papirnica Vevče, d.o.o., ki je za leto 2014 izkazalo izgubo iz poslovanja.

V Avstriji je bil enak delež podjetij s tujim kapitalom, saj je tuje lastništvo izkazovalo 7 podjetij, vendar je vsako podjetje pridobilo kapital iz druge države. Tudi v Avstriji je mednarodni koncern Mondi AG, s poreklom kapitala iz Anglije, pridobil najvišje prihodke v celotni lesnopredelovalni industriji in je poleg tega izkazoval visoko vrednost EBIT. Ker za avstrijska podjetja nisem uspel pridobiti sistematično urejenih vrednosti ekonomskih kazalnikov, sem pregledal objavljena poslovna letna poročila posameznih podjetij. Na podlagi teh poročil sem ugotovil, da so vsa obravnavana podjetja poslovno leto 2014 zaključila s pozitivnim poslovnim izidom, ne glede na lastniško strukturo. V letu 2014 je med največjimi avstrijskimi lesnopredelovalnimi podjetji izkazalo najnižjo vrednost prihodkov na zaposlenega podjetje Duropack GmbH, s poreklom kapitala iz Nizozemske. Naslednje leto je to podjetje že prevzel angleški koncern DS Smith Packaging, s čimer so posredno prešle v roke novemu lastniku tudi tri tovarne iz Slovenije: Valkarton Logatec, Valkarton Rakek in Tovarna embalaže Brestanica.

V Sloveniji je leta 2014 med največjimi lesnopredelovalnimi podjetji edino Paloma, d.d. ostala v lastništvu Slovenskega državnega holdinga (v nadaljevanju SDH), v Avstriji pa je bilo v državni lasti največje podjetje s področja gozdarstva Österreichische Bundesforste AG. Razlika je v tem, da Slovenija za Palomo ni našla primerne kupca, Avstrija pa je zaupala upravljanje z državnimi gozdovi državnemu podjetju, ki je doseglo najvišjo vrednost EBIT med vsemi 20 največjimi podjetji v lesni dejavnosti.

Pri analizi poslovanja podjetij v posamezni državi sem ugotovil še nekatere druge značilne razlike. Večina avstrijskih podjetij je bila ves čas od nastanka v lasti privatnih lastnikov, ki se tradicionalno ukvarjajo z določeno dejavnostjo, pri tem se je vsako podjetje specializiralo za proizvodnjo specifičnih proizvodov. Večina avstrijskih podjetij je beležila najvišje rasti po vstopu Avstrije v EU leta 1995 in drugič po krizi leta 2008, ko so podjetja z intenzivnimi nakupi sorodnih podjetij v okoliških državah začela dosegati izjemne organske rasti. Uspešnejša domača ali tuja podjetja so postopoma začela prevzemati manj uspešna sorodna podjetja. V Sloveniji niti vključitev države v EU leta 2004 niti gospodarska kriza po letu 2008 na največja podjetja v lesnopredelovalni

panogi, kot kaže, nista imeli značilnih posledic. V daljšem časovnem obdobju pa so se dogodile spremembe tudi v Sloveniji. Poleg prodaje nekaterih večjih podjetij tujim lastnikom so se pojavila nova podjetja v lasti domačih ali tujih investitorjev, ki so beležila visoko rast in so dosegala nadpovprečne vrednosti ekonomskih kazalnikov: dodana vrednost na zaposlenega, EBIT, ROA in ROE. Med njimi še posebej izstopajo Inotherm, d.o.o., Novem Car Interior Design, d.o.o., Merkscha furnirnica, d.o.o., Podgorje, d.o.o. in Adles, d.o.o.

Posebnost v strukturi slovenskih podjetij v gozdarstvu so številna lokalna podjetja, ki so nastala z lastninskim preoblikovanjem nekdanjih državnih podjetij za gospodarjenje z gozdovi in so bila zaradi koriščenja državne koncesije v letu 2014 še vedno največja podjetja v sektorju gozdarstvo. Med petimi največjimi podjetji v gozdarstvu je najbolje poslovalo podjetje GG Bled, d.o.o. v lasti Nadškofije Ljubljana, najslabše pa podjetje Gozdarstvo Grča, d.d., ki je v preteklosti investiralo sredstva tudi v druge dejavnosti in je v letu 2014 ustvarilo izgubo iz poslovanja. Največjih 5 podjetij v sektorju obdelava in predelava lesa se je uvrstilo tudi med 20 največjih podjetij v lesnopredelovalni industriji v Sloveniji. Dosegli so nadpovprečne ali vsaj povprečne rezultate. Tudi vseh 5 največjih podjetij iz sektorja celuloza in papir je bilo uvrščenih med 20 največjih podjetij lesnopredelovalne industrije, vendar sta podjetji Papirnica Vevče, d.o.o. in Vipap Videm, d.d. v letu 2014 beležili izgubo iz poslovanja. Sorazmerno skromen rezultat je doseglo tudi podjetje Goričane, d.d. v lasti ene fizične osebe. Največjo prodajo med pohištvenimi podjetji je v letu 2014 doseglo podjetje Podgorje, d.o.o., ki se je edino uvrstilo tudi med 20 največjih podjetij v lesnopredelovalni dejavnosti v Sloveniji. Ostala 4 največja pohištvena podjetja so po prihodkih nekoliko zaostajala, kljub temu je vsako zaposlovalo več kot 100 delavcev, z izjemo podjetja Jera MIX, d.o.o., ki je s 74 delavci doseglo dvakrat višjo prodajo na zaposlenega kot ostala štiri podjetja v skupini.

Potrditev hipoteze 8: Uspešna avstrijska podjetja v posameznih sektorjih lesne panoge dosegajo večji letni promet in so bolj internacionalizirana od slovenskih.

V Avstriji predstavljajo jedro v posameznih sektorjih lesne panoge velika podjetja, ki so nosilci razvoja in izvoza, pri tem je nekaj največjih podjetij v tuji lasti. Obstaja pa tudi veliko število manjših podjetij in takšna struktura podjetij se je izkazala za najuspešnejšo. Skupina Mondi AG je leta 2014 ustvarila šestkrat toliko prihodkov kot vseh 20 največjih slovenskih podjetij v lesni panogi skupaj. Mondi je bil ustanovljen leta 1793 v Avstriji, vendar je kasneje preselil sedež v Anglijo, sedaj ima v 30 državah okrog 100 tovarn, od tega je v Avstriji 11 proizvodnih podjetij. Spadajo med največje svetovne proizvajalce kraft papirja, valovite lepenke, industrijskih vreč itd. Podjetje slovi zaradi visoke kvalitete, nizkih cen in finančne moči.

Drugo največje avstrijsko podjetje po prihodkih v letu 2014 je bila skupina Egger s sedežem na Tirolskem, ki proizvaja najrazličnejše lesne plošče in druge lesne pomožne materiale, njihovi polizdelki so zelo kakovostni in globalno prepoznavni v pohištveni industriji. V Avstriji imajo 3 proizvodna podjetja, v drugih evropskih državah pa še 14 podjetij, med drugim tudi v Rusiji in v Romuniji.

Tretje največje avstrijsko podjetje Mayr-Melnhof je največji svetovni izdelovalec barvnega recikliranega kartona in vodilni evropski proizvajalec zložljivih škatel. Skupno imajo 45 tovarn v 18 državah, med drugim so lastniki tudi v letu 2014 po prihodkih največjega slovenskega podjetja v lesni panogi, Količevo Karton.

Četrto avstrijsko podjetje Prinzhorn Holding je bilo ustanovljeno leta 1853 in ga sestavljajo 3 divizije, ki ima vsaka svoje blagovne znamke recikliranega papirja ter valovite lepenke. Razen v Avstriji imajo proizvodne tovarne tudi v Nemčiji, na Madžarskem, v Turčiji, v Ukrajini itd.

Tudi peto največje avstrijsko podjetje Umdasch Group, ki je bilo ustanovljeno leta 1868, je veliko internacionalno podjetje, ki ga sestavljata skupini Doka in Umdasch Shopfiting. Doka opažni sistemi so razširjeni na vseh kontinentih, z njihovimi sistemi lahko gradijo najzahtevnejše stavbe, sistemi Shopfiting pa se uporabljajo po celem svetu pri opremljanju trgovin. Štajerski lesni grozd iz Gradca skupaj z Doko razvija sisteme za boljše spajanje nosilnih elementov, kjer poleg lesa uporabljajo tudi plastične materiale.

Z več stoletno tradicijo delovanja v lesni panogi se lahko pohvali skupina Stora Enso, ki je v sedanji obliki nastala leta 1998 iz velikih podjetij Stora iz Švedske in Enso iz Finske, katerim so se pridružile žage avstrijskega podjetja Holzindustrie Schweighofer. Skupina deluje v 35 državah in zaposluje skupno 26 tisoč delavcev, v letu 2014 so se obrati Stora Enso v Avstriji po prihodkih v lesnopredelovalni industriji uvrstili na šesto mesto. V avstrijski lesni panogi deluje še veliko uglednih in finančno stabilnih podjetij z dolgoletno tradicijo, vendar je namen opisa največjih podjetij le potrditi hipotezo, da imajo najpomembnejša podjetja v posameznih sektorjih lesne panoge v Avstriji daljšo tradicijo, dosegajo večji letni promet in so bolj internacionalizirana od slovenskih.

7 PRILOŽNOSTI IN OVIRE ZA RAZVOJ LESNE PANOGE

Lesna panoga je v svetovnem in evropskem merilu, prav tako pa tudi v Sloveniji in v Avstriji, ena od tradicionalnih gospodarskih panog, ki lahko zaposluje veliko število ljudi. Osnova za njen obstoj je zadostna gozdna poraščenost, ki omogoča enostavno izkoriščanje lesne mase, pri čemer sta tako Slovenija kot Avstrija v ugodnem položaju. Vendar Slovenija razpolaga le s približno eno tretjino avstrijskega lesnega potenciala, ima štirikrat manj prebivalcev, poleg tega je v letu 2014 ustvarila skupno le dobro desetino avstrijskega BDP (UNCTAD, b.l.), kar kaže tudi na zelo omejen domači trg.

V zadnjih treh desetletjih so se v svetu dogodile številne politične in strukturne spremembe, Kitajska je že pred dobrim desetletjem postala največja svetovna izvoznica pohištva, sledijo pa ji nekatere druge azijske države. Po padcu Berlinskega zidu je slovenska lesna industrija izgubila svoj najpomembnejši trg Jugoslavijo in kasneje postopoma še ZDA, poleg tega so se tudi na drugih zahodnoevropskih trgih začeli tržni deleži zmanjševati. Na drugi strani se lahko s solidnimi stopnjami rasti izvoza lesne panoge pohvalijo vzhodnoevropske države, kot so Poljska, Češka, Madžarska, Slovaška, Romunija in Bolgarija (Eurostat, b.l.).

Direktiva EU o obnovljivih virih energije 2009/28/EC iz leta 2009 predstavlja okvir za spodbujanje rabe energije iz obnovljivih virov in postavlja cilj, da morajo države članice EU do leta 2020 doseči 20 %-ni delež energije v končni porabi iz obnovljivih virov (Keranen & Alakangas, 2011). Les je v letu 2012 predstavljal okrog 54 %-ni delež v obnovljivih virih energije Slovenije in okrog 50 %-ni delež v obnovljivih virih energije Avstrije (Eurostat, 2015). Določen del strokovne javnosti ima upravičene pomisleke proti pretiranemu navdušenju nad kurjenjem lesa v vseh njegovih oblikah, saj vsak sežig sprošča v atmosfero CO₂ in druge hlapne organske spojine (angl. *Volatile Organic Compounds – VOC*), les pri tem ni nobena izjema. Na osnovi intervjujev sem ugotovil, da obstaja konkurenca pri odkupu lesa med lesnopredelovalno industrijo in lesnopredelovalnimi centri, kjer les pokurijo, preden bi dokončno izkoristili vse njegove naravne danosti. O različnih mogočih scenarijih uporabe lesne biomase do leta 2025 razpravljajo tudi Schwarzbauer, Weinfurter in Stern (2013).

Avstrijo odlikuje že opisana mreža javnih, javno-zasebnih in privatnih podpornih institucij ter volonterskih interesnih združenj, ki skupaj z nosilci političnih funkcij na deželni in na zveznem nivoju sledijo jasni strategiji ter delujejo kooperativno in učinkovito. Največje pridobitve za usmerjeno in usklajeno delovanje lesne stroke so bile: organiziranje malih lastnikov gozdov v deželnih WV zvezah, ustanovitev združene platforme FHP, ustanovitev združenja za promocijo lesa Pro Holz in ustanovitev številnih podjetniških grozdov, ki združujejo različne panoge in izobraževalne ter raziskovalne institucije. V Sloveniji je bila na pobudo Evropske komisije že leta 2005 ustanovljena Slovenska gozdno-lesna tehnološka platforma – SGLTP, njen namen naj bi bil priprava razvojne strategije do leta 2030, ki bo imela široko podporo gospodarstva, znanosti in politike. Leta 2015 je Vlada RS sprejela še izvedbeni dokument s pomenljivim naslovom Strategija pametne specializacije – SPS, ki med drugim k najperspektivnejšim tehnološkim področjem uvršča lesno verigo kot prehod od prodajanja naravnega vira k razvoju in proizvodnji novih inovativnih izdelkov. Kljub večkrat izraženi nameri različnih deležnikov v lesni panogi pa Slovenija še ni uspela ustanoviti projektne pisarne oziroma agencije Proles za trajno promocijo lesa, ki bi se zgledovala po avstrijskem Pro Holzu, po mnenju nekaterih intervjuvanih oseb zaradi prevelikega vpliva gozdarskih podjetij, ki so uživala državno koncesijo za posek lesa. Izvedeni intervjuji v Sloveniji so jasno pokazali, da ni zadostnega sodelovanja med posameznimi sektorji lesne panoge in da izobraževalne ter razvojne institucije bistveno premalo sodelujejo s podjetji.

7.1 Ocena uspešnosti gradnje gozdno-lesno predelovalne verige v Sloveniji

V uvodu magistrskega dela sem oblikoval več hipotez, ki sem jih v posameznih empiričnih poglavjih postopoma testiral s pomočjo razpoložljivih statističnih podatkov oziroma na osnovi opravljenih intervjujev na terenu. V nadaljevanju pa na podlagi izsledkov raziskave na Švedskem (Sathre & Gustavsson, 2009) in s pomočjo sinteze zbranih podatkov ter pridobljenih informacij s področja celotne lesne panoge, podajam oceno smiselnosti izgradnje gozdno-lesne verige v Sloveniji.

Potrditev hipoteze 9: Zaradi kapitalske intenzivnosti in kompleksnosti gradnja celotne gozdno-lesne predelovalne verige v majhni državi, kot je Slovenija, ni smiselna.

Sathre in Gustavsson (2009) sta poizkušala na primeru 14 različnih tipov proizvodnje v švedski lesnopredelovalni industriji ugotoviti, kako se v vertikalni verigi predelave lesa povečuje dodana vrednost, ki sta jo računala, kot razliko v povprečni ceni inputov in povprečno ceno outputov pri proizvodnji določenega izdelka. Pri tem sta upoštevala različne scenarije oziroma kombinacije proizvodnje, vedno pa sta poleg osnovnih izdelkov računala tudi vrednosti stranskih proizvodov, kot so lesni ostanki, proizvedena bioenergija ali določene frakcije lesnega plina itd. Z analizo sta ugotovila, da zaradi velikega števila mogočih kombinacij proizvodnje in predvsem zaradi negotovosti v razvoju povpraševanja v prihodnosti ni mogoče računati agregatne dodane vrednosti oziroma teh vrednosti tudi ni mogoče načrtovati za prihodnost. V zaključku podajata le ugotovitev, da bi bila skupna dodana vrednost lesnopredelovalne industrije večja, če bi se z različnimi okoljevarstvenimi predpisi poraba lesa v energetske namene povečala.

Zaradi mnogih načinov predelave lesa so se lesnopredelovalna podjetja specializirala v proizvodnjo točno določenih izdelkov, vhodne surovine pa običajno kupujejo na prostem trgu, kjer njihove cene določa trg. Iz tega sledi, da v državah s tržnim gospodarstvom ni mogoče izgraditi zaprte gozdno-lesne verige, saj vsako podjetje išče primerne vhodne surovine pod najugodnejšimi pogoji. Predhodno omenjeni slovenski vladni dokumenti predvidevajo oblikovanje sklenjene gozdno-lesne predelovalne verige, vključno s celulozno, papirniško in kemično industrijo ter uporabo lesne biomase v energetske namene in za namene novih tehnologij. Osnovna cilja teh povezav sta doseči optimalno dodano vrednost v vsakem členu verige in povečati zaposlenost. Na podlagi temeljitega raziskovanja menim, da so navedene slovenske strategije pomanjkljive in da ne zagotavljajo dobrih rezultatov. Vsi dokumenti se sklicujejo na pretekle statistične podatke AJPES-a in ne upoštevajo širših evropskih ter svetovnih trendov o razvoju lesne industrije. Majhen slovenski trg ne omogoča razvoja celotne lesne panoge, ki je kapitalsko intenzivna in zelo razčlenjena, zato bi bilo treba izhajati iz realnih mednarodnih tržnih možnosti. V srednji in v severni Evropi imajo skoraj vse države obilje gozdov, ki so po površini večinoma precej večji od slovenskih, njihova lesna industrija pa za razliko od slovenske raste.

Dodana vrednost je v grobem odvisna od dosežene prodajne cene ter od stroškov vhodnih materialov, obe vrednosti pa dolgoročno določa trg in ne podjetje ali država, kar pomeni, da ne moremo izgraditi verige vrednosti po svojih željah, ampak z upoštevanjem dolgoročne tržne dinamike. Prodajne cene bi lahko povišali z inovativnimi izdelki in s sodelovanjem z drugimi panogami, nabavne cene pa bi lahko znižali z boljšim sodelovanjem med posameznimi sektorji lesne panoge ter z izgradnjo podpornih panog. Vendar je vsaka omenjena aktivnost za Slovenijo zelo zahtevna, saj ima omejene industrijske resurse, nima lastnega kapitala in ne zna pridobiti tujih investitorjev, je draga in potratna, ne goji industrijske ter podjetniške kulture, predvsem pa ne zna vzpostaviti sodelovanja. Izkušene in odgovorne intervjuvane osebe iz lesne stroke so potrdile danes že poznano dejstvo, da povprečni izdelki in nekonkurenčni proizvodni procesi nimajo nobene možnosti dolgoročnega preživetja na trgu. V Avstriji so že zaprli in bodo še naprej zapirali vse žage, ki ne dosegajo želene stopnje konkurenčnosti. Podobno je v papirni industriji, kjer je potrebna vrhunska tehnološka opremljenost in naravnost h kupčevim potrebam. V Avstriji so uspešnejša podjetja z boljšimi programi prevzela manj uspešna podjetja. Slovenija potrebuje organizacijo in spodbude za večji posek lesa, pregledni način določanja kakovosti ter cen lesa,

ohranitev in vzpostavitev nekaj lesnopredelovalnih obratov, ki bodo na podlagi vloženega kapitala jamčili za dolgoročno konkurenčnost proizvodov, pri čemer bi morala pomagati država z vzpostavljanjem pogojev za razvoj izdelkov ter za sistem izobraževanja konkurenčnih kadrov.

7.2 Predlog ukrepov za izboljšanje konkurenčnosti lesne panoge v Sloveniji

Slovenija se že leta sooča s svojevrstnim paradoksom, da na nivoju različnih institucij in v vladnih službah proizvaja številne strategije, ki pa v praksi ne delujejo. Odgovor na neučinkovitost praktičnega izvajanja gospodarskih strategij je navadno priprava nove strategije. Na neučinkovitost slovenske vlade je opozorila tudi raziskava Evropske komisije, ki je Slovenijo po učinkovitosti vlade uvrstila na 17. mesto med državami članicami EU-27 (European Commission, 2013). Tudi za razvoj lesne panoge je bilo sprejetih že več strategij, vključno z izvedbenimi dokumenti, pa se kljub temu stanje v slovenski lesni panogi ni izboljšalo, kar je razvidno iz predhodnih analiz. Menim, da problema zaostajanja slovenske lesne panoge ne bomo rešili le z nekimi vladnimi navodili in ukrepi, pa čeprav so za nekatera področja predvideni tudi načini pridobitve finančnih sredstev.

Največja pomanjkljivost v strategijah se skriva v popolni odsotnosti realne analize trga in s tem povezane samozadostnosti. Druga značilnost, ki se odraža v strateških dokumentih, je problem identifikacije interesa posameznih skupin. Menim, da so v vladni strategiji Les je lep pomešani interesi med državo, podjetji, vladnimi institucijami, lastniki gozdov in državljanji. Država naj bi zastopala javni interes, kjer se že lahko vprašamo, na kakšen način je bil ta interes sploh ugotovljen. V najslabšem primeru lahko vladna strategija zastopa le interese neke lobistične skupine, ne pa družbe kot celote. Tretja pomanjkljivost vladnih strategij po mojem prepričanju pa je splošnost, ki meji že na nestrokovnost. Če primerjam našo strategijo za razvoj lesne panoge z definicijo ciljev, ki so mi jih zaupali avstrijski sogovorniki v intervjujih, lahko trdim, da se naše strategije samo površinsko dotikajo posameznih področij in da iz njih ne moremo razbrati ničesar konkretnega v zvezi s pravimi problemi ter iz njih izhajajočih realnih ciljev v posameznem sektorju lesne panoge. V analizi sem ugotovil, da obstaja dovolj oziroma glede na velikost Slovenije morda preveč javnih institucij, problem pa je njihova učinkovitost. Za premajhno učinkovitost institucij pa ne moremo kriviti posameznih vodij teh institucij, saj gre za sistemski problem in pravo vprašanje mora seči globlje v samo ureditev gospodarskega sistema v Sloveniji. Navedeno utemeljujem z naslednjimi dejstvi:

Zadolženost Slovenije se povečuje, leta 2008 je znašal konsolidirani bruto dolg Slovenije 21,6 % BDP-ja, leta 2015 pa že 83 % BDP-ja oziroma 32 milijard EUR (SURS, b.l.).

Stopnja nezaposlenosti se je med leti 2008 in 2014 povečevala, leta 2008 je stopnja nezaposlenosti znašala 4,6 % aktivnega prebivalstva, leta 2014 pa že 10,8 % aktivnega prebivalstva (SURS, b.l.).

Delež zaposlenih v javnem sektorju se povečuje, leta 2009 je znašal ta delež 34 %, leta 2013 pa že 36 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Poleg tega prejemajo zaposleni v javnem sektorju povprečno višje plače, razmerje se postopoma še poslabšuje na račun zaposlenih v gospodarstvu, saj so

zaposleni v javnem sektorju januarja 2014 prejeli povprečno 24 % višjo plačo, januarja 2016 pa že 29 % višjo plačo od zaposlenih v gospodarstvu (SURs, b.l.).

Iz predhodnih analiz je razvidno, da se mednarodna konkurenčnost Slovenije konstantno zmanjšuje, lesna panoga pa se krči oziroma njena mednarodna konkurenčnost se zmanjšuje. Ker je lesna panoga obsežna in kompleksna, predstavljam v nadaljevanju svoje predloge za bolj dinamični razvoj celotne panoge večinoma deljeno po posameznih sektorjih.

7.2.1 Predlog ureditve razmer v gozdarstvu

Vse gozdnate države poizkušajo z različnimi politikami zaščititi gozd kot naravno bogastvo, ki ima vedno pomembnejšo vlogo tudi pri uravnavanju klimatskih sprememb, po drugi strani pa želijo okrepiti ekonomsko izkoriščanje gozdov in ohranjati zaposlenost na podeželju. Oba cilja pa nista neposredno združljiva, na primer Evropsko omrežje Natura 2000, ki je nastalo pod okriljem Evropske komisije na podlagi Direktive o pticah iz leta 1979 in na podlagi Direktive o habitatih iz leta 1992, omejuje pravice do prostega gospodarskega izkoriščanja določenih kmetijskih in gozdnih področij. V Avstriji so na podlagi pogajanj z Evropsko komisijo v območje Natura 2000 vključili le 14 % vseh gozdov (Quadt, van der Maaten-Thennissen, & Franf, 2013), v Sloveniji pa je vključenih več kot 45 % vseh gozdov (Habič & Kogovšek, 2013). Ker so območja Natura 2000 varovana območja, so manj primerna za ekonomsko izkoriščanje gozdov, zato si v Avstriji kmetijsko gospodarska zbornica v interesu svojih članov z lobiranjem v EU prizadeva za zmanjšanje območij Natura 2000 (Kuneth, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 6). Slovenska strategija za lesno panogo ne prepozna nasprotja interesov med lastniki gozdov, ki naj bi gozd ekonomsko izkoriščali ter med javno priljubljenimi ukrepi, ki izpostavljajo ekološke in socialne funkcije gozda. Če bi dejansko želeli povečati posek lesa ob izboljšanju ekonomike gozdarstva, bi morali zmanjšati zaščiteni območja in z različnimi drugimi mehanizmi povečati interes privatnih lastnikov za večji posek ter za kvalitetnejšo pripravo lesa.

Javna zavoda ZGS in GIS, ki skupno zaposlujeta okrog 800 gozdarskih strokovnjakov, sta v strategiji upravljanja gozdov opredeljeni kot ključni strokovni in izvršilni instituciji z določenimi pooblastili, nikjer pa ni opredelitev o merjenju uspešnosti doseganja ciljev pri razvoju gozdarske dejavnosti. ZGS v imenu države pripravlja gozdnogospodarske načrte in v skladu z njimi odreja posek lesa, poleg tega pa naj bi lastnikom gozdov nudil tudi svetovanje in izobraževanje. Avstrijska zakonodaja daje lastnikom gozdov pri določanju manjših posekov bistveno več svobode, pri večjih posekih pa delujejo v korist lastnikov gozdov zveze WV z njihovimi strokovnjaki ali specializirana gozdarska podjetja (Kurath, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 5). Spoštovanje izvajanja zakonov v gozdovih nadzirajo deželne vlade s svojimi inšpekcijskimi službami, na Koroškem imajo Deželno gozdarsko inšpekcijo (nem. *Landesforstdirektion Kärnten*), v okviru katere delujejo Območni inšpekcijski oddelki za gozdove (nem. *Bezirksforstinspektion*). S takšno organizacijo jim je uspelo odpraviti neskladje interesov med svetovalno in represivno funkcijo ter zmanjšali tveganje za korupcijo. Opisana rešitev ni v veljavi v vseh državah EU, vendar jo podajam kot podlago za razmislek tudi slovenskim snovalcem strategije o izboljšanju učinkovitosti in transparentnosti gozdarske dejavnosti.

Čeprav je v Sloveniji razdrobljenost lastništva gozdov velika, to ni glavni razlog oziroma ne bi smel biti vedno priročni izgovor vladnih institucij za nedelovanje lesne panoge. Privatne lastnike gozdov bi bilo treba pomagati organizirati v učinkovita gospodarska interesna združenja, ki bi lahko znotraj svojih geografskih okolij bolje mobilizirala svoje člane za večji posek lesa. Praktično bi morali področje urediti tako, da bi bilo mogoče istočasno odrediti sečnjo večjih površin gozda (več 100 ha ali celotna občina ali podobno), vključno z izgradnjo gozdnih prometnic, ponovne pogozditve itd., pri čemer bi storitev sečnje izvajalo usposobljeno podjetje, izbrano na osnovi ponudb. Lastniki bi morali imeti tudi možnost izbrati najboljšega odkupovalca lesa. Država bi lahko na osnovi vključitve posameznih lastnikov v organizirani sistem le-te stimulirala s subvencijo za vzdrževanje gozdov ali z davčno olajšavo. Na drugi strani bi morala zakonodaja omogočiti, da se v primeru večinskega strinjanja s posekom (na primer vsaj 75 % lastnikov) lahko tudi prisilno vključijo določene parcele, če bi to bilo nujno potrebno (bolezen dreves, izgradnja prometnice itd.). Že sedaj obstaja nekaj zametkov za organiziranje lastnikov gozdov (združenja lastnikov gozdov, agrarne skupnosti, zadruga), vendar za učinkovito delovanje celotnega sistema nekateri ključni deli manjkajo.

7.2.2 Predlog za izboljšanje sektorja obdelava in predelava lesa

Sektor obdelava in predelava lesa je najširši sektor lesnopredelovalne industrije z verjetno največjim razvojnim potencialom (Hetemäki, 2014). V Sloveniji delujejo le posamezni deli tega razvejanega sektorja, in sicer proizvodnja žaganega lesa, proizvodnja furnirja in različnih lesnih plošč, proizvodnja polizdelkov in sistemov za lesno gradnjo, proizvodnja stavbnega pohištva ter proizvodnja posebnih materialov za uporabo v lesni panogi. Proizvodnja energije na osnovi lesnih ostankov spada med stranske dejavnosti in naj bi predvsem povečala dobičkovnost osnovne dejavnosti. Opisani tipi proizvodnje potrebujejo nemoteno oskrbo z lesom predpisane kakovosti, zaradi česar so lesni kombinati, ki so bili na ozemlju Slovenije ustanovljeni po letu 1945, imeli tudi lastne žage, kar pa ni praksa v zahodnih državah. Predvidevam, da si mnogi v Sloveniji pod gozdno-lesno verigo še vedno nostalgичno zamišljajo takšen način proizvodnje, ki pa v tržnem gospodarstvu in povrhu še v majhni državi ni mogoč, saj bi za delovanje potrebovali velike količine lesa, velike proizvodne oddelke, ki bi delovali po principu ekonomije obsega ter dovolj velik trg kupcev, ki bi bili pripravljeni kupovati ozek izbor zastarelih izdelkov po nekonkurenčnih cenah. Tudi v državah vzhodne Evrope so podobne zastarele velike lesne tovarne propadle, vendar so te države že pred nekaj leti z novimi specializiranimi tovarnami in popolnoma novimi načini mednarodnega trženja postale konkurenčne v celotni Evropi ter tudi drugje.

Načrtovano delovanje podjetja v eni od navedenih dejavnosti mora upoštevati vse ključne ekonomske dejavnike: definirani izdelki, nabavne cene lesa in ocena dolgoročne preskrbe z določeno kvaliteto lesa, sodoben tehnološki postopek ter oprema za konkurenčno proizvodnjo, kvalificirani in kompetentni kadri, določena prodajna cena na osnovi raziskave mednarodnih trgov, poznana struktura stroškov energije in drugih proizvodnih stroškov ter davkov, finančno močan investitor z dolgoročno vizijo in strategijo ter verodostojno in učinkovito vodenje. V Sloveniji nekateri posamezniki ali vodstva podjetij razumejo gozdno-lesno verigo kot podporo države pri preskrbi z lesom po nizkih netržnih cenah, z dolgimi plačilnimi roki ali z odpustki pri neplačilu, povrhu pa naj bi še s prijavljanjem na razne državne razpise pridobivali finančna

sredstva za zagotavljanje tekoče likvidnosti. Takšen način poslovanja naj bi bil opravičljiv zaradi ohranjanja zaposlenosti, čeprav poznamo nešteto primerov propadlih podjetij, v katere je država predhodno posredno vložila in posledično izgubila veliko sredstev (na primer Mura, v lesni panogi pa Novoles, Javor, Nolik itd.).

Zaradi napačnih pristopov k reševanju lesne panoge imamo danes v Sloveniji le nekaj nekoliko večjih in za naše razmere pomembnejših podjetij v sektorju obdelave in predelava lesa, ki so tudi vključena v preglednico največjih slovenskih podjetij v lesni panogi. Po moji oceni zglede ohranja svojo konkurenčnost podjetje M Sora, saj ima zagotovljeno kontinuirano nabavo lesa oziroma lesnih elementov v predpisani kvaliteti, dobro sodeluje s ponudniki okovja, ki pripadajo kovinskopredelovalni panogi, ima razvito lastno maloprodajno mrežo in ohranja dobre odnose s ključnimi kupci v tujini (**Dolenc**, Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 3).

Malo slovensko podjetje CBD (angl. *Contemporary Building Design*) je bilo ustanovljeno kot projektantski tim, ki ga sestavlja skupina izkušenih projektantov, ki so se posebej specializirali za projektiranje vseh vrst lesenih konstrukcij. Že leta sodelujejo z avstrijskim podjetjem KLH, ki je v svetu pionirsko podjetje za proizvodnjo križno lepljenih lesenih masivnih elementov (angl. *Cross-Laminated Timber Boards*, v nadaljevanju CLT). V podjetju CBD opažajo tudi v Sloveniji počasen prehod na povečan delež lesene gradnje, vendar večina projektantov in gradbincev nima ustreznega znanja ter izkušenj na področju lesenih konstrukcij (**Dujič**, Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 5).

Glede na predhodne analize ter na podlagi opisanih primerov slabe in dobre prakse v lesnopredelovalni panogi bi bilo koristno, če bi za celotno Slovenijo pripravili okvirno strukturo podjetij po specializirani dejavnosti ter po geografskih lokacijah. Pri tem bi bilo treba vzpostaviti strukturo približno 10 velikih podjetij in množico malih ter srednjih podjetij, pa vendar v skladu z realnimi možnostmi slovenske surovinske in prodajne baze. Prva večja podjetja, ki imajo potencial nadaljnjega razvoja, že obstajajo (npr. Lesonit, M Sora, Inles, itd.), druga bi lahko ponovno zgradili na pogorišču propadlih podjetij, tretja pa bi nastala na novo kot greenfield projekti na sicer številnih degradiranih območjih. Pri kategoriji drugih in tretjih podjetij si zagona brez NTN ne predstavljam, saj pravilno izbrani tuji investitorji prinašajo s seboj razen prepotrebne kapitala tudi trg, know how in podjetniško miselnost ter sodobno organizacijsko kulturo. Vlada bi morala prevzeti vlogo, ki ji v sodobnih demokratičnih družbah pripada, to je ustvarjanje pogojev za rast gospodarstva celotne države, kjer so edino merilo merljivi kazalniki uspeha in konkurenčnosti, ne pa da se ukvarja s pisanjem neuporabnih strategij ter odkrito ali prikrito podpira parcialne interese posameznih skupin in se poizkuša drobnjakarsko vpletati v poslovanje določenih panog ali celo posameznih podjetij.

Vzpostaviti bi bilo treba tudi optimalno strukturo podjetij glede na njihovo specializirano dejavnost, to pomeni, da bi morali na primer ugotoviti, koliko žagarskih kapacitet Slovenija potrebuje in kje naj bi bile te locirane, pri tem pa bi bilo treba izhajati predvsem iz potreb trga, ne pa obratno iz želje po izkoriščanju lesa v določeni regiji, iz želje po zaposlenosti v določenem kraju ali enostavno zaradi prestižnih teženj posameznikov, saj neuspeli projekti na koncu ne prinašajo nič od navedenega. V žagarski industriji je konkurenčnost še pomembnejša od večine

drugih dejavnosti, saj je tehnološki proces kratek, vendar zahteven, bistvena pa je naravnost na potrebe kupcev in ne obratno na vrste razpoložljivega lesa, čeprav je logično, da mora biti dolgoročno oboje kar se da usklajeno. Žaga mora obratovati po principu ekonomije obsega, za kar potrebuje zajamčeno celoletno preskrbo z lesom in stabilni trg, kar pomeni, da mora biti večina žaganih elementov prodana stalnim odjemalcem, že preden so proizvedeni, poleg tega potrebuje vrhunsko tehnologijo sušenja lesa in dovolj prostora za deponiranje surovega lesa ter zagotovljene kapacitete skladišč za suhe žagane elemente. Žagarski obrati si lahko s pomočjo predelave lesnih ostankov ali z neposrednim proizvodnjem toplotne in električne energije povečajo dobičkovnost poslovanja. Vendar tudi ta stranska dejavnost zahteva vrsto izpolnjenih pogojev, kot so tehnologija strojnega lupljenja hlodov, mlini za mletje lesnih ostankov in ustrezni hranilniki ali linije s sušilnicami za proizvodnjo peletov itd. Pri proizvodnji energije morajo imeti takšni lesnopredelovalni centri z deležniki v lokalni skupnosti sklenjen ustrezeni dolgoročni sporazum za dobavo energije. Z vidika izkoristka lesa in odnosa do ohranjanja narave je kurjenje opravičljivo šele popolnoma na koncu proizvodne verige, kar predstavljajo praviloma ostanki papirniške industrije. Za žagarsko industrijo je pomemben tudi ekonomičen transport. V Avstriji se celotna lesna panoga postopoma preusmerja na železnice, saj jim je z enotno strategijo, uspelo prilagoditi železniški sistem njihovim potrebam, poleg tega so s pogodbo med železnicami in predstavniki lesne panoge dosegli nižje cene, lesna industrija pa za železnice proizvaja tudi raznovrstne sodobne palete, primerne za najrazličnejše skupine blaga (**Handl**, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 9).

Glede na trende v lesni panogi v prihodnje največ obeta lesna gradnja, ki tudi v Sloveniji trenutno obratuje nadpovprečno, predvsem zaradi objektov v tujini oziroma zaradi izvoza na tuje trge. Tudi na tem primeru vidimo, da je najpomembnejše imeti trg, ne pa obilice surovin, saj je Porter (1990) že pred skoraj tremi desetletji na osnovi obsežnih raziskav v vseh pomembnejših gospodarstvih sveta ugotovil, da obilje naravnih virov samo po sebi še ne pomeni konkurenčne prednosti. Čeprav gradbeni sektor potrebuje veliko najrazličnejših lesnih polizdelkov, bi bilo napačno razmišljati o ustanavljanju žag za potrebe gradbenega sektorja. V sektorju lesenih gradenj se uveljavljajo napredni materiali, kot so CLT in podobni, ki obdržijo določene prednosti naravnih surovin ter pridobijo tudi prednosti drugih materialov, kot so železobetonske konstrukcije, opeka itd. Tudi industrijsko izdelani enostavni mali objekti, kot so vrtni hišice, lope, paviljoni, kioski, otroška igrala itd. postajajo tehnološko vedno zahtevnejši, navadni leseni trami, deske in letve bodo kmalu preteklost ali pa prisotne samo še v najbolj nerazvitih predelih sveta. Trend v leseni gradnji je gradnja zahtevnih urbanih stavb, pri tem pa je treba za konkurenčnost pridobivati najzahtevnejša znanja, poleg tega je treba na podlagi strokovnih elaboratov in ekspertiz spreminjati tehnične predpise ter pridobivati najrazličnejše certifikate o konstrukcijski varnosti, kompatibilnosti, skladnosti s standardi, kakovosti itd.

V zaključnih nalogah študentov različnih slovenskih fakultet ali v uradnih dokumentih različnih slovenskih institucij se pogosto pojavlja ideja o iskanju tržnih niš kot strategije za razvoj panoge, v našem primeru lesnopredelovalne industrije. Podobne ideje se pojavljajo tudi v delih v tuji literaturi, vendar praviloma le v manj razvitih državah. Na posvetu o razvoju lesne panoge sem takšno idejo slišal v Državnem svetu RS od predstavnika ministrstva. Moje mnenje je, da so tržne niše lahko odlična rešitev za malo podjetje, ki je sicer ciljno iskalo prodorni izdelek, vendar je bil

ves proces razvoja ideje ali izdelka usodno odvisen od vrste naključnih dogodkov. Takšni zanimivi izdelki iz bližnje preteklosti so slovenska zibelka Kiara, leseno kolo, leseno jajce ZenEgg itd. Strategija velikega podjetja, panoge ali celo države pa nikakor ne more temeljiti na iskanju tržne niše, saj je to podobno igri na srečo, poleg tega nihče ne more jamčiti, da se bo neki všečni izdelek prelevil v prodajno uspešnico, ki bo dolgoročno prinašal relativno zadovoljive prihodke. Država bi morala s svojimi politikami, službami in javnim denarjem delovati načrtno, premišljeno ter dolgoročno v smislu podpore povezovanja podjetij in institucij med seboj ter skrbeti za neprestano vzpostavljanje pogojev za razvoj industrijskih inovacij. Podjetje Silvaprodukt je na osnovi sodelovanja z BF razvilo posebne okolju prijazne zaščitne premaze za les, poleg tega so z BF skupno razvijali tudi postopke za termično modificirani les in postopek utekočinjenja lesa. V podjetju Silvaprodukt od države niso prejeli nobenih sredstev oziroma obratno, pri nabavi komor so se morali ukvarjati z zapletenimi in dolgotrajnimi birokratskimi ovirami (**Radoš**, Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 6).

7.2.3 Predlog za izboljšanje vključenosti papirne industrije

Med 20 največjimi podjetji v lesni panogi v Sloveniji v letu 2014 je vseh prvih 5 podjetij na lestvici pripadalo sektorju papirna industrija, od tega so bila 3 podjetja v tuji lasti, 1 podjetje je pripadalo državnemu SDH, 1 pa je bilo v lasti 1 slovenske fizične osebe. Po kriznih letih so tako najpomembnejše slovenske proizvajalce celuloze in papirja pokupila tuja podjetja iz bližine, ki se večinoma ukvarjajo s podobno osnovno dejavnostjo. Ker sedaj podjetja solidno poslujejo, se o njih v javnosti skorajda nič ne sliši, nobeno podjetje iz celotnega sektorja pa tudi ni želelo intervjuja z mano. Celulozna in papirna industrija je od vseh sektorjev v lesni panogi kapitalsko najbolj intenzivna, zato globalno prevladujejo podjetja, ki imajo tradicijo in so si z nadpovprečnim dolgoletnim poslovanjem ustvarila dovolj močno finančno zaledje za nove investicije, ki so zaradi spremenjenih potreb kupcev, spreminjanja okoljevarstvene zakonodaje ter varčevanja z energijo in zaradi močne konkurence med podjetji vedno znova potrebne. Svetovni trendi niso naklonjeni papirni industriji, saj so se zaradi množičnega pojava osebnih računalnikov in elektronskih medijev potrebe po papirju bistveno zmanjšale (United Nations, 2014). Med osveščenimi potrošniki se zmanjšuje tudi delež uporabe embalaže, čeprav spada papirna embalaža med naravno razgradljive materiale. Na drugi strani pa se pojavljajo tudi novi izdelki iz kartona, ki lahko nadomestijo nekatere druge materiale.

V Evropi imajo najdaljšo tradicijo v proizvodnji papirja Finska, Švedska, Nemčija, Francija in Avstrija oziroma države z velikimi zalogami lesa. Podjetja v papirni industriji so se postopoma specializirala na ozek izbor izdelkov, ki jih poizkušajo izdelovati z najnižjimi stroški in najbolj kakovostno. Ker je proizvodni cikel od poseka lesa do izdelave finega papirja dolg, zahteven in razčlenjen, so podjetja v papirni industriji v dobaviteljski verigi razvila tesno sodelovanje in posamezna podjetja opravljajo le še določeni posamezni del celotnega procesa. Nekatera podjetja, ki delujejo v Sloveniji, sploh nimajo več direktnega kontakta z dobavitelji lesa, saj kupujejo že pripravljeno celulozno maso, s tem pa so tudi izgubila občutek, kako zelo je njihova industrija odvisna od zalog lesa (**Prebil Bašin**, Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 3). V Avstriji, kjer je papirna industrija zelo razvita, je pripadnost lesni panogi zelo močna, saj se zavedajo, da je za uspeh njihovega sektorja ključnega pomena preskrba z lesom in lesnimi ostanki. Papirna industrija

v Avstriji je bila tudi med glavnimi pobudniki ustanovitve skupne platforme FHP (**Auracher**, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 7).

Menim, da ni smiselno izvažati lesa v Avstrijo, nato pa iz Avstrije ponovno uvažati industrijski les za celulozo, za katerega sploh ne veljajo posebne kakovostne zahteve. Slovenska podjetja v avstrijski lasti dobivajo večino surovine iz Avstrije zaradi centralne nabave, zaradi nižjih cen, predvsem pa zaradi jamstva, da bodo naročeni les dobili v točno dogovorjeni kakovosti ob točno določenem času (**Kurath**, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 5). Avstrijske zveze WV imajo velike deponije lesa, kjer znajo z lesom strokovno ravnati, in to je njihova konkurenčna prednost pred slovenskimi gozdarskimi podjetji, ki les večinoma le posekajo ter brez sortiranja spravijo do kamionske ceste. Slovenska gozdarska podjetja bi se morala naučiti razumeti potrebe posameznih kupcev ob potrebni tehnološki posodobitvi in prilagoditvi ter razviti trženjske spretnosti. Snovalci strategij lesne panoge v Sloveniji nikakor ne bi smeli pustiti podjetij v papirni industriji ob strani, temveč bi jih morali aktivno vključiti v skupno platformo za promocijo lesa in izdelkov iz lesa, v skupno platformo za povezano verigo gozd-les-papir, v dogovore o zniževanju izpustov fosilnih goriv zaradi cestnega transporta, v dogovore o škodljivih emisijah ter o obnovljivih virih energije, v izobraževalni sistem in v skupne razvojne ter inovacijske projekte.

7.2.4 Razprava o slovenski pohištveni industriji

Pohištvena industrija v Sloveniji se je začela krčiti takoj po razpadu Jugoslavije, vendar so na nadaljnje zmanjševanje prodaje vplivali tudi številni drugi dejavniki, ki so bili že analizirani in opisani v predhodnih poglavjih. Menim, da so v Sloveniji ravno na področju pohištvene industrije največja neskladja med pričakovanji in med realnimi možnostmi na trgu. V akcijskem načrtu Les je lep je ponovni zagon pohištvene industrije lahkotno opredeljen, kot strateški cilj do leta 2020. Po krizi v letu 2009 se potrošnja pohištva v nobeni državi EU ni vrnila na predkrizno raven (United Nations, 2014), povsod pa se je povečal uvoz cenejšega pohištva. Izvoz pohištva so povečale vzhodnoevropske države, ki so začele izdelovati pohištvo v svojih novih tovarnah. V državah EU so največje proizvajalke pohištva Nemčija, Italija, Poljska in Francija, ki skupno izdelajo kar 60 % vsega pohištva v EU (European Commission, 2014).

Poleg splošnega nerazumevanja ali zanikanja trgovinskih trendov v pohištveni industriji se vztrajno pojavljajo poenostavljene povezave med gozdno-lesno verigo in pohištveno industrijo. Posamezni kos pohištva je običajno tehnično in oblikovno dovršen proizvod, ki sestoji iz množice različnih materialov, skupni delež kovine, umetne mase, tekstila, usnja, stekla itd. lahko preseže delež lesa. V pohištveni industriji so ti materiali običajno dražji od lesa in predstavljajo ključne omejitve pri možnosti izdelave ter pri prodajni ceni. Tudi vgrajeni leseni deli običajno niso naravni les, dostavljen iz žage, temveč razne industrijske lesne plošče z dodatkom lepil, zaščitnih plasti iz umetnih smol ali iz podobnih visoko odpornih materialov. Sicer se še vedno izdeluje tudi pohištvo, ki je sestavljeno iz masivnega lesa, vendar je ta delež zanemarljiv, poleg tega je masivno pohištvo s klasično obdelanimi ličnicami zastarelo, saj v svetu obstaja veliko sodobnih tehnik reliefne obdelave ličnic. Za pohištveno industrijo torej ni ključna preskrba z lesom, čeprav je pomembna, temveč celotna nabavna veriga, ki jo sestavljajo različne industrijske panoge.

Konkurenčnost pohištvene industrije je odvisna od nizkih stroškov proizvodnje in od spleta podpornih funkcij, kot so logistika, dizajn, inovacije ter marketing. V Sloveniji skorajda ne obstaja proizvodnja potrebnih polizdelkov za proizvodnjo pohištva in je pohištvena industrija odvisna od uvoza, zaradi malih razdrobljenih uvoženih količin pa so nabavne cene materialov previsoke. Vsi stroji za proizvodnjo pohištva so iz uvoza, Slovenija ne premore strojogradnje za noben sektor lesne panoge (izjema Ledinek). Oprema v pohištveni industriji je pretežno zastarela, nenatančna, časovno in energijsko potratna ter brez možnosti povezave v integrirani sistem računalniškega konstruiranja, načrtovanja in izvajanja obdelave na CNC strojih, kar povzroča previsoke stroške proizvodnje. Področje razvoja, dizajna in marketinga je večinoma še manj razvito od proizvodnje. Večja podjetja ne sodelujejo z izobraževalnimi ustanovami za dizajn; po njihovih izjavah zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in pomanjkanja časa. Na Fakulteti za dizajn računajo v prihodnje na svoje študente, ki bodo imeli lastna podjetja in s tem bolj proste roke za oblikovanje modernih izdelkov (**Hrovatin**, Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 10). Podjetje Alples je pričelo šele v drugi 10-letni fazi celovite prenove investirali v razvoj novih izdelkov ter v marketing. Alples je tudi vodilno podjetje pri Razvojnem centru RC 31, ki sodeluje tudi z Lesarskim grozdom (**Zupanc**, Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 1).

Pohištvena industrija proizvaja svoje izdelke za neposredne potrošnike in se v tem razlikuje od drugih lesnih panog. Pri pohištvu odločajo o uspehu nekega proizvoda kupci, ki se odločajo za nakup glede na modne trende, lastne preference, razpoložljive prodajne kanale, razpoložljiva finančna sredstva itd. Internetna prodaja pohištva se povečuje, vendar verjetno nikoli ne bo izpodrinila klasične prodaje v trgovskih centrih ali v pohištvenih salonih, saj ima veliko omejitev. Ključni za uspeh pohištvene industrije so prodajni kanali, v Sloveniji obstajajo le še večji prodajni centri, ki niso v lasti slovenskih podjetij: Lesnina XXX Lutz, Mercator Tehnika, Harvey Norman in Rutar. Ker pa mora za preživetje vsako večje slovensko podjetje izvažati, so za uspeh pohištvene industrije ključne trgovske verige v Evropi. Največji svetovni prodajalec pohištva je IKEA, ki prodaja pripravljeno pohištvo za sestavo v skoraj 400 prodajnih centrih v 47 državah sveta, vendar se pohištvo prodaja pod njihovo blagovno znamko. Drugi svetovni prodajalec pohištva je avstrijsko podjetje XXX Lutz, ki prodaja pohištvo pod svojo blagovno znamko v svojih prodajnih centrih v 8 državah. Zaradi geografske bližine je za slovensko pohištveno industrijo pomembna tudi veriga Kika-Leiner, ki v Avstriji zaseda 2. mesto pri prodaji pohištva. Omenjene največje trgovske verige s pohištvom in še mnoge druge iščejo svoj zaslužek v znižanju nabavnih cen ter v znižanju stroškov logistike, kljub temu se v strukturi njihove prodaje delež klasičnega pohištva postopoma zmanjšuje, povečujejo pa se deleži raznih manjših gospodinjskih pripomočkov, zaves, kopalniških dodatkov itd. Iz lastnih izkušenj lahko trdim, da so vse omenjene trgovske verige vedno pripravljene preučiti nove ponudbe ne glede na poreklo ponudnika, vendar na izbor novega dobavitelja vpliva mnogo dejavnikov, med katerimi sta najpomembnejša všečni, inovativni in funkcionalni izdelek ter nižja prodajna cena od obstoječih primerljivih izdelkov.

Med državami članicami EU-28 je bila leta 2012 najvišja potrošnja pohištva na prebivalca v Avstriji, Slovenija je bila po potrošnji pohištva na prebivalca na 13. mestu (European Commission, 2014). Čeprav ima Avstrija zelo močne domače trgovske verige s pohištvom, se prodaja njihovega pohištva postopoma zmanjšuje in njihova strategija lesne panoge predvideva opustitev aktivnosti

za pospeševanje razvoja pohištvene industrije (**Handl**, Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 9). Avstrijski primer kaže, da je konkurenčnost panoge odvisna predvsem od spleta okoliščin in aktivnosti v panogi sami, saj na dolgi rok niti z izdatno podporo države ni mogoče umetno zadrževati konkurenčnih silnic. V Sloveniji ima več proizvajalcev pohištva in stavbnega pohištva lastne prodajalne (Alples, Lip Bled, M Sora, itd.), s pomočjo katerih ustvarjajo določen delež prodaje, vendar je za njihov obstoj ključna prodaja na tujih trgih, kjer se soočajo z vso svetovno konkurenco.

Glede na obsežne analize sekundarnih podatkov, empirične lastne raziskave, preučitvi obstoječih trendov v pohištveni industriji (Kaplinsky, Readman, & Memedović, 2008) in napovedi za države članice EU (Hetemäki, 2014) ter na podlagi večletnih lastnih izkušenj na mestu direktorja trženja v velikem slovenskem pohištvenem podjetju predlagam, da podobno kot v Avstriji, država sistemsko ne vlaga naporov in sredstev v razvoj pohištvene industrije in da raje ta sredstva usmeri v perspektivnejše dele lesne panoge. Moj predlog ni, da podjetja v pohištveni industriji prenehajo poslovati, saj bodo tudi v prihodnje predvsem manjša podjetja lahko našla kupce v Sloveniji, lahko bodo kot poddobavitelji proizvajala za večja mednarodna podjetja, lahko bodo našla prestižne kupce doma ali v tujini ali tržne niše itd. Veliko možnosti imajo manjša mizarska podjetja, manjši proizvajalci kuhinj, manjša inženiring podjetja, restavratorji starega masivnega pohištva in inovatorji. Država objavlja različne razpise za pridobitev finančnih sredstev iz naslova razvoja podjetništva, razvoja posameznih regij, za izboljšanje izobrazbene strukturne, za prehod na obnovljive vire energije itd. in ta državna sredstva naj bi bila neodvisna od posebnih sredstev, ki se namenjajo izključno za razvoj določenega sektorja industrije.

7.2.5 Sistemski ukrepi z vplivom na celotno slovensko lesno panogo

Lesno panogo bi morali razumeti kot del gospodarskega sistema Slovenije, ki zaposluje delavce in prinaša državi davke ter ima zmerni potencial rasti. Ker pa obstajajo v panogi zaradi različnih razlogov določene trajne težave, država pripravi načrt oziroma strategijo z vključeno finančno konstrukcijo, s pomočjo katere ustvari v naslednjih letih boljše pogoje za razvoj panoge. Pri pripravi vseh konkretnih aktivnosti bi bilo treba pripraviti izračun, s kakšnimi stroški se bo dosegel določeni povratni finančni učinek na državo. Če bi zasledovali navedeno, ne bi imeli problemov s kopičenjem prevelikega števila državnih institucij in z njihovo neučinkovitostjo. Pri pripravi strategije bi morali imeti predstavniki podjetij bistveno večjo vlogo, ki bi jim lahko pomagali določeni eksperti iz posameznih področij, manjšo vlogo pa druge skupine, ki niso finančno odvisne od uspeha slovenske lesne panoge. Glede na moje predhodne ugotovitve o slabostih slovenske lesne panoge v primerjavi z avstrijsko pa v nadaljevanju podajam tudi nekaj lastnih predlogov, ki se nanašajo na sistemske izboljšave v celotni slovenski lesni panogi.

Najprej bi bilo treba na novo definirati lesno panogo, ki vključuje gozdarstvo in vse sektorje lesno-predelovalne industrije, kar je praksa večine evropskih držav, med drugim tudi Avstrije. V naslednjem koraku bi bilo treba deležnike v lesni panogi povezati med seboj v tvorno sodelovanje, kar pa ni mogoče realizirati s pisanjem strategij, ampak z realizacijo sistemskih sprememb in z ustvarjanjem večjega medsebojnega zaupanja med deležniki. V naslednjem koraku bi bilo treba ustanoviti skupno platformo gozd-les-papir, ki bi bila delno financirana s strani države, delno pa s

strani pridruženih podjetij. Osnovna naloga platforme bi bila skrbeti za nemoteno preskrbo posameznih sektorjev z lesom pod transparentnimi pogoji. Vsako vključeno podjetje bi za svoje plačilo pričakovalo učinke in to bi motiviralo državne institucije za odgovornejše delo.

Za dvig ugleda lesa in za trajno promocijo vseh izdelkov, ki so ustvarjeni iz lesa, bi bilo treba ustanoviti drugo skupno platformo Proles, ki bi v skupnem interesu vseh lesnih sektorjev s pomočjo premišljenih ter dopadljivih marketinških aktivnosti povečevala povpraševanje po teh izdelkih. Promocija bi vključevala tudi javne objekte, saj je ključno, da bi bila država s svojimi finančnimi sredstvi udeležena pri večji uporabi lesa. Vendar pa ne bi smeli uvajati prisilnih deležev lesa z zakonom, temveč vplivati na posamezne nosilce investicij z dokazanimi prednostmi, ki bi izhajale iz razvitih in naprednih izdelkov.

Splošni razvojni in tehnološki zaostanek slovenske lesne panoge je velik (razen redkih specializiranih podjetij) in ključno vprašanje je, ali bo Slovenija uspela te zaostanke nadoknaditi. Välimäki, Niskanen, Tervonen in Laurila (2011) so s pomočjo raziskovalne metode Delphi na primeru finskih lesnopredelovalnih podjetij ugotovili, da imajo inovacije ključni vpliv na konkurenčnost in na dobičkonosnost podjetij v lesni panogi, poleg tega so ugotovili tudi pozitivno korelacijo med inovacijami ter izvozom podjetij. Na proces ustvarjanja inovacij oziroma na generiranje inovacij so imeli trdi dejavniki, kot so sodelovanje med institucijami in podjetji ter višina sredstev, namenjenih za inovacije, večji vpliv kot mehki dejavniki, med katere so šteli izobrazbo udeleženih strokovnjakov.

Glede na navedene primere iz literature in na podlagi predhodnih analiz menim, da slovenska lesna panoga z obstoječo organizacijo podpornih institucij primerjalno z drugimi državami ne napreduje dovolj dinamično. Zato bi bilo treba za razvoj lesne panoge ustanoviti nekaj grozdov, ki bi povezovali naše najboljše ideje in potenciale. Ti grozdi bi vključevali podjetja različnih panog, izobraževalne institucije, inštitute in državne podporne institucije, pri tem pa bi se podjetja o svoji vključenosti lahko prostovoljno odločala. Grozdi bi morali biti organizirani kot kapitalska podjetja, kjer bi vsaka vključena institucija prispevala določeni delež ustanovnega kapitala, pri čemer država naj ne bi imela skupno večinskega deleža. Določeni strokovnjaki iz obstoječih javnih institucij bi morali biti premeščeni na delo v določeni grozd, po potrebi pa bi lahko tudi vključena podjetja prispevala določeno število strokovnjakov ali delavcev. Bistvo grozda bi bilo dolgoročno razvojno delo z neposrednimi učinki na vključena podjetja, vsi vključeni sodelavci pa bi bili tudi eksistenčno odvisni od rezultatov dela. Kljub temu bi se grozd formalno ločil od drugih privatnih kapitalskih družb, poleg tega bi grozd skrbel za stalne povezave med vključenimi institucijami in iskal vse možnosti izkoriščanja sinergij, kot so obvezne študentske prakse, delo mentorjev v grozdu, priprava strokovnih srečanj, predstavitve na mednarodnih sejmih itd.

SKLEP

Globalna finančna kriza leta 2008 in iz nje izhajajoča splošna ekonomska recesija sta vplivali na gospodarsko aktivnost večine evropskih držav, negativne posledice so se hitro razširile v vse sektorje gospodarstva, vključno z lesno panogo, ki jo je kriza močnejše prizadela kot tehnološko naprednejše panoge. Celotna predelovalna dejavnost v državah EU je v kriznih letih zmanjšala

število zaposlenih delavcev za 13 %, lesnopredelovalna industrija pa je znižala število zaposlenih za skupno 21 %. Slovenija in Avstrija imata velike deleže gozdnih površin, letni poseki lesa pa so v obeh državah manjši od letnega prirastka. Po najhujših letih krize je Slovenija bolj povečala posek lesa kot Avstrija, vendar je bil povečani posek posledica večjega izvoza okroglega lesa, saj je bil skupni obseg prodaje lesne panoge v letu 2014 še vedno za 14 % nižji kot pred krizo.

V skladu s ciljem magistrskega dela primerjalno analiziram slovensko in avstrijsko lesno panogo z vidika konkurenčnosti, in sicer v letih pred ekonomsko krizo, med krizo ter po njej. Tako v raziskovalnem delu najprej tvorim primerjalne nize sekundarnih podatkov poslovanja posameznih sektorjev lesne panoge od leta 2005 do vključno 2014, nato analiziram različne ekonomske kazalnike, v nadaljevanju pa vključujem tudi primarne podatke, pridobljene z intervjuji. Čeprav primerjalno proučujem panogo kot celoto, sem za vsako državo posebej zbral tudi preglednico 20 največjih podjetij v lesni panogi, da bi s tem povečal verodostojnost in praktično uporabnost magistrskega dela. S pomočjo številnih hipotez **potrjujem tezo**, da obstoječa struktura in organizacija Sloveniji ne omogoča dovolj dinamičnega razvoja lesne panoge.

Slovenija je v opazovanem obdobju v primerjavi z Avstrijo povprečno dosegla manjšo pokritost uvoza lesnih izdelkov z izvozom. Primerjava koeficientov RCA kaže, da je bila Avstrija specializirana v izvoz lesnih plošč, celuloze in papirja, Slovenija pa le v izvoz okroglega lesa, ki predstavlja najnižjo pozicijo v vertikalni verigi vrednosti, pri pohištvu pa postajata obe državi vedno manj konkurenčni. Nominalna bruto dodana vrednost na zaposlenega v lesni panogi je bila v Avstriji v povprečju trikrat višja kot v Sloveniji. Podjetja v tuji lasti v sektorju obdelava in predelava lesa ter v sektorju celuloza in papir, so v obeh državah dosegala povprečno višje vrednosti kazalnikov, kot so prodaja na zaposlenega, dodana vrednost na zaposlenega, produktivnost na zaposlenega ter bruto dobiček na zaposlenega. Z obširnejšo razlago potrjujem hipotezo, da v Sloveniji ni smiselna gradnja celotne gozdno-lesne predelovalne verige, vsaj ne na način, kot ga predvideva akcijski načrt Les je lep. Nadalje navajam številne dokaze, da je avstrijska lesna panoga, konkurenčnejša od slovenske zaradi boljšega povezovanja med različnimi sektorji industrije in da imajo najpomembnejša podjetja v posameznih sektorjih lesne panoge v Avstriji daljšo tradicijo, dosegajo večji letni promet ter so bolj internacionalizirana od slovenskih.

Slovenija se že leta sooča s paradoksom, da na nivoju različnih institucij in v vladnih službah proizvaja številne strategije, ki pa v praksi ne delujejo. Največja pomanjkljivost v strategijah za ponovni zagon lesne panoge se skriva v odsotnosti realne analize trga in s tem povezane samozadostnosti. Ker je lesna panoga obsežna in kompleksna, svoje predloge za bolj dinamični razvoj celotne panoge podajam za vsak sektor posebej:

Gozdarski sektor: Številne privatne lastnike gozdov bi bilo treba pomagati organizirati v učinkovita gospodarska interesna združenja, ki bi lahko znotraj svojih geografskih okolij bolje mobilizirala svoje člane za večji posek lesa. Poleg tega bi morali zmanjšati zaščitena območja in z različnimi drugimi mehanizmi povečati interes privatnih lastnikov za večji posek ter za kakovostnejšo pripravo lesa.

Sektor obdelava in predelava lesa: Ta sektor ima dolgoročno med vsemi sektorji lesnopredelovalne industrije največji razvojni potencial, vendar potrebuje nemoteno oskrbo z lesom ustrezne kakovosti. Za celotno Slovenijo bi bilo treba pripraviti okvirno strukturo 10 velikih podjetij in množico malih ter srednjih podjetij po specializirani dejavnosti in po geografskih lokacijah, ki bi bila v skladu z realnimi možnostmi slovenske surovinske ter prodajne baze. Posebna previdnost bi bila potrebna pri določitvi skupnih žagarskih kapacitet, ki pa si lahko s pomočjo predelave lesnih ostankov ali z neposrednim proizvodnjem toplotne in električne energije povečajo dobičkonosnost poslovanja. Novi trend v leseni gradnji je gradnja zahtevnih urbanih stavb, pri tem pa je za konkurenčnost treba pridobiti najzahtevnejša znanja ter ustvariti pogoje za spremembo tehničnih in varnostnih predpisov v gradbeništvu.

Sektor celuloza in papir: Po kriznih letih so najpomembnejše slovenske proizvajalce celuloze in papirja pokupila tuja podjetja iz bližine, zato v večini nimajo več direktnega kontakta s slovenskimi dobavitelji lesa, kar jim daje občutek surovinske neodvisnosti. Ker ni smiselno izvažati lesa v Avstrijo, nato pa ga iz Avstrije ponovno uvažati, bi morali v Sloveniji z različnimi mehanizmi papirno industrijo tako kot drugje po svetu vključiti v lesno panogo.

Pohištveni sektor: Konkurenčnost pohištvene industrije je odvisna od nizkih stroškov proizvodnje in od spleta podpornih funkcij, kot so logistika, dizajn, inovacije ter marketing. Dostop do trga omogočajo različni prodajni kanali, ki jih tvorijo večinoma velika mednarodna trgovska podjetja, ki si zagotavljajo zaslužek z nizko nabavno ceno in z nizkimi stroški logistike. Na podlagi predhodnih kvantitativnih in kvalitativnih analiz v kombinaciji z lastnimi izkušnjami predlagam, da država sistemsko ne vlaga naporov v razvoj pohištvene industrije in da raje ta sredstva usmeri v perspektivnejše dele lesne panoge. Manjša podjetja imajo v pohištvenem sektorju več možnosti, predvsem mizarji, proizvajalci kuhinj, manjša inženiring podjetja, restavratorji starega masivnega pohištva in inovatorji. Država lahko malim podjetjem pomaga z drugimi finančnimi spodbudami.

Lesno panogo bi morali razumeti kot del gospodarskega sistema Slovenije, ki zaposluje delavce in prinaša državi davke ter ima zmerni potencial rasti. Za konsolidacijo lesne panoge bi bilo treba najprej ustanoviti skupno platformo gozd-les-papir, katere naloga bi bila skrbeti za nemoteno preskrbo posameznih sektorjev z lesom pod transparentnimi pogoji. Za dvig ugleda lesa bi bilo treba ustanoviti drugo skupno platformo Proles, ki bi v skupnem interesu vseh lesnih sektorjev s pomočjo premišljenih in dopadljivih marketinških aktivnosti povečevala povpraševanje po izdelkih na osnovi lesa. Končni cilj bi moral biti ustanovitev medpanožnih grozdov, ki bi vključevali podjetja, izobraževalne institucije, inštitute in državne podporne institucije. Grozd bi bil oblikovan kot kapitalska družba s kapitalskimi vložki vseh sodelujočih, podjetja pa bi se o vstopu v grozd odločala prostovoljno.

LITERATURA IN VIRI

1. Aiginger, K. (1997). The use of unit values to discriminate between price and quality competition. *Cambridge Journal of Economics*. Najdeno 16. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://cje.oxfordjournals.org/content/21/5/571.abstract>
2. AJPES – Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2014). *Podatki iz letnih poročil gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov*. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. Poslovni register Slovenije.
3. Artáč, P. (2005, avgust). *Analiza panoge kot podpora pri odločanju o vlaganju v lastniške naložbe* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. *Austropapier*. Najdeno 10. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.austropapier.at>
5. Balassa, B. (1965, maj). Trade Liberalisation and Revealed Comparative Advantage. *The Manchester School*, 33(2), 99–123.
6. Banka Slovenije. (2015, oktober). *Neposredne naložbe 2014*. Najdeno 11. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/en/publications.asp?MapaId=714>
7. Braguinsky, S., Gabdrakhmanov, S., & Ohyama, A. (2007, maj). A theory of competitive industry dynamics with innovation and imitation. *Review of Economic Dynamics* 10(2007), 729760.
8. Burger, A., & Kotnik, P. (2014, april). Strokovna analiza kot podlaga za strategijo pametne specializacije. Najdeno 10. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.svrk.gov.si/fileadmin/svrk.gov.si/pageuploads/Dokumenti_za_objavo_na_vstopeni_strani/Smart_specialization_metodologija_Final.pdf
9. Camagni, R. (2002). On the Concept of Territorial Competitiveness: Sound or Misleading? *Urban Studies*, 39(13), 2395–2411.
10. Central Intelligence Agency. (b.l.). *The World Factbook*. Najdeno 10. januarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/si.html>
11. *Clusterplattform Österreich*. Najdeno 1. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.clusterplattform.at/index.php?id=47>
12. Čebulj, T., Piškur, M., & Kranjc, N. (2011, september). Promocija standardov kakovosti in meril trajnosti. Najdeno 5. novembra 2016 na spletnem naslovu http://www.biomastradecentre2.eu/scripts/download.php?file=/data/intranet/WP5/State_of_the_art_SFI_SLOversion.pdf
13. Dieter, M., & Englert, H. (2007). Competitiveness in the global forest industry sector: an empirical study with special emphasis on Germany. *Eur J Forest Res*. Najdeno 12. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://link.springer.com/article/10.1007/s10342-006-0159-x#page-1>
14. European Commission. (2008). *Statistical classification of economic activities in the European Community - NACE, Rev. 2*. Najdeno 10. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/ks-ra-07-015-en.pdf>

15. European Commission. (2013). *Towards knowledge driven reindustrialisation. European Competitiveness Report 2013*. Najdeno 3. januarja 2015 na spletnem naslovu http://www.qren.pt/np4/np4/?newsId=3752&fileName=eu_2013_eur_comp_rep_en.pdf
16. European Commission. (2014, november). *The EU Furniture Market Situation and a possible Furniture Products Initiative. Final Report*. Najdeno 5. aprila 2016 na spletnem naslovu https://www.ceps.eu/system/files/Final%20report_en.pdf
17. Eurostat. (2007). *Manual on Business Demography Statistics*. ISSN 1977-0375. Najdeno 10. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>
18. Eurostat. (2009). *Forestry statistics 2009*. ISBN 978-92-79-13111-0. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3930297/5964462/KS-78-09-993-EN.PDF/f1c15216-cb18-41ce-a1fe-92449c5fa79c>
19. Eurostat. (2015). *Agriculture, forestry and fishery statistics 2014 edition*. Statistical books. ISBN 978-92-79-43201-9. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6639628/KS-FK-14-001-EN-N.pdf/8d6e9dbe-de89-49f5-8182-f340a320c4bd>
20. Eurostat. (b.l.). *Structural business statistics*. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/data/database>
21. FAO – Food and Agriculture Organisation of the United Nations. (2010). *Global Forest Resources Assessment 2010*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.fao.org/docrep/013/i1757e/i1757e.pdf>
22. Faostat. (b.l.). *Forestry Production and Trade*. Najdeno 25. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://faostat3.fao.org/browse/F/FO/E>
23. FHP – Forst Holz Papier. Najdeno 16. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.forstholzpapier.at/>
24. Garelli, S. (2006). *Competitiveness of Nations: The Fundamentals. IMD World Competitiveness Yearbook 2006*. Najdeno 11. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.imd.org/uupload/www01/documents/wcc/content/fundamentals.pdf>
25. GIS – Gozdarski inštitut Slovenije. Najdeno 2. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.gozdis.si/o-institutu/>
26. GZS – Gospodarska zbornica Slovenije. Najdeno 13. januarja 2015 na spletnem naslovu <https://www.gzs.si/>
27. Gvin. (b.l.). *Finančni podatki 2014. Gospodarske družbe*. Najdeno 1. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.gvin.com/IskalnikCE/Pages/SearchResult.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinIskalnikSI&Kontekst=5&Lang=sl-SI>
28. Habič, Š., & Kogovšek, T. (2013, november). *Analiza ciljev in ukrepov programa upravljanja območij Natura 2000*. Najdeno 4. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.zrsvn.si/dokumenti/73/2/2013/2_PUN2000_predstavitev_gozdarstvo_TK-SH_1_konec_3394.pdf
29. Han, X., Wen, Y., & Kant, S. (2009). *The global competitiveness of the Chinese wooden furniture industry. Forest Policy and Economics*. Najdeno 25. novembra 2014 na spletnem naslovu

http://individual.utoronto.ca/hanxiao528/The_global_competitiveness_of_the_Chinese_wooden_furniture_industry.pdf

30. Hetemäki, L. (2014). Future of the European Forest-based Sector: Structural Changes towards Bioeconomy. *European Forest Institute*. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.efi.int/files/attachments/publications/efi_wsctu_6_2014.pdf
31. Kaplinsky, R., Readman, J., & Memedović, O. (2008, september). Upgrading Strategies in Global Furniture value Chains. *Research and statistics branch working paper 09/2008*. Najdeno 20. januarja 2015 na spletnem naslovu http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/Pub_free/Upgrading_strategies_in_global_furniture_value_chains.pdf
32. Karagouni, G., & Papadopoulos, I. (2007). The Impact of Technological Innovation Capabilities on the Competitiveness of a Mature Industry. Najdeno 10. februarja 2016 na spletnem naslovu https://www.researchgate.net/profile/Ria_Karagouni/publication/237385054_the_impact_of_technological_innovation_capabilities_on_the_competitiveness_of_a_mature_industry/links/004635299ac00eb104000000.pdf
33. Keranen, J., & Alakangas, E. (2011, junij). Report on the competition and price situation for woody biomass use in forest industry and energy sector D7.1. *Eubionet III, VTT-R-02376-11*. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/eubionet_iii_eu_price_situation_of_woody_biomass_and_bioenergy_en.pdf
34. KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (b.l.). *Gozdovi Slovenije*. Najdeno 22. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/gv/gozd.aspx>
35. Kocjančič, J., & Bojnec, Š. (2011). Analysis of the shadow economy in the wood industry in Slovenia. *Proceedings of the 12th Management International Conference 2011 Portorož, 23–26 November*. Portorož: Univerza na Primorskem.
36. KOCles – Kompetenčni center za razvoj kadrov v lesarstvu. Najdeno 5. marca 2016 na spletnem naslovu <http://new.kocles.si/>
37. KOCPI – Kompetenčni center za razvoj kadrov v papirniški industriji. Najdeno 6. marca 2016 na spletnem naslovu: <https://kocpi.gzs.si/vsebina/Kontakt>
38. Korhonen S., & Niemela, J. S. (2005). A conceptual Analysis of Capabilities: Identifying and Classifying Sources of competitive Advantage in the Wood Industry. *LTA 1/05 p. 11–47*. Najdeno 18. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://lta.hse.fi/2005/1/lta_2005_01_a1.pdf
39. Kreditschutzverband. (b.l.). V *Selbstauskunft*. Najdeno 01. marca 2016 na spletnem naslovu <https://www.ksv.at/selbstauskunft-private>
40. Land & Forst Betriebe Österreich. (b.l.). *Aktuelles*. Najdeno 11. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.landforstbetriebe.at/content.php?lang=de>
41. Leontief, W. (1986). Input-Output Economics. *Oxford University Press. Second edition*. New York. Najdeno 1. februarja 2016 na spletnem naslovu <https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=hBDEXblq6HsC&oi=fnd&pg=PA3&dq=input+output+analysis+of+wood+products&ots=9jUTKNbPaN&sig=GbRAR8mi0kPu3pfq39>

- 6i4sGUuKU&redir_esc=y#v=onepage&q=input%20output%20analysis%20of%20wood%20products&f=false
42. *Lesarski grozd*. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.lesarski-grozd.si/>
 43. *LKÖ – Landwirtschaftskammer Österreichs*. Najdeno 15. marca 2015 na spletnem naslovu <https://www.lko.at/>
 44. Maskell, P. (1996, junij). Localised low-tech learning in the furniture industry. *DRUID working paper No. 96–11*. Najdeno 28. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://www3.druid.dk/wp/19960011.pdf>
 45. MGRT – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (2012, junij). *Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020. Les je lep*. Najdeno 1. decembra 2014 na spletnem naslovu http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/DPK/3_Les_je_lep_naslovnic_a_kazalo_novo_pdf.pdf
 46. MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (b.l.). *Gospodarjenje z gozdovi*. Najdeno 21. marca 2016 na spletnem naslovu: http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/gozdarstvo/
 47. Nilsson, M., & Söderholm, P. (2002, december). Foreign direct investment and institutional obstacles: The case of Russian forestry. *Natural Resources Forum 26 (2002)*. Najdeno 2. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1477-8947.00033/epdf>
 48. *ÖBf – Österreichische Bundesforste*. Najdeno 12. februarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.bundesforste.at/>
 49. Obrtni zakon. *Uradni list RS* št. 40/04 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13 – popr.
 50. OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development. (2011). *Directorate for Science, Technology and Industry. ISIC Rev. 3 Technology intensity definition*. Najdeno 9. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/sti/ind/48350231.pdf>
 51. OECD.stat. (b.l.). *STAN Bilateral Trade Database by Industry and End-use category*. Najdeno 15. oktobra 2015 na spletnem naslovu <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BTDIXE>
 52. Österreichische Nationalbank. (b.l.). *Bestände Passiver Direktinvestitionen nach Regionen. Stammhaus*. Najdeno 31. januarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.oenb.at/isaweb/report.do;jsessionid=C6E4469A628DDC445126BD62AD87E253?report=9.3.31>
 53. *OZS – Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije*. Najdeno 23. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.ozs.si/Ozbornici/OOZ.aspx>
 54. Porter, M. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. *The Free Press, New York*. Najdeno 13. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.vnseameo.org/ndbmai/CS.pdf>
 55. Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. The Free Press: A Division of Macmillan, Inc., New York

56. Porter, M. (2000, februar). Location, Competition and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy. *Sage Publications, Inc. Vol.14(1)*, 15-34.
57. *Pro Holz Austria*. Najdeno 13. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.proholz.at/>
58. Quadt, V., van der Maaten-Thennissen, M., & Franf, G. (2013). Integration of Nature Protection in Forest Policy in Austria. *Integrate Country Report for Austria*. Najdeno 4. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.eficient.efi.int/files/attachments/eficient/projects/austria.pdf>
59. Rybakovas, E. (2009). Competitiveness of Lithuanian Manufacturing Industry. *Economics & Management: 2009.14*. Najdeno 11. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.mechanika.ktu.lt/index.php/Ekv/article/view/9491/4813>
60. Sathre, R., & Gustavsson, L. (2009). Process-based analysis of added value in forest product industries. *Forest Policy and Economics 11(1)*, 65–75.
61. Saviotti, P. P., & Krafft, J. (2004). Towards a generalised definition of Competition. *DRUID Summer Conference 2004, Elsinore*. Najdeno 14. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www2.druid.dk/conferences/viewpaper.php?id=2307&cf=16>
62. Schwab, K. (2014). The Global Competitiveness Report 2014–2015. *World Economic Forum*. Najdeno 14. marca 2016 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf
63. Schwarzbauer, P., Weinfurter, S., Stern, T., & Koch, S. (2013). Economic crises: Impacts on the forest-based sector and wood-based energy use in Austria. *Forest Policy and Economics, 27(2013)*, 13–22.
64. Sfiligoj, N. (2002). Značilnosti in učinkovitost sodobne konkurence. *Teorija in praksa, 39(6)*, 908–922.
65. *SKZG – Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije*. Najdeno 22. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.s-kzg.si/si/delovna-podrocja/sektor-za-gozdarstvo/>
66. Statistik Austria. (b.l.). V *National Accounts*. Najdeno 15. decembra na spletnem naslovu http://www.statistik.at/web_en/statistics/Economy/national_accounts/index.html
67. SURS – Statistični urad Republike Slovenije. (2008). *Standardna klasifikacija dejavnosti – SKD. Razlike med SKD 2008 in SKD 2002*. Najdeno 10. julija 2015 na spletnem naslovu http://www.stat.si/dokument/5380/Razlike_SKD2008_SKD2002.pdf
68. SURS – Statistični urad Republike Slovenije. (2015, januar). *Input-output tabele, tabele ponudbe in porabe, metodološka pojasnila*. Najdeno 12. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/statweb/Common/PrikaziDokument.ashx?IdDatoteke=8290>
69. SURS – Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). V *Podatkovni portal SI-STAT. Nacionalni računi*. Najdeno 4. marca 2015 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>
70. Trend Top 500 Unternehmen. (b.l.). V *Trend.Top 500 Unternehmen*. Najdeno 22. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.trendtop500.at/unternehmen/?info=-nu,be,ek,ekq>
71. UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development. (b.l.). V *UNCTADstat. Trade indicators*. Najdeno 13. februarja 2016 na spletnem naslovu http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en
72. United Nations. (2014). Forest Products. Annual Market Review 2013–2014. *Geneva Timber and Forest Study Paper 36(2014)*.

73. UNSD – United Nations Statistics Division. (1989). V *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities - ISIC, Rev. 3*. Najdeno 30. oktobra 2015 na spletnem naslovu <https://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=2>
74. UNSD – United Nations Statistics Division. (2008). V *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities - ISIC, Rev. 4*. Najdeno 5. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=27>
75. Välimäki, H., Niskanen, A., Tervonen, K., & Laurila, I. (2011, 6. oktober). Indicators of Innovativeness and Enterprise Competitiveness in the Wood Products Industry in Finland. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 19 (Suppl. 5): 90 /96. Najdeno 30. decembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02827580410017898?journalCode=sfor20#.VPRk8rctCM8>
76. WITS – World Integrated Trade Solution. (b.l.). V *Trade Data*. Najdeno 5. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://wits.worldbank.org/WITS/WITS/Default-A.aspx?Page=Default>
77. WKÖ – *Wirtschaftskammer Österreich*. Najdeno 10. aprila 2015 na spletnem naslovu <https://www.wko.at/>
78. WKÖ – *Wirtschaftskammer Österreich*. (b.l.). *Branchenbericht Fachverband der Holzindustrie Österreichs 2014/2015*. Najdeno 9. februarja 2016 na spletnem naslovu <https://www.wko.at/Content.Node/branchen/oe/Holzindustrie/Kompetenzbereiche/Branchenbericht-2014-2015.pdf>
79. World Economic Forum. (2014). *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. Najdeno 20. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf
80. WV – *Waldverband Österreich*. (b.l.). *Ziele & Aufgaben*. Najdeno 12. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.waldverband.at/ueber-uns/ziele-aufgaben/>
81. Xu, B. (2003, april). Capital Abundance and Developing Country Production Patterns. *Department of Economics University of Florida*. Najdeno 10. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.ceibs.edu/faculty/xubin/Puzzle.pdf>
82. Yin, R. K., (2009). *Case Study Research – Design and Methods* (4th ed.). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
83. Zakon o gospodarstvu z gozdovi v lasti Republike Slovenije. *Uradni list RS* št. 9/2016.
84. Zakon o gospodarskih zbornicah. *Uradni list RS* št. 60/2006, 56/2008 - Skl. US, 32/2009 - Odl. US, 110/2009, 14/2010 - Skl. US, 51/2010 - Odl. US, 77/2011.
85. Zakon o gozdovih. *Uradni list RS* št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.
86. Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije. *Uradni list RS* št. 69/04 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 26/08 in 7/09 – odl. US.
87. Zakon o zadrugah. *Uradni list RS* št. 97/09 – UPB.
88. ZGS – *Zavod za gozdove Slovenije*. (b.l.). Najdeno 21. marca 2016 na spletnem naslovu http://www.zgs.si/zavod_za_gozdove_slovenije/index.html

89. Zobavnik, I., & Zeilhofer, N. (2014, november). *Lesnopredelovalna industrija v Avstriji in Sloveniji*. Državni zbor Republike Slovenije (interno gradivo). Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije
90. *Zveza lastnikov gozdov Slovenije*. Najdeno 17. marca 2015 na spletnem naslovu http://www.steza.net/01_apl/07_CMS/index.php/sl/mojgozd/zveza-lastnikov-gozdov-slovenije
91. ZZS – Zadrúžna zveza Slovenije. (b.l.). *Dejavnosti*. Najdeno 1. marca 2016 na spletnem naslovu http://www.zadruzna-zveza.si/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=2

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam kratic	1
Priloga 2: Vprašalnik za izvedbo intervjujev v proizvodnih podjetjih.....	4
Priloga 3: Vprašalnik za izvedbo intervjujev v podpornih institucijah	5
Priloga 4: Fragebogen zur Durchführung der Interviews in den Herstellungsunternehmen.....	6
Priloga 5: Fragebogen zur Durchführung der Interviews in den unterstützenden Institutionen	7
Priloga 6: Pregled intervjuvanih poslovnih subjektov v Sloveniji.....	8
Priloga 7: Povzetki najzanimivejših intervjujev v Sloveniji	9
Priloga 8: Pregled intervjuvanih poslovnih subjektov v Avstriji	12
Priloga 9: Povzetki najzanimivejših intervjujev v Avstriji	13
Priloga 10: Primerjava gibanja vrednosti na enoto v izvozu na podlagi podatkov FAO	16
Priloga 11: Primerjava vmesne porabe proizvedenih izdelkov po sektorjih	18
Priloga 12: Izračuni koeficientov RCA na osnovi podatkov WITS.....	20
Priloga 13: Primerjava gibanja vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov WITS.....	21
Priloga 14: Primerjava števila aktivnih podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji.....	23
Priloga 15: Primerjava gibanja števila zaposlenih v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji	24
Priloga 16: Primerjava gibanja razmerja med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji	25
Priloga 17: Gibanje povprečnih letnih vrednosti prihodkov, dodane vrednosti in dobička po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji.....	26
Priloga 18: Gibanje povprečnih letnih vrednosti ROA in ROE po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji	28
Priloga 19: Primerjava gibanja povprečnih letnih vrednosti kazalnikov likvidnosti, solventnosti in plačilne sposobnosti med posameznimi sektorji lesne panoge v Sloveniji.....	30
Priloga 20: Primerjava dodane vrednosti med podjetji v tuji lasti in vsemi podjetji v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji	31
Priloga 21: Preglednica dvajsetih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 v Sloveniji	32
Priloga 22: Preglednica dvajsetih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 v Avstriji	33
Priloga 23: Preglednica petih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 po posameznem sektorju v Sloveniji.....	34

PRILOGA 1: Seznam kratic

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
BDP	Bruto domači proizvod
BL	Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani
BMLFUW	<i>Bundesministerium für Land und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft</i> (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo, okolje in vode)
BMVIT	<i>Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie</i> (Ministrstvo za promet, inovacije in tehnologijo)
BMWFW	<i>Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft</i> (Ministrstvo za znanost, raziskave in gospodarstvo)
BS	Banka Slovenije
CEI-Bois	<i>The European Confederation of Woodworking Industries</i> (Evropska konfederacija lesnopredelovalne industrije)
CEPF	<i>The Confederation of European Forest Owners</i> (Evropska konfederacija zasebnih lastnikov gozdov)
CF	<i>Cash flow</i> (denarni tok)
CLT	<i>Cross-Laminated Timber Boards</i> (križno lepljeni leseni masivni elementi)
CNC	<i>Computer Numerical Control</i> (računalniško krmiljeni stroj)
CO ₂	ogljikov dioksid
CoC	<i>Chain of Custody</i> (nadzor izvora lesa)
DOLB	Daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
EBIT	<i>Earnings Before Interest and Taxes</i> (poslovni izid pred obrestmi in davki)
ELO	<i>European Landowners Organization</i> (Evropska organizacija lastnikov zemljišč)
EOS	<i>European Organization of the Sawmill Industry</i> (Evropska konfederacija lesnopredelovalne industrije)
ESA	<i>European system of accounts</i> (Evropski sistem nacionalnih računov)
EU	Evropska unija
EU-27	27 držav članic Evropske unije
EU-28	28 držav članic Evropske unije (s pridružitvijo Hrvaške leta 2013)
EUR	Evro
FAO	<i>Food and Agriculture Organisation of the United Nations</i> (Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo)
FHP	<i>Forst Holz Papier</i> (Sporazum gozd – les – papir)
FSC	<i>Forest Stewardship Council</i> (Svet za skrbništvo gozdov)
GIS	Gozdarski inštitut Slovenije
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
HHI	Herfindahl-Hirschmannov indeks
IDB	<i>Integrated Data Base</i> (Integrirana podatkovna baza)
ISIC	<i>International Standard Industrial Classification of All Economic Activities</i> (Mednarodna standardna industrijska klasifikacija vseh gospodarskih dejavnosti)
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KOCles	Kompetenčni center za razvoj kadrov v lesarstvu

KOCPI	Kompetenčni center za razvoj kadrov v papirniški industriji
KV	koeficient variabilnosti
LKÖ	<i>Landwirtschaftskammer Österreichs</i> (Kmetijsko gozdarska zbornica Avstrije)
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NACE	<i>Statistical classification of economic activities in the European Community</i> (Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti)
NTN	Neposredne tuje naložbe
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
ÖBf	<i>Österreichische Bundesforste AG</i> (Avstrijski gozdovi d.d.)
ÖZEPA	<i>Österreichische Vereinigung der Zellstoff- und Papierchemiker und -techniker</i> (Avstrijsko združenje tehnikov in kemikov za celulozo in papir)
PEFC	<i>Programme for the Endorsement of Forest Certification</i> (Program za potrditev certifikacijskih shem)
Pro Holz	Platforma za gozdarsko in lesno industrijo
PRS	Poslovni register Slovenije
RCA	<i>Revealed Comparative Advantage</i> (Analiza razkritih primerjalnih prednosti)
ROA	<i>Return on Assets</i> (dobičkovnost sredstev)
ROE	<i>Return on Equity</i> (dobičkovnost kapitala)
RS	Republika Slovenija
SDH	Slovenski državni holding
SGLTP	Slovenska gozdno-lesna tehnološka platforma
SiDG	Slovenski državni gozdovi, d.o.o.
SITC	<i>Standard International Trade Classification</i> (Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija)
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SKZG	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
SPS	Strategija pametne specializacije
SURS	Statistični urad republike Slovenije
TRAINS	<i>Trade Analysis Information System</i> (Informacijski sistem za analizo trgovine)
UNCTAD	<i>United Nations Conference on Trade and Development</i> (Konferenca združenih narodov za trgovino in razvoj)
UNSD	<i>United Nations Statistical Division</i> (Statistični urad združenih narodov)
VOC	<i>Volatile Organic Compounds</i> (hlapne organske spojine)
WB	<i>World Bank</i> (Svetovna banka)
WEF	<i>World Economic Forum</i> (Svetovni ekonomski forum)
WITS	<i>World Integrated Trade Solution</i> (Svetovna integrirana trgovinska podatkovna zbirka)
WKÖ	<i>Wirtschaftskammer Österreichs</i> (Gospodarska zbornica Avstrije)
WTO	<i>World Trade Organisation</i> (Svetovna trgovinska organizacija)
WV	<i>Waldverband</i> (Zveza za gozd)

WWG	<i>Waldwirtschaftsgemeinschaft</i> (Združenje lastnikov gozdov)
ZDA	Združene države Amerike
ZG	Zakon o gozdovih
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZKGZ	Zakon o kmetijsko gozdarski zbornici
ZZS	Zadružna zveza Slovenije

PRILOGA 2: Vprašalnik za izvedbo intervjujev v proizvodnih podjetjih

1.1 Razpoložljivost proizvodnih dejavnikov

- Kako ocenjujete preskrbljenost z lesom z vidika razpoložljivosti, kvalitete in cene?
- Kako ocenjujete razpoložljivost, usposobljenost in ceno delovne sile; ocenite ločeno tehnične strokovnjake, vodilne delavce, prodajno osebje in proizvodne delavce?
- Ocenite povprečno stopnjo zastarelosti opreme po kategorijah: do 5 let, 5 – 10 let, 10 – 20 let, nad 20 let?
- Kako ocenjujete rast cen električne energije v odnosu na rast cen vaših izdelkov?
- Koliko novih proizvodov ste dali na trg v zadnjih 5 letih?

1.2 Pogoji povpraševanja

- Kolikšen delež prodaje v % ustvarite doma in kolikšen z izvozom?
- Koliko znaša povprečna ocenjena dodana vrednost vaših proizvodov?

1.3 Strategija podjetja, struktura in rivalstvo

- Ali se povezujete z drugimi podobnimi podjetji v panogi – horizontalna integracija?
- Ali se povezujete z drugimi podjetji – vertikalna integracija?
- Ali za povečanje stabilnosti nabave lesa uporabljate kakšno posebno obliko povezave ali organizacije?
- Ali vam po vašem mišljenju delo na črno povzroča škodo?
- Kako ocenjujete položaj in razvoj vašega podjetja v naslednjih dveh letih?
- Ali poznate vaše glavne konkurente doma in v tujini in ali obstaja rivalstvo med vami in konkurenti?

1.4 Sorodne in podporne industrije

- S katero podporno inštitucijo v panogi sodelujete: izobraževalno, tehnološko, organizacijsko, finančno, itd?
- Kako ocenjujete preskrbljenost z ostalimi materiali (brez lesa) za proizvodnjo z vidika razpoložljivosti, kvalitete in cene?
- Kako financirate zaloge materialov, osnovna sredstva, investicije?
- Ali ste v zadnjih 5 letih pridobili subvencije ali druga nepovratna sredstva?
- Katero obliko podpore pogrešate?

PRILOGA 3: Vprašalnik za izvedbo intervjujev v podpornih institucijah

- Na kakšen način vaša inštitucija vpliva na razvoj lesne panoge v državi oziroma v čem vidite vaš glavni prispevek k razvoju lesne panoge?
- Kako se vaša inštitucija financira: državna sredstva, sredstva podjetij, drugo (v deležih)?
- Kdo so ciljni odjemalci vaših storitev?
- Ali so vaše storitve za odjemalce plačljive (v deležih)?
- Ali spremljate učinkovitost vaših storitev za razvoj lesne panoge v državi?
- S katerimi podpornimi inštitucijami za razvoj lesne panoge v državi sodelujete?
- Ali sodelujete s podobnimi podpornimi inštitucijami v tujini (če da, s katerimi)?
- Kako ocenjujete učinke subvencij in drugih nepovratnih sredstev na razvoj poslovnih subjektov v lesni panogi?
- Kako ocenjujete sodelovanje gozdarske dejavnosti z lesnopredelovalno industrijo v državi?
- Ali se po vašem mnenju izkoristi dovolj lesne mase v državi v razmerju na letni prirastek lesne mase?
- Katere segmente v lesnopredelovalni industriji bi bilo potrebno po vašem mnenju bolj razviti?
- Kje vidite lesnopredelovalno panogo v državi v naslednjih dveh letih?
- Katere so po vašem mnenju največje ovire za hitrejši razvoj lesne panoge v državi:
 - Lastniška struktura gozdov ni ustrezna?
 - Lastniška struktura lesnopredelovalnih podjetij ni ustrezna?
 - Organizacijska struktura v lesnopredelovalni verigi ni ustrezna?
 - Struktura povezanih podjetij v lesnopredelovalni panogi ni ustrezna (z vidika vertikalnih ali horizontalnih povezav med podjetji)?
 - Premalo povezovanja med podpornimi inštitucijami?
 - Premalo povezovanja med podpornimi inštitucijami in poslovnimi subjekti?
 - Zastarela tehnologija in zastarela oprema v podjetjih?
 - Premalo inovativnih izdelkov?
 - Premalo ambiciozno trženje?
 - Previsoki stroški proizvodnje v državi (plače, surovine, energija, davki)?
 - Pomanjkanje finančnih sredstev?
 - Premalo tujih neposrednih investicij v lesnopredelovalni sektor?
 - Pomanjkanje jasne državne strategije za razvoj lesno predelovalne panoge v državi?

PRILOGA 4: Fragebogen zur Durchführung der Interviews in den Herstellungsunternehmen

1.1 Die Verfügbarkeit der Produktionsfaktoren

- Wie schätzen Sie die Verfügbarkeit des Holzes in Bezug auf Verfügbarkeit, Qualität und Preis?
- Wie beurteilen Sie die Verfügbarkeit, Qualifikationen und Preis der Arbeitnehmer; bitte separat beurteilen technischen Experten, Führungskräfte, Verkaufspersonal und Arbeitnehmer in Produktion?
- Bewerten Sie die durchschnittliche Alter-Niveau der Ausrüstung in der Produktion nach Kategorien: bis 5 Jahre, 5 - 10 Jahre, 10 - 20 Jahre, über 20 Jahren?
- Wie schätzen Sie den Preiswachstum für Strom in Bezug auf das Wachstum der Preise Ihrer Produkte?
- Wie viele neue Produkte haben Sie in den letzten 5 Jahren an den Markt gebracht?

1.2 Die Nachfragebedingungen

- Wie viel % des Umsatzes schaffen Sie auf dem heimischen Markt und was für Umsatzanteil erzielen Sie durch Exportgeschäfte?
- Was für Wertschöpfung im Durchschnitt erzielen Sie bei Ihren Produkten laut Ihrer Schätzung?

1.3 Die Unternehmensstrategie, Struktur und Rivalität

- Sind Sie mit anderen ähnlichen Unternehmen in der Branche verbunden – horizontale Integration?
- Sind Sie mit anderen Unternehmen verbunden – vertikale Integration?
- Nutzen Sie zur Stabilisierung der Versorgung mit dem Holz spezielle Formen der Zusammenarbeit oder schließen Sie Einzelverträge mit den Lieferanten ab?
- Verursacht Ihrer Meinung nach Schwarzarbeit irgendwelche Schäden in der Holzindustrie?
- Wie schätzen Sie die Situation und die mögliche Entwicklung Ihres Unternehmens in den nächsten zwei Jahren?
- Kennen Sie Ihre Hauptwettbewerber im Lande und im Ausland und ob es eine Rivalität zwischen Ihnen und Ihren Mitbewerbern gibt?

1.4 Verwandte und unterstützende Industrien oder Branchen

- Mit welcher unterstützende Institution, die in der Holzindustrie tätig ist, arbeiten Sie zusammen: Ausbildung-Pädagogische, Technische, Organisatorische, Finanzielle usw.?
- Wie schätzen Sie die Verfügbarkeit der anderen Materialien für die Produktion (außer Holz) in dem Bezug auf Verfügbarkeit, Qualität und Preis?
- Wie finanzieren Sie die Materialien für die Produktion, Anlagevermögen oder Investitionen?
- Haben Sie in den letzten 5 Jahren irgendwelche Subventionen oder andere Zuschüsse erhalten?
- Welche Form der Unternehmungsunterstützung vermissen Sie?

PRILOGA 5: Fragebogen zur Durchführung der Interviews in den unterstützenden Institutionen

- In welcher Weise wirkt Ihre Institution auf die Entwicklung der Forst- und/oder Holzindustrie im Land aus, oder wie sehen Sie Ihr Hauptbeitrag zur Entwicklung der Holzindustrie?
- Wie finanziert sich Ihre Institution: staatlichen Mitteln, Mitteln der Unternehmens, andere finanzielle Mitteln (Anteile im Prozent)?
- Wer sind die Zielkunden Ihrer Dienstleistung?
- Sind Ihre Leistungen für Ihre Kunden kostenpflichtig (wenn ja, in welchem Anteil)?
- Überwachen Sie die Effektivität Ihrer Dienstleistungen auf die Entwicklung der Holzindustrie im Land?
- Mit welchen unterstützenden Institutionen für die Entwicklung der Holzindustrie in Ihrem Land arbeiten Sie zusammen bzw. haben Sie ständige Kontakte?
- Arbeiten Sie auch mit ähnlichen Institutionen im Ausland zusammen (wenn ja, mit welchen)?
- Wie schätzen Sie die Auswirkungen der Subventionen und sonstiger Zuschüsse auf die Entwicklung der Unternehmen in der Holzindustrie ein?
- Wie beurteilen Sie die Zusammenarbeit oder Kooperation zwischen der Forstwirtschafts und der Holzindustrie in dem Lande?
- Nutzt man genug Holzmaße des Landes in Bezug auf die jährliche Holzzuwachsmasse?
- Welche Bereiche in der Holzindustrie sollen noch mehr entwickelt werden?
- Wo sehen Sie die gesamte Branche in Österreich in den nächsten zwei Jahren?
- Laut Ihrer Meinung welche sind die größten Hindernisse für die schnellere Entwicklung der Holzindustrie im Lande:
 - o Die Eigentumsstruktur der Wälder ist nicht geeignet?
 - o Die Eigentumsstruktur der Unternehmen die in der Holzindustrie tätig sind ist nicht geeignet?
 - o Die organisatorische Struktur in der gesamten Holzkette ist nicht geeignet?
 - o Die Struktur der verbundenen Unternehmen in der Holzindustrie ist nicht geeignet (in Bezug auf vertikale oder horizontale Verbindungen zwischen Unternehmen)?
 - o Mangelhafte Zusammenarbeit zwischen den unterstützenden Institutionen?
 - o Mangelhafte Zusammenarbeit zwischen der unterstützenden Institutionen und Unternehmen?
 - o Veraltete Technik und überholte Maschinen oder Anlagen?
 - o Mangel an den innovativen Produkten?
 - o Das Fehlen eines ehrgeizigen Marketings?
 - o Überhöhte Kosten der Produktion im Lande (Gehälter, Material, Energie, Steuern)?
 - o Mangel an finanziellen Mitteln?
 - o Mangel an ausländischen Direktinvestitionen im Bereich Holzindustrie?
 - o Das Fehlen einer klaren nationalen Strategie für die Entwicklung der Holzindustrie im Lande?

PRILOGA 6: Pregled intervjuvanih poslovnih subjektov v Sloveniji

Tabela 1: Pregled intervjuvanih podpornih inštitucij v Sloveniji

Št. int.	Podporna inštitucija	Intervjuvanec	Delovno mesto	Kraj izvedbe	Datum izvedbe
1	GZS – Združenje lesne in pohištvene ind.	Igor Milavec	direktor	GZS, Ljubljana	06.03.2015
2	GZS – Združenje za gozdarstvo	Jože Sterle	direktor	GZS, Ljubljana	12.03.2015
3	GZS – Združenje za papirno ind.	Petra Prebil Bašin	direktorica	GZS, Ljubljana	11.03.2015
4	Razvojni center RC 31	Franc Zupanc	član uprave RC 31	Alples, Železniki	22.04.2015
5	Zavod Lesarski grozd	Bernard Likar	svetovalec	GZS, Ljubljana	04.05.2015
6	GZS – Sekcija montažnih hiš	Mirijana Bračič	sekretarka	Pisarna, Maribor	17.03.2015
7	Gozdraski inštitut Slovenije	Dr. Nike Kranjc	vodja oddelka	GIS, Ljubljana	12.03.2015
8	Zavod za gozdove Slovenije	Damjan Oražem	direktor	ZGS, Ljubljana	23.04.2015
9	Biotehniška fakulteta, Univerza Ljubljana	Dr. Franc Pohleven	profesor	BF, Ljubljana	09.03.2015
10	Fakulteta za dizajn	Dr. Jasna Hrovatin	predstojnica katedre	Fakulteta za dizajn, Trzin	16.03.2015
11	Obrtno –podjetniška zbornica	Iris Brkovič	sekretarka sekcije les	OZS, Ljubljana	18.03.2015
12	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov	Mag. Stojan Rovan	vodja sektorja	SKZG RS, Ljubljana	19.03.2015
13	Slovenski reg. razvojni sklad	Velislav Žvipelj	direktor	SRRS, Ribnica	26.03.2015
14	Občina Kočevje	Dr. Vladimir Prebilič	župan	FDV, Ljubljana	24.03.2015
15	Družba Kočevski les d.o.o.	Dr. Vladimir Prebilič	župan	PIK, Kočevje	31.03.2015
16	Kmetijsko gozdarska zbornica	Mihael Koprivnikar	svetovalec za gozdarstvo	KGZ, Ljubljana	24.03.2015
17	KOCles	Marko Mokorel	vodja KoC	Pisarna, Vodice	25.03.2015
18	SPIRIT Slovenija	Petra Drobne	področna podsekretarka	SPIRIT, Ljubljana	25.03.2015
19	Razvojni center Intech-les	Dr. Bruno Dujič	partner	CBD, Ljubljana	16.04.2015

Tabela 2: Pregled intervjuvanih podjetij v Sloveniji

Št. int.	Podjetje	Intervjuvanec	Delovno mesto	Kraj izvedbe	Datum izvedbe
1	Alples d.d., Železniki	Franc Zupanc	direktor	Alples, Železniki	22.04.2015
2	LIP Bled, d.o.o.	Alojz Burja	direktor	LIP, Bled	23.04.2015
3	M Sora d.d., Žiri	Aleš Dolenc	direktor	M Sora, Žiri	22.04.2015
4	Breza Commerce d.o.o., Gorenja vas	Grega Oblak	direktor prodaje	Breza Commerce, Gorenja vas	22.04.2015
5	CBD d.o.o., Celje	Dr. Bruno Dujič	direktor	CBD, Ljubljana	16.04.2015
6	Silvaprodukt d.o.o., Ljubljana	Dušan Radoš	direktor	Silvaprodukt, Ljubljana	06.05.2015

PRILOGA 7: Povzetki najzanimivejših intervjujev v Sloveniji

Milavec (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 1) meni, da se je razvoj v lesnopredelovalnih podjetjih po razpadu jugoslovanskega trga uknil, primanjkuje pravih inovacij, zato lesna industrija nima perspektivnih proizvodov. V Sloveniji se z dostavo posekanega lesa na kamionsko cesto tradicionalna gozdarska dejavnost konča, zato se trudimo za izboljšanje sodelovanja z gozdarskimi podjetji. Nekatera večja lesnopredelovalna podjetja so si z dogovori ali z vertikalno integracijo že zagotovila stabilno dobavo lesa (primer Alples, Lip Bled). Kljub veliki brezposelnosti podjetja v lesni panogi težko pridobivajo ustrezno usposobljen kader, ker si dobri kadri ne želijo zaposlitve v panogi, ki ni perspektivna. Slovenski proizvajalci pohištva menijo, da dosežena cena na trgu ne odraža dejanske kvalitete. Dodana vrednost v finalni lesnopredelovalni industriji je nizka zaradi previsokih stroškov proizvodnje, ki so posledica odsotnosti velikih slovenskih proizvajalcev lesnih polproizvodov, odsotnosti razvitih podpornih panog, zastarele tehnologije ter nizke produktivnosti.

Sterle (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 2) ugotavlja, da iglavce izvažamo predvsem v Avstrijo, listavce pa predvsem v Italijo. Nekatera velika gozdarska podjetja so pričela s proizvodnjo polizdelkov, s čimer dosežajo višjo dodano vrednost (primer Gozdno Gospodarstvo Postojna). Poleg tega prevladuje pri nas konvencionalno sekanje dreves, ki je predrago, moderna strojna sečnja pa zaradi načina trajnostne nege gozdov in strmih terenov obsega le 1 %. Strojna sečnja je mogoča le v strnjениh državnih gozdovih, vendar je večina slovenskih gozdov v privatni lasti, pri čemer znaša povprečna velikost gozdne posesti le okrog 2,3 ha, pri tem imajo lastniki gozdov svojo gozdno posest praviloma v več prostorsko ločenih parcelah, ki so pogosto tudi neprimerne oblike, npr. zelo dolge in ozke. Strojna sečnja se je sicer zaradi posledic žleda začasno povečala leta 2014 v obliki obsežnega sanitarnega čiščenja gozdov. V Sloveniji deluje vsaj 700 žag, vendar nekatere žage na kmetijah sploh niso registrirane. Večina žag je enostavnih in zastarelih in niso sposobne izdelovati kvalitetnih lesnih sortimentov za potrebe lesne industrije, poleg tega so v primerjavi s tujimi velikimi žagami nekonkurenčne.

Prebil Bašin (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 3) je prepričana, da je uspešnost podjetij v papirni industriji v veliki meri odvisna od nizkih stroškov proizvodnje, med katerimi so ključni stroški energentov oziroma stopnja trošarin. Vendar pa je za dolgoročni obstoj podjetij še pomembneje razvijati ali vsaj slediti novim tehnologijam ter ponuditi trgu nove izdelke ali z inovativnimi proizvodi ustvarjati nove potrebe (primeri biorazgradljiva embalaža, mize in stoli iz kartona itd.). Slovenski šolski sistem ne usposablja delavcev za delo v sodobni papirni industriji, zato velika tuja podjetja sama skrbijo za ustrezno izobraževanje svojih kadrov.

Pohleven (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 9) ima svojevrsten in zanimiv pogled na smernice razvoja lesne panoge v Sloveniji: Les je edini naravni obnovljivi material, ki ga lahko koristno uporabljamo v gradbeništvu, za izdelavo pohištva, za pripravo kemičnih izdelkov in v energijske namene. Kamen, kovine, surova nafta ter premog tudi izvirajo iz narave, vendar ti viri niso obnovljivi. Slovenija se je zaradi mednarodnih okoljevarstvenih predpisov preveč usmerila v pridobivanje energije iz lesa, zanemarja pa razvoj lesne industrije, vključno z gradnjo zahtevnejših protipotresnih objektov iz lesa. Sežig lesa sprošča toplogredne pline in se v tem ne razlikuje

bistveno od drugih energentov, vendar je prednost lesa v tem, da nam pred končno razgradnjo omogoča raznoliko uporabo v izdelkih, s tem pa se za več desetletij ali celo za več stoletij odloži tvorba toplogrednih plinov. Prevladuje sicer teza, da je količina ogljikovega dioksida (v nadaljevanju CO₂), ki se izloča pri izgorevanju lesa, enaka predhodno uskladiščeni količini CO₂, zato je les kot energent ogljično nevtralen, pri tem pa se zanemarija cela vrsta drugih škodljivih snovi, ki se pojavijo pri sežigu. Gradbeništvo v Sloveniji temelji na energetsko potratnih materialih, kot so jeklo, cement, opeka, steklo, plastika in aluminij, proizvodnja naštetih materialov pa največ prispeva k emisiji toplogrednih plinov. Navajam le nekaj primerov – pri proizvodnji 1 m³ plastike se v ozračje sprosti 5 ton CO₂, jekla 17 ton in aluminija 27 ton CO₂. Rešitev bi bila v drugačni davčni politiki, ki bi bolj obremenila proizvodnjo konvencionalnih gradbenih materialov in jih s tem v primerjavi z lesom bistveno podražila.

Hrovatin (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 10) z obžalovanjem razloži, da slovenska večja podjetja ne sodelujejo z izobraževalnimi ustanovami za dizajn, kot sta Fakulteta za dizajn ali Fakulteta za arhitekturo, Univerza Ljubljana; po njihovih izjavah zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in pomanjkanja časa. Na Fakulteti za dizajn računajo v prihodnje na svoje študente, ki bodo imeli lastna podjetja in s tem bolj proste roke za oblikovanje modernih izdelkov.

Brkovič (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanka št. 11) predstavlja težave pri razvoju lesne panoge z vidika malih poslovnih enot: OZS je stanovska organizacija, ki zastopa interese drobnega gospodarstva, zato članstvo v OZS od leta 2014 ni več obvezno, zaradi česar se je število članov zmanjšalo za 20 %, kljub temu še vedno aktivno zastopamo okrog 2.300 malih poslovnih enot, ki se ukvarjajo z gozdarstvom ali s predelavo lesa, ne zastopamo pa kmetov, ki imajo v svoji lasti tudi žage. V lesni panogi je še vedno močno prisotno delo na črno, predvsem pri opravljanju gozdarske in žagarske dejavnosti na kmetijah ter pri izdelavi pohištva. . Leta 2013 sprejeta Uredba Vlade RS o kurjenju lastnih lesnih ostankov je močno prizadela mala podjetja v lesnopredelovalni panogi, ki so z našo izdatno pomočjo določila glede definicije lesnih ostankov in dopustnih emisij uspela nekoliko omiliti šele leta 2015.

Koprivnikar (Priloga 6, Tabela 1, Intervjuvanec št. 16) razloži, da na področju gozdarstva zastopajo kmete, ki imajo v lasti gozdna posestva, pri strokovnem delu se zgledejejo predvsem po avstrijski kmetijsko gozdarski zbornici (LKÖ). Za razliko od pasivnega pristopa, ki je značilen za ZGS in med drugim vodi upravne postopke odrejanja sečnje in izreka kazni za prekrške, želijo svojim članom s svojimi svetovalnimi storitvami pomagati pri doseganju boljše ekonomike poslovanja z gozdovi. V Sloveniji še nimamo transparentnih cen odkupa lesa, razlog je v pomanjkanju interesa ključnih subjektov, kot so velika gozdarska podjetja v povezavi z močnim gozdarskim lobijem. V prihodnosti bo treba največ naporov vložiti v spreminjanje obstoječih odnosov ob hkratnem združevanju kmetov za doseganje večjega poseka lesa ter za tržno usmeritev. Samo združeni kmetje bi lahko zagotavljali dovolj velike količine lesa v primerni kakovosti za lesno industrijo. Trenutno pa veliko slovenskih lesnopredelovalnih podjetij kupuje surovino v Avstriji in na Hrvaškem.

Zupanc (Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 1) je prepričan, da je Alples med najuspešnejšimi in največjimi pohištvenimi podjetji v Sloveniji. Za razliko od večine podobnih podjetij so v prvi

10-letni fazi celovite prenove intenzivno investirali v stroje in opremo, v sedanji drugi fazi pa intenzivno vlagajo v razvoj novih izdelkov ter v marketing. Alples je tudi vodilno podjetje pri Razvojnem centru RC 31, ki sodeluje tudi z Lesarskim grozdom.

Dolenc (Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 3) je prepričan, da M Sora zgledno ohranja svojo konkurenčnost, saj ima zagotovljeno kontinuirano nabavo lesa oziroma lesnih elementov v predpisani kвалiteti, dobro sodeluje s ponudniki okovja, ki pripadajo kovinskopredelovalni panogi, ima razvito lastno maloprodajno mrežo in ohranja dobre odnose s ključnimi kupci v tujini. Še pomembneje pa je, da se povezujejo z izobraževalnimi in razvojnimi institucijami v Sloveniji in na podlagi tega so že uspeli razviti nekaj inovativnih izdelkov, kot so okna iz termično modificiranega lesa. Delavci izkazujejo podjetju veliko lojalnost in zaupajo vodstvu, saj se s privatizacijo podjetja niso okoristili, kot je bila sicer praksa v večini slovenskih podjetij.

Dujič (Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 5) med drugim pojasni, da že leta sodelujejo z avstrijskim podjetjem KLH, ki je v svetu pionirsko podjetje za proizvodnjo CLT. Podjetje CBD je izvajalo preiskave in razvoj računskih metod za določitev potresne odpornosti lesenih objektov, grajenih iz CLT elementov, pri tem so sodelovali tudi s Tehnično univerzo v Gradcu. Tudi v Sloveniji opažajo počasen prehod na povečan delež lesene gradnje, vendar večina projektantov in gradbincev nima ustreznega znanja ter izkušenj na področju lesenih konstrukcij. Vse to se odraža v izvedbi, kjer se kažejo velike težave predvsem zaradi izbire projektantov po kriteriju najnižja cena. Les, kot naravni material je zelo specifičen glede na ostale gradbene materiale, zato od projektanta zahteva dobro poznavanje njegovih lastnosti.

Radoš (Priloga 6, Tabela 2, Intervjuvanec št. 6) pove, da so na osnovi sodelovanja z BF razvili posebne okolju prijazne zaščitne premaze za les, ki lesu podaljšajo življenjsko dobo za trikrat oziroma takšen les lahko zajamčeno zdrži v morski vodi 30 let. Poleg premazov so z BF skupno razvijali tudi postopke za termično modificirani les in postopek utekočinjenja lesa, ki pa sicer nista nova postopka v svetu. V podjetju Silvaproduct od države niso prejeli nobenih sredstev oziroma obratno, pri nabavi komor so se morali ukvarjati z zapletenimi in dolgotrajnimi birokratskimi ovirami.

PRILOGA 8: Pregled intervjuvanih poslovnih subjektov v Avstriji

Tabela 3: Pregled intervjuvanih podpornih inštitucij v Avstriji

Št. int.	Podporna inštitucija	Intervjuvanec	Delovno mesto	Kraj izvedbe	Datum izvedbe
1	Holzbau Forschung Institut, Graz	Manfred Augustin	direktor področja	Techn. Univers. Graz	09.04.2015
2	Holzcluster Steiermark GmbH	Erhard Pretterhofer	direktor	Holzcluster, Graz	09.04.2015
3	Pro Holz Steiermark, Graz	Visnja Jurnjak	vodja projektov	Pro Holz, Graz	09.04.2015
4	Österreichischer Forstunternehmerverband	Peter Konrad	predsednik	ÖFUV, Krottendorf	15.04.2015
5	Waldverband Kärnten, Brückl	Mag. Karl Kurath	direktor	WWG Kärnt., Brückl	15.04.2015
6	Landwirtschaftskammer Kärnten, Klagenfurt	Günther Kuneth	vodja sektorja	LKÖ - Kärnten, Klagenfurt	15.04.2015
7	WKÖ, Fachverband für Papier, Wien	Dr. Werner Auracher	direktor	WKÖ, Wien	27.04.2015
8	Austropapier, Wien	Gabriele Herzog	direktorica	Austropapier, Wien	27.04.2015
9	WKÖ, Fachgruppe Holzindustrie, Wien	Rainer Handl	direktor skupine	Patisserie Bistro, Wien	27.04.2015
10	Österreichische Bundesforste AG	Wolfgang Holzer	področni vodja les	ÖBf, Purkersdorf	26.05.2015

Tabela 4: Pregled intervjuvanih podjetij v Avstriji

Št. int.	Podjetje	Intervjuvanec	Delovno mesto	Kraj izvedbe	Datum izvedbe
1	Gebrüder Konrad GmbH	Peter Konrad	direktor	Gewerbepark Krottendorf	15.04.2015
2	Österreichische Bundesforste AG	Georg Heil	prodaja lesa OÖ	ÖBf, Purkersdorf	26.05.2015

PRILOGA 9: Povzetki najzanimivejših intervjujev v Avstriji

Augustin (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 1) obrazloži: Na našem inštitutu smo na podlagi dolgoročnega sodelovanja z velikimi podjetji in ob tesni povezanosti drugih deležnikov v lesni panogi razvili edinstven sistem lepljenih lesenih nosilnih elementov za gradnjo stavb. Lepljene elemente dandanes proizvajajo že povsod, naši odločilni konkurenčni prednosti pa sta inovativni sistem spajanja elementov, tako da z njimi lahko gradimo konstrukcijsko neoporečne večnadstropne lesene zgradbe ter modularna zasnova elementov, ki jih serijsko izdelujemo le v Avstriji. Ker za spajanje uporabljamo kovinske elemente, je bilo v razvoju zelo pomembno sodelovanje med različnimi panogami, kot sta kovinska in lesna industrija. K razvoju smo pritegnili tudi nekaj vidnih tujih strokovnjakov s tega področja, med drugim tudi iz Slovenije.

Pretterhofer (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 2) med drugim še pojasni: S sodelovanjem podjetij, ki so člani lesarskega grozda, smo v industrijski coni v kraju Zeltweg odprli lesarski industrijski center, ki ima prostore za generiranje idej in proizvodne prostore za izdelavo prototipov. V sodelovanju s švedskim proizvajalcem industrijskih robotov, podjetjem ABB, preizkušamo praktično uporabo robotov v lesni industriji, saj želimo v serijski proizvodnji lesenih sten preseči obdelavo s splošno razširjenimi računalniško krmiljenimi stroji (angl. *Computer Numerical Control - CNC*). Poleg tega skupaj z avtomobilsko industrijo razvijamo nove načine uporabe lesa v karoserijah avtomobilov, v sodelovanju z gradbeno industrijo pa razvijamo posebne mešanice cementov in lesenih vlaken. Večinski solastnik našega štajerskega lesarskega grozda je Pro Holz Steiermark, saj vse aktivnosti v lesarskem grozdu potekajo z namenom še uspešnejšega trženja inovativnih proizvodov. Zaradi povečanja uporabe jelovega in bukovega lesa, ki sta v srednji Evropi najbolj razširjeni drevesni vrsti, smo pripravili dva stalna projekta: Tannoinnovation in Novum Buche, s pomočjo katerih iščemo nove ideje in nove partnerje za nove načine uporabe teh dveh vrst lesa.

Kurath (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 5) med drugim pojasni: Člani našega združenja so mali lastniki gozdov, ki imajo na našem področju posamično v lasti do 200 ha gozda. Na Koroškem je v privatni lasti kar 95 % vseh gozdov, ki pripadajo okrog 20 tisoč lastnikom, od tega je v skupno 36 posameznih lokalnih gozdnogospodarskih združenjih (WWG) včlanjenih 3.500 lastnikov gozdov. Lokalna gozdnogospodarska združenja tvorijo 5 regionalnih gozdnogospodarskih združenj, ki so skupaj s Koroško zvezo za gozd (nem. *WW Kärnten*) lastniki krovnega združenja WWG Kärnten. Posamezni včlanjeni lastniki gozdov plačujejo letno članarino 30 EUR, za kar imajo na razpolago brezplačno svetovanje v zvezi z osnovnim gospodarjem z gozdom, zavarovanje za primer neplačila kupca lesa, strokovno revijo in mesečne informacije o odkupnih cenah ter drugih pomembnih informacijah o gibanjih v gozdarstvu, poleg tega lahko glede na svoje znanje in izkušnje kandidirajo v vse organe posameznih lokalnih ali regionalnih združenj. WWG ima 11 zaposlenih gozdarskih strokovnjakov, ki lahko lastniku gozda pripravijo celoviti načrt poseka, vključno z organizacijo transporta ter prodajo lesa. WWG na osnovi neobvezujočih ponudb sklepa s posameznimi lastniki gozdov tudi letne ali večletne pogodbe o celovitem upravljanju z njihovim gozdom, vključno s posekom, pogozditvijo, urejanju gozdnih poti ter upravljanju z divjadjo. Ob podpisu takšne pogodbe lastnik gozda ob dogovorjenih rokih prejema denar na svoj račun. Bistvo celotne organizacije temelji na medsebojnem zaupanju in svobodni

odločitvi, saj vsak lastnik gozda lahko svobodno izbere podjetje za posek ne glede na članstvo v WWG.

Glede izvoza okroglega lesa v Slovenijo pove: Avstrijske zveze WV imajo velike deponije lesa, kjer znajo z lesom strokovno ravnati, in to je njihova konkurenčna prednost. Slovenska podjetja v avstrijski lasti dobivajo večino surovine iz Avstrije zaradi centralne nabave, zaradi nižjih cen, predvsem pa zaradi jamstva, da bodo naročeni les dobili v točno dogovorjeni kakovosti ob točno določenem času.

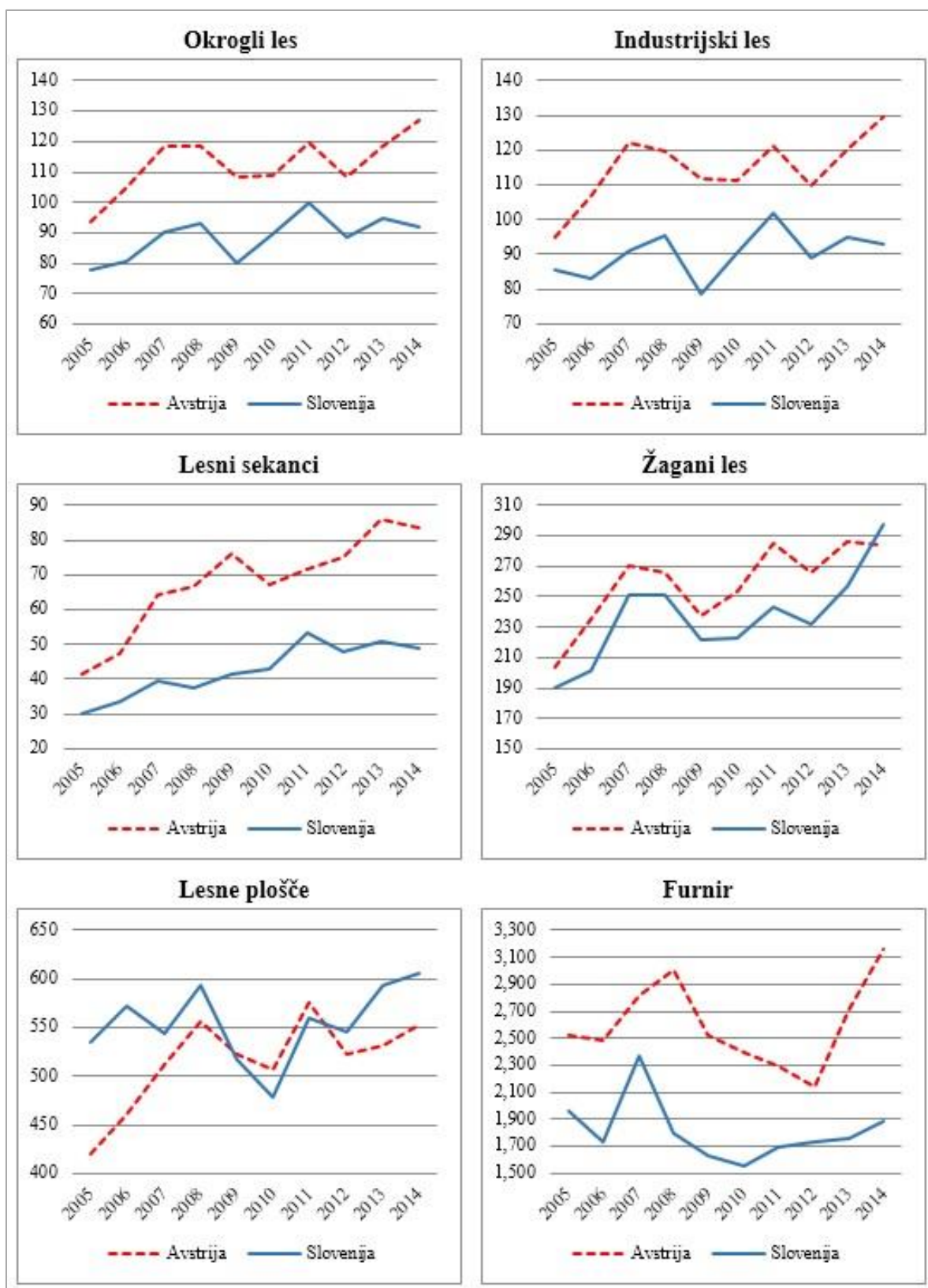
Kuneth (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 6) vidi glavno poslanstvo LKÖ v prizadevanju za ohranjanje vrednosti gozdov za njihove lastnike ter v praktični uporabi transparentnih odkupnih cen lesa. Med drugim opozarja na prizadevanja LKÖ, da bi v interesu svojih članov z lobiranjem v EU zmanjšali območja Natura 2000, ker so ta zavarovana območja manj primerna za ekonomsko izkoriščanje gozdov.

Auracher (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 7) je v dolgem intervjuju podal sledeče izjave: Del lesne mase se nadomešča s starim papirjem, ki se lahko predela do šestkrat. Proizvajalci papirja so velike tovarne, ki so sposobne neprestano vlagati v razvoj tehnoloških procesov in izdelkov ter postajajo energijsko neodvisne od javnega energetskega sistema. Papirna industrija v Avstriji je v letu 2013 potrebovala kar 6,6 % vse porabljene električne energije v državi, pri čemer so podjetja sama proizvedla 70 % vseh lastnih potreb. Država je podobno kot druge članice EU sprejela vse okoljevarstvene zahteve, ki so se začele s podpisom Kjotskega sporazuma leta 1997 do leta 2003 spremenjenega sistema za trgovanje z emisijskimi kuponi, zaradi česar mora tudi papirna industrija povečevati delež energije iz obnovljivih virov. Za proizvodnjo električne energije uporabljamo drevesno lubje, lesne odpadke, papirne odpadke in mulj iz proizvodnega procesa, pri čemer si zaradi povečanega povpraševanja naša podjetja težko zagotavljajo zadostne količine lesnih odpadkov. Kurjenje lesnih in drugih bioloških odpadkov tudi sprošča CO₂ in druge emisije škodljivih plinov, zato bi morali vso zakonodajo spreminjati v smeri, da je kurjenje bioloških odpadkov le zadnja faza uporabe, ko so bile vse druge oblike predhodno že izkoriščene. Zaradi nemotene preskrbe z lesom je bila papirna industrija med pobudniki ustanovitve usklajevalne platforme FHP, ki je zaživela leta 2006, poleg tega smo sklenili partnersko pogodbo z avstrijskimi železnicami, tako da smo postopoma preusmerili že polovico transporta avstrijske papirne industrije na železnico.

Handl (Priloga 8, Tabela 3, Intervjuvanec št. 9) v nadaljevanju izjavlja: Preko žag potuje 80 % lesne mase, zaradi premajhnih količin domačega lesa okrog 30 % lesa uvozimo iz bližnjih držav, od tega je uvoz iglavcev iz Češke v letu 2014 znašal 41 %, iz Slovenije 17 %, uvažali pa smo še iz Nemčije, Italije, Slovaške, Hrvaške itd. Avstrija je šesti največji svetovni izvoznik žaganega lesa iglavcev, več kot polovico tega izvoza je namenjenega v Italijo, žagani les pa izvažamo v kontejnerjih tudi na Kitajsko. Na konkurenčnost žagarske industrije vplivajo razen nizkih stroškov žaganja tudi nabavne cene lesa, organizacija in stroški logistike, predvsem pa celoletna enakomerna razpoložljivost lesa ter kvaliteta žaganja. Avstrijske žage plačujejo surovi les po povprečni ceni 100 EUR/m³, povprečna cena v EU-27 znaša 75 EUR/m³, ameriške in ruske žage nabavljajo surovi les po povprečni ceni 60 EUR/m³, vendar pa na globalnem trgu vsi medsebojno

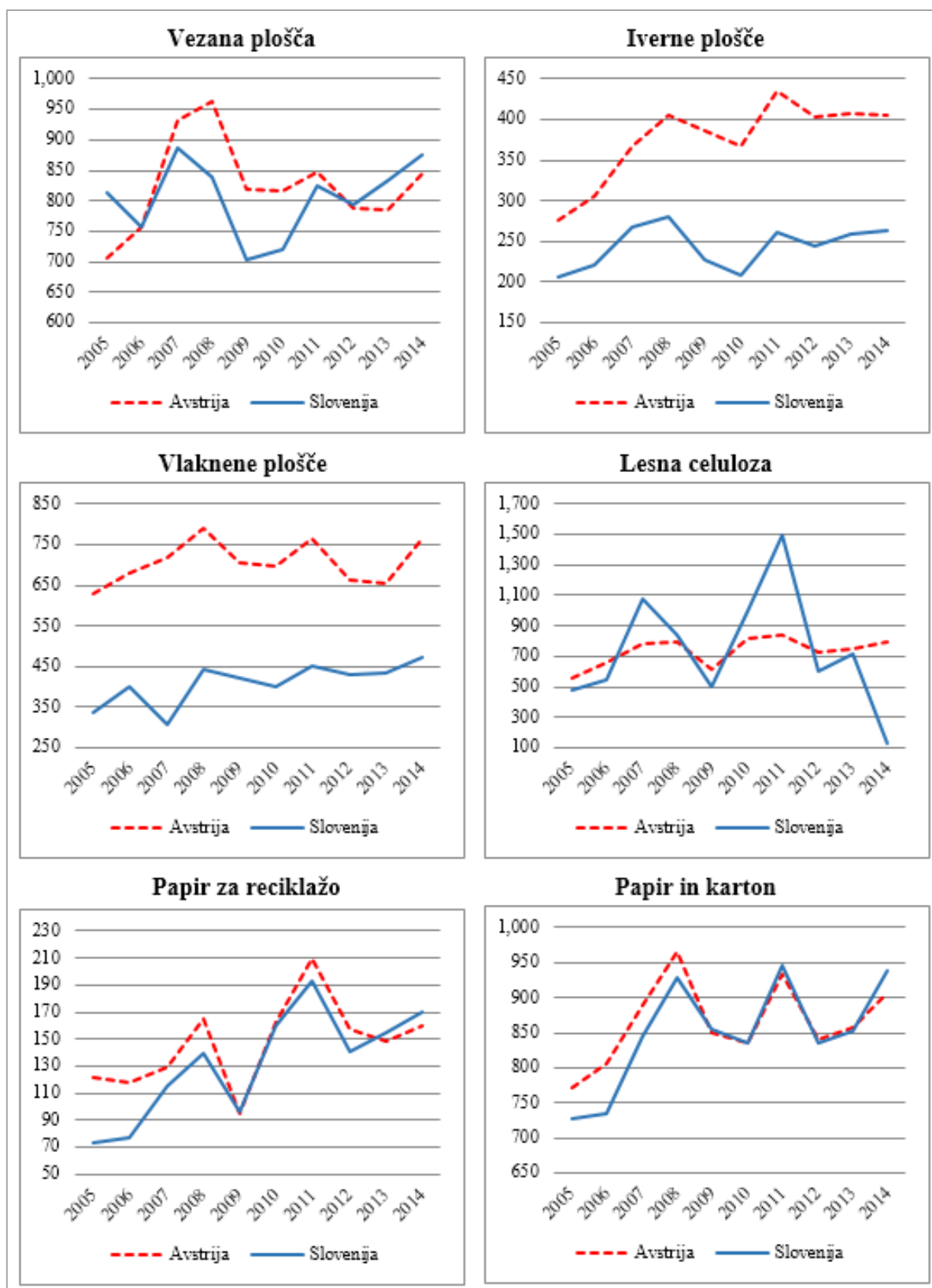
konkuriramo. V cenah prevozov kontejnerjev med državami ni večjih razlik, v Avstriji in tudi v tranzitu čez Slovenijo je dovoljeno prevažati kontejnerje do skupne teže 44 ton, vendar pa si v Avstriji prizadevamo za povečanje deleža transporta preko železnic. Z nacionalno platformo FHP smo razpoložljivost lesa zelo izboljšali, vključno z nakupom lesa od malih lastnikov gozdov, ki so v okviru zvez WV zelo učinkovito organizirani. Za uspešnost žagarske industrije so ključni dolgoročna strategija, dobra organizacija in mobilizacija vseh deležnikov, gospodarsko naravnana zakonodaja ter socialni dogovor. V lesni panogi vidimo največji strateški izziv v lesni gradnji, nikakor pa ne v pohištvu. Vsak predlog novega zakona v Avstriji najprej ocenijo pristojne gospodarske zbornice, vključno z delavsko zbornico (nem. *Arbeiterkammer*), šele nato lahko potekajo nadaljnji postopki sprejemanja zakona. Zaradi tvornega sooblikovanja evropske strategije v žagarski industriji smo aktivni člani v Evropski organizaciji žagarske panoge (angl. *European Organization of the Sawmill Industry - EOS*) in v Evropski konfederaciji lesnopredelovalne industrije (angl. *The European Confederation of Woodworking Industries - CEI-Bois*).

PRILOGA 10: Primerjava gibanja vrednosti na enoto v izvozu na podlagi podatkov FAO

se nadaljuje

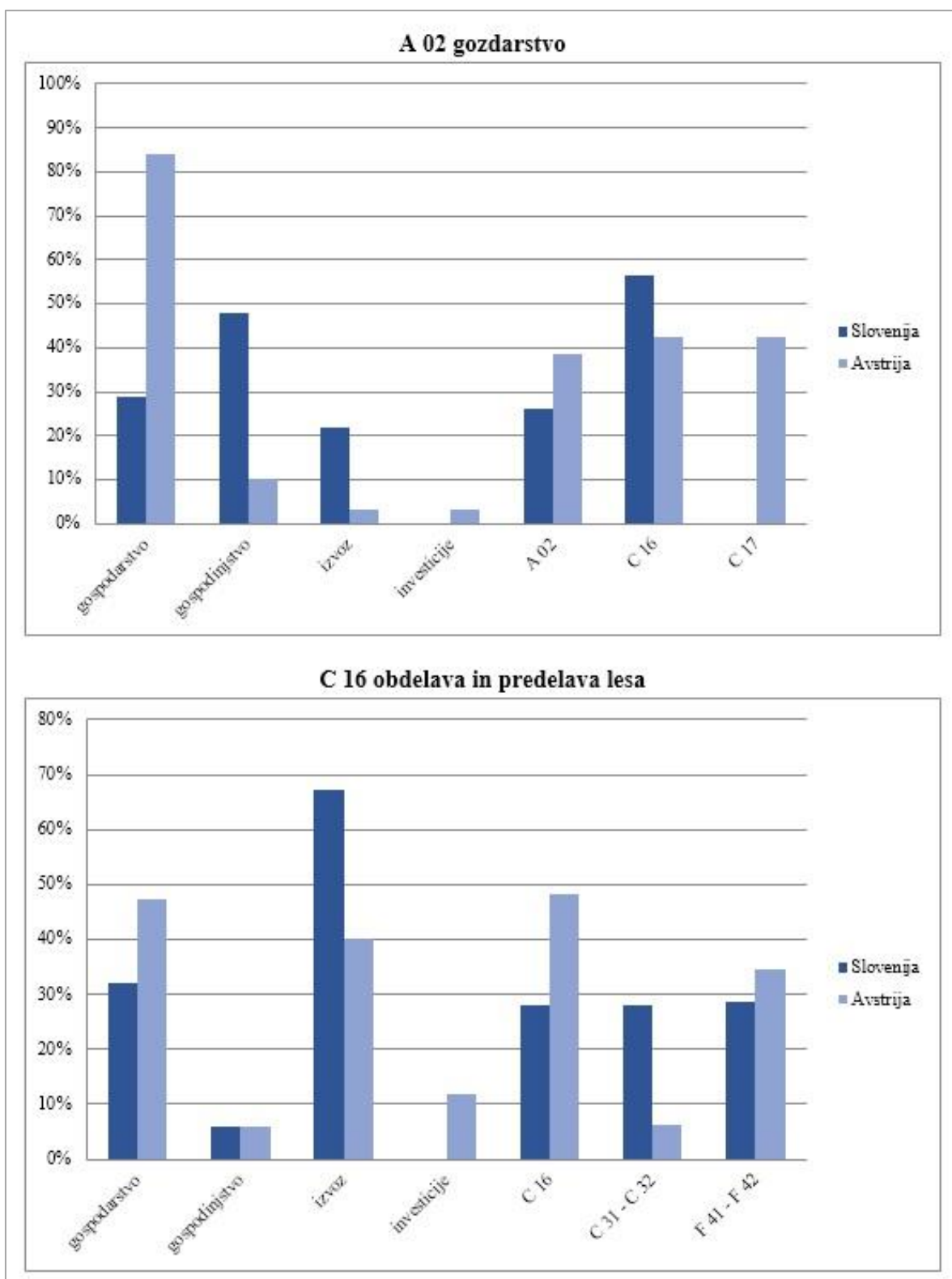
Primerjava gibanja vrednosti na enoto v izvozu na podlagi podatkov FAO (nad.)

Legenda: Vrednosti na enoto so izražene v evrih na količinsko enoto, ki je lahko m³ ali tona.

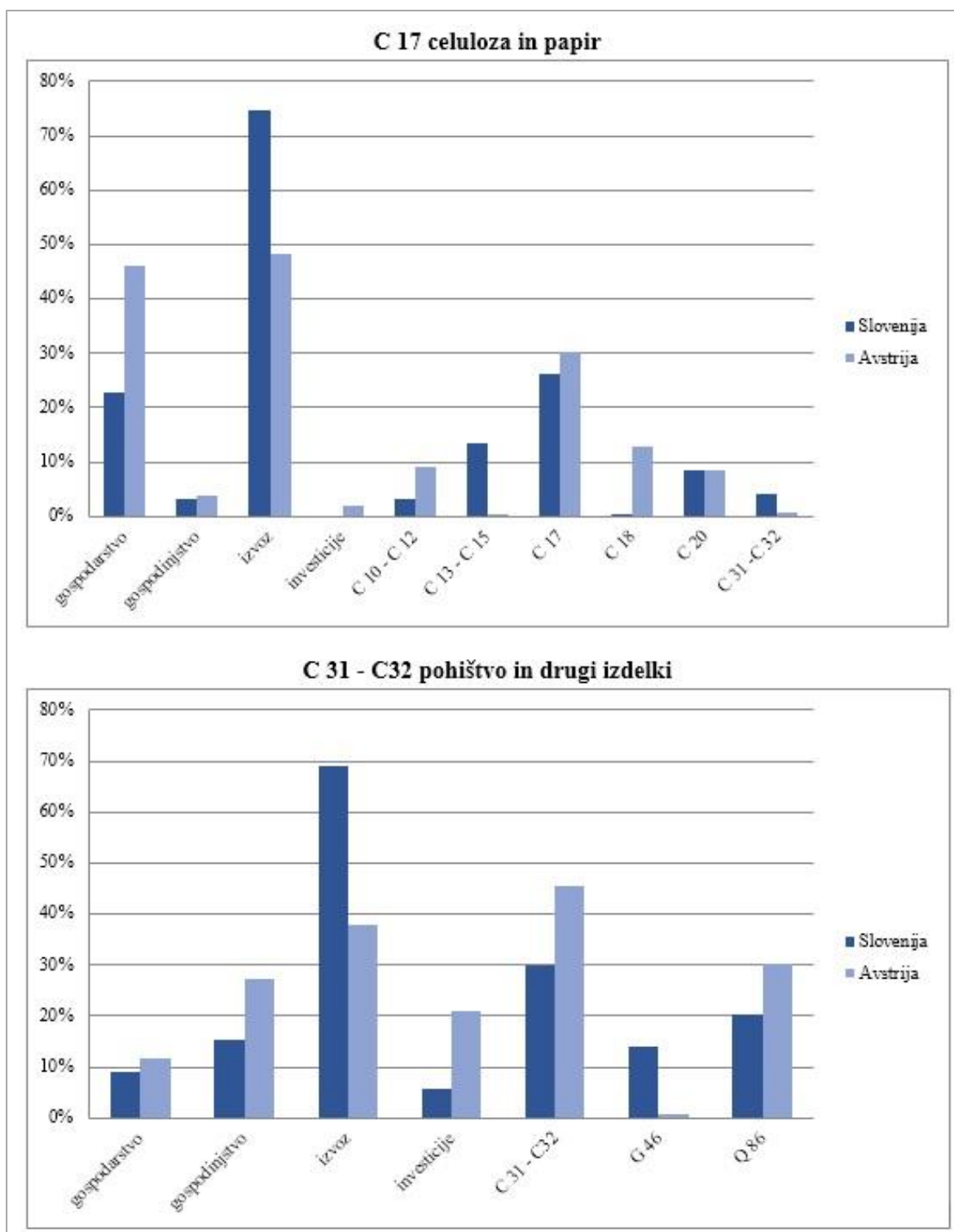
Vir podatkov: Faostat, Forestry Production and Trade, b.l.; lastni izračuni.

PRILOGA 11: Primerjava vmesne porabe proizvedenih izdelkov po sektorjih

se nadaljuje

Primerjava vmesne porabe proizvedenih izdelkov po sektorjih (nad.)

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, V Podatkovni portal SI-STAT, b.l.; Statistik Austria, V National Accounts, b.l.; lastni izračuni.

PRILOGA 12: Izračuni koeficientov RCA na osnovi podatkov WITS

Tabela 5: RCA za izbrane sektorje za Slovenijo

Klasifikator	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
245	17,44	18,55	16,06	17,93	18,48	16,46	17,09	15,34
246	3,14	3,32	5,89	5,32	6,13	5,63	6,22	7,34
247	1,99	2,39	2,95	3,10	4,22	5,67	6,02	7,52
248	2,96	4,02	4,95	4,41	3,92	4,74	4,56	3,78
251	0,17	0,20	0,13	0,28	0,29	0,28	0,28	0,31
634	3,36	3,59	3,30	3,01	3,06	2,61	2,46	2,36
635	3,40	3,73	3,75	3,72	3,92	4,00	3,99	3,95
641	2,07	2,33	2,60	2,58	2,78	2,73	2,55	2,48
642	1,87	1,89	1,88	2,01	1,94	2,05	2,01	1,91
821	4,42	4,05	3,44	3,29	3,27	2,73	2,56	2,34

Vir podatkov: World Integrated Trade Solution, V Trade Data, b.l.; lastni izračuni.

Tabela 6: RCA za izbrane sektorje za Avstrijo

Klasifikator	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
245	0,47	0,55	0,78	0,81	0,69	0,70	0,59	0,58
246	3,31	2,61	3,32	3,58	3,53	3,26	3,40	3,38
247	0,79	1,00	1,04	1,08	1,07	0,96	0,87	0,72
248	4,68	5,20	4,96	4,98	4,97	4,45	4,16	3,68
251	0,70	0,64	0,72	0,85	0,89	0,84	0,96	0,79
634	4,28	4,71	5,10	4,71	4,89	4,71	4,59	4,22
635	4,91	5,44	5,89	6,51	6,70	6,61	6,33	5,74
641	2,58	2,89	2,98	2,97	3,02	3,24	3,13	3,20
642	1,76	1,92	1,92	1,89	2,06	2,08	2,05	2,03
821	1,52	1,52	1,57	1,38	1,35	1,06	0,97	0,93

Vir podatkov: World Integrated Trade Solution, V Trade Data, b.l.; lastni izračuni.

Legenda SITC Rev. 4:

245 Les za ogrevanje (razen lesni odpadki) in lesno oglje. (angl. *Fuel wood (excluding wood waste) and wood charcoal*).

246 Lesni sekanci ali iveri in lesni odpadki. (angl. *Wood in chips or particles and wood waste*).

247 Les, neobdelan, z ali brez lubja ali beljavine, ali grobo obdelan. (angl. *Wood in the rough, whether or not stripped of bark or sapwood, or roughly squared*).

248 Les, enostavno obdelan, in železniški pragovi iz lesa. (angl. *Wood, simply worked, and railway sleepers of wood*).

251 Celuloza in odpadni papir. (angl. *Pulp and waste paper*).

634 Furnir, vezane plošče, iverne plošče in drugi obdelani les. (angl. *Veneers, plywood, particle board, and other wood, worked*).

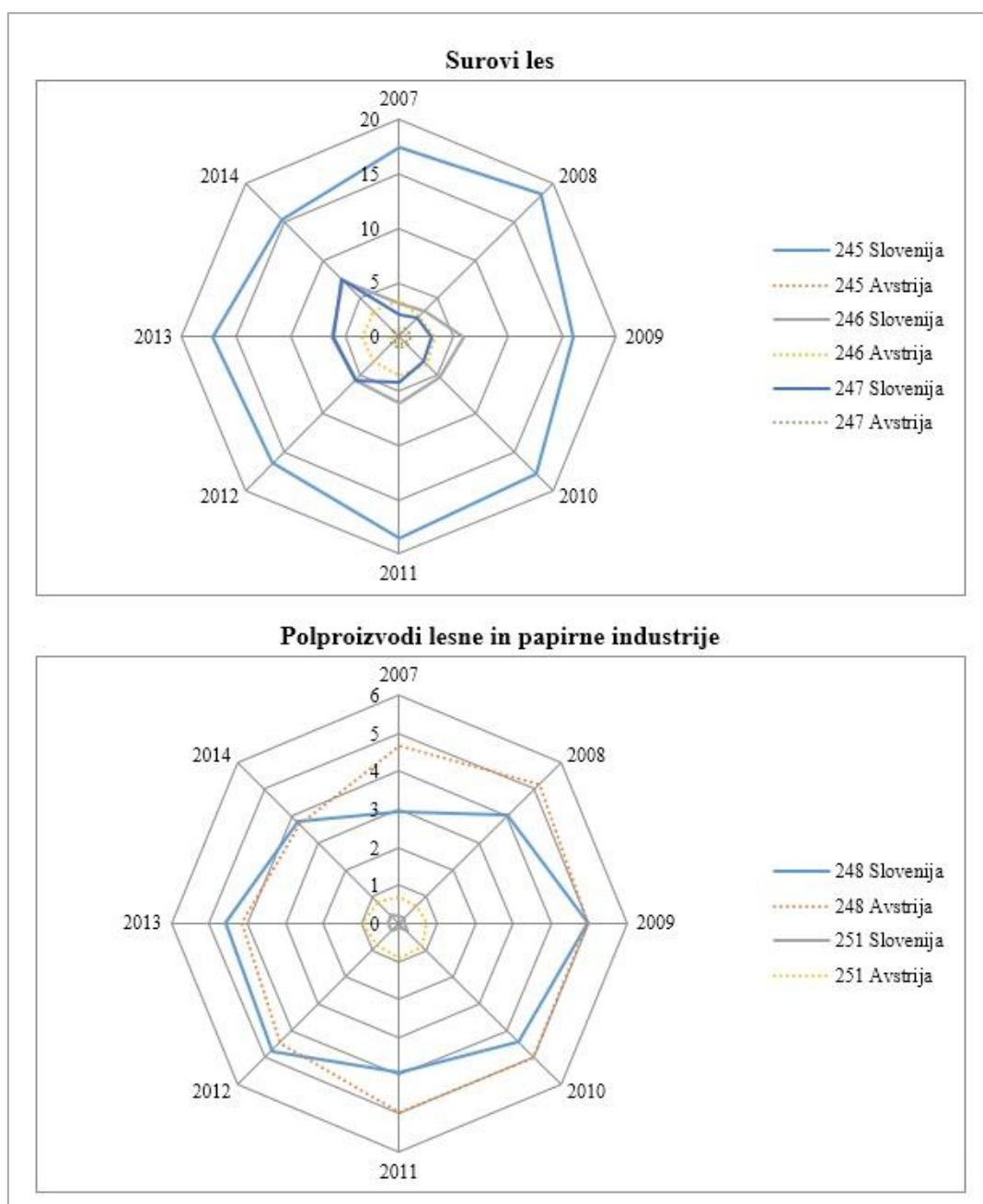
635 Proizvodi iz lesa. (angl. *Wood manufactures*).

641 Papir in karton. (angl. *Paper and paperboard*).

642 Papir in karton, razrezan v določene velikosti ali oblike in izdelki iz papirja ali kartona. (angl. *Paper and paperboard, cut to size or shape, and articles of paper or paperboard*).

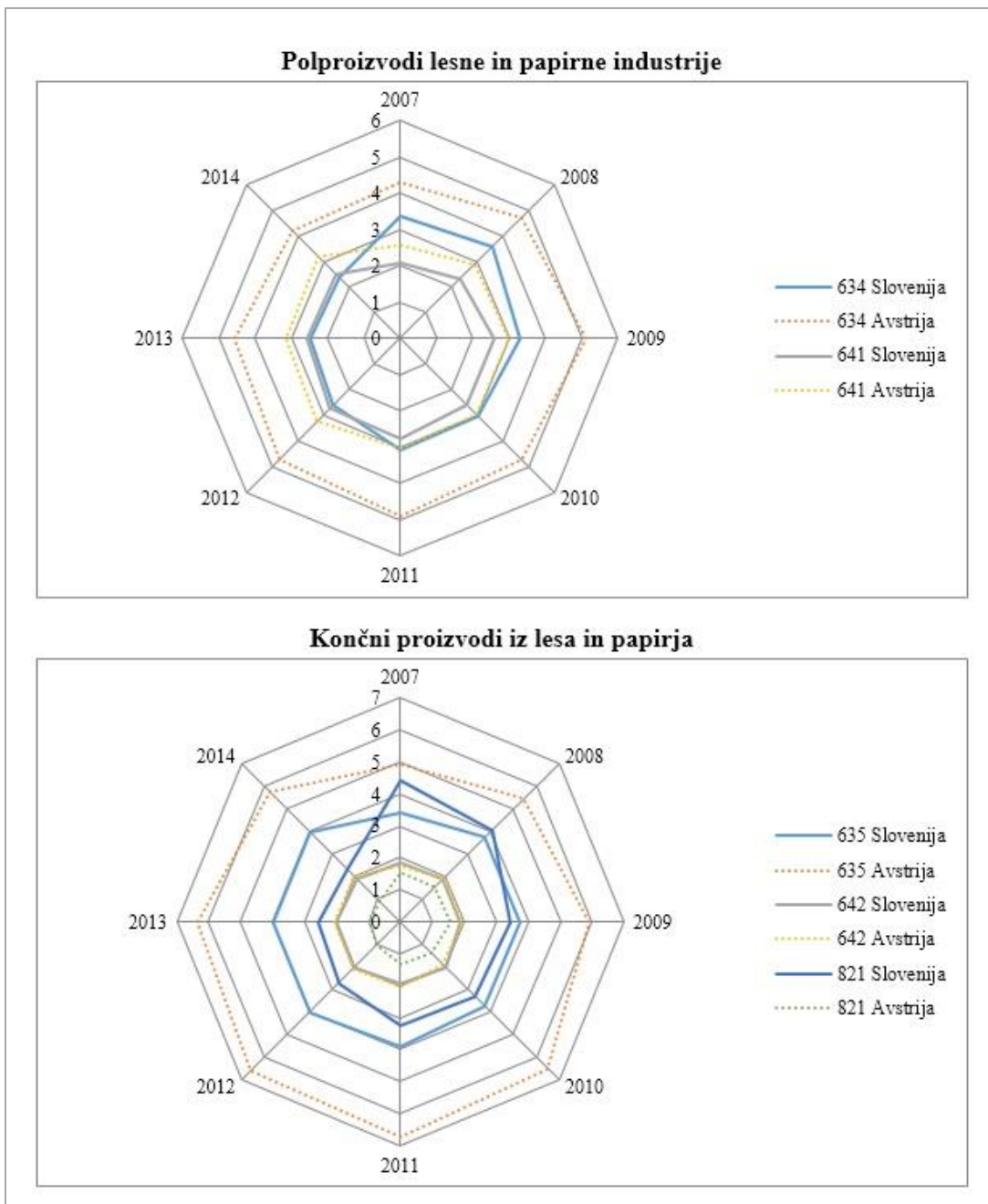
821 Pohištvo in njihovi deli; posteljnina, žimnice, nosilci za žimnice, blazine in podobni polnjeni izdelki. (angl. *Furniture and parts thereof; bedding, mattresses, mattress supports, cushions and similar stuffed furnishings*).

PRILOGA 13: Primerjava gibanja vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov WITS

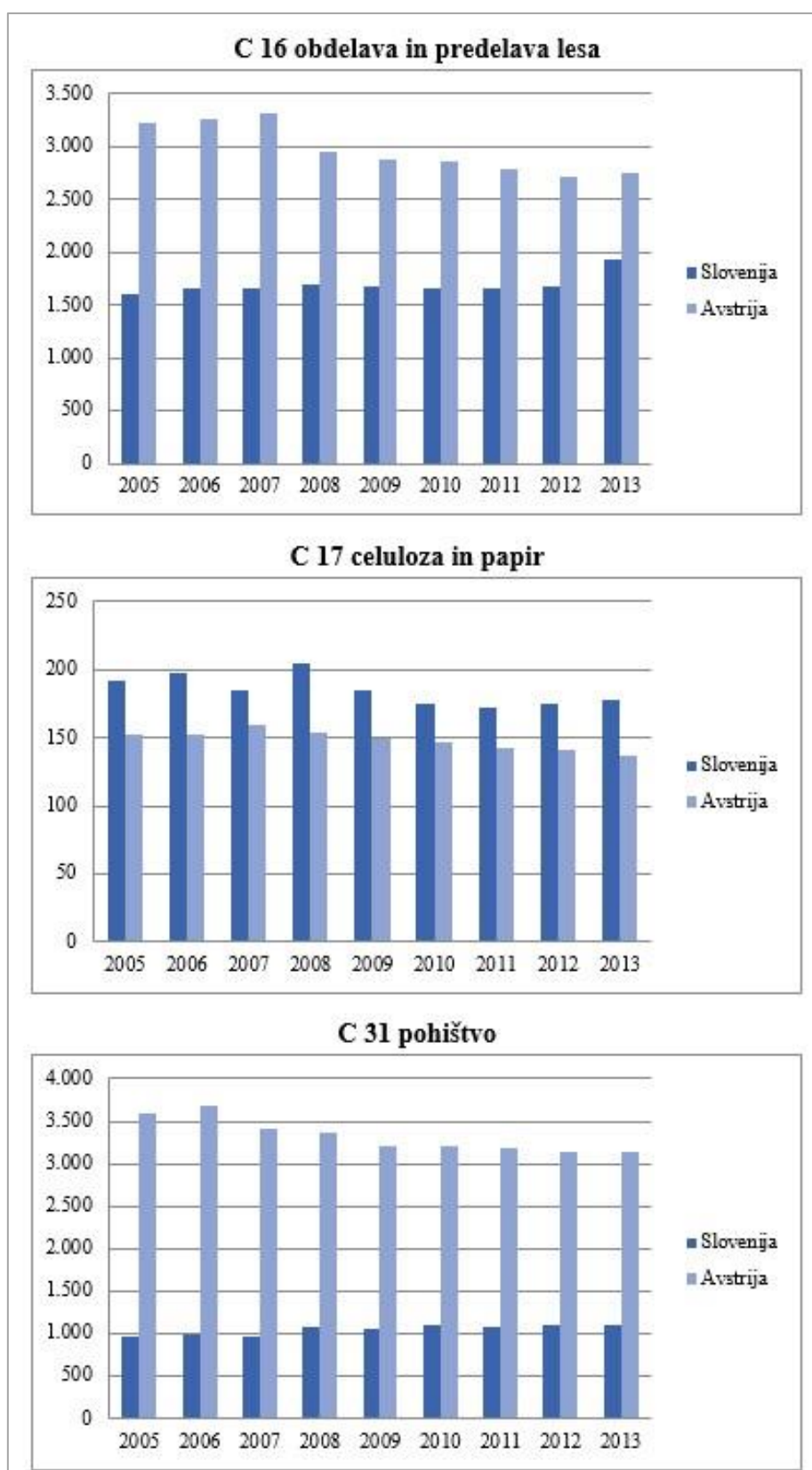
se nadaljuje

Primerjava gibanja vrednosti RCA, izračunanih na podlagi podatkov WITS (nad.)

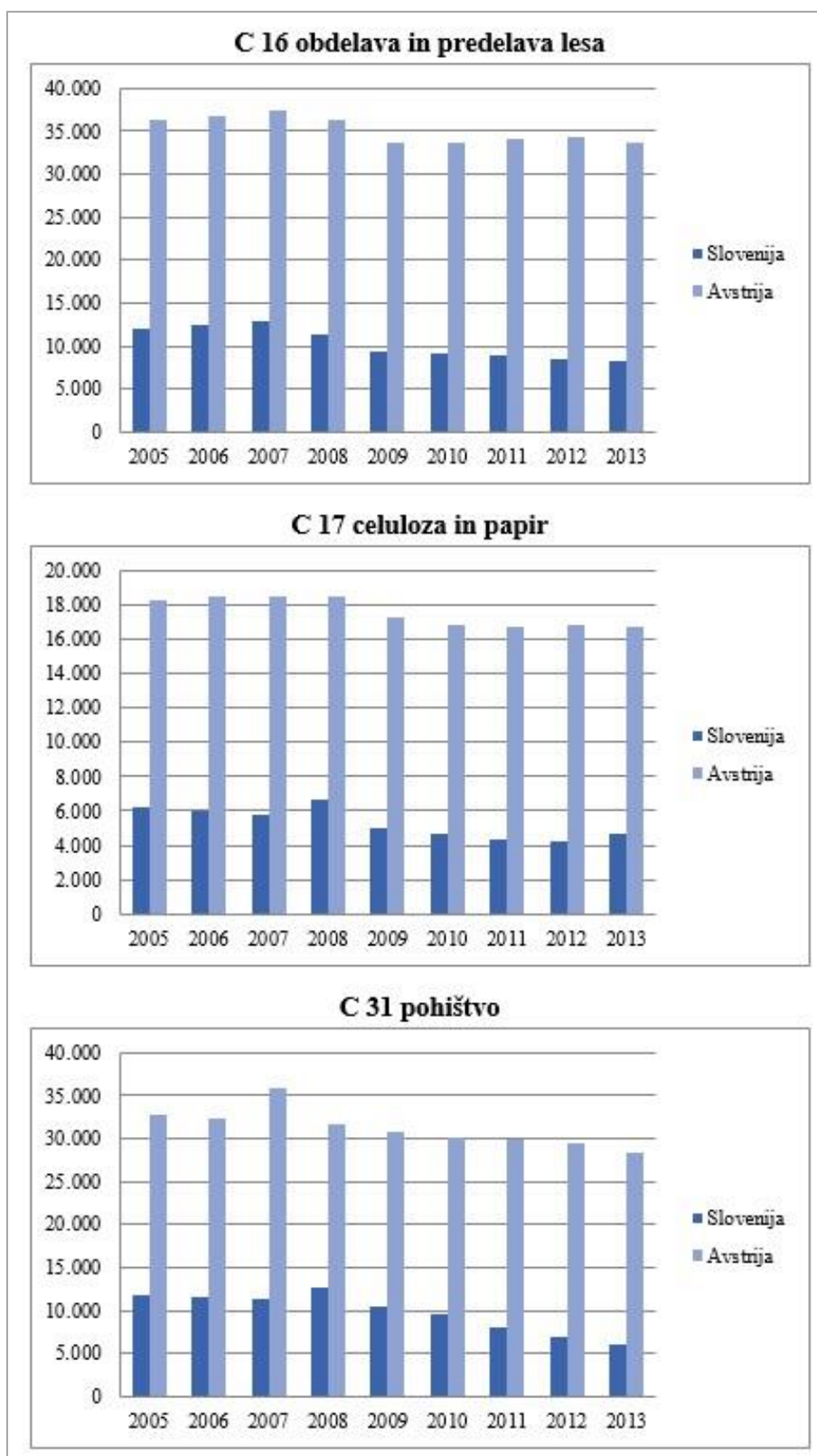
Vir podatkov: World Integrated Trade Solution, V Trade Data, b.l.; lastni izračuni.

PRILOGA 14: Primerjava števila aktivnih podjetij v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji

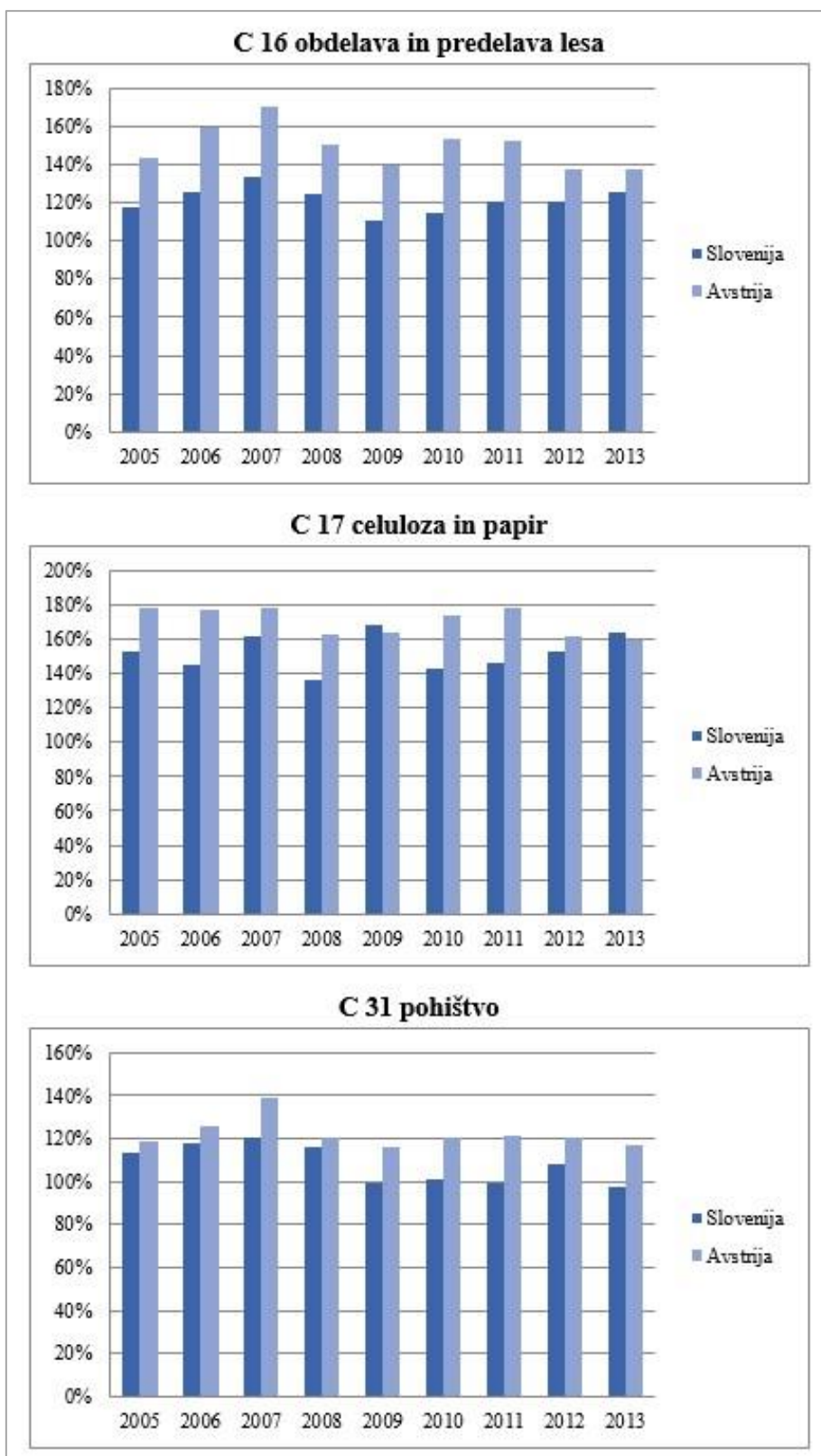
Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

PRILOGA 15: Primerjava gibanja števila zaposlenih v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji

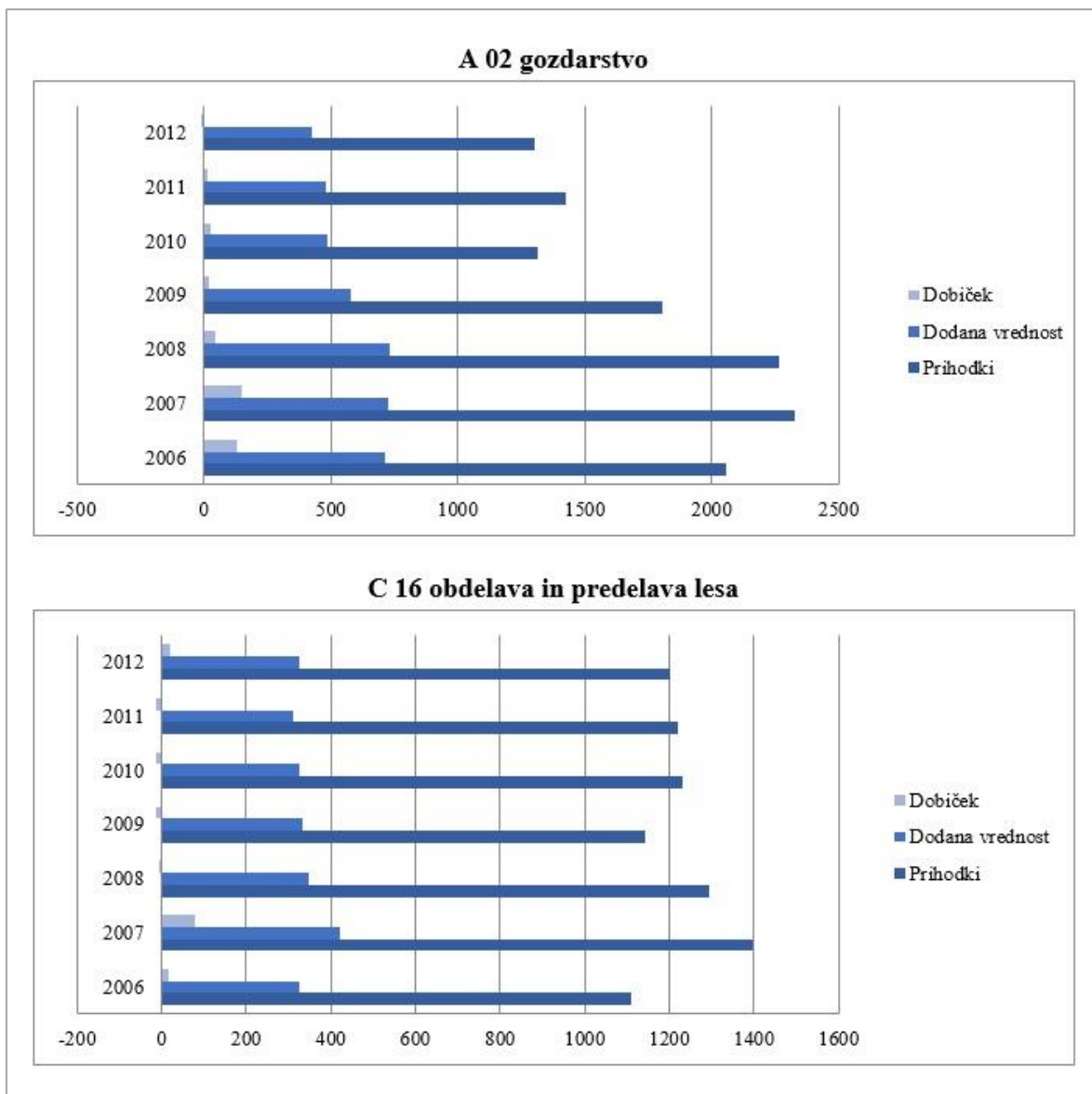
Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

PRILOGA 16: Primerjava gibanja razmerja med stroški dela in bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji

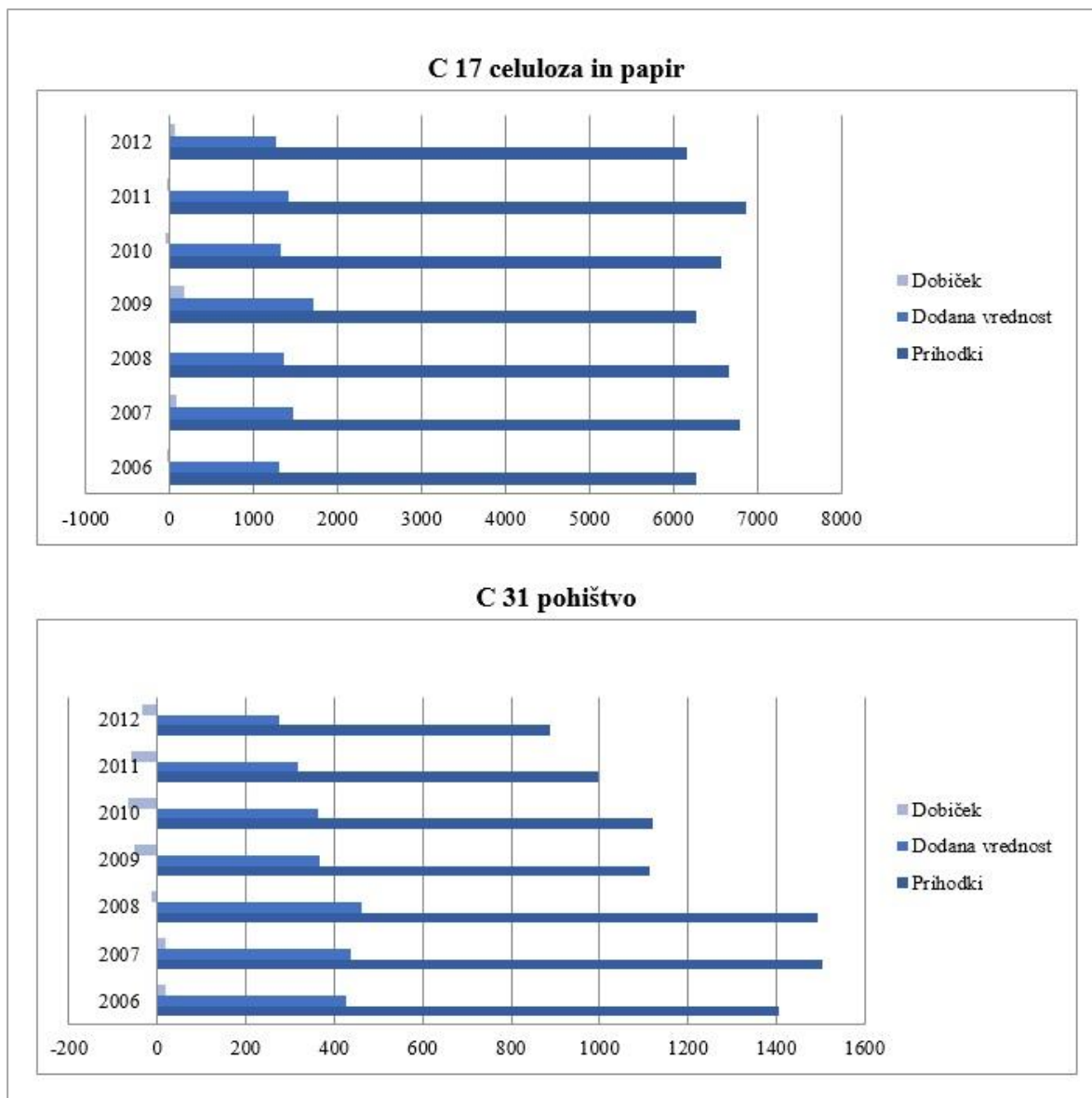
Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

PRILOGA 17: Gibanje povprečnih letnih vrednosti prihodkov, dodane vrednosti in dobička po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji

se nadaljuje

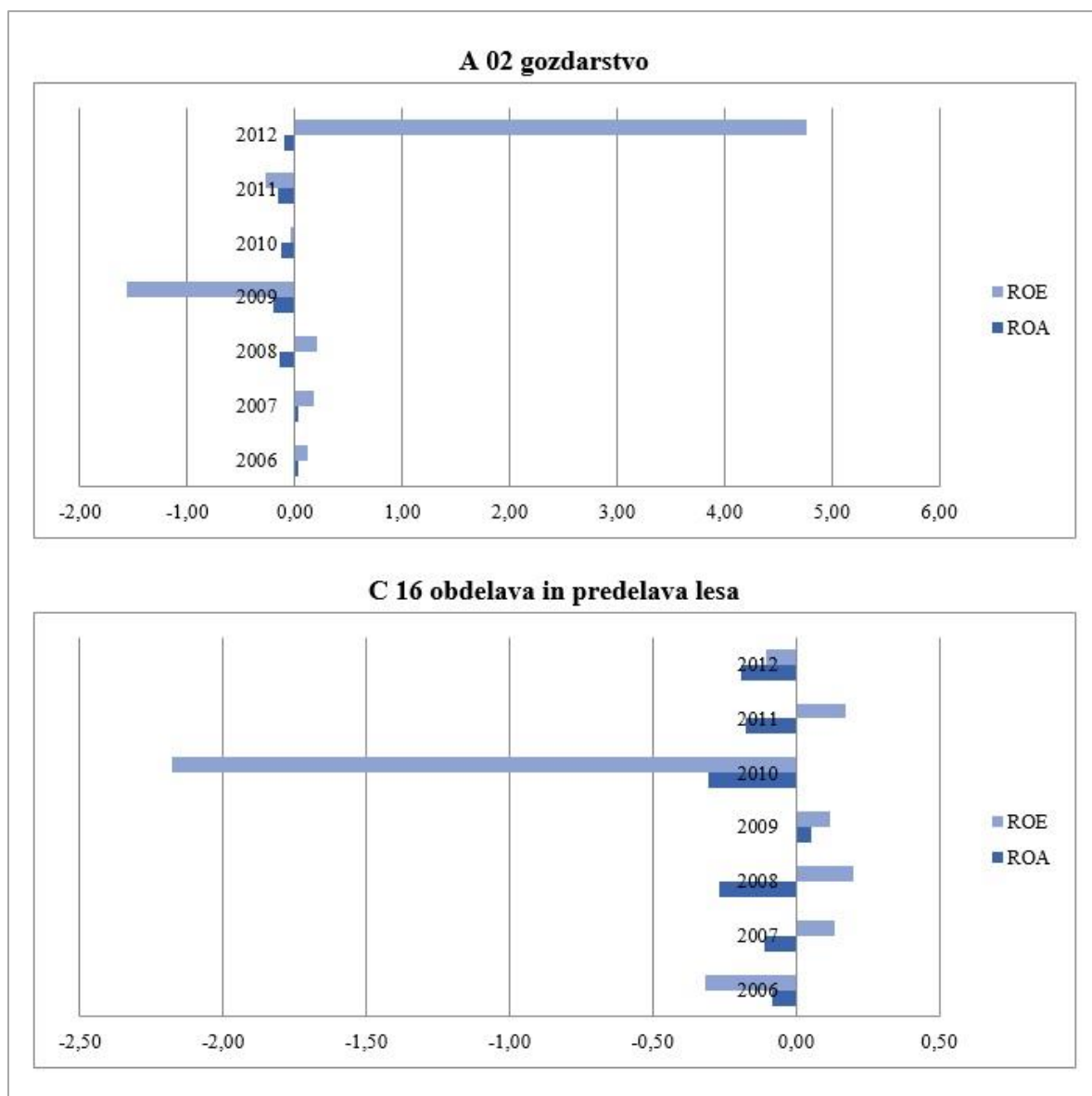
Gibanje povprečnih letnih vrednosti prihodkov, dodane vrednosti in dobička po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji (nad.)

Legenda: Podatki o prihodkih, dodani vrednosti in dobičku so podani v tisočih evrih.

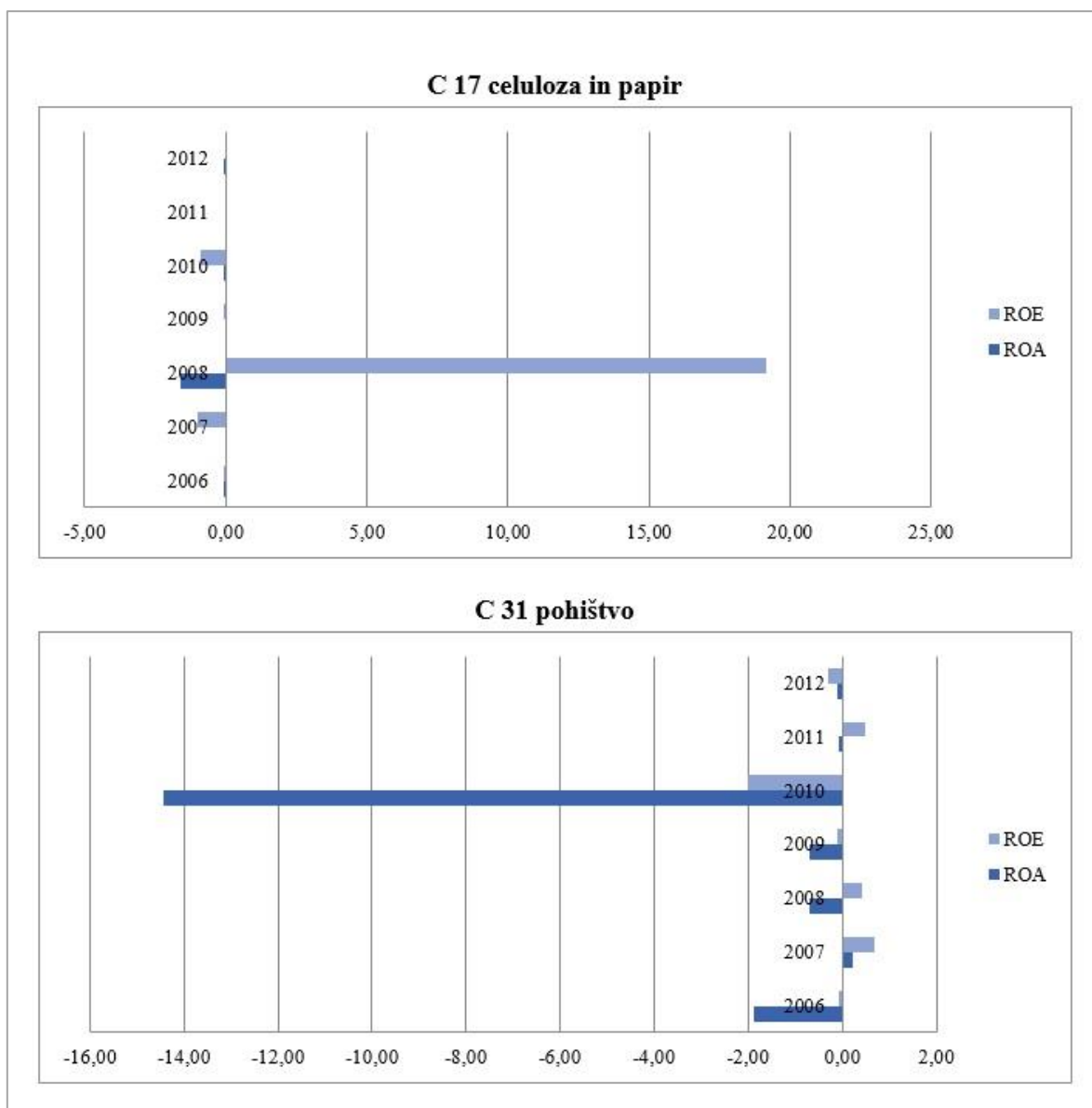
Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Podatki iz letnih poročil gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov, 2014.

PRILOGA 18: Gibanje povprečnih letnih vrednosti ROA in ROE po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji

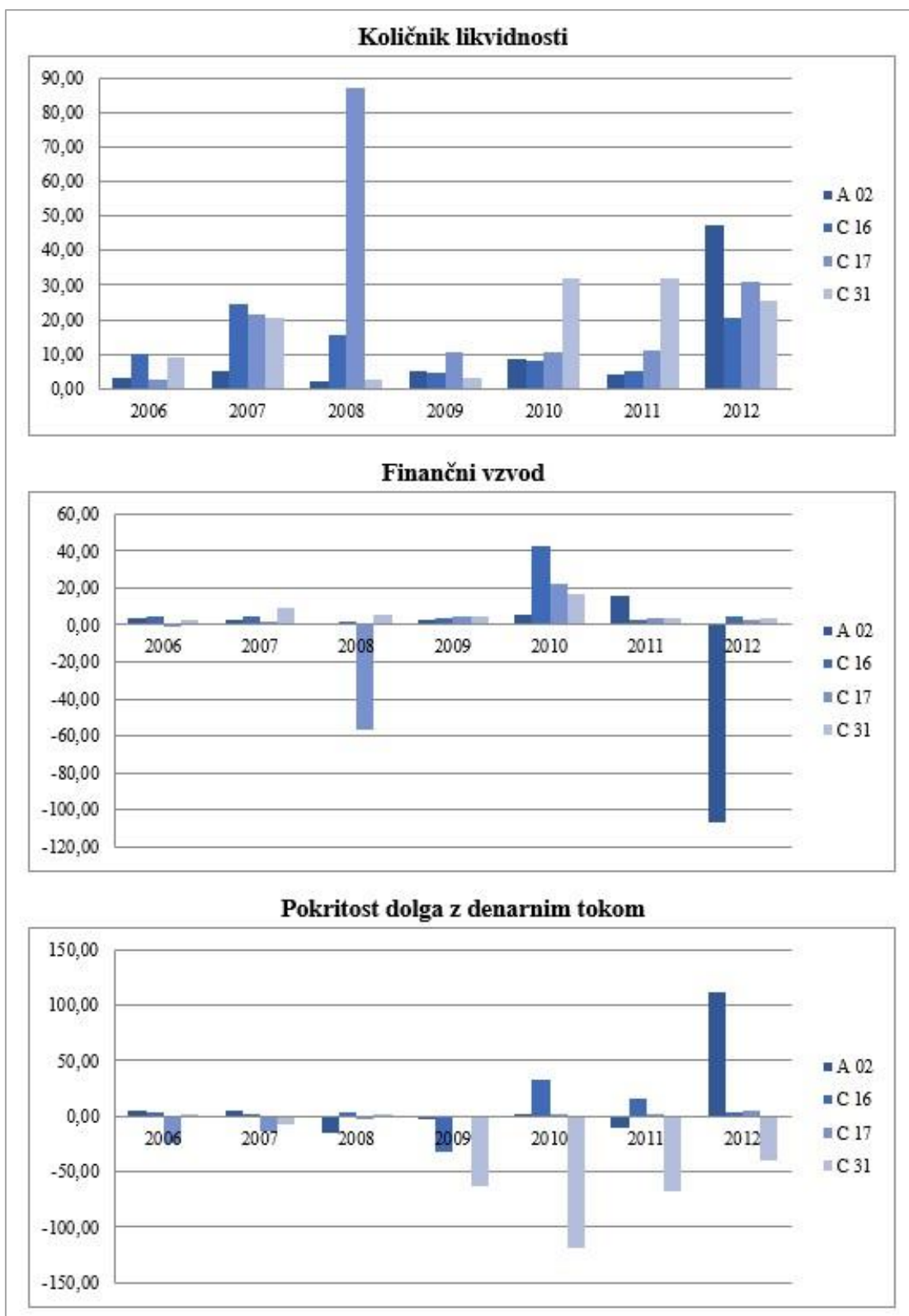
se nadaljuje

Gibanje povprečnih letnih vrednosti ROA in ROE po posameznih sektorjih lesne panoge v Sloveniji (nad.)

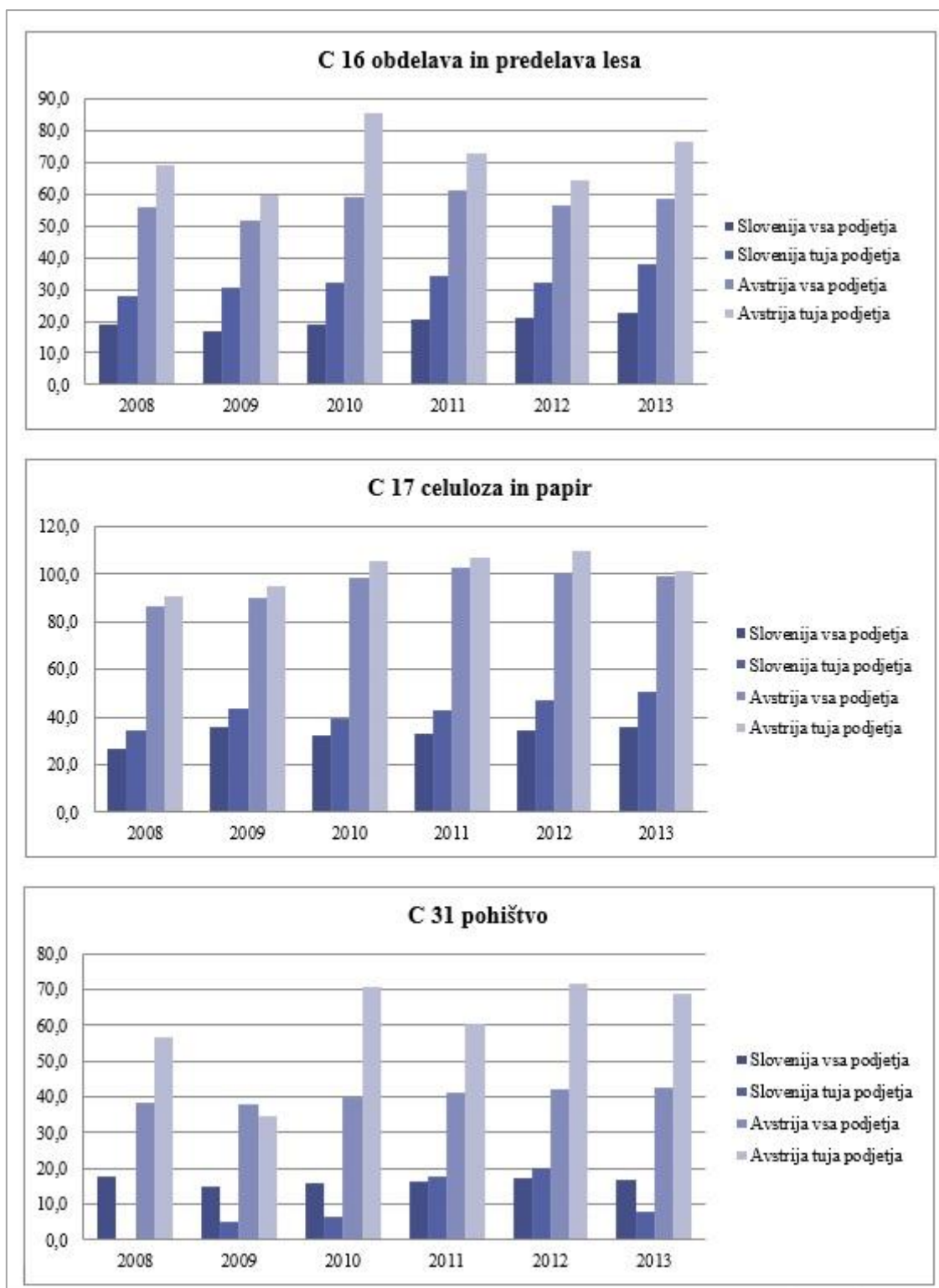
Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Podatki iz letnih poročil gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov, 2014.

PRILOGA 19: Primerjava gibanja povprečnih letnih vrednosti kazalnikov likvidnosti, solventnosti in plačilne sposobnosti med posameznimi sektorji lesne panoge v Sloveniji

Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Podatki iz letnih poročil gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov, 2014.

PRILOGA 20: Primerjava dodane vrednosti med podjetji v tuji lasti in vsemi podjetji v lesni panogi v Sloveniji in Avstriji

Legenda: Podatki o dodani vrednosti so podani v tisočih evrih.

Vir: Eurostat, Structural business statistics, b.l.

PRILOGA 21: Preglednica dvajsetih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 v Sloveniji

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Število zaposlenih	Lastništvo
1	C 17	Količevo karton d.o.o., 1230 Domžale	149,0	93,5	377	Avstrija
2	C 17	Papirnica Vevče d.o.o., 1261 Ljubljana Dobrunje	95,5	58,3	255	Avstrija
3	C 17	Vipap Videm d.d., 8270 Krško	95,4	63,7	363	Češka/ Država
4	C 17	Paloma d.d., 2214 Sladki vrh	88,7	9,0	744	Slovenija/Država
5	C 17	Goričane d.d., 1215 Medvode	62,9	22,4	209	Slovenija
6	C 16	GGP Postojna d.o.o., 6230 Postojna	49,4	12,0	265	Slovenija
7	C 16	Inotherm d.o.o., 1331 Dolenja vas	45,7	35,8	216	Slovenija
8	C 17	Duropack d.o.o., 1370 Logatec	45,3	31,3	280	Avstrija
9	C 16	Lesonit d.o.o., 6250 Ilirska Bistrica	45,0	22,0	136	Italija
10	C 16	Novem car interior design d.o.o., 3310 Žalec	43,0	3,5	432	Nemčija
11	C 17	Tosama d.o.o., 1230 Domžale	31,7	12,0	337	Slovenija
12	A 02	GG Bled d.o.o., 4260 Bled	31,1	13,4	78	Slovenija
13	C 16	M Sora d.d., 4226 Žiri	23,2	3,7	161	Slovenija
14	C 16	LIP Bled d.o.o., 4260 Bled	22,4	12,2	231	Slovenija
15	A 02	GG Novo mesto d.d., 8000 Novo mesto	21,9	9,7	172	Slovenija
16	C 16	Inles d.d., 1310 Ribnica	20,9	8,6	286	Slovenija
17	C 31	Podgorje d.o.o., 8310 Šentjernej	20,6	8,1	302	Slovenija
18	C 16	Merkscha furnirnica d.o.o., 3000 Celje	20,3	24,7	130	Avstrija
19	C 16	Adria dom d.o.o., 8340 Črnomelj	18,8	2,9	224	Slovenija
20	C 16	Adles d.o.o., 1000 Ljubljana	18,7	14,7	10	Slovenija

Vir: Gvin, Finančni podatki 2014, Gospodarske družbe, b.l.

PRILOGA 22: Preglednica dvajsetih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 v Avstriji

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Štev. zaposlenih	Lastništvo
1	C 17	Mondi AG (Division Europe & International),	5.905,0	Ni podatka	23.403	Anglija
2	C 16	Egger Holzwerkstoffe GmbH, St. Johann	2.218,7	806,3	7.215	Avstrija/Nemčija
3	C 17	Mayr-Melnhof Karton AG (Holding), Wien	2.087,4	1.102,2	9.440	Avstrija
4	C 17	Prinzhorn Holding GmbH, Wiener Neudorf	1.295,4	523,0	5.335	Avstrija
5	C 16	Umdasch AG, Amstetten	1.095,9	795,1	7.297	Avstrija
6	C 16	Stora Enso Wood Products GmbH, Wien	696,0	Ni podatka	1.897	Finska
7	C 17	Delfortgroup AG, Traun	659,4	Ni podatka	1.799	Avstrija
8	C 17	Sappi Austria Produktions GmbH & Co KG	630,5	279,7	1.108	Južna Afrika
9	C 16	Frisheis J.u.A GmbH, Stockerau	566,0	Ni podatka	2.338	Avstrija
10	C 16	Mayr-Melnhof Holz Holding AG, Leoben	554,0	Ni podatka	1.645	Avstrija
11	C 16	Pfeifer Holding GmbH, Imst	536,0	Ni podatka	1.400	Avstrija
12	C 17	Europapapier International AG, Wien	484,1	57,0	863	Avstrija
13	C 16	Kaindl KG, Wals	427,0	Ni podatka	835	Avstrija
14	C 16	Binder Beteiligungs AG, Fuegen	418,0	Ni podatka	1.056	Avstrija
15	C 17	Laakirchen Papier AG Laakirchen AG	299,1	60,2	525	Avstrija
16	C 17	Duropack GmbH, Kalsdorf	279,0	Ni podatka	2.600	Nizozemska
17	C 17	UPM - Kymmene Austria GmbH AG, Steyrermühl	274,0	Ni podatka	446	Nemčija
18	C 17	SCA Hygiene Products GmbH, Pernitz	272,0	Ni podatka	624	Švedska
19	C 16	Hasslacher Holding GmbH, Sachsenburg	234,0	52,3	836	Avstrija
20	A 02	Oeserreichische Bundesforste AG	222,0	198,2	1.133	Avstrija/Država

Vir: Trend Top 500 Unternehmen, V Trend.Top 500 Unternehmen, b.l.; Kreditschutzverband, V Selbstauskunft, b.l.

PRILOGA 23: Preglednica petih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 po posameznem sektorju v Sloveniji

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Število zaposlenih	EBIT % na promet
1	A 02	GG Bled d.o.o., 4260 Bled	31,1	13,4	78	5,02
2	A 02	GG Novo mesto d.d., 8000 Novo mesto	21,9	9,7	172	2,64
3	A 02	GG Slovenj Gradec d.d., 2380 Slovenj Gradec	14,8	5,2	113	0,02
4	A 02	Gozdarstvo Grča d.d., 1330 Kočevje	13,9	3,8	126	-2,59
5	A 02	SGG Tolmin d.d., 5220 Tolmin	12,3	7,4	121	4,38

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Število zaposlenih	EBIT % na promet
1	C 16	GGP Postojna d.o.o., 6230 Postojna	49,4	12,0	265	4,83
2	C 16	Inotherm d.o.o., 1331 Dolenja vas	45,7	35,8	216	21,61
3	C 16	Lesonit d.o.o., 6250 Ilirska Bistrica	45,0	22,0	136	4,52
4	C 16	Novem car interior design d.o.o., 3310 Žalec	43,0	3,4	432	7,08
5	C 16	M Sora d.d., 4226 Žiri	23,2	3,7	161	1,91

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Število zaposlenih	EBIT % na promet
1	C 17	Količevo karton d.o.o., 1230 Domžale	149,0	93,5	377	11,15
2	C 17	Papirnica Vevče d.o.o., 1261 Ljubljana Dobrunje	95,5	58,3	255	-0,09
3	C 17	Vipap Videm d.d., 8270 Krško	95,4	63,7	363	-3,18
4	C 17	Paloma d.d., 2214 Sladki vrh	88,7	9,0	744	2,99
5	C 17	Goričane d.d., 1215 Medvode	62,9	22,4	209	0,17

se nadaljuje

Preglednica petih največjih podjetij v lesni panogi v letu 2014 po posameznem sektorju v Sloveniji (nad.)

Rang	Sektor	Naziv podjetja	Prihodki v mio. EUR	Kapital v mio. EUR	Število zaposlenih	EBIT % na promet
1	C 31	Podgorje d.o.o., 8310 Šentjernej	20,6	8,1	302	6,06
2	C 31	Jera mix d.o.o., 1382 Begunje pri Cerknici	14,5	3,0	74	0,23
3	C 31	Stilles d.o.o., 8290 Sevnica	13,5	3,9	187	0,87
4	C 31	Alples d.d., 4228 Železniki	13,2	8,7	175	1,75
5	C 31	Ilmest d.o.o., 5000 Nova Gorica	12,0	4,8	109	4,32

Vir: Gvin, Finančni podatki 2014, Gospodarske družbe, b.l.